QVINTI HORATII FLACCI POEMATA,

Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possunt, à IOANNE BOND illustrata.

Quinta Editio recognita, & à multis [illegible] repurgata.

LONDINI,
Impensis *Thomæ Adams.*
1620.

Claudius Montague Miller,
CLAREMONT TERRACE,
Stoke Newington Road.

XB71
H5
1620

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ sunt artes (Princeps illustrissime) in quibus Reges præcipuè versari, studiúmque ponere aut solent aut debent: altera militaris, ciuilis altera. Eò nimirum, vt per illam populum rebellem coercêre, hostilemq; iniuriam propulsare possint: per hanc verò vt se & suos ciues bonis moribus exornare, atque optimis legibus institutisque regere & temperare valeant. Quarum vtra sit præstantior, si quis in dubium vocabit, facile profectò est iudicare, quòd hęc per quam ciuitates, regna & respublicæ, otio, opibus & virtutes florent, multis nominibus sit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non nisi necessariò leges confugiunt, tum scilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur ius suum defendere aut obtinere: idq; duntaxat in eum finem, vt iniuriâ ferro repulsâ, simul & iure suo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica administranda, quocunque se reges vertunt, pios se & prouidos, sapientes & iustos, communis salutis amantes & valde studiosos præbere oportet. Quod qui faciunt,

subditos (quibus præsunt) fortunæ bonis locupletes & copiosos, viribus corporis valentes & robustos, & (quod caput est) egregijs animi virtutibus ornatos reddunt & instructos. Itaque antiquissimi illi Poetæ, non aliam ob causam *Palladem* finxerunt armatam, quàm vt significarent in regibus bellicam virtutem cum sapientia coniunctam esse oportere. Qua ratione adducti prisci Heroës, in disciplinam doctorum hominum filios suos studiosè tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Aristoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Isocrates*, *Epaminondam Lysis* Pythagoreus: atque vt veteres præteream, tu Princeps illustrissime (quæ patris tui summa est prudentia, & amor in te singularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarū viam præeant, *Challinerum*, *Neutonum*, atque alios, omnes certè viros inprimis eruditos, qui consilio, eloquentia, omniq́ue scientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire possunt. Iam verò in ijs Authoribus qui sapientiæ laudibus clarent, quiq́ue ad vitam benè & sapienter instituendam multum adiumenti videntur afferre, Poetæ non postremum locum sibi vendicant: siquidem à vitio & turpitudine animos auocant, ad virtutem autem & honestatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantùm exceptis, qui nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi singulari beneuolentia Poetas semper sunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæsar Augustus Virgilium Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in summo pretio habuit plurimiq́ue fecit: hunc, inquam, non vnum de multis, sed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris absolutum; Poetam multiplici rerum copia refer-

refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæteraſque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* siue controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi prægustant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad Principis vitam præstantia; verumetiam quid doceat quoduis genus hominum, quid doceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quòd Philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offe-

rat, non potui (poſt patrem tuum) Patronum mihi diligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualeſcumque ſunt) conſecrarem labores. Qui ſi te in bonarum artium ſtudijs iam optimè progredientem, quouiſmodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam ſidera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vſui eſſe poſſit, præſertim in eo, quod te quaſi viuam reddat imaginem Patris tui, Regis potentiſſimi & literatiſſimi. Illum enim omnes nos ſui ſubditi (vt pro reliquis etiam ipſe loquar) non ſolùm propter pietatem, iuſtitiam, clementiam, munificentiam, atque alios ſuauiſſimos mores veneramur & amamus; ſed etiam propter incredibilem cùm in ſacris tùm in humanis literis ſcientiam admiramur & ſuſpicimus. O filium terque quaterque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis ſuis egregium & conſpicuum omnium virtutum exemplar abundè ſuperéque eſſe poſſit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obſerua, huius heroicas, & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quo melius hoc præſtes, da operam vt in literis & libris patrem tuum ſi non ſuperare, at ſaltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum ſis Regia ſtirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inſpicias *Chriſtianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex eſt voce ſuauis, vultu amabilis, geſtu & ſtatura corporis admodum decorus atque procerus; ſic certè pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus & ſalutaribus artium maximarũ diſciplinis

plinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtructus & eruditus. Cuius preſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm aliis de cauſis, tùm maxime, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ mariq́ue potentiſſimos, arctiſſimo Religionis, Affinitatis & Amicitiæ vinculo, quaſi clauis trabalibus, coniunctos eſſe & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſeruet incolumem.

Celſitudini tuæ omni officio
deuinctiſſimus,

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVùm iuuentutis erudiendæ munus ſuſtinerem (quod Saxum volvi viginti annos & amplius) mihi ſemper in more poſitum fuit (candide Lector) Annotationes quaſdam ſeu ſcholia (ſi ſic magis appellari placeat) diſcipulis meis tradere, in eum finem, vt ſcriptis commiſſa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum eſt, vt amicorum aliquot cum hæc ſcholia in Horatium, neſcio quo caſu vidiſſent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Perſuaſerunt tandem, quamuis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta ſiniſtrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum iniuſti ſint rerum æſtimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentiſſimè dictum eſt, μωμεῖσθαι μὴ ῥᾴδιον ἦ, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν, facillimum eſſe alienum opus reprehendere, ſed non perinde facile aliquid ſimile aut præſtantius conficere. Agnoſco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præſtitiſſe. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phraſin, aut ſententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteriiſſe, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq; reddiderim. Prætereà, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymicà, leges moreſq; gentium, inuſita-

tas

tas loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm, si eas bene copulas & conferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime: sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

—Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his vtere mecum.

Postremò hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale,

Augusti 7, 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, veniâ impetrata, scriptum quæstorium comparauit. Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo, Titum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudiciis, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum tecupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subieci: *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsus mihi tecum esse voluit, si per valetudinem tuam fieri posset.* Et rursus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανήσω.* Præterea, sæpe eum, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed vt Vindelicam victoriam Tiberij Drusíque priuignorum suorum: eumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Iratum me tibi scito quòd non in pleri sque eiusmodi scriptis mecum potissimùm loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitq; Eclogam cuius initium est,

Quum tót sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteru, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar

Habitu corporis breuis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantulus cunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse dispositа, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosâ oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est vi. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nouum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetã
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die?
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamq; potes pueris & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode 1.

Alios alia delectaut, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyricj affectat.

MÆCENAS, [1] *atauis edite regibus,*
O & [2] *præsidium & dulce decus meum:*
[3] *Sunt quos* [4] *curriculo puluerem Olympicum*
Collegisse iuuat: [5] *metaque* [6] *feruidis*
Euitata rotis, [7] *palmáque nobilis*
Terrarum Dominos [8] *euehit ad Deos.*
[9] *Hunc si* [10] *mobilium turba Quiritium*
Certat [11] *tergeminis* [12] *tollere honoribus:*
[13] *Illum,* [14] *si proprio condidit horreo*
Quicquid de [15] *Lybicis verritur areis,*
Gaudentem patrios [16] *findere sarculo*
Agros, [17] *Attalicis conditionibus*
Nunquam dimoueas, vt trabe [18] *Cypria*
[19] *Myrtoum* [20] *pauidus nauta secet mare.*
[21] *Luctantem Icarijs fluctibus* [22] *Africum*
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] *Quassas,* [24] *indocilis pauperiem pati.*

1 Antiquis regibus prognate, cui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum fuit atauus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpote Olympiacis, in quibus concitari solebat puluis quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) antè euitatus.
6 Rotæ currendo feruent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Dijs æquiparat.
9 Hunc i. alium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanus in

suffragijs ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, Ædilitate maiore, Prætura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus sit diues & copiosus arator 15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Libya regiones frumenti feracissimæ. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rustici. Græc. τὸ σκαλίσαι, appellant. 17 Nunquam eum de sententia sua deducas, quamuis regis opes ei offeras, cuiusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Naue ex trabibus Cypriis compactâ, pro quauis naue. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 propter naufragij metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icarijs. 22 Qui flat ab occasu hyberno. 23 Naues laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

Est

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem, pabulóque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & conuiuijs idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est, suóque murmure somnos allicit.
30 Lituus equitum est & incurvus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aere frigido
33 Coniugis delicatæ.
34 Mira est canũ fidelitas in dominos.

25 *Est qui nec veteris pocula* 26 *Massici,*
Nec partem solido 27 *demere de die*
Spernit, nunc viridi 28 *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 *sacræ.*
Multos castra iuuant, & 30 *lituo tubæ*
Permistus sonitus, belláque matribus
31 *Detestata. Manet sub* 32 *Ioue frigido*
Venator, 33 *teneræ coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua 34 *fidelibus,*
35 *Seu rupit teretes* 36 *Marsus aper plagas.*
Me doctarum 37 *ederæ præmia frontium*
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumq́, 38 *leues cum Satyris Chori*
39 *Secernunt populo:* 40 *si neque tibias*
41 *Euterpe cohibet, nec* 42 *Polyhymnia*
43 *Lesboum refugit tendere barbiton.*
44 *Quòd si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus pro quouis apro. 37 Poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt vt propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si i. quia sic placet Musis, quarum fauore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis eaque iucunda. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 34 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregij Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ó Mæcenas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vsque euehar, idémque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium, resplendens vt sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM
Ode II.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

1 Grandinis formidandæ, vt à Iouis ira prouenientis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percusserit, Romam terruit, id est, ciues vrbanos timere fecit.

IAm satis terris niuis, atque 1 *diræ*
Grandinis misit 2 *Pater: &* 3 *rubente*
Dextra sacras 4 *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
[5] Sæculum Pyrrhæ, noua monstra [6] questæ,
Omne quum [7] Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] vlmo,
Nota quæ sedes fuerat [9] columbis:
Et [10] superiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus [11] flauum Tyberim, retortis
[12] Littore Etrusco violenter vndis,
Ire deiectum [13] monumenta regis,
Templaq; [14] Vestæ:
[15] Iliæ dum se nimiùm [16] querenti
[17] Iactat vltorem: [18] vagus, & [19] sinistra
Labitur ripa ([20] Ioue non probante) [21] Vxorius amnis.
[22] Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] vitio parentum
Rara iuuentus.
[24] Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperi [25] rebus? [26] prece qua fatigent
Virgines sanctæ minùs audientem
[27] Carmina Vestam?
[28] Cui dabit partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros [29] amictus
[30] Augur Apollo.

5 Ne tempus eluuionis rediret, cùm Deucalion & Pyrrha soli ex vniuerso hominum genere relicti Parnassum montem conscenderint, ibi vt se tutos ab aquarum vi conseruarent.
6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.
7 Quum Proteus phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.
8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram eiecto.
11 Tyberim turbidum & arenæ colore flauum.
12 Vndis repulsis à Littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari in quod Tyberis influuit.
13 Regiam Numæ Pompilij.
14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit.
15 Iliæ Romuli matri, Tyberis vxori, abs qua Iulius Cæsar ortum habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti verbs est a sinistra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs, ideóque rari audient ciues in ciuium corpora gladios exacuisse, quibus persæ Po. Romani hostes perirent meliùs, id est iustiùs perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentis futura.

31 Venus, sic dicta a monte Eryce: vbi religiosissime colebatur.

32 Circa quam Iocus volat.

33 Genus ex oculis suis reiecit. (ô Mars) qui opem ferre negleges.

34 Mars pater Romuli qui Romam condidit.

35 Bellis, quæ sunt Martio ludi & oblectamenta.

36 Galeæ expolitæ,

37 Vultus & truculentus, qualis erat Martis verum vultus,

38 Mutata figura sui in formam Augusti.

39 Augustum cui Pœna adsencatur, Mercurium eum esse dicens.

40 Repræsentas.

41 Qui pater is te vocari Cæsaris vltor. Ordo est. Siue tu eris, id est, alacer Mercuri, filius almæ

Siue tu mauis, 32 *Ericina ridens,*
32 *Quam Iocus circumuolat, & Cupido:*
Siue neglectum 33 *genus & nepotes*
Respicis 34 *autor,*
Heu nimis longo satiate 35 *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; 36 *leues,*
37 *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Siue 38 *mutata* 39 *iuuenem figura*
Ales in terris 40 *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, 41, *patiens vocari*
Cæsaris vltor:
42 *Serus in cœlum redeas, diúque*
Lætus interfis populo 43 *Quirini:*
Neue te 44 *nostris vitijs iniquum*
45 *Ocyor aura*
Tollat. 46 *hìc magnos potiùs triumphos,*
Hìc ames dici 47 *pater atque princeps:*
Neu sinas 48 *Medos* 49 *equitare inultos*
50 *Te duce, Cæsar.*

Maiæ, patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris Iuuenem Augustum mutatâ figurâ. 42 Vtinam tandem cœlum redeas, & diu vivas in terris. 43 Romuli, pro Prop. Romano. 44. Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventis ne tollat te in cœlum e conspectu nostro. 46 Roma. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed deus etiam effectus es, ideoque dux inuictissimus.

Ode III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur deinde in hominum temeritatem audaciámque vehementer insurgit.

1 Ordo est, O nauis quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus &c. vt finibus Athenien sibus eum salvum restituas vehementissimæ fidei commissum. 2 Venus domina Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nauigantium opitulatores.

Sic 1 *te, diua potens Cypri,*
Sic 2 *fratres Helenæ, lucida sidera,*

Ven-

Ventorumq́, regat [4] *pater,*
[5] *Obstrictis aliis, præter* [6] *Iapygas*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec tristes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequicquam Deus* [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætherea domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *noua febrium*

4 AEolus.
5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephirum, qui liber & solutus eum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulis flantem, ijs vtiles, qui ex Italia in Græciam nauigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.
9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.
12 Quo Noto nullus est ventus maior dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperiũ in mare Adriaticũ, siue concitare, sine sedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lacrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia dissociauit terras à mari si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem necesse erat à terris secludi propter salutem hominum aliorumque animantium quæ vsui humano inseruientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facineris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Promethei Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem é cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius [29] *tarda neceſſitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] *vacuum Dædalus aëra*
Pennis [31] *non homini datis.*
Perrupit [32] *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus [33] *arduum eſt.*
[34] *Cœlum ipſum petimus* [35] *ſtultitiâ: neque*
Per noſtrum patimur [36] *ſcelus*
Iracunda Iouem [37] *ponere fulmina.*

29 Neceſſitas mortis priùs tardâ & maturâ ſenectâ venientis celeravit gradum & citius aduenit.
30 Aëra apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed auibus, quibus proprium eſt volare.
32 Hercules per vim deſcendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad ſuperos protraheret. 33 Difficile eſt. 34 Cœlum ipſum affectamus, vt olim Gigantes & Phaeton. 35 Per ſtultitiam, vnde noſtra vitia enaſcuntur.
36 Per noſtram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus ſumit in manus vt impios exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris deſcripta, & communi moriendi conſuetudine propoſita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuoſam Sextium hortatur.

[1] *SOluitur* [2] *acris hyems* [3] *grata vice veris &* [4] *Fauoni:*
[5] *Trahúntque ſiccas* [6] *machinæ carinas.*
Ac neque [7] *iam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis [8] *albicant pruinis.*
Iam [9] *Cytherea Choros ducit* [10] *Venus, imminente Luna:*
Iunctæq; Nymphis [11] *Gratiæ decentes*
[12] *Alterno terram quatiunt pede:* [13] *dum graues Cyclopũ*
Vulcanus ardens [14] *vrit officinas.*

1 Veris aduentu molleſcit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & aſtricta.
2 Hyems mordax & aſpera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ viciſſitudo poſt aſperam, hyemem grata eſt.
4 Zephiri qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad nauigandum naues ſiccas: atque ideo ſiccas quòd à principio Nouembris vſque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus. 6 Inſtrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles ſuo loco mouendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albeſcunt. 9 Cythera Inſula eſt contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam conchâ marina. 10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratijs ad Lunam ſaltat imminentem, id eſt, propinquam, & ſupra caput lucentem. 11 Aglaia, Euphroſyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulſant numeroſe ſaltantes. 13 Dum Vulcanus in Aetna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera & miniſterio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non re vera vrit, ſed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liqueſcunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi [15] *nitidũ caput* [16] *impedire myrto*
Aut flore, [17] *terræ quem ferunt solutæ,*
[18] *Nunc & in vmbrosis* [19] *Fauno decet* [20] *immolare lucis,*
Seu poscat agnam, siue malit hœdum.
[21] *PALLIDA mors* [22] *æquo pulsat pede pauperũ* [23] *ta-*
Regumq́; turres. ô beate Sexti. *(bernas,*
[24] *Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,* [26] *fabulæq́; manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia.* [28] *quò simul meâris,*
[29] *Non regna vini sortiere* [30] *talis,*
Nec tenerum [31] *Lycidam mirabere,* [32] *quo calet iuuentus*
Nunc omnis, & [33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput vnguento splendescens.
16 Coronare caput serto ex myrto aut alijs floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quę hyemis calore fuerant constrictæ.
18 Anno iam expleto, *scil.* veris tempore.
19 Fauno rusticorũ deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana.
20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ spatium longam sperate vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 28 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectũ oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul ac migraueris. 29 non eris bibendi magister. cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erit. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eiux complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] *QVis multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis vrget odoribus,*
Grato Pyrrha sub [3] *antro?*
[4] *Cui flauam religas comam*
[5] *Simplex munditie? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatosq́; [7] *deos flebit, & aspera*
[9] *Nigris* [12] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætali puerili proximus te multis in rosis vrget, id est, arctè auideq; amplectitur?
2 Delibutus unguẽtis quæ odores effundunt.
3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in repudenda fugerent. aliquando prostabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos vt eiplaceas, 5 Simplice munditie contenta absque sumptuoso corporis cultu. Promissa in leuitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pedissequis, *scil.* Gratijs, ritu, ioco, osculis, aliisque huiusmodi quæ tales amores comitari, facileq; mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari. ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes, 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est sæua & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [11] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *aurae*
Fallacis. [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat uuida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus & talē in Pyrrha meretricium amorem non expertus.
12 Pulchrā & amabili. Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore alijs omnibus contemptis
14 Inconstantię mulierbris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata

neque vsu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta à naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam in qua naufragij casus depingebatur. 17 Quam voti medijs in periculis. id est, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conuiuijs tantùm & moribus describendus aptus & idoneus.

Scribēris [1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mæonij carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ [3] *stomachum,* [4] *cedere nescij,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec [6] *sæuam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *imbellisq; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni.*

1 Scribēris à Vario, Mæonij carminis alite, id est, maiestate carminis Homerici, vel, penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prędito planè Mæonio, id est, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilē Achillis, Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari nouit.

5 Nauigationes longas subdoli Vlyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, δόλος. 6 Sæuam propter varia homicidia in eādem familia perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atq; extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Digne scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydidem [13] *superis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, siue quid vrimur,*
Non præter solitum leues.

10 Martem, id est, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quæ dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, puluere Troico squallidum & obductum.
12 Pallas semper ópem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs æquale.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad repugnandũ sectos habeant, ne forte pugna sit cruenta, quod rarò fit. 15 Siue quod sumus vacui, id est, valdè otiosi, sine quid vrimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & visitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tybur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

LAudabunt alij [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus est, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium ciuitatum quæ sunt in eãdem insula, aut claram, i. præclarã portibus, vijs, mœnibus, legum præstantia, &c. *aut* claram. i. semper illustratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnę Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc AEgæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bæotia à Cadmo ædificata, cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis dompressu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculũ. 7 Loca amœnissima Thessaliæ. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas Minervæ inuiolatæ vrbem, 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare cuius folia vndique. i. circum circa detonsa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet, viz. *Vndique decerpta frondi præponere Oliuam.* vt sit sensus: Omnibus locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere quæ Palladis est propria. 12 Plurimi. i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

Me nec tam [15] *patiens Lacedæmon.*
Nec tam [16] *Lariſſæ* [17] *percuſſit campis opimæ,*
Quàm [18] *domus Albuneæ reſonantis,*
[19] *Et præceps Anio, &* [30] *Tiburni lacus, & vda*
[31] *Mobilibus pomaria riuis.*
[22] *Albus vt* [23] *obſcuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæq; labores
Molli Plance [24] *mero.* [25] *ſeu te fulgentia* [26] *ſignis*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis vmbra tui. Teucer [27] *Salamina patrémque*
[28] *Quum fugeret, tamen vda Lyæo*
[29] *Tempora* [30] *populea fertur vinxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret [31] *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô ſocij comitéſque.
Nil deſperandum Teucro duce & [32] *auſpice Teucro,*
[33] *Certus enim promiſit Apollo*
Ambiguam tellure noua Salamina futuram.
[34] *O fortes* [35] *peioráque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob ſeueram diſciplinam, vbi pueri ad Diauæ aram loris flagellati vſque dum ſanguis è viſceribus exiret, ne ingemuerunt quidē. 16 Lariſſa eſt vrbs in Theſſalia, à qua & Achilles Lariſſæus dictus eſt. 17 Permouit, affecit. 18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vnà eum fonte conſecratum. 19 Fluuius Anio de celſo ſcopulo multam aquam deorſum effundens. 20 Tiburnus primū Tiburis conditor dicebatur. 21 Pomaria diſcurrentibus riuis irrigua. 22 Notus ſerenus. 23 Cœlo caliginoſo 24 Vino ſuaui. 25 Siue militiæ, ſiue domi tuæ eris. 26 Aquilo, Dracone, aliiſque id genus ſignis militaribus. 27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Aiacem. 28 Quamuis fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior quia fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit. 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promiſit duas fore Salaminas, quarum altera nunc eſt in Attice, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O paſsi grauioral Virgil. 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode VII.

Iuuenem Svbarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

Lydia dic, per omnes
Te deos oro, [2] *Sybarin cur properes* [3] *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ. 2 Iuuenem mollem. 3 Dum tui amore captus eſt.

[4] *Perdere?*

4 *Perdere? cur apricum*
Oderit 5 *campum,* 6 *patiens pulueris atque ſolis?*
Cur neque 7 *militaris*
Inter æquales equites, 8 *Gallica nec* 9 *lupatis*
10 *Temperet ora frænis?*
Cur timet flauum Tyberim 11 *tangere?* 12 *cur oliuam*
Sanguine 13 *viperino*
Cautiùs vitat? neque iam liuida geſtat 14 *armis*
Brachia: ſæpe 15 *diſco,*
16 *Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito?*
17 *Quid latet? vt marinæ*
18 *Filium dicunt Thetidis* 19 *ſub lacrymoſa Troiæ*
Funera: 20 *ne virilis*
Cultus in cædem & 21 *Lycias proriperet cateruas.*

4 Eius bona obligurire & corporis vires frangere.
5 Campum Martiũ, cur oderit?
6 Quum poſſit pati pulueren & ſolem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum orã.
9 Frænis inſtar lupinorum dentium aſperis & inæqualibus.
10 Moderetur & ſibi parere doceat.
11 Tyberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera ſit oleo ſubacta. 13 Sanguine venenoſo. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Diſco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis tranſlatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expedite emiſſo. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, ſed inter meretrices latet & emolleſcit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnoſceretur, in Inſulam Scyrum ad Diomedem eſt deductus. 19 Paulò ante euerſionem Troiæ. 20 Ne veſtitus virilis eum in bellum Troianum prorraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, ſic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis ſæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

VIdes vt alta 1 *ſtet niue candidum*
2 *Soracte: nec iam ſuſtineant* 3 *onus*
Syluæ 4 *laborantes: gelúque*
Flumina 5 *conſtiterint acuto?*
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
6 *Largè reponens: atque* 7 *benigniùs*
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur, oculis longinquo apparens nine plenum.
2 Mons in Faliſcis, quem hodie appellant montem Diui Sylueſtri, eo quod in eiuſdem montis ſpelunca ad plurimum tempus ſe continuiſſe dicitur.
3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à curſu deſiſtunt ſupernè. 6 Copioſè pro ſoci magnitudine. 7 Largiùs quàm ſolebas prome de diota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota.*
[9] *Permitte diuis cætera: qui* [10] *simul*
Strauêre ventos æquore [11] *feruido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem fors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa. nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesq; [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Compositа repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusq; direptum lacertis,*
Aut digitis malè pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens. 9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi. 10 Simul ac, i. postquam ventos inter se concertantes compresserunt. 11 Mari concitato, vt solet aqua in aheno feruens. 12 Non commouentur. 13 Quemcunque diē tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τὸν δαίμονος: 14 In lucro deputa. 15 Dum puer es, adolescens, iuuenis. 16 Chorea dicitur à choro, vbi iunctis manibus saltatur. 17 Quamdiu tibi inneni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus, abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulò ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella se diu quæratur, sed vt se ipsa prodat. 23 Armilla vi aulsa ex lacertis, aut annulus à digito male, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM.
Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lvræ inuentione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur muneribus.

MErcuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
[4] *Voce formasti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *palestræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor. 2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue. 3 Agrestes hominum primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformauisti. 5 Quasi cantus. 6 Palestra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuncium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Thessalosq; ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgaq; [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inuentorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod iocum risumque conciliaret.
10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis.
13 Priuatus pharetra.
14 Ridendum sibi putauit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias. 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elisijs. 21 Caduceo quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN.
Ode XI:

Hortatur Leuconoën omissâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire (1 nefas) quem mihi, quem tibi
2 Finem dij dederint, Leuconoë: nec 3 Babylonios
Tentaris numeros, 4 vt melius quicquid erit pati
(Seu plures 5 hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, 6 vina liques: & 7 spacio breui
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. 8 carpe diem, 9 quàm minimùm credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam annexuisse dicuntur.
4 Vt sapias melius pati quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Vt vina promas & fundas. Alij, vt vina percoles: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam penè fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode XII.

Collaudatis diis, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

1 *QVem virum aut heroa lyra vel* [2] *acri*
Tibia sumes celebrare [3] *Clio?*
Quem deum? cuius [4] *recinet iocosa*
Nomen [5] *imago,*
Aut in vmbrosis [6] *Heliconis oris,*
Aut super [7] *Pindo, gelidóue in* [8] *Hæmo?*
Vnde [9] *vocalem temerè insequutæ*
Orphea syluæ,
[10] *Arte materna rapidos morantem*
Fulminum lapsus, celerésque ventos,
[11] *Blandum & auritas* [12] *fidibus canoris*
Ducere quercus.
Quid [13] *prius dicam solitis parentum*
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, varijsq́; mundum
[14] *Temperat* [15] *horis?*
[16] *Vnde nil* [17] *maius generatur ipso,*
Nec viget quicquam simile aut [18] *secundum:*
[19] *Proximos illi tamen occupauit*
[20] *Pallas honores.*
Prælijs [21] *audax, neque te silebo*
Liber, & sæuis inimica [22] *virgo*
Belluis: nec te metuende [23] *certa*
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] *Alciden,* [25] *puerósque Ledæ,*
[26] *Hunc equis,* [27] *illum superare pugnis*

1 O Clio, quem virũ fortem aut heroa semideum suscipies celebrandum.
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo vocis imago, quæ veluti ludens respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatę sunt Heliconides.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundum Poetã (Calliopes & Apollinis filiũ) syluæ sequutæ sunt temere, i. αὐτοματῶς, sua sponte & confuse.
10 Musica.
11 Et adeò blandũ vt quocunque voluerit possit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
12 Cithara canora.
13 Quid potiùs dicam quàm solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, i. Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.
15 Quatuor anni temporibus, Vere, AEstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus est optimus Maximus. 18 Nihil Ioui est secundum, quia nullius ordo esse potest inter infinitum & finitum. 19 Pallas proxima est Ioui, sed longo interuallo proxima. 20 Minerua non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia. 21 Bacchus, *ad prælia trudit inermes*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa est & ineuitabilis Phœbi sagitta, vt semper id feriat quod petit. 24 Herculem Iouis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem

Nobilem:[28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Consident venti:*[31] *fugiúntque nubes:*
Et[32] *minax (quòd sic*[33] *voluere) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an*[35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an[36] *superbos*
Tarquinii[37] *fasces, dubito, an*[38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum,&*[40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante*[42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabriciumq;*
[45] *Hunc, &*[46] *incomptis*[47] *Curium capillis*
Vtilem bello[48] *tulit, &*[49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas,&*[51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit[53] *occulto velut arbor æuo*
Fama[54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium sidus, velut*[56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ[57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis. humor ex niue gelée ue in aquam resolutus.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quiescit quæ vento incurnerat.
33 Filij Ledæ Castor & Pollux fic voluere.
34 Romę conditorẽ
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex, regnum armis paratum, Religione, iustitia & bonis moribus stabilinit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinij prisci, nõ Tarquinij superbi, cõmemoratu certè indigni propter Lucretię cõstupratione.
37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos, lictores primum ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palpebris illigatum in machina per pœnis vigilijs necuerunt. 40 Quorum clara extirit virtus in repub. administranda. 41 Paulum vide contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Libeus vt memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cuius abstinentia, continentia, seueritate, aliisque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quàm possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Pauperas aspera & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis maioribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumptuosa sed quæ fundum deceat. 53 Occultè veluti arbor quæ temporis progressu increscit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus est & occisus. 55 Stella crinita quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum. & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subuolans. 56 Inter stellas. 57 Iupiter.

Cæsaris

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto Dominus triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.
59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.
60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano.
61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solùm folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

QVum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur,*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Riualis sui.
2 Ceruicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, ceræ similia.
4 Interiectio est, dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili quæ facilè sedari non potest.
6 Cholerâ, quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit Cystis fellis iecinori annexa, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat. & pallidatres amor est. 10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam & me inuito. 12 Demonstrans. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crurior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero i. per ebrietatem. 16. Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter,

Lædentem

Lædentem oscula, quæ Venus
[21] *Quinta parte sui nectaris imbuit.*
FOELICES ter & [23] *ampliùs*
Quos [24] *irrupta tenet copula,* [25] *nec malis*
Diuulsus querimonijs
Suprema citiùs soluet amor die.

21 Quæ oscula Venus quinta parte sua suauitatis, i. concubitu repleuit. Quinque etenim sunt partes amoris, Aspectus colloquium, tactus, osculum, concubitus.
23 Terque quaterque. 24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulsus malis querimonijs, i. litibus & rixis soluet ultima die citius, id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O [1] *Nauis, referent* [2] *in mare te noui*
[3] *Fluctus. ô* [4] *quid agis? fortiter occupa*
[5] *Portum. nonne vides vt*
[6] *Nudum remigio latus?*
Et [7] *malus celeri* [8] *saucius Africo,*
[9] *Antennæq; gemant? ac sine* [10] *funibus*
Vix [11] *durare carinæ*
Possint [12] *imperiosius*
Æquor? non tibi sunt [13] *integra lintea,*
[14] *Non dij,* [15] *quos iterum pressa voces malo.*
Quamuis [16] *Pontica pinus,*
Syluæ filia nobilis,
[17] *Iactes & genus* [18] *& nomen inutile.*
Nil [19] *pictis timidus nauita puppibus*
Fidit. tu, [20] *nisi ventis*
Debes ludibrium, [21] *caue.*
[22] *Nuper sollicitum quæ mihi tædium,*
[23] *Nunc desiderium, curaq; non leuis.*

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quam male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs. i. vt Respublica destituta est militibus?
7 Malus arbor est, cui velum annectitur. ponitur hic allegorice pro Aegyptio rege, à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. grani bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs belli nerui.
11 Perferre.
12 Seueriorem casus belli tempestatem.
13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dij tutelares, vt Castor & Pollux, seu quinis alius Deus, quod erat Nauis Insigne. 15 Quos nunc sub Octauiano tu oppressa inuoces. 16 In Ponto magna est arborum copia vnde naues fiant. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate gloriaris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non nauis picturæ sed robori & ornamentis seruiunt nauæ: sic milites non in generis splendore, sed armis & exercitu spem collocant. 20 Misi vis fieri ludibrio ventis. i. inflatis & ambitiosis ducibus 21 Noli amplius monere bellum. 22 O respub. quæ mihi ex tuis malis solicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis.

Inter-

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt vt fugias periculorum angustias quibus te facilè extricare non poscis. 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio, numero 35 sic appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

Interfusa [24] *nitentes*
Vites æquora [26] *Cycladas.* [25]

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. Ode XV.

1 Paris.
2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hospitalitatis fregerat.
4 Otio molestò compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quàm non flare.
5 Fata luctuosa non soldm Paridi sed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius, à mendacio alienus.
7 O Pari, tu quidem malis auspicijs ad domum paternam ducis Helenam.
8 quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti.

Pastor quum traheret per freta nauibus
[1] *Idæis Helenam* [2] *perfidus hospitam,* [3]
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, vt caneret [4] *fera*
[5] *Nereus fata.* [6] *Mala ducis aui domum,* [7]
Quam multo repetet Græcia milite, [8]
Coniurata tuas [9] *rumpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
Eheu quantus equis, quantus adest viris [11]
Sudor: quanta moues [12] *funera Dardanæ* [13]
Genti! iam galeam Pallas & [14] *ægida*
Curríusque & [15] *rabiem parat.*
Nequicquam,Veneris præsidio [16] *ferox* [17]
Pectes cæsariem: grataque fœminis [18]
Imbelli cithara carmina [19] *diuides.*
Nequicquam Thalamo [20] *graues*
Hastas, & calami spicula [21] *Cnosij* [22]
Vitabis, [23] *strepitumque, & celerem* [24] *sequi*
Aiacem: tamen heu [25] *serus adulteros*
Crines puluere collines.

10 Dissoluere illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnum. 11 Dolentis est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoues Troianæ genti quæ olim dicta est Dardane à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1738. 14 Scutum Palladis 15 Furorem belli. 16 Frustrà. Nam Venus cùm non sit bellicosa, non potest esse Paridi præsidio. 17 Animosus 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, sed mensæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numerum aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modò suâ voce, modò lyræ sono vtuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ disiunctionem. 22 Sagittas Cretenses est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum: erat Aiax tam celer pedibus, vt nemo fugientem eum euaderet. 25 Serò cùm intes tuos adulteros olim vnguentis delibutos, puluere deturpabis. i. serò tandem trahêris mortuus.

Non

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora respicis?*
[28] *Vrgent impauidi te Salaminius*
[29] *Teucérque, & Sthenelus,* [31] *sciens*
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger: [32] *Merionem quoque*
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, cervus vti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies, mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio*
Matronisq; Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes vret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Vlyssem Laertis filium.
27 A Pylo vrbe Nestor denominatur Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide supra Od. 6
33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies sic vt cervus fugit lupum visum in altera parte vallis.

35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriosè iactaueras. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id est, bellum Troianum producet & retardabit. 39 Post annos nouem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpamque transfert in iram, cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchrâ filia [1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: [3] *siue flamma,*
Siue mari libet [4] *Adriano.*
Non [5] *Dindymene,* [6] *non adytis quatit*

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchra pulchrior?
2 Quemcunque voles modum, i. quamcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces Iambos meos abolendos quos in te scripsi. 3 Siue iambos exurere voles, siue in mare deijcere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem sacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Tristes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipse [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *vndique*
Desectam [17] *& insani Leonis*
Vim [18] *stomacho apposuisse nostro.*
Iræ [19] *Thyesten exitio graui*
[20] *Strauêre: & altis vrbibus* [21] *vltimæ*
Stetêre causæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq́; muris
Hostile [22] *aratrum exercitus* [23] *insolens.*
[24] *Compesce mentem.* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Misit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro tristia: [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobrijs, [31] *animumq́; reddas.*

7 Apollo qui in dandis oraculis mentem sacerdotis incolit, i. quatit, mouet, cogit.
8 Non æque sed vehementius ara animos hominum commouet, quàm Cybele, Apollo aut Liber concutit mentem sacerdotum.
9 Tympana acutè sonantia.
10 Sacerdotes Cybelis, quæ tympanorum pulsu & cornuum canen Iouis vagitum celabant Saturnum.
11 Noricus, pro quouis ense. In Norico (quam regionē plerique nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatissimo. Homo iratus neque enses, neq; quoduis aliud per culum extimescit.
12 Descendens cum fulmine tremendo.
13 Iapeti & Clymenæ filius propter singularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum verò ex particulis aliorum animalium vndique dissectis illi indidisse. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe astutiam, & ab alijs aliud mutuatus est. 14 Primo homini ex limo efformato.
15 Necessitate compulsus, quòd in bestijs fingendis omnes naturæ facultates consumpsisset.
16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, stomachum mouere, pro, iratum facere, & stomachari, pro irasci. 18 Thyesti suos filios frater Atreus edendos apposuit, eò quòd Thyestes cum Atrei vxore concubuisset. 20 Deiecere de statu.
21 Extremæ fuerunt causæ vsque ad euersionem. 22 Vrbs tum esse desinit, cùm in ea aratrum sit circunductum: aratro etiam prisci in condendis vrbibus vtebantur. *Interea Æneas vrbem designat aratro. Virgil.* 23 Exercitus superbus, quia victoria naturâ insolens est & superba.
24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excusat se Horatius conferens iræ causam in adolescentiæ feruorem. 26 Ira est ebullitio sanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc studeo mitia persequi, tristia relinquere. 29 Ea conditione vt fias mihi amica. 30 Recantatis conuitijs atque maledictis, quibus tu etiam me lacerasti. 31 Atque ea conditione vt me in spem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD

AD TYNDARIDEM. Ode XVII.

Inuitat eam in Lucretilem, multa ostendens commoda quæ ex eo percipiet.

[1] VElox amœnum sæpè [2] Lucretilem
[3] Mutat Lycæo Faunus: & igneam
[4] Defendit æstatem capellis
Vsque meis, [5] pluuiósque ventos.
[6] Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma [7] deuia
[8] Olentis uxores mariti:
Nec uirides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] hœdilia lupos:
[10] Vtcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & [11] Vsticæ cubantis
[12] Leuia [13] personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et [14] Musa cordi est. [15] hinc tibi copia
Manabit ad plenum [16] benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] in reducta valle, [18] caniculæ
Vitabis æstus, & fide [19] Teia
[20] Dices laborantes [21] in uno
Penelopen [22] vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Capriños pedes habent Fauni velocitati accommodes.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum feruidum à meis capellis vsque, i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deuia, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *uir gregis*, hic maritus.
9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos mar-

tiales. i. lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virgil.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuere dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à montes Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa leuigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia. i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & benigno eorum. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosis habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis, cuius patria fuit ciuitas Theia. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore, vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum erudissima. 22 Circa pulchram & pellucidam instar vitri.

[23] *Duces sub vmbra:* [24] *nec Semeleius*
Cum Marte [25] *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues proteruum
[26] *Suspecta Cyrum,* [27] *ne malè dispari*
Incontinentes inijciat manus:
Et scindat hærentem [28] *coronam*
Crinibus, [29] *immeritamq; vestem.*

23 Hic bibes pocula vini Lesbij innocentis, i. non onerantis caput propter tenuitatem.
24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos.
25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro supecta & obseruata quòd alium ames, metuens eum fuit Cyrus Horatij riualis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne sceleratè tibi imbecilliori petulantes manus inijciat. 28 Coronam è floribus, cuiusmodi in conuiuijs vtebantur antiqui. 29 Vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at haustum immoderatè furorem concitat.

NVllam Vare [1] *sacra vite* [2] *priùs seueris arborem*
Circa [3] *mite solum* [4] *Tiburis, & mœnia* [5] *Catili.*
[6] *Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque*
[7] *Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.*
[8] *Quis post vina grauem militiam aut pauperiē crepat?*
[9] *Quis non te potiùs, Bacche pater, teq; decens Venus?*
At [10] *ne quis* [11] *modici transiliat munera Liberi,*
Centaurêa monet cum [12] *Lapithis rixa* [13] *super mero*
[14] *Debellata: monet* [15] *Sithonijs non leuis Euius:*
[16] *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Discernunt [17] *auidi. non ego te* [18] *candide Bassareu*

1 Vite Baccho consecrata.
2 Potiùs plantaueris.
3 Fundum bene excultum vel mites vuas efferentem.
4 De quo vide supra Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poeta igitur sua vtitur licentia, ponens fratrem pro fratre.
6 Ijs qui sobrij sunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id est, commemorat vel queritur militiam esse rem grauem? 9 Quis non te potiùs ô Bacche, crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Cenaurêa rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quod Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non leuis, i. iratus Bacchus, dictus Euius à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distingunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche! qui Bassareus est appellatus à vestis genere qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur.

Inuitum

19 *Inuitum quatiam: nec varijs obſita frondibus*
30 *Sub diuum rapiam.* 21 *ſæua tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, 22 *quæ ſubſequitur cæcus* 23 *amor ſui,*
Et tollens 24 *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcaniq; fides 25 *prodiga, perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho inuito, quum bibunt vſque ad ebrietatem.
20 Nec diuulgabo arcana tua multis Pampinis operta, id eſt,

non proferam in lucem res ſecretas meæ fidei commiſſas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id eſt, reprime ebrietatem quemadmodũ tuæ ſacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id eſt, Phrygio. 22 Quæ tympana, id eſt, quam ebrietatem. 23 φιλαυτία, arrogantia & linguæ incontinentia ſunt tres comites ebritatis. 24 Capua ſine cerebro. i. ſine prudentia. 25 Fides effuſa in ſecretis prodendis omnia conſilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA Ode XIX.

Se illius amore vri.

1 *MAter ſæua Cupidinum,*
2 *Thebanæq; iubet me Semeles* 3 *puer*
Et laſciua 4 *licentia*
5 *Finitis animum reddere amoribus.*
6 *Vrit me Glycere nitor*
7 *Splendentis Pario marmore purius:*
Vrit grata 8 *proteruitas*
Et vultus nimium 9 *lubricus aſpici.*
In me 10 *tota ruens Venus*
11 *Cyprum deſeruit, nec patitur* 12 *Scythas*
Et 13 *verſis animoſum equis*
Parthum dicere, 14 *nec quæ nil attinent.*
15 *Hic viuum mihi ceſpitem, hîc*
16 *Verbenus pueri ponite, thuráque,*

1 Venus crudelis mater eſt multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in laſciuiam ſemper reſoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ ſplendet clarius marmore candidiſsimo quod in Inſula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior eſt amatoribus quàm obſequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aſpectu, nam veluti in via lubrica difficile eſt ſine caſu vel prolapſione inſiſtere, adeò certè eſt difficile Glycere ſplendorẽ aſpicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Inſulam, vbi religioſiſsimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bello deſcribere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil ſpectant ad amorem. id eſt, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam vt facilius Glyceræ complexu fruar, O pueri, id eſt, ô ſerui, ponite & parare mihi, ceſpitem viuum. i. viridem (cuius herba adhuc viridis eſt) vt ſuper eam Veneri ſacrificem. Nota, quòd in rebus longam moram non ferentibus ceſpes locum aræ obtinebat. 16 Herbas ſacras.

17. Diarum anno-tinum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multo lenior & mansuetior, non protervа.

17 *Bimi cum patera meri.*
18 *Mactata veniet lenior hostia.*

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum.

1 Non magni pretij.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, *vel* amphora quæ fingebatur in Græcia,
5 Picaui, vel pice illini, à verbo *linо*.
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarēt ad acclamationem

1 *Vile potabis modicis 2 Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipse 4 testa*
Conditum 5 leui: datus in theatro
6 *Quum tibi plausus,*
Care Mæcenas, 7 eques; 8 vt paterni
9 *Fluminis ripæ, simul & 10 iocosa*
Redderet laudes tibi 10 vaticani
Montis 11 imago.
12 *Cæcubum, & prælo domitam Caleno*
Tu bibes 14 uuam; 15 mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

& plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri benè de Republica meriti, mali contrà sibilis explodebantur. 9 Tyberis, qui fuit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ vltimæ seu extremæ vocis definentis repercussione iocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Prelum. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum, sic dictum ab vrbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidēre.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur.
2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima. pingitur etiam imberbis, quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cynthio sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

1 *Dianam teneræ 2 dicite virgines,*
3 *Intonsum pueri dicite 4 Cynthium,*

4 *Lato-*

[5] *Latonámque ſupremo*
Dilectam [6] *penitus Ioui.*
[7] *Vos lætam fluuijs, & nemorum coma*
[1] *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
[9] *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
[10] *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
[11] *Inſignémque pharetra,*
Fraternáque humerum lyra.
[12] *Hic bellum lachrymoſum, hic* [13] *miſeram famem*
Peſtémque à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus [14] *aget prece.*

5 Latonam Dianam & Apollinem peperit ex Ioue.
6 Valde vel familiariter.
7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus i. venatione.
8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui mõs eſt in agro Tuſculano diſtans ab vrbe Roma quindecim millia paſſuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris i. umbroſis ſyluis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

9 Vos mares, i. pueri, laudate Tempe loca amœniſsima in Theſſalia. 10 Delon, in quo nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos pop. Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

[1] *INteger vitæ ſceleriſq́, purus*
Non eget Mauri [2] *iaculis, neque arcu,*
Nec venenatis [3] *grauida ſagittis,*
Fuſce, pharetra:
[4] *Siue per Syrtes iter æſtuoſas,*
Siue facturus per [5] *inhoſpitalem*
Cauſaſum, vel quæ loca fabuloſus
[7] *Lambit Hydaſpes.*
Namque [8] *me ſylua lupus in Sabina,*

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſcelere non reddit impuram
2 Cuiuſmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Siue iter fecerit per Syrtes (Libyæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas, pulueulentas, & ſiticuloſas) ſiue per Cauſaſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluuius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placide tangit. 8 Lupus fugit me in ermem in Sylua Sabina, dum canto meam Lalagen. i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagos vltra terminum. i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus. i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] inermem.
[10] Quale portentum neque militaris
[11] Daunia in latis alit [12] esculetis,
Nec [13] Iubæ tellus generat, leonum
[14] Arida nutrix.
Pone me [15] pigris vbi nulla campis
Arbor [16] æstiua recreatur aura:
[17] Quod latus mundi nebulæ malusq;
[18] Iupiter vrget:
Pone [19] sub curru nimium [20] propinqui
Solis, in terra [21] domibus negata:
[22] Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem: vtq; igitur integritati est hoc assignandum.
10 Qualem portentuosum lupum.
11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos.
12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ.
13 Mauritania, in qua Iuba regnauit.
14 Propter aquarum penuriam.
15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignas & insalubris aer perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida in Africa, 20 Sol illic directos dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

VItas [1] hinnulo me similis Chloë,
Quærenti pauidam montibus [2] auijs
[3] Matrem, non sine vano
Aurarum & syluæ metu.
Non [4] seu mobilibus veris inhorruit
Aduentus foliis, seu virides [5] rubum
Dimouere lacertæ:
[6] Et corde & genibus tremit.

1 Similis hinnulo pullo cerumo, quo nihil timidius.
2 In montibus sine vijs quâ feræ discurrere solent.
3 Ceruam.
4 Sine veris aduentus inhorruit. i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hysallagen, leges sic, hoc folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. potta per veris aduentum significat Pauonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 Atqui non ego te, 8 tigris vt aspera,
9 Gætulúsve leo, 10 frangere persequor.
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

7 Atqui ô Chloe, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum. 9 Africus leo est enim Gætulia pars Africæ. 10 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

1 QVis desiderio sit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe 2 lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam 3 pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium 4 perpetuus sopor
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
5 Incorrupta Fides, 6 nudáque Veritas,
7 Quando vllum inuenient parem?
Multis ille bonis flebilis 8 occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 Tu frustra pius (heu) non ita 10 creditum
Poscis Quintilium deos.
11 Quid si Threïcio blandiùs Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 Durum. SED leuius fit 13 patientia,
Quicquid corrigere est 14 nefas.

1 O Musa Melpomene, cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra vel doce cur quisquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandum Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetuus mors occupat.
5 Fides quæ neque precibus neque pretio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Raro aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum postulas deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à dijs vt nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandius & delectabilius Threicio Orpheo moderere fidem, id est, cithara chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad reuocandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo. de quo vide supra Od. xij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, aduersus fata.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

1 PArciùs 2 iunctas quatiunt fenestras
3 Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amātque
4 Ianna limen,
5 Quæ prius multum faciles mouebat
Cardines: 6 audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
7 Inuicem mœchos anus 8 arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
9 Thracio bacchante magis 10 sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
11 Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur 12 vlcerosum,
13 Non sine questu:
Læta quòd pubes edera 14 virenti
Gaudeat, 15 pulla magis atque myrto:
16 Aridas frondes hyemis, sodali
Dedicet Hebro.

1 Rarius quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus sum pereo?
7 Tu leuis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu. i. cum fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores se fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò ante, vel circiter interlunij tempus, quādo sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentiū,
11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare: hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱπποτρόφοις. i. equæ furentes.
12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis.
13 Non sine querimonia, eò quòd iuuenes vetulis anteponunt puellas.
14 Viridiore ætate, puellis nimirum.
15 Quodque magis gaudeat pulla myrto, i. sub viridi myrto. penè nigra. Metaph. est, nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hanc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *belle Brunette*.
16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ flauio frigidissimo, qui idcircò dicitur hyemis sodalis, quòd septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA. Ode XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

[1] *MVsis amicus, tristitiam & metus*
[2] *Tradam proteruis in mare Creticum*
Portare ventis; [3] quis sub [4] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid * Tiridatem terreat unicè*
Securus. [5] ó quæ fontibus [6] integris
Gaudes, [7] apricos nectè flores,
Nectè meo [8] Lamiæ coronam
[9] Pimplea dulcis. nil [10] sine te mei
Possunt honores. [11] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Téque tuásque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id est, vt possint eas animi angustudines in mare.
2 Tradere ventis & obliuioni tradere. perinde ac si diceret, ego omnes curas ex animo eijciam.
3 Vnicè securus, id est, non admodum sollicitus à quibus AEolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regem quasi dicat. Quid nostrâ interest, qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub vrsa, signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, nectè flores, nectè coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id est, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octauo post mortem Horatij cum M. Scriblio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte de fonte Musis sacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Musarum instinctu poesis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuasque sorores fidibus latinis & plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti consueuerunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur & poculis ipsis pugnent barbarorum more. Ode XXVII.

[1] *NAtis in vsum lætitiæ scyphis,*
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem, [2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis. i. natura factis in vsum lætitiæ, est hominum barbarorum, cuiusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas sanguineas à Bacchо, quem cum verecundia & modestia tractare debetis. Hypallage est.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat? impium
Lenite clamorem sodales,
Et cubito remanete presso.
Vultis severi me quoque sumere
Partem falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megellæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede. quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus: ingenuoq; semper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miser,
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.
Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimæræ.

1 A vino & conviviis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Perficus pro quovis gladio.
5 Quàm multum discrepat? i. mirum in modum. Immane hîc ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
8 Visi austeri & acioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (unus è convivis) dicat quo vulnere, i. cuius puellæ amore sit saucius & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quam amet puellam.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis urbe ubi nata est.
11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendū. 13 Quæcunque Venus aut amica sub sinum te ingum mittit, non est cur pudeat pœniteatve te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenam non servilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgatro. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat.
19 Quanto in periculo versaris! quàm rapacem & avaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier veneficа & incantatrix? quis Magus poterit eius amore liberare Thessalis venenis. i. herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum, i. te in illa implicitum & impeditum vix solvet ab hac triformi Chimæra. Poeta vt supra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hîc Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhaonis & Echidni filia monstrum horrendum tria habuit capita, unum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, unde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petensque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

Te

[1]*TE maris & terræ, numeroq́ carentis arenæ*
[2]*Mensorem, cohibent, Archyta,*
Pulueris exigui prope littus [3]*parua* [4]*Matinum*
Munera, nec quicquam tibi [5]*prodest*
[6]*Aërias tentasse domos, animoq́ rotundum*
Percurrisse [7]*polum, morituro.*
[8]*Occidit & Pelopis* [9]*genitor, conuiua deorum:*
[10]*Tithonúsque remotus in auras:*
Et Iouis arcanis [11]*Minos admissus, habentq́*
Tartara [12]*Panthoiden,* [13]*iterum Orco*
Demissum: [14]*quamuis clypeo Troiana refixo*
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te [15]*non sordidus autor*
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16]*nox,*
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17]*Furiæ toruo spectacula Marti:*
Exitio est auidis mare nautis.
[18]*Mista senum ac iuuenum* [19]*densantur funera: nullū*
Sæua caput [20]*Proserpina fugit.*
Me quoque [21]*deuexi rapidus comes Orionis,*
[22]*Illyricis Notus obruit vndis.*
[23]*At tu nauta, vagæ ne parce* [24]*malignus arenæ,*
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare: [25]*sic, quodcunque minabitur Eurus*

1 Archytæ cadaver sic nauta alloquitur. O Archyta parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parui sumptus, id est, paruum sepulchrum, quod munus & officium viuentes præstare debet mortuis.
4 Matinus mons est in Apulia iuxta quē Archyteas iacet sepultus.
5 Ad mortem effugiendam.
6 Quòd sis adeo curiosus in astris obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytas. Non est mirum me Mathematicum & Philosophum esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur.
11 Minos rex Cretæ qui nono quoque anno sermones cum Ioue conferre solebat.
12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium.
13 Sæpe mortua, transeunte eius anima in alios.
14 Quamuis per detractum e posse templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat.
15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis.
16 Vna mortis necessitas omnes expectat.
17 A furijs constantur bella quæ Martis sunt ludi.
18 Cuiusque ætatis homines ineerire oportet quamuis diuerso mortis genere.
19 Cumulantur.
20 Mors. est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra.
21 Deuexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in declini cœli parte situs est. Nam Orion sine oriens siue occidens nimbos & ventos excitat, qui idcirco ipsius comites dicuntur.
22 Firmum est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archyteas dicitur. Firmanus.
23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulā vagæ arenæ ossibus & inhumato capei. i. corpori meo.
24 Ne perte tanquā malignus, sed velis hilaritei & bono animo dare.
25 Adiurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepelieris, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in sylvas.

Fluctibus

Fluctibus Hesperijs, [26] *Venusinæ*
Plectantur syluæ, [27] *te sospite: multáque merces,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Post modò te natis [32] *fraudem committere. forsan*
[33] *Debita iura vicesque superbæ*
Te maneant ipsum. precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Téque piacula nulla resoluent.*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa*) *licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

26 Syluæ Venusinæ leuant, pro quibuscunq; syluis. Venusium ciuitas est Apuliæ.
27 Te saluo.
28 Vndecunque est occasio.
29 Ab Ioue tibi fauente.
30 Vbi Neptunus deuotiis colebatur.
31 Leue esse putas. Ordo est, forsan tu negligis committere fraudem nocituram postmodo te natis immeritis, id est, paulo post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri insepulto debita, & pœnæ graues reciproeæqua superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis, *ac si diceret*, cuentura precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt nisi meo cadaueri terram inieceris, 36 Persuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. ——*Et magna manes ter voce vocaui.* 38 Licebit vt nauiges.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transisse diuitiarum cupiditate.

Icci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] *deuictis Sabææ*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt.
2 AEmularis Arabũ diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. deuictis.
4 Militiam paras contra Reges Sabææ, quæ AEthiopiæ est Metropolis & ciuitas regia.
5 Fabricas.
6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulcra) postquam sponsus eius erat à te occisus?
7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vnguendo delibutis. 10 Doctus optimè sagittare vt Seres, populus Parthis vicinus 11 Ordo est, quis neget relabi posse riuos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reuerti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætij vndique coemptos & domum Socraticam.

Pronos

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & 7 iberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros 12 Panæti, Socraticam & 13 domum
14 Mutare loricis 15 Iberis.
Pollicitus 16 meliora, 17 tendis?

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quàm militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina 1 Cnidi Paphiq́,
2 Sperne dilectam Cypron, & 3 vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
4 Transfer in ædem.
Feruidus tecum 5 puer, & solutis
6 Gratiæ zonis, properentq́, 7 Nymphæ,
Et 8 parum comis sine te 9 Iuuentas,
10 Mercuriusque.

1 Est Cnidus vrbs Cariæ vbi Venus sanctissime colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula de qua supra ad Od. 26.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocaneis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.

6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nimpharum varia sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te, i. sine rebus Venereis. 9 Iunonas Dea, Iouis & Iunonis filia quam Græci appellant *Heben*. i. pubertatem. 10 Multum valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuitias petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

Quid 1 dedicatum poscit Apollinem
2 Vates? quid orat, 3 de patera nouum
Fundens liquorem? non opimas
4 Sardiniæ segetes feracis:

1 Apollinem diuinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

Non [5] *æstuosæ grata Calabriæ*
Armenta: non aurum, aut ebur [6] *Indicum:*
Non rura quæ [7] *Liris quieta*
[8] *Mordet aqua, taciturnus amnis,*
[9] *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: [10] *dives & aureis*
Mercator [11] *exsiccet cullullis*
Vina Syra reparata merce
Dijs charus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor [12] *Atlanticum*
[13] *Impunè. me pascunt oliuæ,*
Me [14] *cichoréa,* [15] *leuesq; maluæ.*
Frui [16] *paratis &* [17] *valido mihi*
[18] *Latoë dones, & (precor)* [19] *integra*
Cum mente: [20] *nec turpem senectam*
Degere, nec citharâ carêre.

5 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim.

6 Virg. *India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.*

7 Liris est Campaniæ fluuius lenis & quietus.

8 Allnit, vel, lambit. vt supra, Od. xxii.

9 Calcent in torculari vuas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur a Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina.

10 Ordo est. & dives mercator charus dijs ipsis, quippe ter & quater anno impunè revisens Atlanticum mare, exsiccet vina auries cullullis reparata merce.

11 Bibat in poculis vina reparata i. vina empta vel permutata Syrijs mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine naufragio. ergo Dijs charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Malvæ labricæ, quæ ventrem grauem leuant. 16 Iis quæ ego parani. 17 Mihi sano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est. ô Latoe, precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec citharæ carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM Ode XXXII.

Alloquitur Lyram eámque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] *Poscimus, si quid* [2] *vacui sub umbra*
[3] *Lusimus tecum, quod & hunc in annum*
Viuat & plures: age, dic [5] *Latinum*
Barbite carmen:
[5] *Lesbio primùm modulate ciui:*
[6] *Qui ferox bello tamen inter arma,*

2 Poscimus te ô barbite, si quid memoria dignum in oculto per otium scripsimus, vt id celebretur & in publicum prodeat.

3 Ociosi & à negotijs liberi.

5 Cecinimus.

6 Cuius ego sum Author & Princeps. 5 Qui primùm vsurpatus est ab Alceo ad canendos versus Lyricos. Nota, quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè profertur. 6 Qui quidem Alceus vir militaris & bellicosus, tamen siue bella gereret, siue in portu à nauigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit.

Siue

Siue iactatam religaret vda
Littore nauim:
[7] *Liberum & Musas, Venerem q, & illi*
Semper hærentem [8] *puerum canebat:*
Et [9] *Lycum, nigris oculis nigróque*
[10] *Crine decorum.*

O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] *Grata testudo Iouis, & laborum*
Dulce lenimen, [12] *mihi cunque salue*
Rite vocanti.

7 Comitatis quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cunque, i.te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

Albi, [1] *ne doleas plus nimio, memor*
[2] *Immitis Glyceræ: neu* [3] *miserabiles*
Decantes elegos, [4] *cur tibi iunior*
[5] *Læsa præniteat fide.*
[6] *Insignem* [7] *tenui fronte Lycorida.*
Cyri [8] *torret amor, Cyrus in asperam*
[9] *Declinat Pholoen: sed prius* [10] *Appulis*
Iungentur capreæ lupis,
[11] *Quàm turpi Pholoe peccet* [12] *adultero.*
[13] *Sic visum Veneri: cui placet* [14] *impares*
Formas atque animos [15] *sub iuga aenea*
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus multò.
2 Glyceræ crudelis, quod amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 Quod riualis iunior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto: hoc te scire volo quòd Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoes asperæ & proteruæ. 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quàm Cyro morem gerat Pholoe. 12 Amatore, sic infra amatorem nominat adulterum, Od. xxxvj. 13 Sic placitum est Veneri vnà cum sæuo Ioco, i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere, vtpote, quum deformis formosam senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum vtrique cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Ipsum me [16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale,*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
[20] *Curuantis Calabros sinus.*

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata seruitute me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ, quod Calabriam ambit, *vel*, quod sese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiose Deos coluerit.

[1] *PArcus deorum cultor &* [2] *infrequens,*
Insanientis dum sapientiæ
[3] *Consultus erro,* [4] *nunc retrorsum*
Vela dare, [5] *atque iterare cursus*
Cogor relictos. namque [6] *Diespiter*
[7] *Igni corusco nubila diuidens,*
Plerunque [8] *per purum tonantes*
[9] *Egit equos, volucremq;* [10] *currum:*
Quo [11] *bruta tellus, & vaga flumina,*
Quo [12] *Styx, &* [13] *inuisi horrida Tænari*
Sedes, [14] *Atlanteusq; finis*
Concutitur. [15] *valet ima summis*
Mutare, & insignem [16] *attenuat deus,*
[17] *Obscura promens.* [18] *hinc apicem rapax*
Fortuna cum [19] *stridore acuto*
Sustulit, hic posuisse gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non assuetus.
3 Dum erro consultus. i. peritus Epicureæ sapientiæ quæ docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare cōsilium cogor. Metaph. à nautis ducta qui quum aberrauerint retro nauigare.
5 Atque recurrere, & eadem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem.
6 Iupiter, diei & lucis pater.
7 Fulmine nubes disrumpens.
8 Per aera vel cœlum serenum, fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus tristia: poeta igitur non vano deorum metu perteritus, resipiscit. 9 Tonuit.
10 Vide supra Od. xij. 11 Tellus immobilis, grauis & sine sensu. 12 Inferorum palus.
13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus vrbs Laconiæ, vel promontorium, vnde fingunt poetæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est ia vltimo Oceani sine, cuius cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem. i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. deus. hic posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. Poeta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum strepitu ludendo.

AD FORTVNAM. Ode XXIV.

Obsecrat eam, vt Cæsarem conseruet in Britannos iturum.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus asper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbésque gentésque, & Latium ferox,
Regumq; [9] matres barbarorum, &
[10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumq; frangat.
Te semper anteit saeua [13] Necessitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuncos manu
Gestans ahena: nec seuerus
[16] Vncus abest, liquidumq; plumbum.
[17] Te spes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

1 O fortuna Ionis subministra.
2 Quæ præsides Antio, vrbi in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui lacesit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicosa iuxta Istrum fluuiũ degens.
8 Scythæ in planitris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum imperij ne euertas.
12 Neve populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperiũ
13 Idcirco Necessitas dicitur Fortunã præcedere quòd certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales sunt claui magni quibus trabes configuntur, vel vt alij volunt, sunt prægrandes pali ad instar clauorum cuspidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus insertis non solùm res finduntur, sed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficorum pœnas, sed hîc significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissime inter se deuinciuntur, præsertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo est. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quũ peterent Magistratũ aut dignitatẽ sperabant se εὐτυχεῖς futuros. 18 Fide nuda & simplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat, fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum. 20 Quandoque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beaueras, veste tua mutata aut luctu aut pauperie.

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre iugum pariter [22] *doloſi.*
[23] *Serues iturum Cæſarem in vltimos*
Orbis Britannos, [24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanoq́ rubro.*
Eheu [26] *cicatricum & ſceleris pudet,*
[27] *Fratrumq́.* [28] *quid nos dira refugimus*
Ætas? quid intactum [29] *nefaſti*
Linquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit?* [31] *quibus*
Pepercit aris? [32] *ô vtinam noua*
Incude diffingas retuſum in
[33] *Meſſagetas Arabeſque ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit ex mutatâ & aduerſâ. 22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, conſumptis amicorum diuitijs. 23 O diua gratum quæ regis Antium, ſeruesque iturum Cæſarem, &c. 24 Et ſerua nouum exercitum ex iuuenibus conſcriptum, Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Perſis, &c. horribilem. 25 Et formidoloſum Britannis, qui incolunt partem mundi ſolis occaſui propinquam, cuius radijs Oceanus quaſi rubeſcit. 26 Pudor vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratum interfectorum qui contrariarum erant partium. 28 A quo ſcelere refugimus nos, qui ſumus dira ætas, i. homines huius ætatis ſine miſericordia? 29 Nefarij. 30 Religione aduerſus Deos. 31 Quæ templa deorum non violat iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas, i. de nouo fingas & refabrices ferrum retuſum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione. ſed in hoſtes Maſſagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem eſſe puto, neque elegantia Horatiana indignam, ſed cum genuino ſenſu totius Odæ optimè conſentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caſpium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hiſpania reditum gaudio exultat.

ET *thure &* [1] *fidibus iuuat*
Placare,& vituli ſanguine [2] *debito*
Cuſtodes Numidæ [3] *Deos:*
[4] *Qui nunc* [5] *Heſperia ſoſpes ab vltima,*
Charis multa ſodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oſcula

1 Carmine lyrico. 2 Debito, vel voti vel officij cauſa. 3 Caſtorem & Pollucem nauigationis præſides, iratos forſan futuros niſi ſacrificia eis promiſſa perſolueret. 4 Ordo eſt, qui nũc ſoſpes reuerſus ab vltima Heſperia diuidit multa oſcula charis ſodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege, & memor ſimul mutatæ togæ. 5 Hiſpania, non ab ea Heſperia, quæ apud hunc poetam ſæpè pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ:[6] *memor*
Actæ non alio rege pueritiæ,
[7] *Mutataq́, simul togæ.*
[8] *Cressa ne careat pulchra dies nota:*
[9] *Neu promptæ modum amphoræ,*
[10] *Neu morem in Salium sit requies pedum:*
[11] *Neu multi Damalis meri*
Bassum Threcia vincat[12] *amystide:*
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] *viuax apium, neu* [14] *breue lilium.*
[15] *Omnes in Damalin putres*
Deponent oculos:[16] *nec Damalis nouo*
Diuelletur adultero,
Lasciuis ederis [17] *ambitiosior.*

6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cumque essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta depositâ, togam virilem sumpserunt.
8 Creterisi vel niueo lapillo notetur hæc dies.
9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium. i. vt saltant Salij Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed eum Numida potidis contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustim & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in aluum non secus atque in dolium infundebant, idque consertum & sine respiratione. cui sorbillare paulatim, est contrarium. Angli, appellant **Carowsing or Drinking of healths.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat non tempore. 15 Omnes defigent & conijcient in Damalin suos oculos putres. i. oculos ebrios vel, libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur à nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum artius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum,[1] *nunc pede libero*
Pulsanda tellus: nunc [2] *Saliaribus*
Ornare [3] *puluinar deorum*
[4] *Tempus erat dapibus sodales.*
[5] *Antehac nefas depromere cæcubum*

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est.
2 Dapibus opiparis & delicatis cuiusmodi Salij Martis sacerdotes vti consueuerunt.
3 Lectulos & puluinos, quibus dij imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat e cellis auitis depromere vnum cæcubum. id est, vinum generosum. Cæcubum dictum a Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6]Cellis auitis, [7] dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
[8]Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege [9] turpium
Morbo virorum: [10] quidlibet impotens
Sperare, fortunáque dulci
[11] Ebria. [12] sed minuit furorem
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentemq; [13] lymphatam Mareotico
Redegit [14] in veros timores
Cæsa, ab Italia [15] volantem
[16]Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] Æmoniæ) daret vt catenis
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens, [18] nec muliebriter
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & [19] iacentem vîsere regiam
Vultu sereno fortis, [20] & asperas
Tractare serpentes: vt [21] atrum
Corpore combiberet venenum:
[22]Deliberata morte ferocior:
[23] Sæuis Liburnis scilicet inuidens,
[24] Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum dementi Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reipub. Ro. moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium quos Cleopatra cubiculários habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ sperranda non erant.
11 Rebus secundis elata, & ab hoc improuida, vt solent esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam cõpressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in Aegypto plaudem nascitur, vel, mentem fanaticam Mareotici regni, i. regni Aegyptiaci opulentia dementem.
14 In timore mentem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est. Cæsar remis adurgens. i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam in vincula conjiceret quasi monstrum fatis sibi reseruatum. 17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & niuoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas Aegypti latebras se conculit, vbi latitaret. 19 Regnum suum petitum & deiectum. 20 Et fortis. i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quam prius fuerat. 23 Scil. inuidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis, id est, in hostilibus nauibus Liburnorũ, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non ampliatæ regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis sed summo loco nata.

Ad

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quàmm myrtum.

[1] *PErsicos odi puer apparatus:*
Displicent nexæ [2] philyra coronæ:
[3] Mitte sectari, rosa quo locorum
[4] Sera [5] moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6] Sedulus curo, neque te ministrum
Decedet [7] myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & sumptuosas delitias, scil. odores, vaguen, ta, coronas operosas, quibus vti solebant Persæ in conuiuijs.
2 Tenuissima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur.
3 Omitte studiosè quærere quo in loco succrescunt rosæ tardius enascentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in raris locis inuenitur. 5 Maneat & & vlera cæteras rosas duret. 6 Sedulò curo vt nihil laboriosè addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem vtilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & vmbrosa vite bibentem.

Q. HORACII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I.

Pollionem monet vt tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

[1] *MOtum ex Metello consule ciuicum,*
Bellique [2] causas, & [3] vitia, & [4] modos,

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit consul &c. periculosæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et fuit Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiã, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc aduersa, nunc prospera.

Ludumq́ Fortunæ,[5] *grauesq́*
Principum amicitias,[6] *& arma*
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus[7] *aleæ,*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos[8] *cineri doloso.*
[9] *Paulùm seueræ musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox[10] *vbi publicas*
Res ordinaris,[11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui[14] *Laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc*[17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, iam litui strepunt:*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumq́ vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] *Non indecoro puluere sordidos:*
[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis[21] *amicior*
Afris,[22] *inulta cesserat impotens*
Tellure:[23] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Iugurthæ.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & insidias.
6 Et arma sanguine ciuili oblita, nondũ lota, nec aliqua expiatione pura effecta
7 Opus plenum fortunæ, quæ, vt aliorum lusus dubium habebit euentum, tibique periculosum quod multorum vitia quum tu non aueris, in eo non paucis displicebis.
8 Cneri, qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere.
10 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem quæ grandia contienet reuocabis?
12 Atheniensi cothurno (quo trægœdi in theatris calceabantur) sic dicto à Cecrope Athenarum rege qui primus scripsit tragœdias.
13 O Pollio, qui rei insignis es patronus, & curiæ. i. senatui in statuendo de red. das consilium id à te expetenti.
14 Victora, quæ laurum meruit. 15 Salonam Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum. 16 Tam graphicè exprimis res gestas ô Pollio, vt iam mihi videar non audire, sed interesse prælijs quæ narras. 17 Murmure mortem minitanti. 18 Percutis vel obtundis aures. 19 Puluere glorioso sordidos, qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt. 20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæsare subiugatas, præter inuictum animum Catonis. 21 Qui faueat Numidis in bello Iugurthino. 22 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere. 23 Romanorum Posteros nuper cæsos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus factus pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non testatur impia prælia in quibus ciuem ciuis trucidauit? quasi diceret. Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine.

Campus

Campus ſepulchris impia prælia
Teſtatur,[25] *auditumq́ Medis*
[26] *Heſperiæ ſonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare[28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
[29] *Sed ne relictis Muſa procax iocis*
Ceæ retractes munera[30] *næniæ:*
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leuiore[31] *plectro.*

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries: *Eſt lamentatio belli naualis.*
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Danno rege Apuliæ quæ pars eſt Italiæ.
29 Poeta dum tragicum laudat, ipſe penè tragicus factus eſt: reuocat igitur ſuam Muſam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & ſententia horũ verborum hæc eſt: ſed tu ô procax (i. petulans Muſa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentũ à Simonide poeta in Inſula Cea nato, iocis (i. rebus laſciuis) relictis: quære mecum modo (i. verſus faciliori ſtylo) ſub antro Dionæo (i. ſub antro venereo) in quo res leues & veneræ ſunt canendæ.
30 Næniæ, carmen eſt lugubre, quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur. 31 Plectrum latinè pecten, eſt inſtrumentũ citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, ἀπὸ τοῦ πλήττω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ ſolum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color eſt, auaris*
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat vſu.
Viuet[2] *extento Proculeius æuo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente ſolui*
Fama ſuperſtes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando*

1 Ordo eſt. ô Criſpe Salluſti inimica lamnæ (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defoſſæ, nullus eſt color vel ſplendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus eſt vſus moderatus.
2 Abeo producitur ad poſteros, i. Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in ſuos fratres, qui hoſtes publici poſt Cæſaris victoriam iudicati, omne patrimonium amiſerant. 4 Fama perennis Proculeio ſuperueniens, euolet eum pennâ, cuius nulla vnquam diſſolutio futura eſt. ſignificatur æternitas quæ neque poteſt, neque perire metuit. 5 Latiùs poſſis regnare, ſi animum tuum à cupiditatibus refrenes, quàm ſi orbem vniuerſum poſſideas.

Spiritum quàm si Libyam[6] *remotis*
Gadibus iungas:[7] *& vterque Pœnus*
Seruiat[8] *vni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,*[11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio*[13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beato-
rum eximit virtus:[14] *populumq́; falsis*
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq́; laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus disiunctis & procul sitis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugiens e venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.
12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes aceruos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges, vt omnes alios diuites numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] *ÆQuam memento rebus in arduis*
Seruare mentem, non secus ac bonis
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia:[3] *moriture Deli,*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[4] *Seu te in remoto gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni:*

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, siue mœstus vixeris, siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum [illegible] beatum in [illegible] remoto, [illegible] barboso à frequentia hominum remoto.
5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in inferiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

6 Quà

[6] *Quà pinus ingens* [7] *albaq́ populus*
Vmbram hospitalem consociare [8] *amant*
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax [9] *trepidare riuo.*
[10] *Huc vina, & vnguenta, & nimiùm* [11] *breues*
Flores amœnæ ferre iube rosæ:
[12] *Dum res, & ætas, & sororum*
Fila trium patiuntur atra.
[13] *Cedes coemptis saltibus, & domo,*
Villaq́ [14] *flauus quam Tiberis lauit,*
Cedes: [15] *& extructis in altum*
Diuitijs potietur hæres.
Diuésne, prisco natus ab [16] *Inacho,*
Nil interest, & infima
De gente [17] *sub dio morêris,*
[18] *Victima nil miserantis* [19] *Orci.*
[20] *Omnes eôdem cogimur.* [21] *omnium*
Versatur [22] *vrna:* [23] *seriùs, ociùs*
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura [24] *cymbæ.*

6 In quo gramine.
8 Populus arbor, cuius frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ citò deflorescentis. *Quàm longa vna dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas iuuenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra quòd omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Ode 1. lib. 1.

15 Et diuitijs coaceruatis potietur hæres, fortasse ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An viuas sine domo & sub cœlo nudo habites. 18 Existent victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura seriùs vel ocyùs, & nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in vrna. 22 In vrna fatali, in quam conijciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Siue tardiùs siue celeriùs moriendum est. 24 Naui Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vsu venerit.

[1] *NE sit ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia Phocen, [2] *priùs insolentem*

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem antea non amare solitum.

[3] *Serua*

[3] *Serua Briseis* [4] *niueo colore*
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem [5] *Telamone natum*
[6] *Forma captiuæ dominum Tecmessæ:*
Arsit [7] *Atrides medio in triumpho*
[8] *Virgine rapta:*
[9] *Barbaræ postquam cecidêre turmæ*
[10] *Thessalo victore,* [11] *& ademptus Hector*
Tradidit fessis leuiora tolli
Pergama Graÿs.
[12] *Nescias an te generum* [13] *beati*
Phyllidis flauæ decorent parentes.
[14] *Regium certè genus & penates*
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi [15] *de scelesta*
Plebe delectam: [16] *neque sic fidelem,*
Si lucro auersam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, [17] *teretésque suras*
[18] *Integer laudo.* [19] *fuge suspicari,*
Cuius octauum [20] *trepidauit ætas*
Claudere lustrum.

3 Ex Lyrnesso capta, ergo serua, iure belli.
4 Colore candido, i. sua pulchritudine.
5 Non Aiacem, qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Aiace filium peperit Euricalen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Cassandram.
8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur.
10 Achille qui fuit ex Larissa vrbe Thessaliæ.
11 Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis Pergama leuiora tolli, i. faciliora vt tollerentur & euerterentur.
12 Incertum est an pulchra Phyllis (quamuis captiua) sit summo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites. 14 Dolet certè tam regijs parentibus ortam penates habere sibi inimicos, adeò vt iam captiua sit & præ paupertate suo stemmati respondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe esse natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori, 17 Tibias longas & rotundas. 18 Castus laudo. 19 Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum quòd eam laudo, quippe quadragenarius sum, i. languidior ad res venereas quàm adolescens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum lustrum, i. quinquennium octauum, scil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherima Lalage est virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate est mens reuocanda.

[1] *Nondum subacta ferre iugum valet*
[2] *Ceruice:* [3] *nondum munia comparis*

1 Lalage nondum est ad concubitum matura, Metaphor. est perpetua ducta à [illegible] qua nondum subijt iugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Ceruice subacta, i. supposita vel domita, 3 Nondum officia coniugij valet exæquare cum suo pari, i. marito.

Æquare,

Æquare, nec[4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos[5] *iuuencæ, nunc fluuijs grauem*
[6]*Solantis æstum, nunc in vdo*
Ludere cum vitulis salicto
[7]*Prægrestientis.*[8] *tolle Cupidinem*
Immitis[9] *vuæ: iam tibi liuidos*
[10] *Distinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore:
[11] *Iam te sequetur.*[12] *cuvrit enim ferox*
Ætas:[13] *& illi, quos tibi dempserit,*
Apponet annos.[14] *iam proterua*
Fronte petet Lalage maritum.
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë*[16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo sic humero nitens,*
Vt pura nocturno renidet
Luna mari,[18] *Cnidiusq; Gyges.*
[19] *Quem si puellarum insereres choro,*
Mirè sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguoq; vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æstum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in vdo salicto. i. in loco salicibus conferto.
8 Est alia allegoria ducta ab vua immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est, tempus subsequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella. quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit propediem matura te virò petet.
12 Non tarda est ætas, cito pede labitur.
13 Et ætas. i. tempus adijciet tuæ La-

lagi florentes annos quos tibi detraxit. i. illa matureſcet, tu verò ſeneſces. 14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inuerecunda. i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoe & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, vt inde plus plus ametur. 17 Lalage ſic ſplendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id eſt, luna nullis nebulis obducta reſplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formoſiſſimus, Cnidus dictus ex Cnido Inſula Veneri dicata. 19 Quem Gygen ſi inter puellas proſtituereres, diſcrimen obſcurum, id eſt, parua differentia falleret peregrinos quantumuis acutos & perſpicaces. Nam ignorarentur illę ab hoſpitibus qui eum aſpiciant, quia crinibus longis vtitur & intonſis, faciemque habet tam venuſtam & politam, vt ambigi poſſit ſit ne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

SEptimi[1] *Gades aditure mecum, &*
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra

1 Qui ſis populus eſt, mecum aditurus es Gades vltimam Hiſpaniæ inſulam.

3 Populum Hiſpaniæ ferociſſimum, qui nondum didicit Romano imperio obedire.

[8]*Barbaras*

3 Barbaras Syrtes, vbi Maura semper
Æstuat vnda:
Tibur Argeo[5] positum colono,
Sit meæ sedes vtinam senectæ.
[6]Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæq;.
[7]Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce [8] pellitis ouibus Galesi
Fulmen,[9] & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus [10] ridet, vbi non [11] Hymetto
Mella decedunt, viridiq; certat
[12] Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidásque præbet
[13] Iupiter brumas: & amicus [14] Aulon
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
[15] Ille te mecum locus & [13] beatæ
Postulant arces: [17] ibi tu calentem
[18] Debita sparges lachryma fauillam
[19] Vatis amici.

3 Syrtes in hospitales. Vide Od. xxij. lib. 1.
4 Vbi vnda Africana veluti feruens exundat.
5 Tibur conditum a Tiburno colono Argino.
6 Vtinam Tibur sit finis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tiburе si Parcæ i. tres sorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.
8 Adibo Galesum Calabriæ fluuium intra Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam suis sunt coopertę propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tinctura nocumentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.
10 Arridet, placet.
11 Vbi mella non dant locum, i. vbi mella non sunt deteriora melle suauissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticę monte thymo alijsque herbis odoriferis abundante,
12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito.
13 Aer.
14 Aulon mons est Tarento vicinus, ferax fertilis vitis, cuius oliua non inuidet, i. non cedit neque est deterior vuis Falernis.
15 Ille locus, vbi hæc omnia sunt,
16 Beatæ arces, i. fertiles montes,
17 Ibi tu mihi mortuo iusta persolues, fauillá calente, i. cineres meos lacrymis conspergens.
18 Lachryma debita propter nostrá amicitiá.
19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM.
Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

[1] Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo est, ô Pompei prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in vltimum tempus, i. qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonauit te Quiritem dijs patrijs Italoq; cœlo? i. quis te patria ejectum iterum fecit ciuem Romanum?

Quis

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs,[2] *Italoq́ cœlo,*
Pompei, meorum[3] *prime sodalium?*
Cum quo[4] *morantem sæpe diem mero*
[5] *Fregi,*[6] *coronatus nitentes*
Malobathro Syrio capillos.
Tecum[7] *Philippos & celerem fugam*
[8] *Sensi relicta*[9] *non bene parmula,*
Quum fracta virtus,[10] *& minaces*
[11] *Turpe solum tetigere mento.*
Sed me per hostes Mercurius celer
[12] *Denso pauentem sustulit aëre:*
Te rursus in bellum[13] *resorbens*
Vnda fretis tulit[14] *æstuosis.*
Ergo[15] *obligatam redde Ioui dapem:*
Longáque fessum militia[16] *latus*
Depone[17] *sub lauru mea: nec*
Parces cadis tibi[18] *destinatis.*
[19] *Obliuioso lænia Massico*
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de[20] *conchis: quis vdo*
[21] *Deproperare apio coronas*
Curátue myrto? quem[22] *Venus arbitrum*
[23] *Dicendi? non ego sanius*
Bacchabor[24] *Edonis.*[25] *recepto*
Dulce mihi[26] *furere est amico.*

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amicissime meorum sodalium.
4 Diem longum æstiuum.
5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Od. 1. libi. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est vnguentum Syrium pretiosissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice.
7 Vbi Cassius & Brutus sunt victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatam cum suis mentis tetigêre.
12 Nube, quæ densior est aer.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reuersum. 14 Per freta æstuosa i. bella feruentia. 15 Promissum ad debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinarijs ad tuum reditum reseruatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciborea læuia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliuioso, i. vino Campanię impleta, quod vinum liberius epotum obliuionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis in quibus vnguenta seruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conuiuijs assuetas. 22 Venereus talorum vel tesserarum iactus regem bibendi conuiuijque magistrum efficiebat, quem iactum alij putarunt esse numen ter senarium, alij, quum omnes tali facti cadebant dissimiliter vultuque diuerso apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN IVLIAM BARINEM.
Ode VIII.

Non est cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pulchrior exoriatur.

VLLa si [1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuisset vnquam:
[2] Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
[3] Crederem. sed tu [4] simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchior multò, iuuenumq; prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere, [7] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaq; dimos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11] Cote cruenta.
Adde, quòd [12] pubes tibi crescit omnis:
[13] Seruitus crescit noua: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] iuuencis,
[16] Te senes parci: miseræq; nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] Aura maritos.

1 Iurisiurandi absque violati. i. periurij.
2 Si minima parte corporis fieres deformior.
3 Crederem tibi iuranti, vel crederem deos esse iudices periurij in rebus amatorijs.
4 Simulac. i. postquã per caput tuum iuraſti.
5 In publicum prodis à multis iuuenibus vnice amata.
6 Vtile est tibi & alijs (si periuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persoluere.
7 Et omnem mundi maiestatem fallere, scil. syderã quæ sunt visa nocte silenti.
8 Deos immortales ἀφθάρτους.
9 Hoc deridet Venus. *Periuria ridet amantium Iuppiter & ventos irrita ferre iubet. Tibullus.*
10 Nymphæ faciles non iracundæ, Veneris comites, nimirum, Iocus, Risus, Fletus.
11 Cote aspersa sanguine sagittarum quę in illa cote acuuntur, vel cruenta dicitur eos propter cædes ex amore oriundas, vel, quòd immoderatus amor exitium amantis maturet.
12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignara.
13 Amatores accedunt noui qui tibi seruiant.
14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamuis id sæpe minentur propter tuum periurium.
15 Matres filijs suis iuuenibus metuunt ne a te corrumpantur.
15 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum.
17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos ab sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri ſui Myſtis deflere deſinat.

[1] NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut [2] mare Caſpium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vſque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi ſtat glacies [6] iners
Menſes per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et folijs viduantur orni.
[9] Tu ſemper vrges flebilibus modis
Myſten ademptum: [10] nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non [11] ter æuo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum ſenex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ ſorores
Fleuere ſemper. [14] deſine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Auguſti [15] trophæa
Cæſaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medumq́, flumen gentibus additum
Victis: minores voluere vortices:
[18] Intraq́, præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non ſemper manant in agros aſperos & ſenticoſos, i. non eſt ſemper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempeſtuoſæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio eſt in Aſia, inter montes Taurum & Caucaſum ſita.
6 Glacies, quæ fluuios in agros efficit pigros atq; otioſos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte, non ſemper ventis agitantur.
8 Nec folijs ſemper nudantur orni, i. fraxini ſylueſtres.
9 Tu aſſidue inſequeris Myſten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum pronocantibus.
10 Nec mane, nec veſperi Myſtis amore deſerit. Eſt Veſper ſtella Veneris quæ Solem occidentem ſubſequens dicitur Veſper, orientem verò antegrediens nuncupatur Heſperus vel Lucifer.
11 Neſtor (qui tertiam ætatem hominum viuebat, i. nonaginta annos) non ſemper plorauit Antilochum filium ſuum ex Euridice, cæſum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili ſorores, Polixena, Caſſandra, &c. 14 Deſine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitiuus poſt Verbum finiendi. 15 Cæſaris, victorias. ſunt enim trophæa victoriæ ſigna. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus eſt Scythiæ fluuius, vel mons eſt Armeniæ nine horridus & inacceſſus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus nimirum Armenijs, Parthis. & alijs a Cæſare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios quia minores aquarum globos iam voluunt, nam ſentientes ſe cum Armenijs & Medis eſſe debellatos, anguſtiùs fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europæ populos intra exiguos, terminos ab Auguſto præſcriptos equitare, i. non excurrere & vagari, vbi libuiſſet.

AD

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritas in vtrâque fortunâ est ferenda.

RECtiùs viues, Licini,[3] neque altum
[3] Semper vrgendo: neque dum procellas
[4] Cautus horrescis, nimiùm premendo
[5] Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] inuidenda
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] Decidunt turres: feriuntq; summos
Fulmina montes.
[9] Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene præparatum
Pectus.[10] informes hyemes reducit
Iupiter, idem
[11] Summouet. non, si malè nunc, & [12] olim
Sic erit. [13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
[16] Contrahes vento nimiùm secundo
Turgida vela.

1 Paciliùs, commodiùs.
2 Est Allegoria, qui significat neque sublimia nimis appetenda, neq; quòd ad infima & sordida metus gratia, sic debemus descendere vt nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. id est in alto mare semper nauigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilij paupertate squallidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus bene præparatum. i. animus bene institutus, in rebus aduersis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam, h. interdum citharam ad cantandum prouocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto, & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode XI.

Omissis curis viuendum est hilariter.

Quid

[1] Quid bellicosus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diuisus obiecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in vsum
Poscentis ævi pauca. [6] fugit retro
Leuis iuventas, & decor [7] arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemq; somnum.
Non semper idem floribus est [8] honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Consilijs animum fatigas?
[10] Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes sic temerè, & rosa
Canos [11] odorati capillos,
Dum licet, [12] Assyriaq; nardo,
Potamus vncti? dissipat [13] Euius
Curas edaces. [14] quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis diuium scortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. ô Q. Hirpine, remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber, & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.

2 Populus Hispaniæ. vide supra Ode vj.

3 Gens Orientalis. vide Ode xxxiij. lib. 1.

4 Scythes seiunctus à nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.

5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ panca poscit, quia vita breuis est.

6 Imberbis iuventus tandem senescit.

7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum grauem & longum. nam somnus senibus difficilis est & breuis propter caloris defectum & morborum molestiam.

8 Pulchritudo.

9 Interiorem, quam vt futura Dei consilia comprehendas.

10 Ordo est, cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temerè. i. in vmbra iacentes sine vllis cæremonijs vt casus reculerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo, vel ipsa rosa internexos. 12 Vngueuto Nardino. est nardus herba in vngnentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quòd in Syria nardus nascitur, sed quòd montis, in quo oritur pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, vnde dicta est Nardus Indica. Dioscor. lib. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens, quis seruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha i. quis refrigerabit pocula aqua suauiter diluta, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit e domo sua Lyden, meretricem non publicam, sed secretius cognitam? quæ quum sit deuia. i. à via publica semota, minus est vulgaris minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô puer age, dic Lydæ vt maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ, i. pexum tantùm & negligenter compositum more mulieris Laconicæ.

AD MÆCENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carmini lyrico non conueniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

1 Nolis longa feræ bella 2 Numantiæ,
Nec 3 durum Annibalem, nec 4 Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
5 Aptari citharæ modis:
Nec sæuos 6 Lapithas, & nimium mero
7 Hyleum, domitósque Herculea manu
8 Telluris iuuenes, 9 vnde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuque 10 pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductáque per vias
11 Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Musa 12 Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere 13 lucidùm
Fulgentes oculos, & 14 benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
15 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
16 Nec certare ioco, nec dare brachia
17 Ludentem nitidis virginibus, 18 sacro
Dianæ celebris die.
19 Num tu, quæ tenuit dives 20 Achæmenes,
21 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
22 Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ne iubeas. æquum est te nolle.
2 Numantiam, post bellã 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditus deleuit.
3 Annibalem laborum patientem. alij legunt dirum. i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Perithoi deiectos.
7 Vnum é Centauris mero nimium, i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gigantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum dijs indixerant.
9 Vnde, i. à quibus cœlum tinuit periculum. 10 Historijs scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ. alij legunt Liciniæ vel Licinniæ. 13 Lucide fulg. oc. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel iocose gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dines Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ oues, dictas Mygdonias a Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata. sensus Poetæ hic est, tu non potes regem opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem,

Dum

Dum fragrantia [23] detorquet ad oscula*
Ceruicem, [24] *aut facili sæuitia negat*
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] *Interdum rapere occupet.*

*Alij, flagrantia.

23 Auertit ceruicem.

24 Aut ficta sæuitia negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quàm ille

(Nempe Amans) qui oscula poscit. 25 Quæ interdum oscula rapere anteuertat atque prior osculetur, vt irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASVRE-pentino penè oppressus fuerat.
Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat. Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *ILle nefasto te posuit die,*
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] *Produxit arbos, in nepotum*
Perniciem, opprobriumq; pagi.
Illum & parentis [3] *crediderim sui*
Fregisse ceruicem, & [4] *penetralia*
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] *Colchica*
Et quicquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] *caducum*
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] *in horas. nauita* [8] *Bosporum*
Pœnus perhorrescit, [9] *neque vltra*
Cæca timet aliunde fata.
[10] *Miles sagittas & celerem fugam*
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] *Vis rapuit rapietq; gentes.*

1 O arbos, ille te plantauit infausto die.

2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.

3 Credere possim.

4 Partem interiorē domus.

5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.

6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.

7 Per singulas horas.

8 Bosporus ponitur pro quolibet mari & Pœnus pro quouis nauta. Bosporus est Ponti fretum propter angustias valdè periculosum.

9 Neque Alibunde metuit improuisa fata. i. neque sibi metuit ab alio exitio

quàm à Bosporo. 10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat. vide Od. xix. lib. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nescium, nunc illud timentem.

12 Quàm paruo insterstitio ab inferis abfui, i. à morte.
13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutoni vxor est, inferni regina. vide Ode xxviij. lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & Iudicem.
15 Campos Elysios in quibus vmbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sapphô Graijs chordis murmurantem. scripsit Sapphô Æolice, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non respondèrent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros amauit, vnde à poeta dicitur Mascula.
17 Et quàm pene vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala nanigationis, fugæ & belli aureo plectro. id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poetæ lyricus in eloquendo breuis & magnificus, plurimúmque Homero similis. *Quintil.* 19 Exilij, vel, fugæ e prælio 22 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est. sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos. i. turba vmbrarum frequens & conferta attentiùs audit pugnas & tyrannorũ exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorqueantur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur, quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina fingunt poetæ vmbras apud inferos ijsdem rebus delectari, quibus viuentes hîc gaudebant.

Quàm pene[12] *furuæ regna Proserpinæ,*[13]
Et iudicantem vidimus[14] *Æacum,*
Sedésque descriptas piorum,[15] *&*
Æolijs[16] *fidibus querentem*
Sapphô puellis de popularibus:
Et te[17] *sonantem plenius aureo*
Alcæe[18] *plectro dura nauis,*
Dura[19] *fugæ mala, dura belli.*
Vtrumque[20] *sacro digna silentio*
Mirantur vmbræ dicere:[21] *sed magis*
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum?[22] *vbi illis carminibus stupens*
Demittit atras bellua[23] *centiceps*
Aures, & intorti capillis
Eumenidum[24] *recreantur angues.*[25]
Quin & Prometheus &[26] *Pelopis parens*
Dulci laborum decipitur sono:
Nec curat[27] *Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII

Vita breuis, & mori necesse est.

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardius senesces, neque tardius morieris

Heu fugaces, Posthume, Posthume,[1]
Labuntur anni:[2] *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ

Afferet,

Afferet,[3] *indomitæq́ morti.*
Non si tricenis[5] *quotquot eunt dies,*
Hmice[6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris:[7] *qui ter-amplum*
[8] *Geryonem*[9] *Tityónque triſti*
Compeſcit[10] *vnda, ſcilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ*[12] *munere veſcimur*
Enauiganda: ſiue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] *Fruſtra cruento Marte carebimus,*
Fractiſq́ rauci fluctibus[14] *Adriæ:*
Fruſtra per[15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus[16] *Auſtrum.*
[17] *Viſendus ater*[18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,*[20] *& Danai genus*
Infame, damnatúſque longi
[21] *Siſyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor:[22] *neque harum*[23] *quas colis arborum*
Te, præter inuiſas cupreſſos,
Vlla breuem dominum ſequetur.
[24] *Abſumit hæres*[25] *cæcuba*[26] *dignior,*
Seruata centum clauibus: & mero
[29] *Tinget pauimentum ſuperbum,*
Pontificum potiore cœnis.

4 Morti inexorabili vel inexpugnabili.
4 Amice Poſthume tu neque ſenectam neque mortem effugies etiamſi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare ſtudeas Plutona lachrymis non flectendum.
7 Ordo eſt, qui compeſcit ter-amplum Geryonem & Tytiũ triſti vnda omnibus enauiganda quicunque veſcimur terræ munere, ſiue erimus reges, ſiue erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem. fuit Gerion rex Hiſpaniæ, qui ob triplex regnũ corpore triplicato fertur conſtitiſſe. Hunc Hercules interfecit boues ſuos ſuffurantem.
9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuiſſe nouem iugerum. vide Od. 4. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enauiganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Fruſtra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortaſſe erit moriendum. 14 Adriæ ſonori & tempeſtuoſi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt ſupra Od. xj. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor. 9. lib. 3. morbi ſunt acutiſsimi atque exitiales maxima ex parte. Cauſas citat Gal. quinque, quem conſule (ſi placet) in eundem Aphor. 16 Auſtri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt, Gal. in 5. Apbor. lib. 3. 17 Ordo eſt. ater Cocytus flumine languido eſt viſendus, i. moriendum eſt. 18 Aqua pigrè fluente propter eius craſsitiem. 19 Cocytus eſt finuius flexuoſus, infernalis, è Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quòd vna nocte patris iuſſu maritos ſuos interfecerent. 21 Siſyphus AEoli filius ſic damnatus, vt longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo eſt, neque vlla harum arborum quas colis ſequetur te breuem dominum (i. te breui victurum) præter cupreſſos inuiſas, i. funebres & Proſerpinæ conſecratas. 23 Ad delitias & voluptatem comparatas, quales ſunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effuſiſsimè conſumet, quæ tu nimis parcè conquiſiuiſti. 25 Vina accuratiſsimè ſeruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ poſsidet, quum tu parcas vt ſacris. 27 Reſperget magnificum triclinij pauimentum vino meliore, quàm quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM.
Ode XV.

IAm pauca[1] aratro iugera[2] regiæ
Moles relinquent: undique latius
[3]Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [4] platanusq; cœlebs
Euincet vlmos: [5] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliueti odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspicijs, veterumq; norma.
[12] Priuatus illis census erat brevis,
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arctos:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum quum omnis penè ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant initar molis.
3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurretur.
4 Platanus non maritata vitibus vt vlmus, sed deambulationi, tantùm inseruiens propter opacitatem euincet vlmos. i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.
5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est. tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliueti fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omne flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea exescebant oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præceptum. Meraph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi, id est, hirsuti & seueri. 12 Illi paruam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in qua æstiuo tempore inambularet) adeò amplam, vt ea peruenire ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare. quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode XVI.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quę neque diuitijs, neque honoribus poteſt acquiri, ſed cupiditates tantùm coercendo.

[1] *Otium diuos rogat in patenti*
[2] *Prenſus Ægæo, [3] ſimul atra nubes*
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] *Otium bello furioſa [6] Thrace,*
Otium Medi pharetra decori:
Groſphe, non gemmis, neque purpura [7] ve-
-nale, nec auro,
Non enim [8] gazę, neque conſularis
Summouet [9] licтor miſeros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] *VIVITVR paruo bene, cui [12] paternum*
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leues ſomnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] *Quid breui fortes [15] iaculamur æuo*
Multa [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitioſa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] *Ocyor ceruis, & agente nimbos*
Ocyor [20] Euro.
[21] *Lætus in præſens animus, quod vltra eſt*
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietã petit à Caſtore & Polluce
2 Is, qui à tempeſtate deprehenditur in lato mari AEgæo, ſic dicto ab AEgæo qui illud in mare ſe præcipitem dedit.
3 Statim vt nubes abſcondidit Lunam,
4 Sydera nautis certè cognita, vt verſa & ſimilia.
5 Nationes bellicoſæ vt Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia, i. Thrax bellicoſus.
7 Animi tranquillitas non poteſt emi gemmis, nec purpura nec auro, quia ſolùm prouenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immenſæ diuitiæ neque magiſtratus aut imperia remouent animi perturbationes.
9 Publicus miniſter, qui ante Conſulem faſces & ſecures præferebat.
10 Et curas diſcurrentes circa domos & tecta diuitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beateque viuitur. i. bene viuit is parno, qui tenui victu & modico apparatu contentus eſt. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quauis ſupellectile paterna. Salinũ vas eſt, in quo ſal continetur. 13 Metus perdendi, aut ſordida cupiditas quæſtus faciendi. 14 Quorſum nos exiguo tempore victuri, multa deſideramus? 15 Cur iaculamur & ſagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorſum proficiſcimur in terras longinquas patriã relictã? 17 Quis patriæ dulcedinem & ſe. ipſum affectus & naturæ propenſionem obliuiſcitur? 18 Naues roſtratas & robuſtas. 19 Cura eſt velocior ceruis & ipſis ventis qui nimbos agitant, non potes igitur eam fugere ſiue nauim, ſiue equum conſcenderis. 20 Eurus eſt ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præſentibus, quod futurum eſt minimè curet.

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa[22] *Tithonum minuit senectus:*
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget[23] *hora.*
Te greges centum[25] *Siculæq; circum*
Mugiunt vaccæ,[26] *tibi tollit hinnitum apta quadrigis equa, te bis Afro*
Murice[27] *tinctæ*
Vestiunt lanæ:[28] *mihi parua rura &*
Spiritum[29] *Graiæ tenuem camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamque eius reddidit insuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta, quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Tevestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, inuidum vulgus nihil facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis Poetis desumptam. Graiæ nomen est Adiectiuum Genitiui casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis[1] *exanimas tuis?*
Nec dijs amicum[2] *est nec mihi, te prius*
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus columenq; rerum.
Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis,[3] *quid moror altera,*
Nec charus æquè, nec superstes
Integer? [7] *ille dies vtramq;*
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,
Vtcunque præcedes, supremum

1 Occidis.
2 Non est gratum, neque placet dijs, sic Græci ἀ Θεοῖς φίλον.
3 Grauamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum. sic Ode 1. lib. 1.
4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui sim animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt viuere, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die vterque obstrictus ruet & morietur. 8 Ego non peierauj vt milites qui sacramento obstricti fidem violârunt. 9 Quandocunque præcedes siue ætate siue sorte correptus.

Carpere

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimæræ ſpiritus igneæ,*
Nec ſi reſurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Diuellet vnquam. ſic potenti*
[14] *Iuſtitiæ placitumq; Parcis.*
[15] *Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit*
[16] *Formidoloſus, pars violentior*
Natalis horæ, ſeu [17] *tyrannus*
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq; noſtrûm incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucríſque fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit ſonum:*
Me [22] *truncus illapſus cerebro*
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dexro leuaſſet, [23] *Mercurialium*
Cuſtos virorum reddere victimas
[24] *Ædemq; votiuam memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus vt comites in morte parati.
11 Ignis ſpirans ex tricipite Chimæræ capite. de qua vide Od. xxvij. lib. 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquam ſeparabit à propoſito meo non viuendi poſt mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ, Iuſtitia id poſcit propter acceptà à Mæcenate beneficia. Parcæ id poſcunt quia Mæcenas & Horatius nati erant ſub eodem ſydere, quod multum valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo eſt. vtrumque noſtrûm aſtrum (aſtruni tuum & aſtrum meum) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit ſeu Scorpius. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus quia Scorpius atribuitur Marti, cuius ſtella malefica eſt & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno graniſſimas pluuias excitat, maxime in Italia. 18 Iouis ſtella quæ te tuetur Saturni malignitatem diſcuſſit & auertit. 19 Suo aſpectu ſubueniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repreſsit. 21 Ter applauſit. vide Od. xx. lib. 1. 22 Arbor irruens in caput me interemiſſet, niſi Faunus ſyluarum deus ictum ſuſtinuiſſet. 23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poetæ qui ſunt ſub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiſerat, ſi ſaluus euaderet. 25 Nos parum ſacrificium offeremus, conueniens nobis qui humiles ſumus.

ODE XVIII.

Re tenui ſe contentum dicit, vbi alij cupiditatibus ſuis & diuitijs ſtudent, quaſi perpetuò victuri.

[1] *Non ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet ireſpondet in domo mea.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupaui:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemq́ diues*
Me [8] *petit.* [9] *nihil suprà*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæq́ pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Marisq́ Baijs obstrepentis* [16] *vrges*
Summouere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *sordidosq́ natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis super imponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, vbi lapis erat optimus ad columnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hæreditatem expugnaui, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regiam, l. regias opes sibi vendicauit.
5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus.
6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicæ regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cuius humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenij vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.
8 Propter fidem meam & ingenium diues appetit meum fauorem. 9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem, ampliora rogo. 11 Satis diues vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus, i. paulò ante mortem. 15 AEdificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit. Baijæ ciuitas est Campaniæ à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs præluceat amœnis.* 16 Instas fabris, vt maris vndas excludant, & littora vlteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid? quod vsque, i. semper remoues agri terminos qui sunt inter se & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 25 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem herum certior destinata sine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

[24] *Rapacis Orci fine destinata,*
Aula diuitem [26] *manet*
Herum. [27] *quid vltra tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regiúmque pueris: nec [29] *satelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Reuexit auro [31] *captus.* [32] *hic superbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coercet:* [34] *hic leuare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

24 Orcus omnes mortales rapit,
25 *Finem* vsurpauit in fœmineo genere, concordat autem cum *destinata*.
26 Expectat diuitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra Pauperi & regibus aperitur æqualiter. sic Od. xxvij. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba sua transuectas nunquam remittet.
30 Ideò Prometheus callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum. Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est vocatus atque non vocatus audit leuare pauperem functum laboribus. s. audit vt subleuet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes eius numine plenus canit poëta.

BAcchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite posteri*)
[3] *Nymphasq́ discentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenoq́ Bacchi pectore [8] *turgidum*
Lætatur euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9] *thyrso.*
[10] *Fas peruicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Viniq́ fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *coniugis additum*

1 In secretis nemoribus.
3 Credite vos qui venturi estis & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vosem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consueruut.
7 Subsultat mens & conturbata est.
8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis inuoluta. Licet mihi, vel, possibile est. δυνατὸν ἐστι. 11 Proteruas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cauis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit.

Stellis

Stellis [14] *honorem, tectáque* [15] *Penthei*
Deiecta [16] *non leui ruina,*
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare [18] *barbarum:*
Tu separatis [19] *uuidus in iugis*
Nodo coerces viperino
Bistonidum [20] *sine fraude crines:*
Tu, quum parentis regna [21] *per arduum*
Cohors gigantum scanderet impia:
[22] *Rhœcum retorsisti leonis*
Vnguibus horribilique [23] *mala:*
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ [24] *ferebaris: sed idem*
Pacis eras [25] *mediúsque belli.*
Te uidit [26] *insons Cerberus aureo*
[27] *Cornu decorum,* [28] *leniter atterens*
Caudam [29] *& recedentis trilingui*
Ore pedes tetigitq; crura.

14 Coronam nuptialem inter sydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina sæua ab irato deo illata, quòd mulieres bacchantes spectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem versus & vites interfecare conatus, crura sua sibi amputauit.
18 Mare Indicum dicunt, nam Indos Bacchus superauerat.
19 Tu ebrius & uino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarum comas serpentibus implicitas.
20 Sine vllo damno.
21 Per arduos montes inter se superstructos. 22 Rhœcum Gigantem tu in Leonem conuersus deiecisti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrunque paratus, siue bellum esset gerendum, siue pax colenda. Poeta significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdū animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad inferos descendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduceres. 27 Poetæ idcirco cornua affinguut Baccho, quòd bibaces plærunque sunt pugnaces *Vel vt alij volunt*, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui tetigit pedes tuos aque crura redeuntis ad superos.

AD MAECENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum versus per vniuersum proualebit orbem, vnde sibi promittit suæ poeseos immortalitatem.

Non vsitata aut tenui ferar
Penna [2] *biformis per liquidum æthera*
Vates: neque in terris morabor

1 Ordo est. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non vsitata nec tenui penna, sed penna sublimi Lucanis auribus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius

Longius:[3] *inuidiáque maior*
[4]*Vrbes relinquam.*[5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum,[6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte Mæcenas, obibo,
[7]*Nec Stygia cohibebor vnda.*
Iam iam[8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor[9] *in alitem,*
[10] *Supernè: nascunturq́; leues*
Per digitos humerosq́; plumæ.
Iam[11] *Dædalæo ocyor Icaro*
Visam[12] *gementis littora Bospori,*
Syrtésque[13] *Gætulas canorus*
[14]*Ales,*[15] *Hyperboreósque campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16]*Marsæ cohortis Dacus, & vltimi*
Noscent[17] *Geloni: me peritus*
Discet[18] *Iber,*[19]*Rhodaníque potor.*
[20] *Absint inani funere næniæ:*
Luctúsque turpes & querimoniæ
Compesce clamorem, ac sepulcri
[21] *Mitte superuacuos honores.*

3 Cuius gloria superat inuidiam.
4 AEthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mæcenas ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas ô dilecte Horat.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt. de Styge vide Od. xxxiij. li. 1.
8 Hærescunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vnà cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
18 Bospori murmur emittentis. de Bosopo vide suprà, Od. xiij.

13 Syrte Libycas. vide Od. xxij. lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas, vbi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diuiso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quamuis reuera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythię populi. vide supra Od. ix. 18 Hispanus vsu peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens, ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint næniæ. i. absint carmina funebria à funere meo inani, inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit: nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus poetarum ales. 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode 1.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquilitate efficitur.

ODi[1] *profanum vulgus, & arceo.*
Fauete linguis.[2] *carmina non prius*
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus puerisq; canto.
Regum[6] *timendorum, in proprios greges,*
Reges in ipsos imperium est Iouis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio mouentis
Est vt vir viro latiùs ordinet
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat[10] *in campum petitor:*
Moribus hic, meliorq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior:[11] *Æqua lege necessitas*
Sortitur insignes & imos,
Omne capax[12] *mouet vrna nomen.*
Dissicilius ensis cui super impia
Ceruice pendet, non[14] *Siculæ dapes*

1 Odi vulgus indoctum. nam imperitos homines & a Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanos à sacris.
2 Attendite cum silentio, vel, bona verba dicite. ἐυφημεῖτε.
3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita a Romanis, lyrica scil. exacte & ad plenum facta.
4 Quò rectius suam vitam instituant.
5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iouis clari giganteo triumpho, & cuncta mouentis supercilio est in ipsos reges.
6 Reges à subbditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum sum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio. i. nutu & maiestate superare. 9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In Campum Martium, vbi alicuius Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorũ numero celebris. 11 Necessitas tamen i. Mors æqualiter sortitur. i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quàm obscuros. 12 Voluit ad sortiendum fatum. vide Od. 3. lib. 2. 13 De Damocle Dionysij assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt ſaporem,*
Non auium citharæq́ cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *ſomnus agreſtium*
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, vmbroſamq́ ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Deſiderantem quod ſatis eſt, neque*
Tumultuoſum [19] *ſollicitat mare,*
Nec ſæuus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Funduſq́ mendax:* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta piſces æquora ſentiunt.*
Iactis [25] *in altum molibus.* [26] *huc frequens*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominuſq́ terræ
Faſtidioſus. ſed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *ærata triremi, &*
[30] *Poſt equitem ſedet atra cura.*
[31] *Quòd ſi dolentem nec* [32] *Phrygius lapis*
Nec purpurarum ſydere clarior
[33] *Delenit vſus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumq́ coſtum:*
[36] *Cur inuidendis poſtibus & nouo*
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non ſomnum reſtituent, quem metus abſtulit.
17 Ordo eſt & ſenſus. ſomnus lenis non ſpernit humiles agreſtium domos, neque vmbroſam ripam aut amœna Theſſaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui deſiderat quod ſatis eſt ad victum & veſtitum, non nauigat, neque ſe maris periculo exponit, vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuoſum mare non reddit eum ſollicitum.
20 Arcturus ſtella eſt in cauda Vrſæ, quæ propter tempeſtates quas Oriens excitat eſt vehemēs, ſed occidens eſt nihil multo vehementior.
21 Hœdi duæ ſunt ſtellæ exiguæ in ſiniſtra manu Ericthonij, quibus orientibus ſæuit mare.
22 Fundus infructuoſus qui votis agricolę non reſpondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modò pluuias culpante, modò ſydera. i. æſtum immoderatum è vel ſyderum proueniente.

24 AEquora anguſtiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæſos ad fundamentum ſubſtruendum vbi ædificium conſiſtat. 28 Operum conductor. ἐργολάβος. Angl. a Taſker. 29 Vide Od. 16. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quòd ſi neque ædes ſumptuoſæ, neque veſtes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta preciociſsima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquiſitas concupiſcam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos ſumptuoſas tulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Perſicum, ſic dictum ab Achæmene rege Perſiæ. vnde venit Coſtum. vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur extruam ſublime atrium vel ſublimem domum poſtibus marmoreis, inuidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam?

37 Cur

37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) diuitias appetã molestiarum plenas magnaque operâ comparatas?

[37] *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operosiores?

AD AMICOS. Ode 11.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 Pauperiem duram & difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum viuat & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nubilis & matura viro.
7 Voce queribunda hæc verba loquatur Eheu, ne regius spõsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inscius.
9 Sponsus regia stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu sæuum. est Allegoria.
11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quam qui fortiter pugnant.
12 Iuuenibus ignauis, quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut ma[illegible]tus, quorum insignia sunt secures & fasces. 15 Pauoris ti. prout mobili & leui populo p[illegible]it. 16 Virtus aperiens cœlum ijs qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, i[illegible] patefacit & sibi & suis per vias difficiles & interclusas.
17 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentij.

[1] *ANgustam, amici, pauperiem pati*
[2] *Robustus acri militia puer*
Condiscat: & [3] Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta.
Vitámque [4] sub dio & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hosticis
[5] *Matrona bellantis tyranni*
Prospiciens, & [6] adulta virgo,
[7] *Suspiret: Eheu ne [8] rudis agminum*
Sponsus lacessat [9] regius asperum
Tactu [10] leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patria mori.
Mors & [11] fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentæ
[12] *Poplitibus, timidoq; tergo.*
Virtus repulsæ [13] nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit [14] secures
Arbitrio popularis [15] auræ.
[16] *Virtus, recludens immeritis mori*
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusq; vulgares & vdam
Spernit [17] humum fugiente penna.
[18] *Est & fideli tuta silentio*

Merces:

Merces:[19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub ijsdem
Sit[20] *trabibus, fragilemq́ mecum*
Soluat[21] *faselum. sæpe*[22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem naui vehetur, qui sacra Cereris, i. quoduis arcanum euulgârit, homo scil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nauem velocem & oblongam.
22 Iupiter (diei & lucis pater) non cultus, sæpe castos & innocentes punit cum impijs & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens raro patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia euersa, de bello Troiano finito, deque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

IVstum &[1] *tenacem propositi virum,*
[2] *Non ciuium ardor praua iubentium,*
Non vultus[3] *instantis tyranni*
[4] *Mente quatit solida: neque Auster,*
[5] *Dux inquieti turbidus Adriæ,*
Nec fulminantis magna Iouis manus.
[6] *Si fractus illabatur orbis,*
Impauidum ferient ruinæ.
[7] *Hac arte Pollux, &*[8] *vagus Hercules*
Innixus, arces attigit[9] *igneas.*
Quos inter Augustus[10] *recumbens*
[11] *Purpureo bibit ore nectar.*
[12] *Hâc te*[13] *merentem Bacche pater tuæ*
Vexere tigres,[14] *indocili iugum*

1 Virum proposito recto perseuerantem.
2 Non seditio ciuium iniquas leges ponentiũ, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia dimouet, i. non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Ode 3. lib. 1. est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir iustus illius ruinam non expauescet.
7 His virtutibus, constantia nimirum & iustitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg.—*Tu das epulis accumbere diuûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra vinus. Virg. *O Mebbæe, Deus nobis hæc otia fecit.* i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, *vel*, merentem, i. militantem. 14 Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen iussui obsequitur.

Collo trahentes. hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit.
[16] *Gratum eloquuta* [17] *conſiliantibus*
Iunone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis inceſtuſq; iudex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo deſtituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Caſtæq; damnatum Mineruæ
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
[24] *Famoſus hoſpes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Noſtriſq; [27] *ductum ſeditionibus*
Bellum reſedit: [28] *protinus &* graues
Iras, & inuiſum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit ſacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire ſedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter ſæuiat Ilion*
Romamq; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beatis:
Dum Priami Paridiſq; [34] *buſto*
Inſultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: ſtet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatiſq; poſſit*

15 Romulus patris ſui equis, i. arte militari, fugit Acheronta paludem infernalem & ad ſuperos euaſit.
16 Iunone rem gratam dijs eloquuta, quòd veteres inimicitias ex animo iam depoſuiſſet.
17 Diuis conſilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hic incipit Iunonis Oratio in dinorum cœtu habita.
19 Paris à fatis datus index de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami deſtituit, i. fraudauit promiſſa mercede deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Iouis iuſſu Laomedonti ſuas operas locarant ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hoſpes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem
26 Hectoris auxilijs. 27 Et bellum noſtris diſcordijs productum in decennium reſedit, i. finitum eſt & compoſitum. 28 Deinceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia.
30 Marti reddam & remittam, quamuis enim Romulus ſit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri ſuo concedam, vt Romulus ſit primus rex Romanorum. 31 In cœlos aſcendere.
32 Diuinos liquores bibere & diuis adnumerari. 33 Ordo eſt & ſenſus, dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, exules tamen regnanto, ſic vt Troiano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis ſepulchro. 35 Et dummodo Troia ſit ita deſerta vt in ea & armenta paſcere & feræ ſuos catulos occultare poſſint inultæ, i. illæſæ & ſecuræ, nemine prohibente: ea lege ſtet Capitolium, &c.
36 Medijs deuictis & per triumphum ductis.

Roma

Roma ferox dare iura Medis.
[37] Horrenda latè nomen in vltimas
Extendat oras: quà [38] medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua [39] Nilus:
[40] Aurum [41] irrepertum, & sic melius situm
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum [42] rapiente dextra.
Quicunque mundi [43] terminus obstitit,
[44] Hunc tangat armis, visere gestiens
[45] Qua parte debacchentur ignes,
[46] Qua nebulæ pluuijq; rores.
Sed bellicosis [47] fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii,
[48] Rebúsque fidentes, auitæ
Tecta velint reparare Troiæ.
[49] Troiæ renascens alite lugubri
Fortuna [50] tristi clade iterabitur,
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
[51] Autore Phœbo, ter pereat meis
[52] Excisus Argiuis: ter [53] vxor
Capta [54] virum puerósque ploret.
[55] Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.
Quò Musa tendis? desine [56] peruicax
Referre sermones deorum, [57] &
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus AEgypti fluuius, sic dictus à Nileo rege, *vel*, quòd trahit νέον ἰλὺν. i. nouum limum, quo tota AEgyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum, quàm cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sacris non parcit.
43 Polus septentrionalis & Australis.
44 Arma vsque eò Roma inferat.
45 Iuxta torridam zonam, vbi sæuit ingens solis æstus. vide Od. xxi. lib. 1.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nẽpe, ne nimium pii. i. ne nimium amantes Troiæ, (vnde sunt orti velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est. Fortuna Troiæ renascens alite lugubri. i. malis auspicijs iterabitur tristi clade. me (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices caternas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiam si Apollo sit operis Autor tamen ter pereat &c. 52 Expugnatus ab Arginis meis, qui me Argis eolunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poëta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersùm Deos aliquid moliri voluerint.

[1] *DEscende [2] cœlo, & dic age tibia*
Regina longum Colliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
[3] *Auditis? an me ludit amabilis*
Insania? [4] audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
[6] *Me fabulosæ Vulture in Appulo,*
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumq́; somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltusq́; [8] Bantinos, & aruum
Pingue tenet [9] humilis Ferenti:
[10] *Vt tuto ab atris corpore viperis*
Dormirem & vrsis: [11] vt premerer sacra
Lauróque, [12] collatáque Myrto,
[13] Non sine dijs animosus infans.
[14] *Vester, Camœnæ, vester in arduos*
[15] *Tollor Sabinos: seu mihi [16] frigidum*
Præneste, seu Tibur [17] supinum,

Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos, i. longam & suauem cantilenam.
2 Habent Musę etiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ.
3 Sodales mei, nu quid auditis Calliopen canentē. an me fallit poetica insania.
4 Videor mihi audire Calliopen quódque ipsa discurrit per lucos pios, i. per lucos quos dij incolunt.
5 Quos lucos aquæ iucundæ præterfluunt, & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosæ (i. Palumbes de quibus poetæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuere noua fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Lucaniæ admodum parua, insublimitate montis posita, ideóque eam nido comparat, *vel*, per nidum, domū propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto &c. 11 Quod premerer lauro sacra. i. lauro Apolliui dicata, quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poetam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ. vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideò frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum.

Seu

Seu [18] *liquidæ placuere Baiæ.*
Veſtris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippis verſa acies retro,*
[21] *Deuota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] *Palinurus vnda.*
[23] *Vtcunq; mecum vos eritis, libens*
[24] *Inſanientem nauita Boſporum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Littoris Aſſyrij, viator.
Viſam [26] *Britannos hoſpitibus feros,*
Et lætum equino ſanguine [27] *Concanum:*
Viſam pharetratos [28] *Gelonos*
[29] *Et Scythicum inuiolatus amnem.*
Vos [30] *Cæſarem altum, militia ſimul*
Feſſas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene conſilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. ſcimus vt [34] *impios*
Titanas immanémque turmam
Fulmine ſuſtulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventoſum, & vrbes, regnaq; [37] *triſtia,*
Diuóſque mortaléſque turbas
Imperio regit [38] *vnus æquo.*

18 Baiæ eſt vrbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo eſt me amicum veſtris fontibus & choris non extinxit Philippis acies verſa retro, non arbos, &c.
20 Philippi eſt vrbs in Thracia, vbi verſus erat in fugam Bruti & Caſſij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor celerata. vide Od. 13. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ ſic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, vbi Horatius in ſummo periculo eſt verſatus, quum ex bello Philippenſi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Baſporum ziktuoſum. vide Od. 13. & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hoſpites mactabant pro hoſtia. feri igitur & inhoſpitales tunc temporis erant. neque id mirum. nam vt à ſole longè diſtabant, ſic certè quamdiu illorum mentibus diuina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementiâ, manſuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verum vbi deus (cuius prouidentia in regnorum mutationibus eſt admirabilis) pro ſua miſericordia hant gentẽ ad fidem Chriſtianam vocauerat, ſenſim euanuit feritas, indies exulauit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (neſcio quas) nationes tranſmigrauit, & Britannia (quæ à noſtro Poeta hîc dicitur fera) facta eſt gens perhumana, hoſpitalis, liberalis, comis atque affabilis.
27 Concani erant Hiſpania, vel (vt alij volũt) Thraces, quibus ſanguis ex equini cruris venis ſubtractus & lacti commixtus potus erat familiaris.
28 Scythiæ populum ſagittis potentem vide Od. 10. lib. 2.
29 Et inuiolatus. i. ſaluus Muſarum præſidio viſam Tanaim.
30 Cæſarem magnum & triumpho ſublimem. Ordo eſt, Vos recreatis Pierio antro Cæſarem quærentẽ finire labores, ſimul atque abdidit oppidis cohortes feſſas militia.
31 Simul vt in hibernis conſtituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum.
32 Antro Muſis ſacro & ſecreto. i. vos Cæſarem oblectatis arte poeticâ.
33 Conſilium ab immanitatæ remotum, quo vſus eſt Cæſar in ſubiugandis barbaris.
34 Gigantes, cum dijs belligerantes.
35 Fulmine in caput Titanum cadente.
36 Terram immobilem.
37 Sedem infernorum, vbi omnia ſunt triſtia.
38 Solus Iupiter,

39 Magnum illa terrorem intulerat Ioui,
Fidens, iuuentus horrida, brachiis,
40 Fratreſq; tendentes 41 opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid 42 Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid 43 minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœcus, 44 cuulſiſq; truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra ſonantem Palladis 45 ægida
Poſſent ruentes? 46 hinc 47 auidus ſtetit
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris 48 poſiturus arcum,
Qui 49 rore puro Caſtaliæ lauit
50 Crines ſolutos, qui 51 Licyæ tenet
Dumeta, 52 natalémque ſyluam
Delius & Patareus Apollo.
53 VIS conſili expers mole ruit ſua,
54 Vim temperatam dij quoq; prouehunt
In maius: iidem odere vires
Omne nefas animo 55 mouentes.
Teſtis mearum 56 centimanus Gyges
Sententiarum notus, & 57 integræ
Tentator 58 Orion Dianæ,
Virginea domitus ſagitta.
59 Iniecta monſtris terra dolet ſuis:
Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignus 60 Ætnam:
61 Incontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales, 62 nequitiæ additus

39 Ordo eſt. illa iuuenus horrida fidens brachijs magnum terrorem intulerat Ioui.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponeue.
41 Olympo vmbroſo.
42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus ſunt nomina gigantum.
43 Ingenti ſtatura.
44 Enceladus eam fuit robuſtus vt arbores eradicatas iacularetur in hoſtes
45 Contra Mineruæ clypeum, quo Iupiter etiam vſus eſt contra gigantes. Contra Iouis ſapientiam nil poſſunt gigantes.
46 Ex parte Iouis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur auidus propter ignis rapacitatem. vel quia pugnæ eſt auidus.
48 Apollo qui ſemper arcum geſtat.
49 Aqua limcera fontis Caſtalij, ſic dicti à Caſtalia puella quam Apollo adamauit.
50 Crines humeris ſparſos.
51 In Lycia fons eſt Caſtalius.
52 Syluam, in qua natus eſt Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximè colebatur. 53 Robur corporis ſine prudentia ſuo labitur impetu. 54 Vires conſilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus de quo vide Od. xvij. lib. 2. 57 Caſtæ Dianæ. 58 Orion venator ſtuprare conatus Dianam, eius ſagittis eſt confoſſus. 59 Ordo eſt. Terra mater, impoſita monſtroſis gigantibus ſuis filijs, dolet & mœret ſuos partus eſſe fulmine miſſos ad Orcum i. ad Plutonem ſupra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Encelado giganti iniectum. 61 Nec vultur relinquit perdere iecur Tityi luxurioſi qui Latonæ ſtuprum inferre conatus eſt. 62 Intemperantiæ ſuæ appoſitus cuſtos vt ei ſit infeſtus.

Cuſtos:

Custos: amatorem trecentæ
[63] Perithoum cohibent catenæ.

[63] Ixionis & Dia filium, amatorem Proserpinæ quam rapere qui tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium, Reguli constantia & ad Pœnos reditus.

[1] Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: [2] præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibúsque Persis.
Milésne Crassi, [5] coniuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hostium
([7] Prô curia, inuersíq; mores!)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marsus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæq; Vestæ,
[11] Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[12] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Dissentientis [13] conditionibus
Fœdis, [14] & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

1 Vt tonitrua demonstrant Iouē esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ diuinitatē eius arguunt.
2 Dum es in viris.
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum primùm superati sunt.
4 Propter Crassi cladē Persę vel Parthi graues & pernicioſi habebantur, qui tamen Augusto facilè cesserunt, signaque militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum coniuge alienigena,
6 Vt seruus & captiuus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quæ indignas res passa es contra maiestatem populi Ro. & ô mores quā inuersi & corrupti estis, vt Ro. milites iā barbaris seruiant, qui ijs olim dominari solebant.
8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti, vxores acceperunt à Medis & Persis, vt ibi velut in proprijs sedibus omnē ætatem agerent.
9 Ignaui erant milites sub Crasso qui obliuiscerentur ancilia, i. scuta breuia numero duodecem in æde Martis seruata ex quibus vnum de cœlo lapsum credebatur. nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuisset ancile. ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate.
10 AEterni ignis, qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur.
11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat sedes, q.d. non deserta vrbe à suis dijs.
12 turpe igitur militibus Ro. vt sub armis hostilibus senescerent.
13 Regulus hoc prouiderat ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate poneret.
14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiua periret immiserabilis, i. sine misericordia. nam tali exemplo milites deinceps ignauius pugnarent.
15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita. *genus est deliberatiuum.*
16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
17 *Retorta tergo brachia libero:*
18 *Portasq́ non clausas,* 19 *& arua*
Marte coli populata nostro.
20 *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit. flagitio additis
21 *Damnum. neque amissos colores*
22 *Lana refert medicata* 23 *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
24 *Curat reponi deterioribus.*
25 *Si pugnat extricata densis*
Cerua plagis, erit ille fortis,
26 *Qui perfidis se credidit hostibus?*
27 *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit 28 *iners, timuitq́ mortem?*
29 *Hic vnde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ó pudor,
O magna Carthago probrosis
30 *Altior Italiæ ruinis.*
31 *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruosq́ natos, 32 *vt capitis minor,*
A se remouisse, & virilem
33 *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret 34 *autor nunquam aliàs dato,*
Interq́ mœrentes amicos
Egregius properaret 35 *exul.*
36 *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. reuincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum.
23 Colore. fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab ijs qui corrupti iam ac depranati sunt.
25 Si fieri potest vt cerua é retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subiget is, qui lora, &c.
28 Ignauus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non deditione esse retinendam, pacem cum bello confudit; nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se remouisse, i. non admisisse coniugis osculum. 32 Vt capite diminutus, id est, vt seruus factus per captiuitatem. 33 Et dicitur toruo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliàs dato, i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque. 34 Suasor siue monitor. 35 Exul per captiuitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de Off. 3.

Dimouit

Dimouit[37] *obſtantes propinquos,*
Et[38] *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia
Diiudicata lite relinqueret,[39]
Tendens Venefranos in agros,[40]
Aut Lacedæmonium[41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hoſtes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunciata.
40 Iter habens Venefranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia. vide Od. 6. lib. 2.
41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS DE MORIBVS ſui ſæcuii corruptis. Ode VI.

Delicta Maiorum immeritus lues[1]
Romane: donec templa[2] *refeceris*
Ædeſque labentes deorum, &
Fœda nigro ſimulachra fumo.[3]
Diis te minorem quòd geris, imperas.[4]
Hinc omne principium,[5] *huc refer exitum.*
Dij multa[6] *neglecti dederunt*
Heſperiæ mala luctuoſæ.[7]
Iam bis[8] *Monæſes, & Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adieciſſe prædam
Torquibus exiguis[9] *renidet.*
Penè occupatam[10] *ſeditionibus*
Deleuit vrbem[11] *Dacus & Æthiops:*
Hic[12] *claſſe formidatus,*[13] *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias[14]
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
Hoc fonte deriuata clades[15]

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas quas non es meritus.
2 Donec reædificaueris vel reparaueris templa deorum decidentia.
3 Simulachra ſua vetuſtatis ſordentem.
4 Quia Deos colis idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alij hunc verſum ſic interpretantur vt ſit ſenſus, in exordio rerum deos innocentiſſimè in exitu gratias agito.
7 Dij minus ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis, i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum omni exercitu deleuerunt, noſtroſque conatus inauſpicatos (i. quia contemſimus auſpiciorum neceſſariam veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet ſe adieciſſe prædam aureis ſuis torquibus qui ante nos deuictos erant exigui, iam verò facti ſunt ampliores.
11 Bellis ciuilibus.
12 Scythæ & AEgyptij ſub Antonio & Cleopatra.
13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat.
14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis ſagittis.
15 Sæcula, in quibus homines adhuc culpam committunt.
16 Ex adulterijs.

In

In patriam populumq́ fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iam nunc: & inceſtos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermiſſa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iuſſa coram non ſine conſcio*
Surgit marito: ſeu vocat [26] *inſtitor,*
Seu nauis Hiſpaniæ [27] *magiſter*
[28] *Dedecorum pretioſus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor ſanguine Punico:
Pyrrhumq́ & ingentem cecidit
[31] *Antiochum, Annibalemq́ dirum:*
Sed ruſticorum [32] *maſcula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Verſare glebas, & ſeueræ*
Matris ad arbitrium reciſos
[35] *Portare fuſtes: ſol vbi montium*
[36] *Mutaret vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnoſa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitioſiorem.

17 Saltationes laſciuas, quas primùm Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & ſaltare ſecundum artem.
19 A teneris annis diſcit & exercet amores flagitioſos.
20 Poſt nuptias celebratas quærit amatores marito ſuo iuniores, i. robuſtiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas ſtupri voluptates.
24 Lucernis remotis, ne ſint teſtes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arceſita, é lecto ſurgit videnti & conſentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Plagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinoſis parentibus nati ſunt illi Rom. qui nauali bello Pœnos ſuperarunt. vide Od. 12. lib. 2.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ Regem à M. Acilio ſuperatum. 32 Proles, virilis, non effœminata. 33 Sabinis pro quibuſuis ligonibus & ferramentis ruſticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum poſt laborem finitum ad ignem alendum, ſi matres ſeueræ ſic iuberent. 36 Veſperi, nam Sol deſcendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quieſcimus) curru ſuo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non conſumit? 39 Paulò poſt. hic obſerua elegantem gradationem in tribus verſiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis noſtri liberi ſunt deteriores.

AD

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monétque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

[1] *Quid fles Asterie, quem tibi candidi*
Primo restituent vere Fauonij,
[2] *Thyna merce beatum*
Constanti iuuenem fide
Gygen? Ille [3] *notis actus ad Oricum,*
[4] *Post insana Capræ sydera, frigidas*
Noctes non sine multis
[5] *Insomnis lachrymis agit.*
[6] *Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,*
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] *criminibus, nimis*
Casto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
[9] *Narrat penè datum Pelea tartaro,*
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra, nam scopulis surdior [10] *Icari*
Voces audit adhuc integer. at tibi
Me vicinus [11] *Enipeus*
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] *flectere equum sciens*
AEquè conspicitur [13] *gramine Martio:*

1 Ordo est & sensus. O Asterie quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constanti fidei, quem Thyna merce beatum candidi Fauonij i. serени venti occidentales primo vere tibi restituent.

2 Locupletatum merce aduecta e Cilicia.

3 Notis actus, i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum, vrbium primã in Epiro.

4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas.

5 Non dormiens.

6 Ordo est & sensus, atqui vafer nuntius sollicitæ hospitę (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, vicens Chloen miserã suspirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prœtum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippolyten, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commoueatur, sed continens eamque contemnens permaneat, 11 Nomen est vicini libidinosi qui eam amabat. 12 AEquè peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti bene scirent.

Nec

Nec quiſquam citius æquè
[14] Tuſca denatat alueo.
[15] Prima nocte domum claude. [16] neque in vias
Sub cantu [17] querulæ deſpice tibiæ:
[18] Et te ſæpè vocanti
Duram, difficilis mane.

14 Tyberino fluuio, qui Tuſciam à Sabino diuidit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorſum deſpice ex alto.
17 Querentis ſe immerito abs te contemni. 18 Denique ô Aſterie mane inexorabilis Euipeo, te ferream & ſæuam ſæpe vocanti.

AD MÆCENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

[1] MArtijs [2] cœlebs quid agam [3] Kalendis:
Quid velint flores, & [4] acerra thuris
Plena, miraris, [5] poſitúſque carbo in
Ceſpite viuo,
Docte ſermones [6] vtriuſque linguæ.
Voueram dulce epulas & [7] album
Libro caprum, propè [8] funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, [9] anno redeunte feſtus,
[10] Corticem aſtrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere [11] inſtitutæ
[12] Conſule Tullo,
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] Soſpitis centum: [14] & vigiles lucernas
Profer in lucem. procul omnis eſto
[15] Clamor & ira.

1 Ordo eſt. Mæcenas docte ſermones vtriuſque linguæ tu miratis, quid ego cœlebs agam in Martijs Kalend.
2 Sine vxore.
3 Kalendis, quas mariti celebrabant vt vxores caſtas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ accenſa eſt in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus ſuper aram ex viuo ceſpite erectam, vide Od. 19 lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Diis ſuperis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè mortis datus, caſu arboris in caput ſuum procumbentis, vid. Ode. 13. lib. 2. 9. Anno vertente. i. ſingulis annis. 10 Corticem pice illitum. i. ſuper picatum. 11 Amphoræ quæ cœpta eſt fieri fumoſa, i. vetuſta, intelligit vinum valdè vetuſtum, in vtribus ita exſiccatum, vt depromi non poſſet, neque bibi niſi aquâ dilutum. 12 In amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cellâ vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem. vide Od. xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & ſalui ab arboris illius caſu. 14 Et producito vigiles, i. accendas lucernas in lucem. i. totam noctem compotemus. 15 Vide Od. 27 lib. 1.

Mitte

Mitte ciuiles [16] *super vrbe curas,*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis:
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ:
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere: &*
[23] *Dona præsentis rape lætus horæ, ac*
[24] *Linque seuera.*

16 De vrbe.
17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octauianus superauit.
18 Medi seditionibus ciuilibus inter se dissentiunt.
19 Cantabri, populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes deuicit Agrippa.
20 Remisso arcu. i. armis depositis.
21 Negligens esto, non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur.
22 Quum magistratum non geras, parce, i. noli nimium curare remp. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omittere res serias.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus est de præteritis amoribus eijsdemque renouandis.

Ho. [1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia candido*
Ceruici iuuenis dabat,
Persarum [3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arsisti, neque erat Lydia* [5] *post Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romano vigui clarior [7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Thressa Chloë regit,*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ sciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcant animæ fata superstiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi;*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem pluris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quàm Chloe.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros.
10 Si mea morte assequar, vt sit mihi superstes, quasi dicerer: Chloen animæ suæ esse dimidium.
11 Ordo est calais filius Thurini Ornithi torrec me face mutua. id est, amore mutuo me vrit. 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio ciuitate in sinu Tarentino.

Si

Si parcent [13] *puero fata superstiti.*
Ho. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq́; iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Reiectæq́; patet ianua Lydiæ?*
Ly. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior* [10] *cortice, &* [19] *improbo*
Iracundior Adria:
Tecum viuere amen, tecum obeam libens.

IN LYCEN. Ode X.

Lycem monet, vt positâ duritie sibi supplici parcat.

[1] *EXtremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obijcere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo [3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [5] *& positas vt glaciet niues*
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] *supplicibus tuis*
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

13 Calai.
14 Quid si Venus intermissa redit, nósque discordes copulat iugo aheneo. i. amore indissolubili?
15 Quid? si Chloe eijcitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatę.
17 Calais.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
19 AEstuoso mari Adriatico. vide Od. 33 lib. 1.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluuiũ biberes. i. si barbara esses & Scythę nupta
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidẽ asperas & iniquas, non patereris, ãnò plorares me (inquã) exponere ventis septẽtrionalibus, qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter. i. ęther conuertit in glaciem niues demissas puro numine, i. aperto & sereno cœlo?
6 Abiice & depone superbiam.
7 Ne fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto, rotę retro currũt.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit sæua & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus pater non genuit te talem.
9 Color pallidus, violacei coloris particeps.
10 Et quamuis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum,
11 Miserere tamen mei supplicis tui.
12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum. i. nec mitiorem habes animum quàm serpentes Mauritaniæ.
13 Non semper ero inuenis vt possim super limen ianuæ tuæ cubare, idq́, cœlo pluuioso, noli igitur occasionẽ amoris mei potiundi præterire.
14 Pluuiæ.

AD

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cautus sibi dicet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] *Mercuri (nam te docilis magistro*
Mouit [2] Amphion lapides, canendo)
Tuque [3] testudo, resonare septem
[4] Callida nervis:
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitq; tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc proteruo
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant [16] angues caput eius, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesque manet
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityosque vultu
[21] Risit inuito: [22] fletit vrna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est, O Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet. nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo, &c.

2 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.

3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.

4 Perita, quæ scitè scis resonare septem chordis.

5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.

6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.

7 Aures contumaces & à me auersas.

8 Equa trium annorum.

9 Per saltationem.

10 Cauet ne tangatur.

11 Non nupta. ἄγαμος.

12 Immatura viro petulanti.

13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam, vide Od. 12. lib. 1. 14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax. 15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Euryciden ab inferis reduceret. 16 Vide Od. 13. lib. 11. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion, Iunoni stuprum conans inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, vt rotæ inter serpentes alligatus assidue & sine requie circumagatur. 20 Tityos est nominatiuus Græcus, vide Od. 4. huius lib. 21 Risit propter lyræ dulcedinem, sed vultu inuito propter pœnæ acerbitatem. 22 Belidos suum laborem intermiserunt, dum ea grato carmine oblectas. 23 Dani filias.

24 *Audiat*

[24] *Audiat Lyde scelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
[25] *Dolium fundo pereuntis imo:*
[26] *Seráque fata,*
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
[27] *Impiæ: nam quid potuere maius?*
Impiæ sponsos potuere [28] *duro*
Perdere ferro.
[29] *Vna de multis* [30] *face nuptiali*
Digna, periurum fuit in parentem
[31] *Splendidè mendax, & in omne* [32] *virgo*
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne [33] *longus tibi somnus,* [34] *vnde*
Non times, detur: socerum & scelestas
[35] *Falle sorores.*
[36] *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
[37] *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Claustra tenebo.
[38] *Me pater sæuis oneret catenis,*
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
[39] *I, pedes quò te rapiunt &* [40] *auræ:*
Dum fauet nox & [41] *Venus: i fecundo*
Omine: & nostri memorem sepulchro
[42] *Sculpe querelam.*

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quæ suis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est & sine fundo.
26 Fata tardè venientia ad vltionem, vt eò grauius puniant.
27 O impiæ sorores, nam quid maius impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.
30 Honore matrimonij digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro iustitia mentiri in ijs præsertim quæ sunt contra Deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors.
μακρὸς ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge, λάνθανε.
36 Ordo est. quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos.
37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo. 38 Esto, quòd pater me in vincula conijciat, vel in exilium pellat, idque classe, vt difficilius sit redire, quòd viro, &c. 39 Fugam accelera, siue terra, siue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus.
42 Et scribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam seruatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adolescentis amore capta, vitam agit inertem & desidosam.

[1] *Miserarum est,* [2] *neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino [3] *lauere: aut* [4] *ex-*
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] *qualum Cythereæ puer* [6] *ales,*
Tibi telas, operosæq; Mineruæ
[7] *Studium aufert, Neobule,* [8] *Lyparæi nitor Hebri.*
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
[9] *Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:*
[10] *Catus idem* [11] *per apertum fugientes*
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem [12] *fruticeto* [13] *excipere aprum.*

1 O Neobule, miserarum est, i. miseræ sunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino sic hilarantur vt à se pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui obiurgationes. solet enim patruus fratris liberos seuerius reprehendere quam pater ipse.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas, à lauo, is, tertiæ conugationis.
4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta est Cytherea. 7 Studium lanificij, cui maxime præest Minerua dea operosa. 8 Pulchritudo Hebri adolescentis, qui fuit ex insula Lipara, eques sane melior ipso Bellerophonte, neque arte pugili, neque cursu pedestri victus. 9 Simul Latque, mox vbi. 10 Ingeniosus vel peritus iaculandi id est, configendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus conditum. 12 Vbi frutices crescunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere, verbum est proprium venatorum, qui ex insidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit, eiusque amœnitatem summopere commendat.

[1] *O Fons Blandusiæ,* [2] *splendidior vitro,*
[3] *Dulci digne mero, non sine* [4] *floribus,*
[5] *Cras donaberis hœdo:*

1 Erat hic fons in agro suo Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero in sacrificijs exhibito. veteres enim fontibus sacrificabant tanquam dijs. vide Od. 1. lib. 1.
4 Floribus quibus veteres spargebant fontes, vel, quibus hostias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
Primis, & venerem & prælia destinat
Frustrâ. nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine riuos
Lasciui soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium:
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

6 Cornibus nupernatis & erumpentibus.
7 Hœdus quasi deliberat secum & deligit venerem cui operam det, aliamque hœdum constituit aduersarium cum quo possit præliari, sed frustra, nam morte prœuenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi. i. in tuum honorem.
9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lasciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert.
11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suppeditas pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque vnus efficieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cauis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuictis Cantabris reuertentis.

Herculis ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat, iustis operata diuis:
Et soror clari ducis & decoræ
Supplice vitta.
Virginum matres, iuuenumq; nuper

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu, i, vt olim Hercules, extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens diuis.
6 Octauia Augusti soror, Antonij vxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierunt.

Sospitum

Sospitum. vos ô pueri, & puellæ
Iam virum[9] *expertæ, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi festus[11] *atras*
Eximet curas: ego nec[12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæsare terras.*
I, pete[14] *unguentum puer, & coronas*
[15] *Et cadum Marsi memorem duelli:*
[16] *Spartacum si qua potuit vagantem*
Fallere testa.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrhenum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuisum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albescens animos*[21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem, calidus iuuenta,*
[23] *Consule Planco.*

9 Nuptæ.
10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete. Fauere linguis, vt Ode 1. huius lib.
11 Tristes curas quę atram bilem excitare valeant.
12 Ciuilem furorem.
13 Augusto terrarum imperium obtinente.
14 Vnguento homines elegantiores cæsariem in conuiuijs madefaciebant.
15 Vinum in cella conditum cum bello Marsico Italia arderet.
16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Sparracum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo ser-

uili bello, quod cum Populo Rom. gessit anno ferè. 16 Post bellum Marsicum. 17 Die & Neæræ canoræ fidicinę, vt propteret colligere crinem nodo. id est religare crinem in nodum, vt veniat semicompta, ad lætitiam repentinam significandum. vide Od. xi. lib. 2. 18 Crinem subflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento deliburum. 19 Si non statim à ianitore admittare, noli esse molestus sed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, sed in iuuenture ad vltionem deuenissem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem feruidus iuuentute, si me aliquis fastidiret. 23 Consule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno scilicet ad vrbe condita 1710.

IN CHOLORIM. Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidine modum constituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famosisq; laboribus,*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone mo-

dum lasciuæ & obscœnæ libidini. 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

[3] Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
[4] Et stellis nebulam spargere candidis.
[5] Non, si quid Pholoen satis,
Et te Chlori decet.[6] filia rectiùs
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas uti concitata tympano.
Illam cogit amor [7] Nothi
Lasciuæ similem ludereæ capreæ:
[8] Te lanæ prope nobilem
Tonsæ [9] Luceriam, non citharæ decent,
[10] Nec flos purpureus rosæ,
[11] Nec poti vetulam faece tenus cadi.

3 Desine inter virgines ludere, quum sis propior funeri i. morti propinqua.
4 Et virginibus formosis te senicu-lam aridam immiscere.
5 Non, si quid satis Pholoen filiam tuam decet hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectiùs quàm tu ad iuuenum fores vltrò currit, inque eas irrumpit veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorũ pulsu concitata.
7 Nothus, est nomen amatoris.
8 Ætas tua lanificio magis apta est quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria ciuitas est Apuliæ, circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Serum ex rosis. 11 Nec cadi, potati vsque ad faecem, te vetulam decent.

AD MAECENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus est suâ sorte vnde beatus existit.

INclusam [1] Danaen turris ahenea,
Robustæq́; fores, & vigilum canum
[2] Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab [3] adulteris:
Si non [4] Acrisium, virginis abditæ
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
[5] Risissent. [6] fore enim tutum iter & patens,
Conuerso [7] in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. [9] concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

1 Acrisij filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaen tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sepius ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Sciebant fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa, i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

[10]*Demersa excidio.* [11] *diffidit vrbium*
Portas [12] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera nauium*
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Maiorumq; fames.* [16] *iure perhorrui*
[17] *Latè conspicuum tollere verticem,*
Mæcenas, equitum decus,
Quanto quisque sibi [18] *plura negauerit,*
A dijs plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto:* [21] *& transfuga diuitum*
Partes linquere gestio:
[22] *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quàm si, quicquid arat [23] *non piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ riuus aquæ, siluaque iugerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrigonia Bacchus in Amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec, si plura velim, tu dare deneges,
[32] *Contracto melius parua cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] *Mygdonijs regnum* [34] *Alyattici*

10 Tetræ hiatu absorpta.
11 Refregit vel prostrauit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnari posse dicebat in quæ asellus auro onustus posset ascendere.
13 Munera irrectunt sæuos nauium duces, i. piratas, vel, Munera nauium, i. merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos ducis illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentū, ego meritò metui caput meum attollere, i. ad summas diuitias & nimiam potentiam ascendere.
17 Diffusè celebrē.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper. O diuinum Horatium quē in hoc vtinam Christiani imitarentur!
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quam ea, quibus non vtimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.

25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes inubitata segetis meæ, vel, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, vel ignoratur ab eo, qui Africę imperio fulget, beatiore esse sorte, quàm ipsius ingentes opes, sic Lambinus hunc locū (me iudice) exponit accutissimè. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana, à Formijs, oppido Campaniæ, vbi suas sedes habuerūt Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. *Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita diuitiarum cupiditate, melius tributum & vectigal persoluā quàm si Lydiam Phrygiæ adiungam. vt sit sensus. Paruo contentus plus possidet, quam qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa. [35] *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD AELIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilaritèr exigat.

ÆLi, vetusto nobilis ab [1] *Lamo*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
[3] *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse [5] *Lyrin,*
[6] *Latè tyrannus.* [7] *cras folijs nemus*
Multis & [8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix. dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:* [11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans, ὀυρυπρεῖων. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis folijs, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proijcit: hinc Prouerbium vilius Alga pro te vilissima & nullius pretij. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus populsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad conuiuium cum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode VIII.

Deum syluestrem, infernum & pestilentem precatur, vt per suos transiens agros sibi suisque sit propitius.

[1] *Faune, Nympharum [2] fugientum amator*
Per meos fines & aprica rura
[3] Lenis incedas, abeasq; paruis
Æquus alumnis:
[4] Si tener pleno cadit hœdus anno:
Larga nec desunt Veneris [5] sodali
Vina crateræ: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] Ludit herboso pecus omne campo
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] Festus in pratis vacat otioso
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes [10] tibi sylua frondes:
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Graeci Puna appellant) sacrificabant Romani vere ineunte & Nonis Decemb.

2 Fugiunt Nymphae propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent.

3 Precor vt incedas mitis sine iracundia, vtque transeas parvis meis agnis & hœdis innocuus.

4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur.

5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus.

6 Ara per multos iam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniuersaria in pratis & syluis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Inuisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet, terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocosè, quòd veteres historias describens, ea negligat quæ ad iucundè viuendum pertinent.

[1] *Quantum distet ab Inacho*
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci;

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argiuorum regem, & Codrum vltimum regem Athenienſium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum seruilem indutus in medios hostes se immisit vt incognitus interficeretur. 3 Ionem, AEacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] sacro bella sub Ilio:
[5] Quo Chium pretio cadum
Mercemur: quis aquam temperet ignibus:
[7] Quo præbente domum, & quota,
[8] Peligno carear frigoribus: taces,
[9] Da lunæ properè nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. [10] tribus aut nouem
Miscentur cyathis pocula [11] commodis.
Qui Musas amat [12] impares,
[13] Ternos ter cyathos attonitus petet
[14] Vates. tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia
[15] Nudis iuncta sororibus.
Insanire [16] iuuat: [17] cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] Parcentes ego dexteras
Odi. [19] sparge rosas. audiat inuidus
[20] Dementem strepitum [21] Lycus,
[22] Et vicina seni non habilis Lyco,
[23] Spissa te nitidum [24] coma
Puro te similem Telephe [25] vespero,
[26] Tempestiua petit Chloe:
Me [27] lentus Glyceræ [28] torret amor meæ.

4 Sub Ilio à dijs instructo, vide Od. 3. huius lib.
5 Taces, id est, non narras quo pretio emamus cadum vini Chij, vini optimi & laudatissimi.
6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non nisi loti & vncti discumbebant.
7 Taces cuius domi & quota hora cœnãtes Peligni frigus laculento foco propulsemus.
8 Peligni est oppidum apud Samnites propter montes frigidum.
9 Horat. alloquitur puerum, quasi iam sit in conuiuio dicens puero, Da festinanter lunæ nouum poculum, i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da nobis medio poculum, nam ad medium noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.
10 Cùm pauciſsimi sunt conuiuæ, non pauciores essent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quàm nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero nouem. 13 Noniès bibet. 14 Poeta attonitus & quasi iam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco singuntur Gratiæ quia sine fuco esse debent. 16 Iuuat me inebriari & furere. 17 Cur Cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueuerat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parcè ministrantes. 19 O puer insperge rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est. O Telephe tempestiua Chloe petit te nitidum spissâ comâ & puro similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum, senes verò caloris defectu caluescunt. 25 Vespertino sydere. 26 Chloe nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interius consumit.

AD

AD PYRRHVM. Ode XX.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto [1] moueas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] leænæ?
Dura pòst paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obstantes iuuenum cateruas
[4] Ibit insignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
[6] Interim dum tu celeres sagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquosa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere conaris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchū, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quum ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrùm tu vinces an illa, i. vter vestrum Nearcho sit potiturus.
6 Manet Poeta in suauissima Allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ iudex dicitur habere in sua potestate victoriam vt vtri velit, victoriam adiudicet.

9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt, excepto Achille, formosissimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrygiæ mons est fontibus abundans, vnde duo refluunt fluuij, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode XXI.

Iocosè eam admonet vt vinum vetustum in Coruini gratiam effundat, vnde occasione oblata, vini laudes commemoret.

[1] O Nata mecum consule Mànlio,
[2] Seu tu querelas, siue gèris iocos,
Seu rixam & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum, i. cum ego nascerer Venusij in Apulia.
2 Varij sunt vini effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa, si quis biliosus & iracundus natura, paulò liberiùs bibat, ille suam iracundiam statim declarat, & sic de cæteris.

3 Quocunque lectum nomine Massicum
Seruas, moueri digna 4 bono die:
5 Descende, Coruino iubente,
Promere 6 languidiora vina.
7 Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
9 Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumq; duro: tu sapientium
10 Curas & arcanum iocoso
Consilium retegis 11 Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresque: & addis 12 cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 Te Liber, & si læta aderit Venus,
14 Segnesque nodum soluere Gratiæ,
15 Viuæq; producent lucernæ:
16 Dum rediens fugat astra Phœbus.

3 Cuiuscunque Consulis nomine notaris, & seruas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo.
4 Die festo.
5 Ex verbo descendendi colligere licet, vina vinaria hunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata fortasse vt fumosa fierent.
6 Vina vetustate meliora.
7 Quamuis Coruinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, vt te negligat, sed magno in honore illi es futura.
8 Catonis virtus, i. ipse prudens Cato vino paret sumpto, hilaris fuisse dicitur
9 Lene vinum, per te (ô pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum, ingenia seueriora explorantur qualia sunt.
10 Graviores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers.
11 Vino, Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi.
12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19. lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestatem) nec arma militum.
13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem.
14 AEgre distrahuntur quos Gratiæ coniungunt.
15 Ardentes lucernæ.
16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 Montium custos nemorumq; virgo,
Quæ 2 laborantes vtero puellas
3 Ter vocata audis, adimisq; letho
5 Diua triformis.

1 Diana venatrix per montes vagatur
2 Parturientes audit, vnde appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.
3 Numerus trinarius religioni tribuitur.
4 Quæ præstas, vt mulieres saluæ pariant & incolumes.
5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, vnde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

6 Imminens

[6]*Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo vt pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos, i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum, i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

C*OElo* [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *auidâque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces [7] *alumni*
Pomifero [8] *graue tempus anno.*
[9] *Nam quæ niuali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Deuota, quercus inter & ilices*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Cernice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Paruos coronantem marino
[17] *Rore deos, fragili quæ myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huis anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porco, laribus, i. dijs familiaribus porca immolabatur propterea quod hæc pecus tantùm vtilis est ad escam, quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda.
7 Dulce liberi. Ordo est. aut dulces alumni graue tempus non sentient; anno pomifero, i. anni parte pomifera nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur niuali Algido inter quercus & illices aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificũ cernice, i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte niuibus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare Paruos deos, i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Quinquimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si far aut micam salis offerres, i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
[19] Farre pio, & [20] saliente mica.

19 Farre piè obla-ta.
20 Mica saltante vel crepitante, nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS
Ode XXIIII.

[1] Intactis opulentior
Thesauris [2] Arabum, & diuitis [3] Indiæ,
[4] Cœmentis licet occupes
[5] Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
[6] Si figit [7] adamantinos
Summis verticibus [8] dira necessitas
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] expedies caput.
[10] Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Viuunt, & [11] rigidi Getæ,
[12] Immetata quibus iugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
[13] Nec cultura placet longior annua:
[14] Defunctúmque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
[15] Illic matre carentibus
Priuignis mulier [16] temperat innocens:
Nec dotata [17] regit virum
Coniux, [18] nec nitido fidit adultero.
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum inuaserunt. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitijs Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cœmentis, tamen tu non expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia proueniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisq; pretiosissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari, vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne per Hyperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.
6 Si fato mors inguat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quauis amplissimæ.
7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas, vide Od. 3. lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput.

10 Scythæ in campis, non domibus habitantes. quæ gens vaga dicta est â mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidâ regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessarijs, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci ἀμαξοβίους. 12 Quibus iugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas, i. non vnius proprias. sed omnibus cõmunes. 13 Nec plus ferunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sic vt eum qui annum laborauit fuisque laboribus est defunctus) vicarius recreet equali sorte. i. finito labore, nam ipse quoq; annuum laborem explet. 15 Illic nonerca non sæuit in priuignos, 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi,* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nokens ab alio viro tangi.

20 Certo

[20] Certo fœdere castitas:
[21] Et peccare nefas, aut pretium est mori,
[22] O quisquis volvit impias
Cædes, & rabiem tollere [23] civicam:
[24] Si quæret, pater urbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
[25] Refrænare licentiam,
[26] Clarus post genitis: [27] quatenus (heu nefas)
Virtutem incolumen odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
[28] Quid tristes querimoniæ,
[29] Si non supplicio culpa recidivr,
[30] Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt? si, neque fervidis
[31] Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum [32] latus,
[33] Duratæq; solo nives
Mercatorem abigunt? [34] horrida callidi
Vincunt æquora nautæ?
Magnum [35] pauperies opprobrium iubet
Quidvis & facere & pati,
Virtutisq; viam deserit [36] arduæ.
[37] Vel nos in Capitolium,
Quò [38] clamor vocat & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [39] inutile,
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali, in qua fœdus initum est, alter alteri fidem seruet.
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, i. non licet: aut si violent, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono Principe legibus seueriſsimis sunt coercenda.
23 Ciuilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi vt pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit Iuuenalis.
25 Comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris, fama & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, virtutem odimus eorum qui vini sunt & incolumes, viros autem virtute præstantes, quando sunt

mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Let inutilis est, si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus. i. si ciues à pueris non sunt bene instituti atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hic interpretor cum Varrone rectum animi propositum, & reuerentiam cultumque numinis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cum destitutæ sunt leges, earum inanis ac prope sepulta vis iacet. 31 Regio zonæ torridæ subiecta. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si nives glaciè adstrictæ solo, i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem æquorum docti & scientes nauitæ non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa auaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum proijciamus. quod suasit olim Crates philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est aurum, si materia est mali.

Mittamus

Mittamus. scelerum si[40] *bene pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Praui sunt[41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes[42] *asperioribus*
Formandæ studijs. nescit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venariq; timet: ludere doctior*
Seu Græco iubeas[45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus[46] *alea.*
Quum[47] *periura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet: scilicet[49] *improbæ*
Crescunt diuitiæ,[50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si verè pœnitet. 41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda. 42 Studijs fortioribus. 43 Nescit hærere in equo, i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis. 44 Et venari non vult, ad ludendum doctior seu, &c. 45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxi*. 46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia. 47 Fide periurio violata. 48 Et filio prodigo pecuniam properet (i. properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *malè parta malè dilabuntur*. 49 Diuitiæ dicuntur improbe, vel, quia improbe sunt coaceruatæ, vel, quia improbos efficiunt. 50 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

IN BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora, aut quos[2] *agor in* (*specus*
[3] *Velox mente noua?*[4] *quibus*
Antris, egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inserere & consilio Iouis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.*[7] *non secus in iugis*
Et somnis stupet Euias,

1 Me tuo numine afflatum? 2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 19 lib. 2. 3 Expeditus mente non mea, sed diuina. 4 In quibus locis secretus. Ordo est. quibus antris meditans, audiar inserere stellis & consilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris? 5 Cœlo consecrare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli, commoneor ad Augusti laudes, meo carmine decantandas. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc commoneor ad Augusti laudes, meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

[9] *Hebrum prospiciens, & niue candidam*
[10] *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratam [11] *Rhodopen.* [12] *vt mihi deuio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! [13] *O Naiadum potens,*
Baccharúmque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar. [15] *dulce periculum est,*
[15] *O Lenæe, sequi Deum*
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluuium, quem hyemis sodalem appellat Od. 3. lib. 1.
10 Regionem septentrionalem frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primum imitante.
12 Quo modo mihi libet à via vsitata aberranti, i. versus lyricos scribenti flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poetæ admirantis, non sunt comparationis reddítio, vt multi existimant.* 13 O Bacche, qui potestatem habes in Naiades (fluuiorum Nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes, quæ tuo numine perciræ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos euertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere: at dulce est id facere deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ ληνοῦ, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

VIxi puellis [1] *nuper idoneus,*
Et [2] *militaui non sine gloria:*
[3] *Nunc arma* [4] *defunctumq; bello*
Barbiton hic paries habebit,
[5] *Læuum marinæ qui Veneris latus*
Custodit. hîc hîc ponite lucida
[6] *Funalia, &* [7] *vectes, & arcus*
[8] *Oppositis foribus minaces.*
[9] *O, quæ beatam diua tenes* [10] *Cyprum, &*

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funália, barbiton, versus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finiuit & absoluit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est læuo lateri Veneris marinæ, i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inseruientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus nõ admissi, fores & fenestras effringerent. sic Thraso Thaidis domum expurgaturus inquit, *I procedo huc cum vecte Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor vt Chloen hactenus amantibus superbam graui amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 *Mem-*

11 Memphim carentem 12 Sythonia nive,
Regina, 13 sublimi flagello
Tanget Cloën semper adorantem.

12 Vrbem in AEgypto, quæ nive caret quod regio est calida.
13 Thracia nive.
14 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 15 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM.
Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

1 Homines impij & scelerati iter facientes opto, vt habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram auem (cuius vox tristis est) rauã, lupam, fœtam, vulpem & serpentem velocem. sed tibi iam nauigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.
2 Parræ iterum atq; iterum canentis.
3 Dux fit itineris, eo nimirum, vt impij male pereant.
4 Lupa coloris raui inter flauum & nigrum.
5 Vndecunque species pro genere.
6 Vulpes grauida.
7 Cum serpens transuersa ex parte

1 IMpios parræ 2 recinentis omen
3 Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
4 Raua decurrens lupa 5 Lanuuino
6 Fœtaq; vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum,
7 Si per obliquum similis 8 sagittæ
Terruit mannos: 9 ego cui timebo,
10 Prouidus auspex?
Antequam 11 stantes repetat paludes
Imbrium 12 diuina auis imminentum,
13 Oscinem coruum prece suscitabo
Solis ab ortu.
14 Sis licèt felix vbicunque mauis,
Et memor nostri Galatea viuas:
Téque nec læuus vetet ire 15 picus,
Nec 16 vaga cornix:
17 Sed vides quanto trepidet 18 tumultu
Pronus Orion? ego, 19 quid sit ater

terruit mannos, i. equos currũ trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eã surculi partẽ, quæ in vitibus incurua & obtorta pangitur. est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem euentum prænuntiant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuntia. 13 Oscinem coruum inuocabo, vt ab ortu solis fœlix argurium clare occinat. Oscines quasi oricines dicũtur aues, quæ ore canentes futura prædicunt, vt corous, cornix, noctua. 14 Ordo est. Galatea sis fœlix & memor nostri, licet viuas vbicunque mauis, i. etsi mauis esse fine me. sis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à lxua volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à nauigatione.* vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aeris motu ex vento, pluuijs aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Adriæ sinus. vide Od. 9.

Adriæ,

Adriæ, noui, sinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hostium vxores pueriq;* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloso*
[26] *Credit tauro latus, &* [27] *scatentem*
Belluis pontum, mediásque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *studiosa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & vndas.
[31] *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietásque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? [35] *leuis vna mors est*
Virginum culpæ. [36] *vigilansq; ploro*
Turpe commissum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúsne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ venius albus i serenus, peccet, i. peccare soleat.
21 Vsitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quos perire cupiunt.
22 Motus obscuros.
23 AEquoris tempestuosi.
24 Et sentiant littora, quæ videntur tremere, vndarum ictu conquassata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ni caues, ab Austro decipieris.
26 Commisit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Bosphorum belluis marinis repletum, & quamuis ante audax fuerat, iam vehementer metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas.
28 Studiosa vt Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promisso.
30 Nocte aliquantulum luminosa.
31 Quæ Europe statim vt tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν ιλ. ϛ.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas insano amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur ferè vsque ad finem Odæ sunt verba Europæ ingemiscentis.* 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Vna mors leuior pœna est quàm quæ sufficiat virginitati amissæ, i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An sine vitio sum? an species vana, i. phantasma in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Virg. lib. 6. AEn. *Sunt geminæ somni portæ, &c.* 38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua discerpere. Est hoc inprimis muliebre, vt suis manibus iniurias vlcisci cupiant, 40 Paulò ante.

41 *Impudens liqui patrios penates,*
Impudens 42 *Orcum moror. ô deorum*
Si quis hæc audis, 43 *vtinam inter errem*
Nuda leones,
Antequam turpis macies decentes
Occupet 44 *malas,* 45 *teneræq; succus*
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigres.
46 *Vilis Europe, pater vrget abſens:*
47 *Quid mori ceſſas? potes hac ab orno*
Pendulum zona bene te ſequuta
48 *Lædere collum.*
Siue te rupes & 49 *acuta letho*
Saxa delectant: age, te procellæ
50 *Crede veloci: niſi* 51 *herili mauis*
Carpere penſum,
52 *Regius ſanguis: dominæq; tradi*
Barbaræ 53 *pellex. Aderat* 54 *querenti*
55 *Perfidum ridens Venus, & remiſſo*
56 *Filius arcu.*
57 *Mox vbi luſit ſatis,* 58 *Abſtineto*
(Dixit) irarum 59 *calidæq; rixæ,*
60 *Quum tibi inuiſus laceranda reddet*
Cornua taurus.
61 *Vxor inuicti Iouis eſſe neſcis?*
62 *Mitte ſingultus:* 63 *bene ferre magnam*
Diſce fortunam: 64 *tua ſectus orbis*
Nomina ducet.

41 Inuerecunda impudentia bifariam, quòd patrem reliquerit, quòdque poſt tale ſcelus admiſſum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, eſt, non mori cum oporteat.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuorer antequam contabeſcam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupiò prædæ eſſe tigribus & leonibus.
46 Pater meus abſens corpore, ſed animo præſens, vili habitus & neglectus mihi Europæ ſuæ filiæ, me vrget & flagitij conſcientia excruciat.
47 *Europe ſeipſam alloquitur.*
48 Te ſuſpendere potes zona (in vſum laquei) quam tecum commode attuliſti.
49 Quæ ſaxa vt morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ, quæ te ſcopulis illidat.
51 Niſi manis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfide & doloſe, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu ſuo iam laxato ſagittariorum more, vbi iaculari deſinunt. 57 Poſtquam Venus Europam ſatis eſt ludificata. 58 Abſtineto ab ira, eſt Helleniſmus. Genetiuus pro ablatiuo. Vt ἀπέχε τῆς ὀργῆς. 59 Rixæ, quæ venit à calore ſanguinis. 60 Ironicè. nam antea minabatur ſe cornua tauri fracturam. 61 Neſcis te gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Diſce ſecundam fortunam ferre moderatè & compoſitè, quod non eſt cuiuſlibet. 64 Vna pars orbis in tres diuiſi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Aſia, tertia dicetur Africa.

AD

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno ſacrum in potu & cantu hilariter tranſigere.

[1]*Feſto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde[2] *ſtrenua Cæcubum:*
[3]*munitæq́ adhibe vim ſapientiæ.*
[4]*Inclinare meridiem*
Sentis, [5]*ac veluti ſtet volucris dies,*
[6]*Parcis deripere*[7] *horreo*
[8]*Ceſſantem Bibuli Conſulis amphoram.*
Nos cantabimus[9] *inuicem*
[10]*Neptunum*, *& virides*[11] *Nereidum comas:*
[12]*tu curua recines lyra*
Latonam, *& celeris ſpicula*[13] *Cynthiæ:*
[14]*Summo carmine, quæ Cnidon*
Fulgentéſque tenet[15] *Cycladas*, *&*[16] *Paphon*
Iunctis viſit[17] *oloribus,*
Dicetur merita nox quoque[18] *næniæ.*

1 Ordo eſt. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim Potius feſto Neptuni die facere poſſum?
2 Strenuè, mox.
3 Sapientiæ ſeptæ ac munitæ contra voluptates vim inferi, eamque vino & lætitia expugna, vt ioco & ludo aliquis ſic locus.
4 Sentis diem decreſcere, & ad occaſum vergere.
5 Ac quaſi dies non celeritèr abeat, parcis, &c.
6 Ceſſas deripere horreo vini cadum Bibuli conſulatu reconditum.
7 Antiqui in horreis teſtas vini condebant.
8 Amphoram quæ diu remanſerat in vini Apotheca. 9 Per vices, viciſsim. 10 Deum marinum Saturni filium in diei feſti honorem. 11 Nereides ſunt maris nymphæ Nærei filiæ. 12 Tu iterum interumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthia quæ celeris dicitur, quia venatrix eſt. 14 Vltimo ſeu ſupremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tener Cnidon vrbem Cariæ. vide Od. xxx. lib. 1. 15 Vide Od. xiiij. lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clariſsimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum ſuum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, triſti ſcilicet & lugubri, quod ſomno & tenebris (quæ ſunt mortis imago) optime conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omiſſis.

[1]*Tyrrhena regum progenies*, [2]*tibi*
[3]*Non antè verſo lene merum cado*

1 Ab Hetruſcis regibus oriunde. ſic Od. 1. lib. 1. Ordo eſt. O Mæcenas

Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me eſt tibi lene merum non ante verſo cado cum flore roſarum, & balanus preſſa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non antè promptо, cado non antè inuerſo ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
4 Pressa tuis balanus capillis
5 Iamdudum apud me est. 6 eripe te moræ:
Ne semper 7 vdum Tibur & 8 Æsulæ
Decliue contempleris aruum, &
9 Telegoni iuga parricidæ.
10 Fastidiosam desere copiam &
11 Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
12 Fumum & opes strepitúmque Romæ.
Plerunq́, gratæ diuitibus 13 vices,
14 Mundæq́, paruo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & 15 ostro,
16 Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedes 17 pater
18 Ostendit ignem. iam 19 Procyon furit,
20 Et stella vesani leonis,
Sole dies referente 21 siccos.
Iam pastor vmbras cum grege 22 languido
Riuumq́, fessus quærit, & horridi
Dumeta 23 Syluani: caretque
Ripa vagis 24 taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas. & vrbi sollicitus, times
Quid 25 Seres & regnata Cyro
26 Bactra parens, 27 Tanaisque discors.
PRVDENS futuri temporis exitum
28 Caliginosa nocte premit deus:
Ridetq́, si mortalis 29 vltra

4 Glans vnguentaria pressa. 1. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 AEsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam â Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem. satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime exstructam, vnde totam fere Romam prospicis.
12 Auram populatem vel ambitionem, Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sũt neq; sordidę neq, nimis sũptuosę
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarârunt. lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit 17 Cepheus AEthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo fit solstitium æstiuum. 21 Dies æstuosas. 22 Grege æstu solis fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens. significat poeta tempus ventosum iam transijsse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, a Sera vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparant, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 19 Vltra id quod ei licet.

Fas trepidat,[30] *quod adest, memento*
Componere æquus:[31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc [32] *lapides adesos,*
[33] *Stirpesque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non sine montium
Clamore, vicinæq; syluæ.
[34] *Quum fera diluuies quietos*
Irritat amnes, [35] *ille potens sui*
Lætusq; deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi: [39] *cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato.*
Vel sole puro non tamen irritum
[38] *Quodcunq; retrò est, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna [40] *sæuo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *si celeres quatit*
Pennas [43] *resigno quæ dedit:* [44] *& mea*
Virtute me inuoluo, [45] *probamq;*
Pauperiem sine dote quæro.
[46] *Non est meum, si mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere: [48] *& votis pacisci,*
Ne [48] *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant [50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præsens est memẽto administrare & cum æquitate & tuo arbitratu finire.
31 Futura cursum suum habent instar, fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placide & quiete, nunc rapidè & violenter.
32 Excauata, rupium saxa.
33 Arbores extirpatas.
34 Cùm tempestas incitat & quasi ad iracundiam prouocat amnes quietos i. cum diluuies ex imbribus oriẽtur.
35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque viuet, cui licet dixisse, vixi in diem, i. bonis præsentibus fruor, futura non curo.
36 Cras, sit cœlum nubilum an serenũ nihili æstimat. i. non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parui facit vtrum aduersa sit, an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.
38 Quodcunque iam præterijt non potest mutari.
39 Neque destruet vel immutabit.
40 Fortuna in rebus aduersis gaudens sæuire & pertinaciter ludere ludum nouum. *Iuuenal, Quoties voluit fortuna iocari.* 41 Fortunam stabilem. 42 Si fugit & aduersa est. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis. est Metaph. ducta á vestibus, quibus inuoluimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam sine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propositi mei est nauigationis periculo me committere vt rem angeam, etenim pauper esse malo. 47 Arbor nauis. 48 Cum dijs quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque, species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quòd omnia absorbet.

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & gemini Pollux ferent me per AEgæos tumultus

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, 53 *geminúsque Pollux.*

tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est qua tutò nauigare potest nemo in Mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauent.

AD MELPOMENEN MVSAM.
Ode XV.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen ingenij mei monumentum æreis statuis durabilius.

2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum AEgyptiorum sepulchra.

3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.

4 Temporis longinquitas & cursus temporum.

5 Non totus moriar.

6 Mens vel ingenium.

7 Effugies mortem. Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel feretrum in quo cadauera efferuntur ad

1 *Exegi monimentum ære perennius,*
2 *Regaliq́ situ pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar:* 6 *multaq́ pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *vsque ego postera*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, quà violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et quà pauper aquæ 14 *Daunus, agrestium*
15 *Regnauit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *Æolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

sepulturam. 8 Semper ego recens crescam postera laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine vestali tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, quà obstrepit violens Aufidus, & quà pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit à cuius nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuius ob vehementes ibi æstus pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. Βασίλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus potens & clarus exiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEolio vsus est Alcæus à Lesbio insula in qua regnauit AEolius. 19 O Melpomene sume superbiam, i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis, i. virtutibus & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Ode I.

Horatius iam ea est ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno esse animo debeas, & tamen Ligurini vesano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus [1] *bella moues. parce, precor, precor.*
Non sum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynaræ. desine dulcium*
Mater [3] *sæua Cupidinum,*
[4] *Circa lustra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperijs. Abi*
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces.
[7] *Tempestiuiùs in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commessabere Maximi:*
Si torrere [10] *iecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro sollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Latè signa feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos probè te lacus

1 In militiam Veneris vrges. *Militat omnis amans & habet sua castra Cupido.*
2 Sub Cynaræ domino. Qui amant, seruiunt. Cynaram bonam appellat fortasse, quòd esset ipsi inter cæteros amatores beneuolentior, idque sine mercede.
3 Venus aliquando crudelis est & sæua inter dulces voluptates.
4 Cùm nunc annos quinquaginta sim natus.
5 Imperijs voluptuosis, quę molliunt animos.
6 Me iam senio induratum.
7 Oportuniùs & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox es & celeriter vehi soles in curru oloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinosè viues. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur enim est sedes libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis, formosus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro ijs, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus. 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit, i. hilaris erit, plus valens apud amicam quàm larga riualis munera, ille marmoream eriget tibi statuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream,[16] *sub trabe citrea.*
[17] *Illic plurima naribus*
Duces thura: lyræq́; &[18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic[19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morem Salium, ter quatiens humum.*
[21] *Me nec fœmina, nec puer*
Iam, nec spes animi credula[22] *mutui,*
[23] *Nec certare iuuat mero:*
Nec vincire nouis tempora floribus.
[24] *Sed cur, heu, Ligurine, cur*
Manat[25] *rara meas lachrymas per genas?*
Cur facunda parum decoro
[26] *Inter verba cadit lingua silentio?*
[27] *Nocturnis ego te somnijs*
Iam captum[28] *teneo: iam*[29] *volucrem sequor*
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas,[30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus odoratis ædificato. 17 Illic bibes naribus plurima ex thure sacrificia. 18 Tibiæ Phrygiæ à monte Berecyntho vbi primum inuenta dicitur tibia. 19 Mane & vesperi. 20 In morem Saliorum Martis sacerdotum saltabunt. 21 Me nec fœmina iuuat hoc, &c. 22 Vt mutuo amer ab ea quã amauero. 23 Non iuuat contendere poculis, nec caput in epulis coronare. 24 Apostrophe pathetica, ac si diceret: Eheu Ligurine, quamuis ætate iam ingraueſco, amore tamen tui incensus ad pristinas reuocor lasciuias. 25 Lachryma guttatim & raro defluens non amoris partitate, sed ætatis verecundia, nam turpe est seni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimij amoris est indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque somnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu enolantem sequor quasi ludentem in campo Martio, te sequor quasi denatantem in Tiberi, qui fuit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana se curſu, lucta, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis!

AD IVLVM ANTONIVM, M. Antonij Triumuiri filium. Ode 11.

Antiquos Poetas imitari periculosum est.

Pindarum quisquis studet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalea[1]

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem si quis imitari velit, is suos conatus irritos sentiat, vt olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

[2] *Nititur*

[2] *Nititur pennis,* [3] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas [5] *aluere ripas,*
Feruet [6] *immensusq́ ruit profundo*
Pindarus ore:
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per [8] *audaces noua* [9] *dithyrambos*
Verba [10] *deuoluit, numerisq́* [11] *fertur*
Lege solutis:
[12] *Seu deos regesq́ canit, deorum*
Sanguinem, [13] *per quos cecidere iusta*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Siue, quos Elea domum reducit*
Palma cœlestes: [16] *pugilémue equúmue*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili sponsæ iuuenémue raptum*
Plorat: & vires animumq́ moresque [19] *aureos deducit in astra, nigroque* [20] *inuidet Orco.*
Multa [21] *Dircæum leuat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modóque,

2 Sustentatur pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare scareum est appellatum.
4 Ordo est. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter diluuiū.
7 Coronandus lauro Poetis consecrata. vide Od. vlt. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum voluit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambi.

corum maiore licentia. 12 Deos, vt Apollinem, Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poetis finguntur esse media parte viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita iguem effiant. videt Od. 27. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes, i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter iuuenem sponsum immatura morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores eiusdem iuuenis effert ad astra. 20 Inuidet mortui, i. à morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum sic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam. nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & suauiter canit. 23 In eam vsque regionem cœli vbi nubes condensantur, i. in cœlos ipsos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, i. scribens depresse, suaui tamen stylo fingo carmina, &c.

Plurimum

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus,[25] *uuidiq;*
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines maiore Poeta plectro*
Cæsarem,[28] *quandóque trahet feroces*
[29] *Per sacrum cluium, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil maius meliúsue terris*
Fata donauêre,[31] *bonique diui:*
Nec dabunt,[32] *quamuis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætósque dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forúmque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare fœlix.*
[37] *Túque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumpe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura[38] *benignis.*
[39] *Te decem tauri, totidémque uaccæ,*
[40] *Me tener soluet vitulus relicta*
Matre, qui largis[41] *iuuenescit herbis*
In mea uota.
[42] *Fronte curuatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laboriosa existens paruus.
27 O Poeta, tu canes Cæsarem stylo grandiore i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum cliuum Sicambros. i. Germaniæ populos quos hodie *Obelurenses* appellamus.
29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea sæcula. *vel* aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiã festos dies & publicam ciuitatis lætitiam pro Augusti reditu à dijs impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter feriás, seu potius propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars adderetur tuo poemati si quid loqui possum anditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est.
37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io triumphe.
38 Diuis liberalibus erga nos illius reditu.
39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu.
40 Parua victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me soluet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate dijs feci.
41 Qui fit iuuencus.
42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ, tertio die fino nouilunio.

43 *Quà notam duxit, niueus* 44 *videri,*
45 *Cætera fuluus.*

43 Qua parte notabatur. i. in fronte candidus erat, sed fuluus reliquo corpore. 44 Niueus videri, Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. id est, habens cætera fulua. 45 Per Synecdochen.

AD MELOPOMENEN. Ode III.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

1 *QVem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 *Isthmius*
3 *Clarabit pugilem, non equus impiger*
4 *Curru ducet Achaico*
Victorem, 5 *neque res bellica* 6 *Delijs*
Ornatum foliijs ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 *Sed quæ Tibur aquæ* 8 *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
9 *Fingent* 10 *Æolio carmine nobilem.*
11 *Romæ principis vrbium*
Dignator soboles inter animales
Vatum ponere me choros:
12 *Et iam dente minus mordeor inuido.*
13 *O testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O 14 *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat, 15 *sonum:*
16 *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quê tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poeta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmijs. à Sysipho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo. i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet cum Capitolio ducem ornatum foliis Delijs quòd contudeeit tumidas minas regum. i. quòd minantes & superbos reges superauerit. 6 Laurea Apollinari à Delo insula Apollini sacra. 7 Non hæc suprà memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Aeolio carmine facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. vbum appellat Tibur. vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ) quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia pancis exceptis) non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent sanguinem. quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 Sic olim Demosthenes: σὺ δ' ἐκεῖνος ἄρης. Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poeta. 19 Quòd viuo.

17 *Quòd monstror digito prætereuntium*
Romane 18 *fidicen lyræ:*
19 *Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.*

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi, eiúsque institutione sub Augusto. Ode IIII.

1 Longum est hic hyperbaton. sensus est. Qualis est Aquila in omnes greges, eínsque pugnandi cupiditas in dracones, aut qualis est catulus leonis in cæsem eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhœti & Vindelici videre Drusum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchro Ganymede Ionis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium.
7 Primos & non assuetos volatus.
8 Vt agnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium.
10 Leonem á lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum præduri assuefacto.

1 *Qualem ministrum fulminis* 2 *alitem,*
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
3 *Permisit, expertus fidelem*
Iupiter in 4 *Ganimede flauo)*
Olim iuuentas & 5 *patrius vigor*
6 *Nido laborum propulit inscium:*
Vernique iam nimbis remotis,
7 *Insolitos docuere nisus*
Venti pauentem: mox 8 *in ouilia*
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 *dapis atque pugnæ*
Qualémue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam 10 *lacte depulsum leonem,*
11 *Dente nouo peritura videt:*
12 *Videre Rhœti bella sub Alpibus*
Drusum gerentem & Vindelici: 13 *quibus*
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire 14 *fas est omnia) sed diu*
Latéque 15 *victrices caterua,*

12 Talem Rhœti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, á quo erant subigagi. 13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum censui. Ordo est, quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus fit, quærere distuli. 14 Poete est δυνατόν. vide Od. 2. lib. 1. 15 Rhœti semper antè victores, nunc consilijs Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c.

Consilijs

Consilijs iuuenis reuictæ,
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones,*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] *Doctrina sed vim promouet insitam:*
[19] *Rectiq; cultus pectora roborant,*
[20] *Vtcunque defecere mores,*
Dedecorant benè nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Deuictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
[25] *Dirus per vrbes Afer vt Italas,*
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] *Post hoc secundus vsque laboribus*
Romana pubes creuit: & [27] *impio*
Vestata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos habuêre rectos:*
Dixitque tandem [29] *perfidus Annibal*
[30] *Cerui, luporum præda rapacium,*
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
[32] *Gens, quæ cremato fortis ab Ilio*
Iactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos promouet ad perfectionem.
19 Recti amor & studium. i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustã reddunt.
20 Vbicunque bõni mores deficiunt, culpæ. i. facta improba illam nacturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominũ Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio. i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui lætus est bellica gloria fama & frugum copiam significat adorea, qua abundantem putabant gloriosum.
25 Vt. i. postquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas, veluti flamma tedas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriã

à Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginiensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthaginienses tanquam cerui Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latère & fallendo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troia. 33 Deos penates.

[34]*Natósque, maturosq́; patres*
Pertuilt [35]*Ausonias ad vrbes:*
[36]*Duris vt ilex tonsa bipennibus*
[37]*Nigræ feraci frondis in*[38] *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipso
[39]*Ducit opes animumq́; ferro.*
Non [40]*Hydra secto corpore* [41] *firmior*
Vinci [42] *dolentem creuit in Herculem:*
[43] *Monstrúmue summisere Colchi*
Maius, [44] *Echioniæue Thebæ.*
[45] *Merses profundo,* [46] *pulchrior euenit:*
[47]*Luctere, multa proruet integrum*
Cum laude [48] *victorem: gerétque*
Prælia [49] *coniugibus loquenda.*
Carthagini iam non [50] *ego nuntios*
Mittam superbos. [51]*occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna nostri,
Nominis, Asdrubale interempto.
[52]*Nil Claudiæ non efficient* [53] *manus:*
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & [54] *curæ sagaces*
[55]*Expediunt per acuta belli.*

34 Virgil. *Ascanium, Anchisémque patrum Teucrósque penates Commendo socijs, &c.*
35 Ad Italiæ vrbes.
36 Vt ilex ramis spoliata nagis repullulat, sic Romani aduersis prælijs magis innalescunt.
37 Frondis vmbrosæ.
38 Algidum mons est in agro Tusculano vide Od. 21. lib. 1
39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus, vide Virg. lib. 2. AEn.
40 Hydra. serpens monstrosa in Lærna delitescens, cuius vno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur.
41 Subintellige *quàm fuit hæc gens in nos.*
42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi ediderunt maius monstrum, aut vrbs Thebana, quàm sunt ipsi Romani. Hæc est huius loci sententia: Non tantùm duo dracones ex dentibus disseminatis pullulârunt, quantum gens Troiana ex suis damnis & prælijs aduersis. 44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum merses, à verbo inusitato Merso, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & euincet te hostem integrum. i. hostem incolumen, cui exercitus non sit imminutus. Qui paulo antè viceras. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiso iam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio coniuncta. 55 Expeditum faciunt per subtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM. Ode V.

Vt tandem in vrbem redeat.

Diuis orte [1] *bonis, optime* [2] *Romulæ*
Custos gentis, abes iam nimium diu:

1 Diuis propitijs & beneficis orte.
2 Romanę à Romulo Romæ conditore.

[3]*Maturum*

[3] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] *Sancto consilio, redi.*
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ.*
[6] *Instar veris enim vultus vbi tuus*
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius [7] *nitent.*
[8] *Vt mater* [9] *iuuenem, quem Notus* [10] *inuido*
Flatu [11] *Carpathij trans maris æquora*
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet à domo,
Votis [13] *ominibúsque & precibus vocat,*
Curuo nec faciem littore [14] *demouet:*
Sic [15] *desiderijs icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almáque [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paueat? quis gelidum* [24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cœtui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, vt mater vocat votis, omnibus & precibus iuuenem cũctantem trans æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra AEgyptum posita, à qua vicinum mare ad AEgyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra mariq́ue sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nauigæ sine metu, piratarum nauigant.
19 Fides cauet commisisse quamobrem culpetur, i. nemo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij. 22 Sic valent leges, vt pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & niuibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ à flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam iungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam eleganter apparatam in deorum honorem exhibebant.

30 Tibi sacrificat.
31 Vino de pateris fuso.
32 Quisque colens Lares, tuum & tuum nomen colit.
33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucē inter deos penates connumerat. sic nos te.
34 Ob beneficia ab illis accepta.
35 Dies festos, id est, otiosam pacem.
36 Non poti, sed sobrij.

Te multa prece,[30] *te prosequitur mero*
Defuso pateris:[31] *&*[32] *Laribus tuum*
Miscet nomen,[33] *vti Græcia Castoris,*
Et magni[34] *memor Herculis.*
Longas o vtinam dux bone[35] *ferias*
Præstes[36] *Hesperiæ: dicimus*[37] *integro*
Sicci mane die, dicimus[38] *vinidi,*
Cum sol Oceano subest.[40]

36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM. Carmen sæculare. Ode VI.

1 O Apollo.
2 Sex filij Niobes.
3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quòd liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret.
4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit. vide Od. 4. lib. 3.
5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo pacto facilius Troia capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs.
7 Tibi impar, quia a te sub figura Paridis, Achilles fuit occisus. vel, quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus.

Dic, quem[1] *proles Niobæa*[2] *magnæ*
Vindicem linguæ,[3] *Tityósque raptor,*
Sensit, & Troiæ[5] *propè victor altæ*
Phthius Achilles.[6]
Cæteris maior,[7] *tibi miles impar:*
Filius quamuis Thetidos[8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.[9]
Ille, mordaci velut icta[11] *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late,[12] *posuitq; collum*
Puluere Teucro.[13]
Ille non inclusus[15] *equo, Mineruæ*
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta securi, quæ quasi mordet & paulatim excst arborem incisam. 12 Procidit in latum, vnde denotatur violentus casus Achillis, & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidijs aut dolo, sed aperto Marte Troiam expugnasset nisi à Paride tuâ operâ & impulsu, prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Minervæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fecellisset Troianos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

[17] *Sed palàm captis grauis (heu nefas, heu)*
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[18] *Ni tuis victus Venerisq; gratæ*
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[19] *Dector Argutæ fidicen Thaliæ,*
Phœbe, qui [20] *Xantho lauis amne crines:*
[21] *Dauniæ defende decus Camœnæ,*
[22] *Læuis Argyeu.*
[23] *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, noménque dedit Poetæ.
Virginum [24] *primæ, pueriq; claris*
Patribus orti,
Deliæ [25] *tutela deæ, fugaces*
Lynceas & ceruos [26] *cohibentis arcu,*
[27] *Lesbium seruate pedem, meiq;*
Pollicis [28] *ictum,*
[29] *Ritè Latonæ puerum canentes,*
Ritè crescentem [30] *face* [31] *noctilucam,*
[32] *Prosperam frugum,* [33] *celeremq; pronos*
Voluere menses.
[34] *Nupta iam dices, Ego dijs* [35] *amicum,*
[36] *Sæculo festas referente luces,*
[37] *Reddidi Carmen, docilis modorum*
vatis Horati.

17 Sed aperto bello sæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre inclusos combussisset.
18 [illegible] Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Æneæ laboribus muros Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auspicijs
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Musam argutè canentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ. i. carminis sui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyeus dicitur, eò quod in vijs publicis ei solebant sacrificare.
23 Diuinum furorem.
24 Primariæ & nobiles.
25 Qui estis sub protectione Dianæ.
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ strepitum.
29 Ex veterum instituto & solenni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quòd Adiectiuum verbale cum patrio casu iungitur.* 33 Celerem ad voluendos menses. Nam Luna 18. circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cum fueris nupta hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij, reddidi carmen amicum dijs, sæculo referente festas luces. *Poeta vnam è puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen dijs gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies referente. 37 Ego, quæ facilè didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM.
Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum est.

[1] *Diffugere niues: redeunt iam [2] gramina campis,*
Arboribúsque [3] comæ.
[4] *Mutat terra vices, & decrescentia ripas*
[5] *Flumina prætereunt.*
[6] *Gratia cum Nymphis geminísque sororibus audet*
Ducere nuda [7] choros.
[8] *Immortalia ne speres monet annus, & almum*
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] mitescunt Zephiris: [10] ver proterit æstas,
Interitura [11] simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] iners.
[13] *Damna tamen [14] celeres reparant [15] cœlestia lunæ:*
[16] *Nos vbi decidimus*
[17] *Quò pius Æneas, quò [18] Tullus diues, & Ancus,*
[19] *Puluis & vmbra sumus.*
Quis scit an adijciant hodiernæ crastina [20] summæ
Tempora dij superi?
[21] *Cuncta manus auidas fugient hæredis, [22] amico*
Quæ dederis animo.
[23] *Quum semel occideris, & de te splendida [24] Minos*
Fecerit [25] arbitria,
Non Torquate [26] genus, non te facundia, non te

1 Veris aduentu hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne. vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur Gratiæ fingebantur nudæ. vide Od. 19. lib. 3. sed hîc fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephiris.
8 Annus eiusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere cuius nuntij sunt Zephiri, venti tepidi & ficci ab occasu AEquinoctiali flantes aduersus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret, Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus sed transimus in puluerem. 17 In quem locum AEneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ανθρωπὸς ἐςὶ πνεῦμα, καὶ σκία μονον. Eurip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ tu consumpseris, ad auarum hæredem non peruenient. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuiuisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

Restituet

Restituet pietas.
[27]Infernis neque enim tenebris Diana [28]pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec [29] Lethea valet [30]Theseus abrumpere charo
Vincula Perithoo.

27 Non possunt dij mortem propulsare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam ?
28 Hippolytum castum qui sua temperantia compressit libidinem Phœdræ eius nouercæ. 29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Perithous inter rarissima illa quatuor animorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VII.

Njhil est, quod homines magis immortales reddere possit, quàm Poetarum carmina.

Donarem [1] pateras grataq; [2] commodus
Censorine meis [3] æra sodalibus:
Donarem [4] tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
[5]Ferres: diuite me scilicet [6] artium,
Quas aut Parrhasius [7] protulit, aut [8] Scopas:
[9]Hic saxo, liquidis [10] ille coloribus
[11]Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi [12] vis: non tibi talium
[13]Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare [14] & pretium dicere muneri.
[15]Non incisa notis marmora publicis,
[16]Per quæ spiritus & vita redit bonis
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17]Reiectæq; retrorsum Annibalis minæ,

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebâtur. 2 Commodus donarem. i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c. 3 Statuas vel pocula ex ære facta. 4 Mensas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ. 5 Neque tu auferres & accíperes pessima munera. 6 Si essem diues & abundarem artibus, figuis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quas artes emulgauit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi, vel (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus delicijs cum re tum animo. 14 Possumus dicere quàm pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Enni scripta 16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Repulsæ in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum, bellū renouabant Carthaginenses.

19 Scipionis qui ab Africa domita dictus est Africanus.

20 Quàm versus Ennij, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosyne.

21 Si nemo rectè facta literis mandauerit.

22 Præmium acceperis.

23 Quid foret Romulis Iliæ & Martis filius si nemo sui nominis memoriam posteritati prodoret.

24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere de quibus siletur.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
[19] *Eius, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris.* [23] *quid foret Iliæ*
Mauortisq; puer, sit taciturnitas
Obstaret meritis [24] *inuida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygijs fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & fauor & lingua* [27] *potentium*
Vatum diuitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] *Cœlo Musa beat.* [30] *sic Iouis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

25 AEacum ereptum morti & oblivioni. 26 Vis ingenij.

27 **The tonge or penne of powerfull Poets.** Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulijs fortunatis, vel Elysiis campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filij Tindari clara sydera, poetarum carmlnibus dignoscuntur esse dij qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine, carminum ope oblivione deletur. Lolii laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

1 Ordo est. Ne tu forte credas, i. vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Ausidum longè sonantem loquar.

[1] *NE fortè credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad [2] *Ausidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquor socianda [4] *chordis,*

&c. 2 Flumen Appuliæ, cuius poeta lyricus Latinus. 3 Per nouas & inusitatas artes. scil. apud Latinos, primus enim 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

[5] *Non*

[5]*Non, si priores* [6]*Mæonius tenet,*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7]Cææq́, & [8] Alcæi minaces,
Stesichoriq́ graues camœnæ:
Nec, si quid olim [10] lusit Anacreon,
[11]Deleuit ætas. [12] spirat adhuc amor,
Viuuntq́ commissi calores
[13] Æoliæ fidibus puellæ.
[14]Non sola comptos arsit adulteri
Crines, & [15] aurum uestibus illitum
Mirata, regaléque cultus
[16]Et comites, Helenæ Lacænæ:
[17]Primúsque Teucer tela [18] Cydonio
Direxit arcu: non semel [19] Ilios
Vexata, [20] non pugnauit ingens
Idomeneus [21] Sthenelúsue solus
Dicenda Musis prælia. non ferox
[22]Hector, uel acer Deiphobus graues
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisq́ primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] illacrymabiles
[24] Vrgentur ignotiq́ longa
Nocte: [25] carent quia uate sacro.
[26] P A V L V M sepultæ distat inertiæ
Celata uirtus. non ego te meis

5 Quanuis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camœnæ Simonideæ vide Od. 1. lib. 2.
8 Alcæus adeò amarus erat præsertim Tyrannis, vt acribus suis versibus multos è ciuitate ejiceret, minaces igitur erant eius Camœnæ.
9 Stesichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos ceciderit duces. graues ergo erant eius Camœnæ.
10 Cantauit Anacreon. Lusit verò, quia res amatorias scripsit.
11 Consumpsit vetustas.
12 Receus est adhuc Amor, quem Sappho Poetria suis lyricis versibus commisit.
13 Sappho fuit ex AEolia, in qua Lesbos, vnde Lesbia sæpè appellatur.
14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est, vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poeta multas ante Helenam, amasse, quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse obliuione tradita quòd poetæ vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea cõmendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu cretensi, à Cydone vrbe in Creta, vbi primum de pecudum cornibus arcus curuati & facti sunt. 19 Troja, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus, &c.
21 Sthenelus sciens pugnæ. vide Od. 15. lib. 1. 22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alij in bello Troiano fortiter pugnarunt quorum quia Homerus non meminit, obliuione hominum iam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello casus nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, id est, æterna obliuione obscurantur. 25 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota quòd verbum *distat* cum dandi casu iungitur.

Chartis [27] *inornatum ſileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. eſt animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & ſecundis*
Temporibus dubiiſq; [30] *rectus:*
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
[32] *Conſulq; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obſtantes caternas*
Explicuit ſua victor arma,
Non [35] *poſſidentem multa, vocaris*
Rectè beatum: [36] *rectius occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiúſque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Té non illuſtratum.
28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præſtans. Ergò vere os philoſophus.
30 AEquabilis in vtraque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abſtinens a pecunia, cui omnia parent.
32 Eſtque tuis animus non vnius anni conſul, ſed ſemper eſt ille Conſul, ſemper rex, qui ſuis cupiditatibus imperat, qui honeſtatem præfert vtilitati qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelſo. Nam alti animi eſt pecuniam contemnere.
34 Per mediam hoſtium aciem. i. per munera & largitiones tanquam victor expromſit ſua arma, id. eſt, ſuam integritatem & abſtinentiam. *Eſt optima Allegoria.* 35 Non rectè vocaueris beatum, qui multa poſſidet. 36 Meritò. 37 Sapit & acute nouit. 38 Et turpitudinem odit peius letho, id eſt, mori maluit quàm flagitium committere. 39 Ille, id eſt, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode x.

Futurum dicit, vt Ligurinum ſuæ aduerſus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis ſuæ exaruerit.

O crudelis adhuc, & Veneris [1] *muneribus potens,*
Inſperata tuæ quum veniet [2] *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adijcietur tuæ ſuperbiæ, id eſt, lætitiæ oris & corporis tui.

[3] *Et*

[3] *Et quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:*
Nunc & qui color eſt puniceæ flore [4] prior roſæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit [5] hiſpidam:
Dices, Heu (quoties te in ſpeculo videris [6] alterum)
[7] Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis [8] incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detonſa erit coma, quæ humeris tuis iam paſſa eſt & diffuſa. *Pueri cincinni, puellarum more comam alebant.*

4 Melior flore purpureæ roſæ.

5 In faciem pilo-

ſam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quaſi diceret, Vtinam in puerili ætate præcogitaſſem faciem meam futuram hiſpidam, ex qua quæſtum merer ricium deperdere ſit neceſſe. vel, vtinam læuis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei ſenſum. id eſt, Vtinam ſenſus iſte fuiſſet in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc ſenſum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores puerileſ erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

EST mihi nouum ſuperantis annum
Plenus [1] Albani cadus: eſt in horto
Phylli nectendis [2] apium coronis:
[3] Eſt hederæ vis
Multa, [4] qua crines religata fulges:
[5] Ridet argento domos: ara caſtis
Vincta [6] verbenis, auet immolato
Spargier [7] agno.
[8] Cuncta feſtinat manus: huc & illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
[9] Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris [10] quibus aduoceris
Gaudijs: idus tibi ſunt [11] agendæ:

1 Vini Albani.

2 Apium ebrietatē pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis ſemper fuit lugubre. vide Od. 36. lib. 1.

3 Eſt mihi magna copia hederæ, quæ Baccho conſecrata eſt.

4 Qua (ſc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere ſoles.

5 Domus ſplendet argento.

6 Caſtis & puris herbis frondibuſque feſtis ad aras

coronandas. 7 Agni mactati ſanguine adſpergi & imbui auet, id eſt, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu ſurſum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] Findit Aprilem:
[13] Iure solennis mihi, sanctiórque
Pene natali proprio: [14] quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] petis, occupauit
([16] Non tuæ sortis iuuenem) puella
Diues & lasciua: tenétque grata
[17] Compede vinctum.
[18] Terret ambustus Phaeton auaras
Spes: & exemplum graue præbet [19] ales
Pegasus, terrenum equitem [20] grauatus
Bellerophontem:
Semper vt [21] te digna sequare: [22] & vltra
Quàm licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] age iam meorum
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur [25] atræ
Carmine curæ.

12 Diuidit Aprilē Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τῆ ἀφρῶ, id est, a spuma, ex qua & fauore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 3.

13 Meritò mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.

14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.

15 Quem tu amas.

16 Iuuenē tibi valde dissimilem loco, re, genere.

17 Grata seruitute.

18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cum ille sit supra fortunam suam. Phaeton vetat auidè sperare, qui negotium supra vires suscipiens. scil. paterni currus moderationem igne combustus perijt. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Grauatim ferens Bellerophontem qui cœlos conscensurus, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Vt sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quàm licet. 23 O Phylli, quam omnium postremam amare constituì, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes, 24 Non alia incendar. id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.
Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

IAm veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:

1 Quæ mare tranquillum reddunt.

2 Thracij venti. i. Fauonij impellunt vela.

Iam

Iam nec prata [3] *rigent, nec fluuij strepunt*
Hyberna niue [4] *turgidi.*
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] *Infœlix auis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] *Regum est vlta libidines.*
[8] *Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ouium carmina fistula:
Delectántque [9] *deum, cui pecus &* [10] *nigri,*
Colles Arcadiæ placent.
[11] *Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] *Si gestis,* [13] *iuuenum nobilium cliens,*
[14] *Nardo vina mereberc.*
Nardi paruus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpitijs accubat [16] *horreis,*
[17] *Spes donare nouas largus,* [18] *amaráque*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21] *Immunem meditor tingere poculis,*
Plena diues vi in domo.
Verùm [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23] *Nigrorumq; memor, dum licet, ignium,*
[24] *Misce stultitiam consilijs breuem.*
[25] *Dulce est desipere* [26] *in loco.*

3 Non glacie durescunt.
4 Aucti.
5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Athenien sis filia) flebiliter Ityn filium gemens a se interfectum, iam nidum ponit.
6 Familiæ regum Athenien sium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenien sium, vnde domus Cecropia pro familia Athenien si.
7 Infœlix quod Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomela constupratâ vlta est male, i. parricidio.
8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana fistulæ inuentorem.
10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis est optima, vel nigri colles, i. colles vmbrosi propter sylvas.
11 O Virgili, hæc tempora, i. veris amœnitas & aeris temperies suadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.
12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudij & Drusi priuignorum Augusti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini eliciet. Onyx hîc significat vasculum ex onyche factum ad seruandum vnguentum. 16 Apothecis vinarijs, cuiusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, ipsque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non infacetum fortasse, tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet conijcere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos siue ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros, i. tristes, ab effectis. 24 Misce seriis ludicra, ita tamen, vt sis breuis in stultitia. 25 Iucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere, i. à seueritate animum ioco remittere.
26 ἐν καιρῷ, opportune.

IN

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidine flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, sis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludisq; & bibis impudens:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas. [4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant, & capitis [9] niues.
[10] Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, [11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? ([14] heu) quóue color decens?
Quò [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Fœlix post Cynaram, notáque & ærtium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynaræ breues

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potu lentâ excitas amoris flammam in te penè emortuam. vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens. *sic importuna paupertas.* Od. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita, i. pulchritudinem amissam. In Insula Coo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquã redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepelinit. 12 In fastis Romani cum res foris gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas. vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Faciesartificioso cultu ornata. vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis læuor, vultus hilaris, labrorũ natiuus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, ceruicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ struxerunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annos

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent vt iuuenes visere [23] *feruidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos viuere. hinc annosa cornix. Od. 17. lib.
23 Iuuenes tui amore olim incensi.
24 Vt te, tanquam facem consumptam. i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem iuuenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui vittutes eius æquare valeant.

Quæ cura [1] *patrum, quæue* [2] *Quiritium,*
Plenis honorum [3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in æuum
[4] *Per titulos memoresq; fastos*
[5] *Æternet?* [6] *ô, quà Sol habitabiles*
Illustrat oras maxime Principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicére nuper
Quid Marte possis. [8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosq; veloces, & arces
Alpibus impositas [9] *tremendis*
Deiecit acer [10] *plus vice simplici.*
[11] *Maior Neronum mox graue prælium*
Commisit, immanesq; Rhœtos
[12] *Auspicijs pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerúmque gestarum continet.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere.
6 Ordo est. O maxime Principum qui terram incolunt, quà parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium, qui vbique sunt.
7 Quem Vindelici experies legis Latinæ. i. ciuilitatis & humanitatis nescij, didicere nuper, quid posses Marte. i. in re militari. De Vindelicis vide supra Od. 4.
8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quàm semel deiecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatē. 10 Non vno congressu, sed iterū atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendū. 12 Auspicijs tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia proter libertatē.

[14] *Indomitas*

14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes qualis propemodum est Auster cùm vndas exercet, Pleiadum choro scindente nubes.

15 Agitat Auster.

16 Virgiliarum ortus & occasus pluuius est & tempestuosus, nubibus avento scissis

17 Per medium pugnæ feruorem.

18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur Tauriformis propter eius impetum & mugitum, vel, quòd imbribus auctus, relicto suo alueo, exundabat sæpiùs.

19 Dauni Appulorum regis.

20 Cùm eum auxerit cœlestis imber.

21 Metaph est, à re animata ad inanimatam. alij leguut, minatur.

22 Tiberius Nero.

23 Agmina ferro & armis munita.

24 Totam Asiam euadendo. Sic Virg. *Proximus quaque metit gladio.*

25 Operuit humum victor sine vlla suorum militum iactura

14 Indomitas propè qualis vndas
15 Exercet Auster, 16 Pleiadum choro
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum 17 medios per ignes.
Sic tauriformis voluitur 18 Aufidus,
Qui regna 19 Dauni præfluit Appuli:
20 Quum sæuit, horrendamq; cultis
Diluuiem 21 meditatur agris:
Vt barbarorum 22 Claudius agmina
23 Ferrata vasto diruit impetu:
24 Primósque & extremos metendo,
25 Strauit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium, & tuos
26 Præbente diuos. nam tibi, 27 quo die
Portus 28 Alexandria supplex
Et vacuam patefecit 29 aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemq; & optatum peractis
Imperijs decus 30 arrogauit.
Te 31 Cantaber non antè domabilis,
Medúsque, & Indus, te 32 profugus Scythes
Miratur ô tutela præsens
Italiæ, 33 dominæq; Romæ:
34 Te, fontium qui celat origines
Nilúsque, & 35 Ister, te rapidus 36 Tigris,

26 Te suppudit ante diuos tuos, i. diuos tibi fauentes. 27 Eodem, quasi fatali die. Alexandria ab Augusto fuit capta, quo, Drusus Vindelicos superauit, tertio lustro (i. quinde cim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperijs iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandúmque tuum per nomen ponimus aras

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsare victus. Vide Od. 6. lib. 2. & Od. 8. lib. 3. 32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. vide Od. 35. l. 1. & Od. 24. l. 3 33 Romæ principis verbiù. vid supra Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originem suorum fontium (i. cuius fontes & origines adhuc nemo sciuit) audit, te, i. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Te,

Te,[37] *belluosus qui remotis*
Ostrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis[38] *funera Galliæ,*
[39] *Duræq́; tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes[40] *Sicambri,*
[41] *Compositis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in se continens, Britannos circumsonat à nobis longè seiunctos.
38 Galli mortem non extimescebant, vel, propter ingenitam ferocitatem, vel, quia sibi persuadebant, quòd aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ populi bellicosi. vide supra Od. 2. 41 Armis in vno loco simul positis & conditis, i. bello sedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] *Phœbus volentem prælia me loqui,*
Victas & vrbes, increpuit, Lyra:
[2] *Ne parua Tyrrhenum per æquor*
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit [3] *vberes:*
[4] *Et signa nostro restituit* [5] *Ioui,*
[6] *Direpta Parthorum superbis*
Postibus: & vacuum duellis
[7] *Ianum Quirini clausit: & ordinem*
Rectum, & vaganti frena licentiæ
[8] *Iniecit:* [9] *emouitq́; culpas:*
Et veteres reuocauit [10] *artes,*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq́;, & imperi
[11] *Porrecta maiestas ad ortum*
Solis, [12] *ab Hesperio cubili,*
Custode rerum Cæsare, non [13] *furor*
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit i. obiurgauit & admonuit me volentē prælia & victas vrbes loqui lyra. i. lyrico carmine.
2 Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegorice significat id æquè periculosum esse, ac si paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigaret.
3 Copiosas fruges.
4 Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus.
5 Ioui Capitolino, vbi signa militaria seruari solebant.
6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum qui ne victi viderentur, signa Crassiana sua sponte Romā ad Augustum remiserunt.
7 Et tua ætas clausit Ianum Quirini, i. clausit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuersum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit frena licentiæ extra ordinem rectum vaganti. i. bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Grauibus pœnis in improbos constitutis. 10 Pristinas Romanorum virtutes. 11 Maiestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, ejiciet pacem.

Non ira quæ [14] *procudit enses,*
Et miseras [15] *inimicat vrbes.*
Non [16] *qui profundum Danubium bibunt,*
[17] *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidiue Persæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nosq; & [20] *profestis lucibus & sacris,*
[21] *Inter iocosi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matroniſq; nostris,*
[23] *Ritè deos priùs apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] *Lydis remisto carmine tibiis,*
Troiamq; & [25] *Anchisen, almæ*
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit.
15 Inimicas reddit vrbes.
16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Iulias non violabunt de adulterijs vel alias leges quascunque.
18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & vxoribus.
23 Nostrùm Maiorum deos primum innocantes canemus claros duces, qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipue: Dorius siue Ionicus, Phrygius, & Lydius.
25 Canemus patrem AEneæ, ipsumque AEneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi. 1.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

I [1] *Bis* [2] *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo

1 Amice Mæcenas tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula, i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

3 Quid

[3] *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contrà, grauis:
Vtrúmne [4] *iussi persequimur otium,*
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
[6] *Feremus: & te vel per Alpium iuga,*
[7] *Inhospitalem & Caucasum,*
[8] *Vel Occidentis vsque ad vltimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
[9] *Roges, tunm labore quid iuuem meo,*
Imbellis, ac firmus parum.
[10] *Comes minore sum futurus in metu,*
[11] *Qui maior absentes habet:*
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentum [12] *allapsus timet.*
[13] *Magis relictis:* [14] *non, vt adsit auxilii*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne [15] *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
[16] *Non vt iuuencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
[17] *Pecúsve Calabris ante sydus feruidum*
Lucana mutet pascua:
[18] *Nec vt superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superq; me benignitas tua
Ditauit, haud parauero
[19] *Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,*
[20] *Discinctus aut perdam vt nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est iucunda, te superstite & incolumi, grauis verò, te mortuo.

4 Iussi ab Augusto domi manere, an carmen per otium componemus, quod sine te est iniucundum?

5 An laturi sumus hunc laborem militarem, ea mente, qua viros fortes decet?

6 *Sibi ipse dat responsum.*

7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glacies & niues.

8 Vsque ad sinum Gaditanum in Hispania iuxta columnas Herculis.

9 Si roges, quid ego non bellicosus, possim meo labore te iuuare?

10 Si tuus sim comes, minus tibi metuam præsens quam absens.

11 Qui metus.

12 Serpentum incursiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Datiui casus.*

14 Non est latura plus auxilij præsentibus quamuis adsit.

15 Militabitur à me.

16 Est Hypallage, non vt plures inuenci mei nitantur aratris illigatis, i. non vt plura habeam aratra, vel, vt plura agri iugera possideam.

17 Non vt habeam multa armenta, quæ, post ortum Caniculæ, pascua mutent, sc. ex Calabria in Lucaniam.

18 Nec vt villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore cadenti extructa, se extendat ad oppidum Tusculum à Telegono Circes & Vlyssis filio ædificatum.

19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille senex Terentianus.

20 Vt dissolutus nepos prodige expendam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

Vita

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.

Epod. 11.

Beatus ille, qui [1] procul negotijs,
([2] Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forúmque vitat, [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilésque falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ!
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fontesq; lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuésque comparat:

1 Separatus ab vrbanæ vitæ uiolestijs.
2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris, habitabat.
3 Qui rura á patribus accepta proprijs non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat vbi lites agantur & diiudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat fauoris ineundi causa.
8 Cum adulta vitiũ propagine coniungit altas populos.
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa
11 Procul spectat.
12 Mella e fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quàm gaudet rusticus, *Est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprij laboris.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi datiuo iungitur.*
17 Quà donet te Priape hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa quæ latiorem vmbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmitet adhæret.
21 Canunt aues.
22 Et fontes strepitum & murmur faciunt.
23 Quæ res.
24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc[25] *multa cane,*
Apros in[26] *obstantes plagas,*
Aut[27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus[28] *dolos:*
Pauidumq́, leporem, &[29] *aduenam*[30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non[32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiscitur?
Quòd si[33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut*[35] *perusta solibus*
[36] *Pernicis vxor Appuli)*
[37] *Sacrum vetustis extruat lignis focum,*
Lassi[38] *sub aduentum viri:*
Claudensq́,[39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet vbera:*
Et[41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes[42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magisve[44] *rhombus, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non[46] *Afra auis descendat in ventrem meum,*
Non[47] *attagen Ionicus,*
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba[48] *lapathi prata amantis, &*[49] *graui*
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa[50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In opposita retia
27 Furcula aucupali, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria trãsmittunt, trianguli formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedicâ captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, laribus sacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Huius anni vina.
42 Escas suo labore paratas & dominatas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non mags me delectauerint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, (tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non potest mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita, Ionia est pars Asiæ, in qua fuit vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius varijs virtutibus consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Termini dei celebratis, in cuius tutela, veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suauior est rustico, quàm qui desumptus est ex suo hœdili. Nam minoris constat.

Has inter epulas,[52] *vt iumat pastas oues*
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes langüido:
Positósque vernas, ditis[53] *examen domus,*
Circum[54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,*
Iamiam futurus rusticus,
Omnem[56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

52 Quantum delectat.
53 Verna sunt, quasi examen apium, in ditis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares. vide Od. 18. l. 1.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse quasi is approbaret vitæ rusticæ incunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam.
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiatum mensem) sbadetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epod. III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æstu torquebatur.

Parentis[1] *olim si quis impia manu*
Senile[2] *guttur fregerit:*
[3] *Edit cicutis allium nocentius.*
O dura[4] *messorum ilia.*
Quid hoc venenum[5] *sæuit in præcordijs?*
Num viperinus hic[6] *cruor*
Incoctus herbis me[7] *fefellit? an malas*
[8] *Canidia tractauit dapes?*
[9] *Vt Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit[10] *hoc Iasonem:*
[11] *Hoc delibutis vlta donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam siderum insedit[12] *vapor*

1 Posthac.
2 Ceruicem patris senis.
3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus allium dare solebant. vide Virg. Alexin.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis i. venenum
7 Me latuit, i. me inscio fuit incoctus?
8 An mulier venefica male contracta-uit dapes?
9 Postea quam Medea mirata est, i. adamauit Iasonem ducem præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum.
10 Hoc vngaento sc. allio perunxit Iasonem, illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris igniuomis iuga insueta injiceret.
11 Medea Glaucam Creontis filiam vestibus hoc allio delibutis vltæ, profugit per aerem vecta à dracone alato.
12 Nec tantus calor syderum, Canicula præsertim, aridam inuasit Apuliam.

Siticulosæ

Siticuloſæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarſit æſtuoſius.
At, ſi quid vnquam [14] *tale occupaueris,*
Iocoſe Mæcenas, precor
[15] *Manum puella ſuauio opponat tuo,*
Extrema & in ſponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira miſſa, Neſſi Centauri ſanguine intincta, ardentius inflammant humeros Herculis efficacis. i. laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tuum effugiens, opponat manum oſculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne alij fœtore offendatur. i. precor, vt neque te oſculetur, neque ſe tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompeÿ Magni.
Epod. IIII.

LVpis & agnis quanta [1] *ſortitò obtigit,*
[2] *tecum mihi diſcordia eſt,*
[3] *Ibericis peruſte funibus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet ſuperbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus.*
Videſne, [6] *ſacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter vlnarum toga,*
[8] *Vt ora vertat huc & huc euntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mnanis mannis terit:
[11] *Sedilibuſque magnus in primis eques*
Othone contempto ſedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum diſcordia eſt.
3 Qui latus habes peruſtum & valde flagellatum funibus Hiſpanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura peruſta ſunt & aterita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficient.
6 Te incedente per viam ſacram, quæ ducit ad Capitoliū.
7 Indutus togam ſex vlnarum laxam & amplam more dinitum.
8 Videſne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta ſine fuco aut aliqua diſſimulatione. 10 *Eſt hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæſus flagellis triumuirſum iuſſu vſq; ad ſatietatem præconis, arat mille iugera fūdi optimi in Cāpania, & perequitat viā Appiā (qua itur ad agrū Falernum) mannis. i. equis gradariis ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accōmodatis. Angl. **fit for a foot-cloth.**
11 Menas factus Tribunus militum ſedet in primis ordinibus contra legem a Roſcio Othone latam qua ſancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut ſederet inter quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempſit, quòd aliquando fuerat ſeruus, etſi iam quadraginta millia ſeſtertiūm habeat.

12 Quid attinet [13] tot ora nauium grauí
Roſtrata duci pondere
Contra latrones atque ſeruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

12 Quid prodeſt claſſem ab Auguſto armari contra piratas & ſeruos fugitiuos (quos Sextus Pompeius armis inſtruxit) ſi Menas ipſe pirata & ſeruus ſit tribunus militum. 13 Naues roſtratas, quarum ſummæ partes ære & ferro ſunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM.

Epodi. v.

1 Exclamat puer prætextatus, quem furtim raptum Canidia aliæq; veneficæ mento tenus ſub terra deforant, fameq, necare conſtituerant, vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum, ſeu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dij, qui regitis terras homineſque.

2 Quid affert vel, quid ſibi vult iſta tumultuoſa mulierum feſtinatio?

3 Quid omnium vultus contra me ſolum volunt?

4 O Canidia rogo te per liberos tuos, ſi quos vere peperiſti.

5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd naſcentibus opem ferre putabatur.

[1] AT ô deorum quicquid in cœlo regit
Terras & humanum genus,
[2] Quid iſte fert tumultus? [3] quid omnium
Vultus in vnum me truces?
[4] Per liberos te, ſi vocata partubus
[5] Lucina veris affuit:
[6] Per hoc inane purpuræ decus precor,
[7] Per improbaturum hoc Iouem.
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
[8] Petita ferro bellua?
[9] Vt hæc trementi queſtus ore, conſtitit
[10] Inſignibus raptis puer,
[11] Impube corpus, quale poſſet impia
Mollire [12] Thracum pectora:
Canidia breuibus implicata viperis
[13] Crines & incomptum caput,
[14] Iubet ſepulchris capriſicos erutas,
Iubet cupreſſus [15] funebres,
Et vncta turpis oua [16] ranæ ſanguine,

6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ tamen nihil proderit ad crudelitatem veſtram vltionem. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro ſauciata. 9 Poſtquam puer, hæc tremula voce queſtus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius tantis, ſc. prætextâ & bullâ quæ erant, Patriciorum inſignia. 11 Exiſtens tale Impube corpus, quale &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum inſtar. 14 Iubet adhiberi capriſicos infauſtas & ſepulchris erectas quaſi diſtris ſacrificatura. 15 Cupreſſus funeri adhibebatur, quia, vt Cupreſſus cæſa nunquam reuiueſcit, ſic mortui ad vitam minimè redeunt. vide Od. 14. lib. 2. 16. Rubeta.

Plu-

Plumámque nocturnæ [17] *ſtrigis,*
Herbáſque quas [18] *Iolcos atque* [19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et oſſa ab ore rapta ieiunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis.*
[22] *Atque expedita Saganâ, per totam domum*
Spargens [23] *auernales aquas,*
[24] *Horret capillis, vt* [25] *marinus, aſperis*
Echinus, aut [26] *currens aper.*
[27] *Abacta nulla Veia conſcientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quò poſſit infoſſus puer*
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori [30] *ſpectaculo:*
[31] *Quum promineret ore, quantum extant aquæ*
Suſpenſa mento corpora:
[32] *Exſucta vti medulla, & aridum iecur,*
Amoris eſſet poculum:
[33] *Interminato quum ſemel fixæ cibo*
Intabuiſſent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuiſſe maſculæ libidinis*
[36] *Ariminenſam Foliam*
Et [37] *otioſa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ ſidera excantata voce* [39] *Theſſala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hîc [40] *irreſectum ſæua dente liuido*
Canidia rodens pollicem

17 Strix eſt auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat & ſtridoreſq; pro cantu habet.
18 Iolcos eſt vrbs Theſſaliæ.
19 Non Hiſpania, ſed ciuitas montibus Colchicis vicina
20 Quæ creduntur auiditatem ad amorem tranferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paretis, quo apud Colchos, opera &, arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiuſque filiam Creuſam conflagrandam.
22 Sagana ſuccincta. Eſt nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida appareret capillis aſperis in capite erectis.
25 Vt marinus Echinus cui ſimilis eſt echinus terreſtris, & eodem modo ſpinis eſt confertus.
26 Vt aper furens quidurisſimas habet ſetas in dorſo inſurgentes.
27 Veia tertia veneſica nullius maleficij conſcientia deterrita.
28 Vehementer anhelans ſcrobem faciebat. 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aſpectu dapis nouæ ſæpius appoſitæ ſed ſemper ſubblatæ. 31 Cum puer in terra defoſſus extaret é terra, 32 Iſta eſt Cauſa huius facinoris. *Alij legunt Exerta, vel Execta.* 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer eſt prohibitus. 34 Oculorum acies eum intabuiſſent ſemel. i. cum tabidæ apparuiſſent vno impetu non temporis ſucceſſu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuiſſe etiam Foliam veneficam, quæ fœminarum amore adeò exarſit, vt tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum eſt vrbs in Italia. 37 Neapolis ſita eſt in ſecceſſu, vitæ tranquillæ & otioſæ aptiſſimo. 38 Quæ Folia deripit ſidera &c. 39 Voce magica, vel cantionibus Magicis, quibus vtentes Theſſali lunam & ſidera é cœlo in terram deuocant. Virg. *Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam.* 40 Vnguem pollicis non reſectum. Nam mulieres veneficæ vngues ſibi nutriunt, non ſecant, quippe quæ non minus corpore quàm animo turpes ſunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? [41] *O rebus meis*
Non infideles [42] *arbitræ,*
Nox, & [43] *Diana, quæ silentium regis,*
[44] *Arcana quum fiunt sacra:*
Nunc nunc adeste: nunc [45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
[46] *Formidolosæ dum latent syluis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
[47] *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent [48] *Suburanæ canes,*
[49] *Nardo perunctum: quale nec melius*
Meæ laborarunt manus.
[50] *Quid accidit? cur dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent
Quibus [51] *superbam fugit vlta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quũ [52] *palla, tabo munus imbutũ, nouam*
Incendio [53] *nuptam absumpsit?*
Atqui nec herba, nec latens [54] *in asperis*
Radix [55] *fefellit me locis.*
[56] *Indormit vnctis omnium cubilibus*
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulabat veneficæ
Scientioris [57] *carmine.*
[58] *Non vsitatis Vare potionibus*
([59] *O multa fleturum caput*)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priusque cœlum [62] *sidet inferius mari,*

41 Hæc dicenteur à Canidia, *O rebus meis, &c.*
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur quia nox tacitnrna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potius maleficia celebrantur.
45 In Varum senem, qui me aspernatur, vim vestram diuinam vertite.
46 Nocta.
47 Vt Varum scortatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in sene amorem.
48 Subura locus est in vrbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem iacet meretricum ferax.
49 Vnguento Nardio perunctum.
50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quę in Varum adhibuerat minus valerent, quam ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam
51 Creusam potentem & superui regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam lasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me.
56 Varus indormit cubilibus vnctis oblivione omnium pellicum, i. dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus.
57 Veneficæ doctioris cantione.
58 Nouis & insolitis veneficijs tu ad me recurres velis nolis.
59 O caput multum fleturum. i. cui multa imprecdent mala.
60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem reuertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerant
61 Tibi Fastidienti & aspernanti me.
62 Priùs cœlum subsidebit mari, quàm &c. Natura mutabitur. *Hyperbole est.*

[63] *Tellure*

63 Tellure porrecta super:
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen 64 atris ignibus.
65 Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus
66 Lenire verbis impias:
Sed dubius 67 vnde rumperet silentium,
Misit 68 Thyesteas preces.
69 Venena, magnum fas nefásque, non valent
Conuertere humanam vicem.
70 Diris agam vos: dira detestatio
71 Nulla expiatur victima.
Quin, 72 vbi perire iussus expirauero,
Nocturnus occurram furor:
73 Petamq; vultus vmbra curuis vnguibus:
(74 Quæ vis deorum est manium)
Et inquietis 75 assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam.
Vos turba 76 vicatim hinc & hinc saxis petens
Contundet, obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra 77 different lupi,
Et 78 Exquilinæ alites.
79 Neque hoc parentes, heu mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

63 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrescunt.
65 Paulò postquàm hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à qua re exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum vsus est.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas contundere, suisque venenis humana & diuina peruertere possunt, sed humanæ vitæ sortem neque sunt immutare: neque possunt effugere quin suorum maleficiorum pœnas dent, & misere pereant miserabili. *Alij aliter hunc locum exponunt: per me libera est sua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgatur sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam. sic Dido: *Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.*
73 Et ego vmbra innolabo in facies vestras. 74 Quæ *vmbra* vis est & vltio deorum manium sic, vt per vmbras dij manes se vindicent. 75 Et ego inhærens præcordijs nunquam quiescentibus auferam somn. &c. 76 Ex singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta. *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aues, in Esquilijs (*colle vrbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM POETAM maledicum & petulantem.
Epod. VI.

QVid [1] immerentes hospites vexas, [2] canis,
[3] Ignauus aduersum lupos?

1 Car hospes vexas qui nihil mali meritos.

2 Latrator, 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere possint.

4 *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me [5] *remorsurum petis?*
[6] *Nam qualis aut* [7] *Molossus, aut fuluus* [8] *Lacon,*
([9] *Amica vis pastoribus)*
Agnam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
[10] *Tu quum timenda voce complesti nemus,*
[11] *Proiectum odoratis cibum.*
Caue, caue: namque in malos asperrimus
[12] *Parata tollo cornua,*
[13] *Qualis Lycambæ spretus infido gener,*
[14] *Aut acer hostis Bupalo.*
An [15] *si quis atro dente me petiuerit,*
Inultus vt flebo puer?

4 Cur non in me conuertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui potes tibi referam gratias.
6 Ordo est. Nam ego agam. i. persequar per altas niues alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam talis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes à lupis greges protegunt.*
10 Tu cum conuitijs & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare desinis. 11 More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Arthilochus Iamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an, vt puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri iniurias flere, viri verò vltisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Nam vindictam mihi & ego retribuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio belli ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

Epod. VII.

QVò quò [1] *scelesti ruitis? aut cur dexteris*
Aptantur enses [2] *conditi?*
Parumne [3] *campis atque Neptuno super*
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas [4] *inuidæ Carthaginis*
[5] *Romanus arces vreret:*

1 Scelesti, id est, impij sunt in patriam, vbi ciuis à ciue interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur?
3 Terrâ marique.
4 Carthago semper fuit imperij Romanorum.
5 Romanus miles.

Intactus

[6] *Intactus aut Britannus vt descenderet*
[7] *Sacra catenatus via.*
Sed vt, secundum [8] *vota Parthorum,* [9] *sua*
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hîc lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, [10] *nisi in dispar feris.*
[11] *Furórne cæcus, an rapit vis acrior?*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] *Mentésque perculsæ stupent.*
[13] *Sic est: acerba fata Romanos agunt,*
Scelúsque fraternæ necis:
[14] *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
[15] *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum.
9 Sua dextra, id est bellis ciuilibus.
10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quam ferina.
11 Insaniane an maior vis, (*vtpote fatalis necessitas*) an culpa cauta est ciuilis furoris.

12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico, dij irati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella ciuilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent eiusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epod. VIII.

[1] *ROgare longo putidam te sæculo,*
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater, [2] *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret:
[3] *Hietq́, turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bouis.
[4] *Sed incitat me pectus, & mammæ* [5] *putres,*
Equina [6] *quales vbera:*
[7] *Venterq́, mollis, & femur* [8] *tumentibus*
Exile suris additum.

1 Poeta iratus orationem non profert integram sed præcisam, est igitur subaudiendum, Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam, i. macrescentem longa ætate, rogare me quid vires meas debilitet & ad venerē ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.
3 Cumque debilitat turpis podex veluti podex bouis, quæ eruditate laborat, vnde cibum malè concoquit, æque ideo cruda excrementa ejicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c. Ironia est manifestissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equinæ vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, *quod sæpe fit in febribus.*

9 Dines esto & nobilis.

9 *Esto beata, funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum:*
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid, quòd 12 *libelli Stoici inter sericos*
Iacere puluillos 14 *amant?*
Illiterati num minus nerui rigent?
Minúsque languet 15 *fascinum?*
Quod vt 16 *superbo prouoces ab inguine,*
17 *Ore laborandum est tibi.*

10 Præcedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.

11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.

12 Philosophiæ studium præ se fert, vt adueniente amatore, docta & honesta videretur esse. Absit, vt hac nostra ætate sint huius farinæ vllæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter puluinaria reponentes, de rebus diuinis & arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conserere audeant, eo nimirum vt piæ atque religiosæ specie tantùm non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantùm dico, vt virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nerui, (i. penes vel mentulæ) sine literis num minus arrigantur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, vt salua verecundia explicari non possint.

AD MÆCENATEM. Epod. IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

2 Vinum Cæcubum seruatum & repositū ad festas epulas.

2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.

3 Gratum, quia Iupiter author est victoriæ.

4 Lyra sonante carmen Dorium, tibijs sonantibus carmen barbarum, i. Phrygium vel Lydium.

5 Vt nuper tecum bibi.

Q Vando 1 *repostum cæcubum ad festas dapes,*
2 *Victore lætus Cæsare,*
Tecum sub alta (sic Ioui 3 *gratum) domo,*
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
4 *Hac Dorium, illis barbarum?*
5 *Vt nuper,* 6 *actus quum freto* 7 *Neptunius*
Dux fugit, 8 *vstis nauibus,*
Minatus vrbi 9 *vincla, quæ detraxerat*
Seruis amicus perfidis.
Romanus (eheu posteri negabitis)

9 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vsti nauibus ab Augusto. 9 Minatus eompedes ciuibus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia, eos vt armaret contra patriam. vide supra Epod. 4. 10 Antonius pro municipio Cleopatræ fert vallum. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis,

Eman-

Emancipatus fœminæ
Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire rugosis potest:
Interq; signa turpe militaria
Sol aspicit canopeum.
Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes sinistrosum citæ.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti ducem
Neq; Africano, cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra mariq; victus hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille centum nobilem Cretam viribus,
Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metúmque Cæsaris rerum iuuat
Dulci Lyæo soluere.

11 Portat palum quo castra muniuntur.
12 Eunuchi, viritate amissa, vnde multum de calore naturali amittunt, cito fiunt rugosi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Od. 37. lib. 1.
13 Canopeum est tentorij genus ad culices excludendos thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conuerterunt bis mille frementes equos spadonibus AEgvpti ferire dedignantes. Nota, quòd Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres quo tempore classes ad bellum nauale erant paratæ.
15 Alexandriam versus.
16 Puppes ad fugã celeres & paratæ.
17 Vox est exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.
18 Tu in mora es curribus triumphalibes, qui iam parati sunt. 19 Iuuencas à tauro integras, & paratas ad sacrificium proj victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginẽ deletam & euersam, quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, i. vestem mœroris induit, purpureo sago deposito. 24 Creta centum habuit ciuitates. vide Od. 27. lib. 3. 25. Ventis aduersis & contrarijs. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberalius. Vina sic dicta à Chio, insula in AEgæo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est vtile: quamobrẽ eum stomachi cruditatem tollat fluentem etiam nauseam sedet & coercet. Alij aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubũ austernum est & pungens. 32 Iuuat dulci vino relaxare metum propter incertum belli euentum. vide Od. 7. lib. 1. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν. à soluere.

IN

IN MÆVIVM POETAM.
cui naufragium precatur. Epod. x.

1 Malo auſpicio nauis de ſtatione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & turpem poetam, de quo Virgil. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mœui.*
3 Vtrumque latus nauis.
4 Funes nauales.
5 Mari ventis contrarijs agitato.
6 Diſiipet & diſperſos ferat.
7 Ilices concuſſas.
8 Tenebroſa nocte ſine lunę lumine.
9 Qua nocte occidit triſtis Orion, ſydus cœleſte, cuius occaſus tempeſtates excitans, triſtes nauigas efficit.
10 Quàm Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Aiax Caſſandram Minęruæ ſupplicem, in eius templo ſtupraurat.
12 Apoſtrophe poetica ad Mæuium.
13 Labor & metus propter tempeſtatē impendentem.
14 Color croceus

1 *Mala ſoluta nauis exit alite,*
Ferens 2 *olentem Mæuium.*
Vt horridis vtrumque verberes 3 *latus*
Auſter memento fluctibus.
Niger 4 *rudentes Eurus,* 5 *inuerſo mari,*
Fractoſq; remos 6 *differat.*
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Franget 7 *trementes ilices.*
Nec ſidus 8 *atra nocte amicum appareat,*
9 *Qua triſtis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm 10 *Graia victorum manus:*
Quum Pallas vſto vertit iram ab Ilio
11 *In impiam Aiacis ratem.*
O quantus inſtat nautis 13 *ſudor tuis,*
Tibiq; pallor 14 *luteus,*
15 *Et illa non virilis eiulatio,*
Preces & 16 *auerſum ad Iouem:*
17 *Ionius vdo quum* 18 *remugiens ſinus*
Noto carinam ruperit.
19 *Opima quòd ſi præda curuo littore*
20 *Porrecta mergos* 21 *iuueris,*
22 *Libidinoſus immolabitur caper,*
23 *Et agna tempeſtatibus.*

ex fulvo pallidoque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant lutei. 15 Planctus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio eſt fœminarum, clamor & gemitus virorum, ingens lamentum.* 16 Ad Iouem preces non audientem, vel iratum. 17 Cum Adriaticus ſinus, humido Auſtro ſæpe murmurans nauem fregerit. 18 Metaph. eſt à bobus. 19 Quòd ſi ita facto naufragio in littus eris eiectus mergis præda pinguis exiſtens. 20 More mortuorum præda exeenta. 21 Paueris mergos, aues marinas à facilitate mergendi ſic nominatas. 22 Non quòd caper tempeſtatibus immolari eſt ſolitus, ſed quia Mæuius poeta fuit petulans & libidinoſus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3, AEn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus albam.*

AD

AD PETTIVM CONTVBERNALEM. Epod. XI.

Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti,[1] nihil me, ſicut antea, iuuat
Scribere verſiculos
[2] Amore perculſum graui:
[3] Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4] Hic tertius December, ex quo deſtiti
[5] Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6] Fabula quanta fui.
Conuiuiorum & pœnitet,
[7] In queis amantem & languor & ſilentium
[8] Arguit,[9] & latere
Petitus imo ſpiritus.
[10] Contraq́, lucrum, nil valere candidum
Pauperis [11] ingenium
Querebar, applorans tibi:
[12] Simul calentis [13] inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordijs
[14] Libera bilis, [15] vt hæc
Ingrata ventis diuidat
[16] Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Deſinet imparibus
Certare [17] ſummotus pudor.

1 Nihil me iuuat.
2, Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiplosis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (id eſt, annus) decutit ſyluis honorem, id eſt frondes, quæ ſunt arborū honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quàm multus ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor. i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra riualium munera & largitiones.
11 Querebar candides mores ingenij, acumen, ſapientiam, & huiuſmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus protulerat arcana mea è loco ſuo. i. e pectore meo, qui calebam (id eſt, ebrius eram) vino feruidiore.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.

14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula diſſipet, & ex animo meo dimoueat. 16 Suſpiria, lacrymas, ſilentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri leuamen non afferunt. 17 Impotentia deſinet certare imparibus. i. cum inualidis: ſuperioribus & ditioribus.

18 Post quam hæc magnifice dixeram te palam, i. coram te ô Petri.
19 A te iussus.
20 Incertus quò irem, quidue agerem, ferebar ad postes, i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura eius vestibula, super quæ iacebam totas noctes.
22 Ordo est. Nunc amor Lycisci gloriantis se vincere mollicia quamlibet mulierculam, me tenet.
23 A quo amore me exstricare.
24 Consilia vera & ab adulatione libera.
25 Non obiurgationes, vel iniuriæ ab amica acceptæ.

18 *Vbi hæc seuerus te palàm laudaueram,*
19 *Iussus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
21 *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
22 *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
23 *Vnde expedire non amicorum queant*
24 *Libera consilia,*
Non 25 *contumeliæ graues:*
26 *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut 27 *teretis pueri,*
Longam 18 *renodantis comam.*

26 Sed alius amor. Ouid. Successore nouo tollitur omnis amor. 27 Habentis membra solipa & succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM
quæ se ab eo subigi cupiebat.
Epod. XII.

1 Non viris digna sed barris, i. elephantis lasiicis qui magna habent genitalia, fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores.
2 Cur mittis epistolas quibus me ad tuam libidinem expiendam sollicitas?

QVid tibi vis mulier nigris dignissima 1 *barris?*
Munera cur mihi quidue 2 *tabellas*
Mittis, 3 *nec firmo iuueni,* 4 *neque naris obesæ?*
5 *Namque sagacius vnus odoror,*
Polypus, an grauis hirsutis cubet 6 *hircus, in alis:*
Quàm canis acer, vbi lateat sus.
7 *Quis sudor* 8 *vietis & quàm malus vndique membris*
Crescit odor, quum 9 *pene soluto*

3 Mihi iuueni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immunditiis placere non potest. 5 Nam ego solus citiùs odoror vtrum mulier polypum, id est, narium morbum habeat, an grauen hircum, id est, fœtorem tetrum in alis (citiùs inquam odoror) quam canis rimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poeta secum loquitur de hac anu, exclamans in tertia persona.* 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Pene meo languente, nec vllam vim habente propter tui fastidium.

10 *Indomi-*

[16] *Indomitam properat rabiem ſedare:* [11] *neque illi*
Iam manet humida creta, colorq́;
[12] *Stercore fugatus crocodili: iamq́;* [13] *ſubando*
Tenta cubilia [14] *tectaq́; rumpit.*
[15] *Vel mea quum ſæuis agitat faſtidia verbis:*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] *potes: mihi ſemper ad vnum*
[17] *Mollis opus.* [18] *pereat male quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monſtrauit inertem:
Quum mihi Cous adeſſet [19] *Amyntas,*
Cuius in indomito conſtantior inguine [20] *neruus,*
Quàm noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conuiua, magis quem*
Diligeret [25] *mulier ſua quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *vt pauet acres*
Agna lupos, capreæq́; leones.

10 Quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui iam manet creta ſudore huneſtata nec fucus quo faciē tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo ſeipſam agitauerat, vt fucus, quo faciem pinxerat, præ ſudore defluxerit.
12 Ex crocodili terreſtris ſuino & ceruſſa (quam poeta hîc cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam ſeruandam.
13 Clunes agitando tranſlatio eſt à ſuibus.
14 Lecti ſtragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea ſui faſtidia increpat: ſic loquitur,

8 Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo, id eſt, validior es in illa quàm in me. 16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad vnum opus venereum. 18 Pereat malè Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. iuuenem in re venerea robuſtum, monſtrauit te inertem, i. ignauum & pigrum. 19 Iuuenis robuſtus ex Choo ciuitate, cuius mentulæ nimietas eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ veſtes bis tinctas, Dibaphas nominat. 22 Cui? ad cuius vſum texebantur à me vellera, i. veſtes pretioſæ? 23 Tibi nempe inualido atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contubernales. 25 Quem ſua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu fugis vt agna lupum, & vt capreæ horreat leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant.
Epod. XIII.

HOrrida tempeſtas [1] *cœlum contraxit, & imbres*
Niueſq́; [2] *deducunt Ioue. Nunc mare nunc* [3] *ſyluæ*
[4] *Threïcio Aquilone ſonant.* [5] *rapiamus amici*
Occaſionem de die: [6] *dumque virent genua,*

1 Tempeſtas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram deſcendit, vt veterum fuit opinio.

3 Eſt dictio triſſyllaba per Diærefin. 4 Aquilone vento frigidiſsimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, conuiuandi oportunitatem. 6 Dum vires ſunt firmæ & ſtabiles. *Nam in genuibus robur & vim corporis repoſitam videtur.*

7 Et

7 Et dum patitur ætas, longe abſit à nobis ſenectas ſenilis.
8 Soluatur ſenectus à fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promoue & profer vina ex apothetica.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Conſ. quorum nominibus notabatur vini cadus. vide Od. 21. lib. 3.
11 Omitte & permitte dimis cætera. ſic Od. 19. lib. 1.
12 Poeta (vt mihi videtur) amicum ſuũ triſtem conſolatur.
13 Deus reſtituet hæc benigna viciſſitudine, in priſtinum ſtatum.

7 *Et decet,*[3] *obducta ſoluatur fronte ſenectus.*
9 Tu vina Torquato moue Conſule [10] *preſſa meo.*
[11] *Cætera mitte loqui:* [12] *deus hæc fortaſſe benigna*
[13] *Reducet in ſedem vice. Nunc &* [14] *Achæmenia*
Perfundi nardo iuuat, &. [15] *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora ſollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit [16] *centaurus alumno,*
Inuicte mortalis, dea Nate [17] *puer Thetide,*
[18] *Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parui*
Findunt [19] *Scamandri flumina,* [20] *lubricus & Simois.*
[21] *Vnde tibi reditum certo* [22] *ſubtemine Parcæ*
Rupere: nec [23] *mater domum Cærula te reuehet.*
[24] *Illic omne malum vino cantuq; leuato,*
[25] *Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquijs.*

14 Vnguento Nardino Perſico, ſic dicto ab Achæmene Perſarum rege. vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inuenta à Mercurio, qui in Cylene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præſtantiſſimus doctor & magiſter) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Theridis deæ marinæ. 18 Te Troia exſpectat. Aſſaracus fuit auus Anchiſæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluuij Troiani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi eſt moriendum. 22 Subtemen eſt filum, quod ſtamini ſubtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam fueris, leuato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquijs, quæ (ſc. vinum & cantus) ſunt ægritudinis ſolatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promiſſos non poteſt abſoluere.

1 Ordo eſt. ô candide Mæcenas, tu occidis me ſæpe rogãdo cur mollis inertia, i. amor immiſerit meis ſenſibus tantam obliuionem.
2 Veluti ſi biberim pocula afferentia ſomnos Lethæos, i. lethargum quẽ inexpugnabile fere dormiendi deſiderium conſequitur. Lethe flumina eſt infernalis, cuius latices ſi quis guſtauerit, omnium rerum præteritarum ſtatim obliuiſcitur. 3 Siciente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire. *Tranſlatio eſt ab vmbilico corporis, ad extima formam ſolebant veteres librorum ſuorum tegumenta vmbilicis ex ebore, ligno aut ſimili materia factis exornare.*

1 *Mollis inertia cur tantam diffuderit imis*
Obliuionem ſenſibus
Pocula Lethæos [2] *vt ſi ducentia ſomnos*
[3] *Arente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis ſæpe roganda.
[4] *Deus deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
[5] *Ad vmbilicum adducere.*

Non

Non aliter Samio dicunt arſiſſe [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui perſæpe [8] *caua teſtudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Vteris ipſe miſer.* [12] *quòd ſi non pulchrior ignis*
Accendit obſeſſam [13] *Ilion,*
Gaude ſorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque vno*
Contenta Phryge macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia, vide Od. 17. lib. 1.
8 Lyra.
9 Fleuit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis deliciæ.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam, miſer.

12 Quòd ſi Helena, quæ incendij Troiani cauſa fuit, non fuit tuâ puellâ pulchrior. 13 Troiam obſeſſam. 14 Gaude ſorte tua quæ mea ſorte eſt melior. Nam ego Phrynen amo, fœminam infimæ ſortis & meretricem, non vno amatore contentam, ſed multi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cuius periurio conqueritur.
Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſydera,
Quum tu, [1] *maiorum numen* [2] *læſura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctiùs atque edera procera aſtringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infeſtus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonſoſq; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam ſi quid in Flacco [11] *viri eſt,*
Non [12] *feret aſſiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec ſemel [15] *offenſæ cedet conſtantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor,*

1 Dij magni ſunt Iupiter, Minerua, Apollo, &c.
2 Numen læſura propter periurium & fidem poſtea violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctiùs quàm ab edera aſtringitur ilex procera.
5 Flexibilis & tenacibus brachijs mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion eſt aſtrum, cuius ortus mare ac terras tempeſtatibus turbat. vide Od. 28. lib. 1.
8 Cur ſol depingitur intonſus, vide Od. 21. lib. 1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute. i. mentis conſtantia, ſi quando iratus te deſeram. 11 Si quid virilitatis eſt in F. Horatio. i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior eſt, quàm ego ſum. 14 Quæ mihi in amore reſpondebit. 15 Quæ ſemel offenderit. 16 Si certus dolor intrârit in animum meum.

17 Apostrophe ad rivalem suum.
18 Quòd spernor à Neæra.
19 Quamuis sis dites, sapiens & pulcher. *quæ sunt causæ amoris.*
20 Pactolus est fluuius Lydiæ, auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem, vide Od. 28. lib. 1. 22 Nirea formosissimum, vide Od. 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim.

17 *At tu, quicunque es fœlicior, atque meo nunc*
Superbus incedis 18 *malo,*
19 *Sis pecore & multa dives tellure licebit,*
Tibiq; 20 *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 *renati:*
Formáque vincas 22 *Nirea:*
Eheu translatos 23 *alio mœrebis amores:*
Aſt ego vicissim 24 *riſero.*

AD POPVLVM ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

1 Altera ætas quæ eadem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium ejectum Romani in vrbem reciperent.
5 Car æmula, quæ Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam. 6 Belli ciuilis author & dux. vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinariam patefecerunt, quamuis cum Lentulo prius consenserant, recte igitur dicuntur infideles nouis rebus, i. qui nouis rebus studebant. 8 Iuuentute cærulea. *habent enim omnes ferè Germani oculos cæruleos.* 9 Hannibal à parentibus est detestatus propter liberos sua crudelitate in prælijs cæsos. 10 Nos ætas impia deuoti sanguinis, i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter maiorum scelera perdemus Romani, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt supra. 11 A feris solum vrbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

1 *Altera iam* 2 *teritur bellis ciuilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 *Marsi,*
4 *Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,*
5 *Æmula nec virtus Capuæ, nec* 7 *Spartacus acer,*
Nouisq; rebus infidelis 7 *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania 8 *pube,*
Parentibúsque 9 *abhominatus Annibal:*
10 *Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:*
11 *Ferisq; rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres 12 *insistet victor, & vrbem*
Eques sonante verberabit vngula:
Quæq; carent ventis & solibus, ossa 13 *Quirini,*
(14 *Nefas videre*) *dissipabit insolens.*

15 *Forte,*

[15] *Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hæc potior sententia: [16] *Phocæorum*
Velut profugit [17] *execrata ciuitas:*
Agros atque lares proprios, habitandaq́; fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
[18] *Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas*
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] *secunda*
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus [20] *in hæc:* [21] *simul imis saxa renarint*
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
[22] *Neu conuersa domum pigeat dare* [23] *lintea, quando*
[24] *Padus Matina lauerit* [25] *Cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit [26] *Appenninus:*
[27] *Nouaq́; monstra iunxerit libidine*
Mirus amor: iuuet vt tigres [28] *subsidere ceruis,*
[29] *Adulteretur & columba miluio:*
[30] *Credula nec flauos timeant armenta leones:*
Amétque falsa [31] *leuis hircus æquora.*
[32] *Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior [33] *grege.* [34] *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[45] *Etrusca præter & volate littora.*
[56] *Nos manet Oceanus* [37] *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi [38] *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et [39] *imputa floret vsque vinea:*

15 Fortasse aut vos omnes generatim, aut certe melior pars quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.
16 Phocæi à Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam atque illic Massiliam, vrbem nobilissimam condiderunt.
17 Execrationibus vsa.
18 Sit hæc sententia *nempe*, quo pedes ducunt, ire.
19 Bonis auibus.
20 In hæc verba iuremus, sc. vt nefas sit prius in patriam redire quam saxa è maris fundo emergarint. i. iuremus nunquam redire.
21 Posteaquam.
22 Neu pigeat nauibus cum domum reuehi, quando, &c.
23 Naues ad vrbem Romam versas.
24 Galliæ fluuius.
25 Verticem montis Matini, qui est in Calabria.
26 Appenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.
27 Inaudita libidine.
28 Subiacere ad coitum.
29 Et columba coeat cum miluo.
30 Quando armenta adeò fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine sexus. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus. 33 melior vulgo imperito. 34 At verò quæ pars ciuitatis mollis erit & sine spe, malè ominatos & infœlices lectulos perpetuò premat. 35 Præteruolare, id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos exspectat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersam terram circumuagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa semper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] *termes oliuæ:*
Suámque [41] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis [43] *crepante lympha desilit pede.*
Illic [44] *iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus vbera:*
Nec vespertinus [46] *circumgemit vrsus ouile,*
[47] *Nec intumescit alta viperis humus:*
Pluráque fœlices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus [48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec siccis urantur semina glebis:*
[50] *Vtriúmque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige [51] *pinus:*
Neque impudica [52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc [53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[54] *Laborioſa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] *impotentia.*
Iupiter illa piæ secreuit littora [56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ærea dehinc ferro [58] *durauit sæcula: quorum*
Pijs secunda [59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus oliuæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte nascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est, cum leni murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domũ refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiatur ouibus quæ sunt in ouili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Iouę modificante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt (vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus. 52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Cadmus cum socijs non huc conuertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (*vt Stryj*) torret gregem. 56 Littora hominibus pijs habitanda. 57 Postquam Iupiter sæculum aureum ærea permutauerat. 58 Dura fecit, id est, fer ea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio pijs datur. 59 Mesuarsore,

AD CANIDIAM. Epod XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cuius se veneficiis superatum fingit.

I Am iam efficaci [1] *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per [2] *Proserpinæ.*

1 Agnosco me vicium & potenti veneficiorum scientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ [3] *non mouenda numina,*
Per atque libros carminum [4] *valentium*
Refixa cœlo deuocare sydera:
Canidia parce [5] *vocibus tandem sacris,*
Citumq́ retrò solue, solue [6] *turbinem.*
[7] *Mouit nepotem Telephus Nereium,*
In quem superbus [8] *ordinarat agmina*
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris,
Alitibus, atque canibus [9] *homicidam Hectorem:*
[10] *Postquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) [11] *peruicacis ad pedes Achillei.*
Setosa duris exuêre pellibus
Laborioſi [12] *remiges Vlyssei*
[13] *Volente Circe membra: tunc* [14] *mens & sonus*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superq́ pœnarum tibi,
[15] *Amata nautis multum & institoribus.*
Fugit [16] *iuuentas,* [17] *& verecundus color*
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
[18] *Tuis capillus albus est odoribus.*
Nullum à labore me [19] *reclinat otium:*
[20] *Vrget diem nox, & dies noctem.* [21] *neque est*
Leuare [22] *tenta spiritu præcordia.*
[23] *Ergo negatum vincor vt credam miser,*
Sabella pectus increpare carmina,
Capútque Marsa [24] *dissilire mœnia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & à suis decretis flecti, vel, quæ lacessita graues sumunt pœnas à peccantibus.

4 Quæ valent in terras deducere sydera cœlo detracta.

5 Parce cantionibus tua diritate execrandis.

6 Retro solue, vel, (vt alij volunt) retro volue. i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicū, quo mentem meam obligasti, & ad amorem quasi vertigine quadam coegisti.

7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cuius mater Thetis, Nereis fuit filia.

8 In quem instruxerat exercitum.

9 Hominum interfectorem i. virum bellicosum. Intelligit. *Hectoris cadauer ab Achille canibus destinatum.*

10 Postquam relicta Troia Priamus sese ad pedes Achillis abiecit orans, vt corpus Hectoris sibi redderet.

11 Obstinati in sententia.

12 Socij Vlyssis exuerunt setosa membra duris pellibus. i. porcorum figuras exuerunt & humanas resumpserunt.

13 Concedente Circe iam ab Vlysse placata.

14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est.

15 O Canidia quā nautę & institores, homines sordidi multum amant.

16 Fugit flos iuuentutis meæ.

17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescentibus, non carnes sed ossa tantum mihi reliquit subnigra pelle vestita.

18 Tuis vnguentis & veneficijs canus est capillus meus ante tempus.

19 Me liberat.

20 Nocte dieque animi doloribus exerceor.

21 οὐδ' ἐξῆς, neque licet respirare.

22 Præcordia extenta spiritu.

23 Ergo miser vincor, vt nunc credam à me negatum, nempe Sabella carmina incępare pectus. i. magicas incantationes posse perturbare mentes humanas.

24 Dirumpi maleficō carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur. vide ſupra Epod. 5
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua ardet in Sicana Aetna, quæ eſt in Sicilia, quantum ego ardeo).
27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcha.*
29 Quis terminus erit iſtis meis malis?
30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te impetratas luam.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & ſeſam te placare.
34 Pro ſacrificio tibi immolandos.
35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet ſi ſic dicam, tu pudica, tu proba, &c.

Neſſi cruore,[26] *nec Sicana feruida*
Furens in Ætna flamma tu,[27] *donec cinis*
Iniurioſis aridus ventis ferar,
[28] *Cales venis officina Colchicis*
[29] *Quæ finis?* [30] *aut quod me manet ſtipendium?*
Effare: [31] *iuſſas* [32] *cum fide pœnas luam:*
Paratus [33] *expiare, ſeu poposcèris*
[34] *Centum iuuencos: ſeu* [35] *mendaci lyra*
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
[36] *Perambulabis aſtra ſydus aureum.*
[37] *Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,*
[38] *Fraterq́ magni Caſtoris, victi prece*
Adempta [39] *vati reddidere lumina.*
[40] *Et tu (potes nam) ſolue me dementia,*
[41] *O nec paternis* [42] *obſoleta ſordibus,*
Nec in ſepulchris pauperum [43] *prudens anus*
[44] *Nouendiales diſſipare puluere.*
[45] *Tibi hoſpitale pectus, &* [46] *puræ manus:*
Tuúſque venter [47] *partum eius: & tuo*
[48] *Cruore rubros obſtetrix panzos lauit,*
[49] *Vtcunque fortis exilis puerpera.*

36 Tu ſidus aureum inter aſtra verſaberis. 37 Helenam Steſichorus verſibus contumelioſis infamauerat. 38 Pollux. 39 Steſichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo ſolue me dementia, quam patior. 41 Hæc palinodia ſeu potius contumelia eſt vrbaniſſima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obſcuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta ſepulcros pauperum cinueres diſpergere aut abducere. 44 Nono poſt eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus eſt & humanum. 46 Puræ ſunt tibi manus à ſcelere, quod falſum eſt ve reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotieſcunque tu exilis, & è lecto ſurgis fortis puerpera, id eſt, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA oſtendit, ſe nullis precibus exorari poſſe, quoniam ſua veneficia diuulgauerat Poeta.

1 Auribus clauſis & ſurdis.
2 Non ſaxa naufragis nauibus ſunt ſurdiora, quàm ego ſum ſcribi

QVid[1] *obſeratis auribus fundis preces?*
[2] *Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis*

Nep-

Neptunus alto [3] *tundit Hybernus* [4] *salo.*
[5] *Inultus vt tu riseris* [6] *Cotyttia*
[7] *Vulgata, sa[illegible] liberi Cupidinis?*
[9] *Et Esquilin[illegible]sex venefici*
[10] *Impunè vt vrbem nomine impleris meo?*
Quid proderit ditasse [11] *Pelignas anus,*
Velociúsve miscuisse [12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata [14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
[15] *Nouis vt vsque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis [16] *infidus pater,*
Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus [18] *aliti:*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
[19] *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus [20] *Norico recludere:*
[21] *Frustráque vincla gutturi innectes tuo,*
[22] *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vectabor [23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæq́, terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere [24] *cereas imagines,*
Vt ipse nosti, curiosus, & [25] *polo*
Deripere Lunam [26] *vocibus possum meis:*
Possum crematos [27] *excitare mortuos,*
[28] *Desideriq́, temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egóne patiar vt tu impunè deriseris Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotyttone dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinē vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac Iudex factus veneficiorum, quę tracto extra portam Esquilinam. *vbi multæ erant sepulchra.*
10 Patiárne, vt sine vindicta me vrbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? *Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.*
12 Præsens venenū miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardiùs, quàm optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hos.
15 Vt semper sufficias cruciatibus, quos ego hodie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame.
17 Egens affluentis dapis.
18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus.
19 Vide Od. 3. lib. 2. Modò optabis des. &c.
20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense, vide Od. 16. lib. 1.
21 Frustra, quia non morieris.
22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit.
23 Super humeros tuos mihi inimicos ego nunc equitabo.
24 Tanquam viuas imagines.
25 Cœlo deducere Lunam.
26 Carminibus meis.
27 Excitare ab inferis.
28 Amoris poculum conficere.
29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ,

Q. HORATII FLACCI

CARMEN *SÆCVLARE, PRO imperij Romani incolumitate.

PHœbe, syluarumq́, [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore sacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] versus,
Virgines [6] lectas, puerósque castos,
Dijs, [7] quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliúsque & idem
Nasceris: [12] possis nihil vrbe Roma
Visere [13] maius.
Ritè maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithyia, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua, producas sobolem: patrúmque
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolisq́, nouæ feraci
[18] Lege marita:
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referatq́, ludos,
[20] Ter die claro, totiesq́, grata
Nocte frequentes.

* Carmen sæculare fuit à Poeta compositum, vt caneretur ludis sæcularibus, qui centesimo decimo quoque anno fieri solebant.
1 Domina.
2 Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus festis & sæcularibus.
4 Versuum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma placuit septem colles suo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab heserno videris nasci hodie, tamen idem es & semper vnus.
12 Vtinam possis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempestiuis. vide Od. 22. lib. 3.
15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu magis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, sic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diua, te rogamus vt producas sobolem Romanam, vtque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege Martiali, quæ sit ferax prolis nouæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Consules de maritandis ordinibus, Augusto imperium tenente.
19 Precamur vt certus orbis (i. sæculum quod continet 110. annos) cantus referat & ludos sæculares.
20 Ter in ternis diebus totidemque noctibus.
21 Vsque

[21] *Vósque veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisq; rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
[22] *Fertilis frugum pecorisq; tellus*
Spicea donet [23] *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] *Et Iouis auræ.*
[25] *Condito mitis placidúsque tela*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] *bicornis audi*
Luna puellas:
[27] *Roma si vestrum est opus,* [28] *Iliæq;*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & vrbem*
[30] *Sospite cursu:*
[31] *Cui per ardentem* [32] *sine fraude Troiam*
Castus Æneas [33] *patræ superstes*
[34] *Liberum munuit iter, daturus*
Plura [35] *relictis:*
Dij probos mores docili [36] *iuuentæ,*
Dij senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remq; prolemq;*
Et decus omne.
[38] *Quiq; vos bobus veneratur albis*
Clarus Anchisæ Veneriq; sanguis,
Imperet [40] *bellante prior, iacentem*
[41] *Lenis in hostem.*
Iam mari terraq; [42] *manus potentes*
Medus [43] *Albanásque timet secures:*
Iam Scythæ [44] *responsa petunt, superbi*
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in ijs quæ cecinistis, iungite bona fata fatis iã transactis, & stabilis rerum terminus id seruet, quod semel à vobis dictum est, nempe vt Rom. imperium permaneat in perpetuum, iuxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi, &c.*
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Cererem coronaspicea donabant, propter frugum vbertatem.
24 Aer salubris.
25 Recondito telo & e manibus tuis abiecto.
26 Luna præsertim triduana, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia Æneas cum suis Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia nouas collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iussa ab Apolline.
30 Saluo cursu & secundis velis.
31 Turmæ Troianæ
32 Sine vitæ nota.
33 Existens incolumis, patria sua incensa.
34 Iter tutum. *Flammam inter & hostes*, Virg.
35 Suis Troianis, (quos secum in Italiã adduxit) daturus plura quàm in patria remissa reliquerant. 36 Iuuenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias & liberos & omnem imperij maiestatem. 38 Clarus sanguis, i. gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ victimæ ijs conueniunt. 40 Superior hoste bellum inferente. 41 Misericors in hostem deuictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel ab Augusto amicitiam petunt.

Iam

Iam fides, & pax, & honor, pudórque,
Priscus,[45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetq́; beata pleno
[46] *copia cornu.*
[47] *Augur & fulgente*[48] *decorus arcu*
Phœbus,[49] *acceptúsque nouem Camœnis,*
Qui[50] *salutari leuat arte fessos;*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remq́; Romanam, Latiumq́;[53] *fœlix,*
[54] *Alterum in lustrum meliúsque semper*
[55] *Proroget æuum.*
Quæq́; Auentinum tenet[56] *Algidúmque*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Iouem sentire deósque cunctos,*
Spem bonam certamq́; domum reporto,
Doctus & Phœbi[61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudet.

45 Virtus superiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Ominum rerum vbertas. vide Od. 17 lib. 1.
47 Diuinus Apollo *qui à Ioue vaticinationem habuit.*
48 ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Musicam.
50 Arte Medicinali: Ouid. *Iuuentum medicina meum est, opiferque per orbem, Dicor.*
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.*
53 Propitius.
54 In alteram & semper meliorem, [illegible].
55 Producat rem Ro. & Latium, i. Romanum Imperium & Italiam. 56. Montem, in quo Dianæ sacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum sæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo est. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, spem bonam & certam domum reporto, Iouem & omnes deos hæc sentire. i. hæc velle & approbare.
61 Quamuis chorus ex multis personis consistat, vnius tamen personam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER I.

Argumentum Satyræ primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominem consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant, & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] Quî fit Mæcenas, vt nemo, quam sibi [2] sortem
Seu [3] ratio dederit, seu [4] fors obiecerit, [5] illa
Contentus vivat? laudet [6] diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, [7] gravis annis
Miles ait, multo [8] iam fractus membra labore.
Contrà Mercator, navim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: horæ
[11] Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legúmque peritus,
[12] Sub Galli cantum [13] consultor vbi ostia pulsat.
[14] Ille datis [15] vadibus qui rure extractus in vrbem est,
Solos felices viuentes clamat in vrbe,
[16] Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis. eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] tu, consultus modò, rusticus, [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus. eia,

1 Quo modo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio, quæ certo consilio, iudicióque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia viuendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & iuris-consultum consulit. Angl. a clyent.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis. Angl. having put in pledges.
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant, vt delassare valeant, &c.
17 Clamosum caufidicum, vel, Philosophum quendã qui libros aliquot conscripserat satis verbosos.
18 Tu modò iurisconsultus, eris rusticus
19 Abite.
20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 Quid

21 Cur non discedi-tis?
22 Non possunt.
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res iocu-lares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui mul-ta perfide perquisi-uit.
31 In hunc finem.
32 Vt senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta col-lecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius triste facit annum pluuijs & frigore. Sol A-quarium ingreditur 17. Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Vtitur æstiuo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altiùs fossa.
42 Timentè vti pe-cunijs, ne amittas.
43 Responsio auari.
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihi-lum.
45 Horatij replica-tio. Nisi aurum tuũ minuatur, &c.
46 Quamuis area tua trauerit, (per trinuram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideò. 48 Quã-uis non multa possideam. 49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios seruos. 51 Respondeo ô auare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri iugera.

Quid statis?[21] *nolint. atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus[23] *buccas inflet? neque se fore posthac*
Tam facilem dicat,[24] *votis vt præbeat aurem?*
Præterea, ne sic,[25] *vt qui iocularia, ridens*
Percurram: quanquam[26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? vt pueris[27] *olim dant*[28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
Ille grauem duro terram qui vertit aratro:[29]
Perfidus hic caupo[30]*, miles, nautæq́, per omne*
Audaces mare qui currunt:[31] *hac mente laborem*
Sese ferre,[32] *senes vt in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sint congesta[33] *cibaria: sicut*
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit aceruo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta[34] *futuri.*
Qua,[35] *simul inuersum contristat*[36] *Aquarius annum*
Non vsquam[37] *prorepit: & illis vtitur*[38] *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque feruidus æstus
Demoueat lucro[39]*, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi,[40] *dum ne sit te ditior alter.*
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim[41] *defossa*[42] *timidum deponere terra?*
Quòd si comminuas[43]*, vilem redigatur*[44] *ad assem.*
At ni id fit, quid habet pulchri constructius aceruus?[45]
Millia frumenti tua[46] *triuerit area centum,*
Non tuus[47] *hoc capiet venter*[48] *plus quàm meus: vt si*
Reticulum panis[49] *venales inter onusto*[50]
Fortè vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portarit.[51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viuenti,[52] *iugera centum an*

Mille

Mille aret.[53] *at ſuaue eſt ex magno*[54] *tollere aceruo.*
[55] *Dum ex paruo nobis tantundem*[56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes[57] *cumeris*[58] *granaria noſtris?*
[59] *Vt tibi ſi ſit opus*[60] *liquidi non amplius vrna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem ſumere.[61] *eo fit,*
Plenior vt ſi quos delectet copia[62] *iuſto,*
Cum ripa ſimul[63] *auulſos ferat Auſidus acer.*
At qui tantulo eget[64] *quanto eſt opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in vndis.
At[65] *bona pars hominum, decepta*[66] *cupidine falſo,*
Nil ſatis eſt, inquit:[67] *quia tanti, quantum habeas, ſis.*
Quid facies[68] *illi?*[69] *iubeas miſerum eſſe libenter,*
[70] *Quatenus id facit. vt*[71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac diues, populi contemnere[72] *voces*
Sic ſolitus: Populus me[73] *ſibilat, at mihi plaudo*
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris ſitiens fugientia captat*
Flumina.[75] *quid rides? mutato nomine*[76] *de te*
Fabula narratur. congeſtis vndique[77] *ſaccis*
Indormis[78] *inhians: & tanquam parcere*[79] *ſacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere[80] *tabellis.*
Neſcis[81] *quò valeat nummus? quem præbeat vſum?*
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
[82] *Queis humana ſibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimen, noctéſque diéſque,*
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
[84] *Ne te compilent fugientes:*[85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optárim[86] *pauperrimus eſſe bonorum.*
At ſi condoluit[87] *tentatum frigore corpus,*

53 Auari reſponſio.
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat auarum. Eſt quaſi dialogus inter duos.
56 Sumere concedas.
57 Vaſis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere ſolebant.
58 Horrea.
59 Exempli cauſa.
60 Liquoris vel aquæ vrna.
61 Ex eo fit.
62 Quam par ſit.
63 Abreptos auferat Auſidus, Apuliæ flumen.
64 Quantum naturæ neceſsitas poſtulat.
65 Maior pars.
66 Vitioſa cupiditate.
67 Quia tantus tibi defertur honos, quantum habeas. i. pro diuitiarum magnitudine.
68 Qui in tali ſententia eſt conſtitutus.
69 Permitte vt ſit miſer, animo æquo miſeriam ſuam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen ſua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratioſos theatrum ingredientes, populus plauſu excipiebat, malos verò exſibilabat. 74 Tantalus ſitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O auare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen ijs vteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem ſacci enacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecunijs. 81 Neſcis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana ſine dolore carere non poſſit. 83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo ſunt pauperrimi quoad bonorum vſum. 84 Ne fugitiui tua furentur. 85 Hoccine deſectat, nempe timere & ſemper eſſe ſollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum cuſtodia me excruciat. 87 Corpus male affectum morbo ex frigore contracto.

[88] *Aut alius casus lecto te affixit:* [89] *habes qui*
[90] *Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te*
[91] *Suscitet,* [92] *ac reddat natis carisque propinquis?*
[93] *Non vxor saluum te vult, non filius: omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
[94] *Miraris,* [95] *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non mereare amorem?
At si cognatos, [96] *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis seruareq́ amicos:
Infœlix operam perdas: vt si quis [97] *asellum*
In campo doceat [98] *parentem currere frænis.*
Denique sit finis [99] *quærendi: quóque habeas* [1] *plus,*
Pauperiem metuas minùs: & finire laborem
Incipias, [2] *parto quod auebas: nec facias quod*
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
[3] *Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se*
Non vnquam seruo melius vestiret: ad vsque
Supremum [4] *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc [5] *liberta securi*
Diuisit [6] *medium,* [7] *fortissima Tyndaridarum.*
[8] *Quid mi igitur suades? vt viuam* [9] *Mænius? aut sic*
[10] *Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus aduersis [11] *componere. non ego, auarum*
Quum veto te fieri, [12] *vappam iubeo ac nebulonem.*
Est inter [13] *Tanaim quiddam, socerúmque Viselli.*
[14] *Est modus in rebus: sunt certi denique fines,*
[15] *Quos vltra citraq́ nequit consistere rectum.*
[16] *Illuc, vnde abii, redeo: nemon' vt auarus*
[17] *Se probet, ac potiùs laudet* [18] *diuersa sequentes?*
Quodq́ aliena capella gerat distentius vber,

88 Aut alius morbus ad lectum te deiecit.
89 Ironicè hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O auare, tu omnibus adeò es odiosus vt nemo te saluum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inuisum?
95 Cum omnia minoris facias quàm pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilem docere.
98 Obedientem frænis. i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vtere quæsitis.*
1 Plus quàm ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod auide capiebas.
3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonem interfecit.
8 Loquitur auarus.
9 Vt viuam auarus & sordidus?
10 Vt homo luxuriosus.
11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus aduersis pugnant.
12 Non iubeo te profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.*
13 Inter Mæcenatis libertum spadonem sc. & socerum Viselli hernioſum multùm interest.
14 Est mediocritas.
15 Vltra aut citra quos fines.
16 Eò vnde reuersus sum, reuertor, nempe, vt nemo forte sua contentus viuat.
17 Vt nemo se beatum putet sibique placeat?
18 Aliena vitæ studia.

[19] *Tabescat?*

[19] *Tabescat? neque se maiori* [20] *pauperiorum*
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
[21] *Sic festinanti semper locupletior obstat.*
Vt cum carceribus [22] *missos rapit* [23] *vngula currus,*
Instat equis auriga [24] *suos vincentibus, illum*
[25] *Præteritum temnens* [26] *extremos inter euntem.*
Inde fit [27] *vt rarò qui se vixisse beatum*
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
[28] *Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.*
[29] *Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi*
[30] *Compilasse putes, verbum non amplius addam.*

19 Et mœrore contabescat quòd aliena, &c.
20 Sed cum diuitioribus, quos assiduè superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam diuitijs amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos e carceribus patefactis, vbi stant equi ad curreudū parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis.
24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præterijt. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt rarò reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exsaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i. libros qui in scrinijs reponuntur) Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

[1] *Ambubaiarum collegia,* [2] *pharmacopolæ,*
Mendici, mimæ, [3] *balatrones: hoc genus omne*
Mœstum ac solicitum est cantoris morte [4] *Tigelli.*
Quippe [5] *benignus erat. contrà* [6] *hic, ne prodigus esse*
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramq; famem depellere possit.
[7] *Hunc si perconteris, aui cur atque parentis*
[8] *Prælaram ingrata* [9] *stringat malus ingluuie rem,*
Omnia [10] *conductis coëmens obsonia nummis:*
Sordidus atque animi quòd [11] *parui nolit haberi,*
Respondet, laudatur [12] *ab his, culpatur* [13] *ab illis.*
[14] *Fusidius* [15] *vappæ famam timet ac nebulonis,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti [16] *mercedes exsecat: atque*

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi. sic dicti, à Seruilio Balatrone.
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius, sc. auarus metuens ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deuoret sine vlla grata facietate.
10 Nummis fœnori acceptis pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Alij laudabunt. 13 Alij vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus.
15 Hominis nequam & profusi. Vide Sat. 1. 16 Quinas vsuras sorti detrahit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanta

Quanto[17] *perditior quisque est,*[18] *tanto acrius vrget.*
Nomina[19] *sectatur, modò*[20] *sumpta veste virili.*
Sub patribus duris:[21] *tironum, Maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, simulatq; audiuit?[22] *at in se*
Pro quæstu[23] *sumptum facit. hic, vix credere possis*
[24] *Quàm sibi non sit amicus: ita vt*[25] *pater ille, Terenti*
[26] *Fabula quem miserum nato vixisse*[27] *fugato*
Inducit, non se peius cruciauerit[28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet; illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis[30] *demissis ambulat.*[31] *est qui*
Inguen ad obscœnum[32] *subductis vsque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius*[34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse*[36] *nisi illas*
Quarum subsuta talos tegat[37] *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice[38] *stantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice,[39] *Macte*
Virtute esto,[40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac[41] *venas inflauit tetra libido,*
[42] *Huc iuuenes æquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me,[44] *mirator cunni Cupennius albi.*
Audire est operæ pretium,[45] *procedere rectè*
Qui mœchis non vultis,[46] *vt omni parte laborent:*
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:*[49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic[50] *pro corpore nummos:*
Hunc[51] *perminxerunt calones. quinetiam illud*

17 Quanto luxuriosior & negligentior est.
18 Tanto grauiore vsura onerat.
19 Nomina adolescentium inuestigat in mercatorum libris.
20 Cùm à pædagogis sint liberi, post annum ætatis xvj.
21 Quorum patres sũt duri & præparci
22 Aliquis fortasse sic excusabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in se quęstui parem. i. ea emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum.
24 Dum res necessarias naturæ denegat.
25 Menedeinus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Asiam proficiscente.
28 Quàm hic fœnerator.
29 Interrogatio.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est & risum mouet.
32 Tunicis sursum ductis & tam breuibus, vt vix tegant partes corporis obscœnas.
33 Olet trochiscos ex quibus suaues odores efflantur. Ang

pontanders.

34 Tetrum odorem olet.
35 Nulla est mediocritas. 36 Nisi matronas. 37 Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cuius imam partem instita, i. fasciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortancis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Posteaquam penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ albâ stolâ amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis imminet. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat, &c. 48 A tecto se præcipitauit vt insequentes effugeret. 49 Crispus Salustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Necessitaretur. 51 Pudicitiam ei eripuerunt. Raphanismum fortasse intelligit, de quo vide Aristoph. in Nebulis.

Accidit

Accidit vt cuidam teſtes [52] *caudámque ſalacem*
Demeteret ferrum. iure, omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe [55] *ſecunda?*
Libertinarum dico: Salluſtius [56] *in quas*
Non minùs inſanit, quàm qui [57] *mœchatur.* [58] *at hic ſi,*
[59] *Quà res, quà ratio ſuaderet,* [60] *quáque modeſtè*
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe: daret quantum [61] *ſatis eſſet, nec ſibi damno*
Dedecoríque foret. verùm hoc ſe amplectitur [62] *vno,*
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marſeus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *mimæ donat fundúmque laremque,*
Nil fuerit mî ([65] *inquit) cum vxoribus vnquam alienis.*
[66] *Verùm eſt cum mimis, eſt cum meretricibus: vnde*
[67] *Fama malîi grauius,* [68] *quâ res, trahit. an tibi abúnde*
[69] *Perſonam ſatis eſt, non illud* [70] *quicquid vbique*
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum eſt vbicunq; quid inter-*
Eſt in matrona, ancilla, peccéſve [72] *togata?*
Villius in [73] *Fauſta, Syllæ* [74] *gener (hoc miſer vno*
[75] *Nomine deceptus) pœnas dedit vſque, ſupérque*
Quàm ſatis eſt: pugnis cæſus, ferróque petitus,
Excluſus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic ſi* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
[82] *Magno prognatum depoſco Conſule cunnum,*
Velatúmque [83] *ſtola,* [84] *mea quum conſerbuit ira?*
[85] *Quid reſponderet?* [86] *Magno patre nata puella eſt.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiáque iſtis,*
Diues opis naturaſuæ. ſi tu modò [89] *rectè*

52 Vt ferro mentulam abſcinderent.
53 Omnes iure ſactũ id eſſe dicebant.
54 Galba iuriſconſultus & idem adulter negabit.
55 Tres erant claſſes meretricum, 1. matronarum, 2. libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas Libertinas.
57 Quàm qui matronas adulterat.
58 At Salluſtius ſi vellet bonus eſſe.
59 Si quo modo res, quomodo ratio ſuaderet.
60 Et quatenus licet ei eſſe munifico non profuſe, ſed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hóc ſolo ſibi placet, i amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Originì meretrici.
65 Marſeus inquit, ſuam libidinem extenuans.
66 Reſpondet Horatius.
67 Tua exiſtimatio.
68 Quam res familiaris.
69 Perſonam matronæ euitare?
70 Quicquid ex ſui natura malum eſt. Qualis eſt mima & libertina meretrix.
71 Conſumere.
72 In meretrice vulgò expoſita quæ toga vtebatur, vt à matronis ſtolatis diſtingueretur.
73 In Fauſta Syllæ nobilis viri filia.
74 Non gener reuera, ſed ita appellatus quòd Syllæ filiam ſtupraſſet.
75 Hanc vnà ob cauſam, quòd nobilis viri filiam & matronam appeteret.
76 Foribus excluſus.
77 Alter adulter Villio fœlicior.
78 Villio.
79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur.
80 Mala quæ Villius ſuſtinuit.
81 Lepida Proſopopœia qua muto fingitur interrogare Villium.
82 Nobilem matronã.
83 Stola veſtis eſt matronarum.
84 Quam incendor libidine.
85 Quid reſponderet Villius?
86 Hæc nobilis puella præferenda eſt Libertinæ.
87 Natura ſuis opibus contenta, quanto meliora monet quàm tu ô Villi?
88 Tuæ opinioni contraria.
89 Si tu velis cum ratione viuere.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere.[90] *tuo vitio, rerumne, laborem,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Desine matronas sectarier:[91] *unde laboris*
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus.
[93] *Nec magis huic inter niueos viridésque lapillos,*
(*Sit licet hoc Cherinte*[95] *tuũ*) *tenerũ est femur, aut crus*
Rectius:[97] *atque etiam melius persæpè togatæ.*
Adde huc, quòd[97] *mercem sine fucis*[98] *gestat: apertè*
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid[99] *honesti est,*
[1] *Iactat, habetq; palam,*[2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: vbi equos mercantur,[3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpe) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem*[5] *inducat hiantem,*
Quòd pulchræ clunes, breue quod caput, ardua ceruix.
Hoc illi[6] *rectè,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplère oculis.[9] *Hypsea cæcior, illa*
Quæ mala sunt[10] *spectes.*[11] *ô crus, ô brachia:*[12] *verùm*
[13] *Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem,[14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni[15] *Catia est,*[16] *demissa veste tegentis.*
Si[17] *interdicta petes,*[18] *vallo circundata* (*nam te*
[19] *Hoc facit insanum*) *multæ tibi tum officient res:*
Custodes,[20] *lectica,*[21] *cimistones, parasitæ,*
Ad talos[22] *stola demissa, & circundata*[23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi*[25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre*[27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mauis*
[29] *Insidias ferri, preciumq;*[30] *auellier, antè*
Quàm mercem ostendi?[31] *leporem venator vt alta*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis i. ex coitu cum matrona.
93 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quàm togatæ.
94 Apostrophe ad Cherinthum puerum formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuũ nempe vniones & smaragdos gestare.
96 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium.
98 Togata gestat.
99 Siquid pulchri est.
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quo modo sua turpia celet amatores.
3 Equos rectos.
4 Tenera vngula.
5 Decipiat emptorẽ cupientem, quod accideret si emeret equum apertum.
6 Rectè faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuit oculos.
10 Ne spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam.
12 Verba sunt eiusdẽ quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, *vel*, vt alij volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamuis matrona vestitu breuissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodijs tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarij, qui calamistris calefactis crines crispãt. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes vsque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solui. 31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum.

In

In niue sectatur,[32] positum sic tangere nolit:
Cantat [33] & apponit. meus est amor huic similis: nam
[34] Transuolat in medio posita,[35] & fugientia captat.
[36] Hiscéne versiculis speras tibi posse dolores,
Atque [37] æstus, curásque graues è pectore pelli?
Nónne cupidinibus statuit natura modum?[38] quem
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere [39] plus prodest, [40] & inane abscindere soldo?
Num, tibi quum fauces vrit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter
Pauonẽ, Rhombũq́;?[41] tument tibi quum inguina: num, si
Ancilla aut verna est præstò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis [42] tentigine rumpi?
[43] Non ego: namq́; [44] parabilem amo Venerẽ, facilemq́;.
[45] Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait:[46] sibi, quæ neq; magno
Stet pretio, neque cunctetur, quum est iussa, venire.
Candida [47] rectaq; sit:[48] munda hactenus, vt neq;[49] lõga
Nec magis [50] alba velit, quàm det natura, videri.
[51] Hæc vbi supposuit dextro corpus mihi læuum,
[52] Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
[53] Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure [54] recurrat:
Ianua [55] frangatur, latret canis: vndique magno
Pulsa domus strepitu resonet:[56] vel pallida lecto
Desiliat mulier: miseram se [57] conscia clamet:
[58] Cruribus hæc metuat,[59] doti deprensa, egomet[60] mi.
[61] Descincta tunica sugiendum est, ac pede nudo;
[62] Ne nummi pereant,[63] aut pyga, aut denique fama.

32 Leporem sic appositum. i. sine labore venationis sibi appositum.
33 Et leporem sic captum sibi apponi iubet.
34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere.
35 Et matronas petit, quas difficile est assequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodest.
39 Quàm cupiditates habere non necessarias.
40 Et supernacaneas cupiditates a necessarijs resecare.
41 Quuum inflammantur libidine.
42 Distentione membri virilis.
43 Ego certe non ita faciam.
44 Quæ facile parari potest.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura, dabit has tres responsiones, nempe. i. post paulò ventam, 2. sed maiori pretio, 3. si modò exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis euiratis Cybeles sacerdotibus relinquendam, vt qui facilius eius moram ferre possunt. 46 Sibi optabat eam. 47 Non gibbosa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerassa malas candefaciens. 51 Hæc mulier cum in meis est complexibus. 52 Est mihi instar Iliæ matris Romuli, & instar Egeriæ nymphæ Numę Pompilio familiaris. 53 In libertinæ amore. 54 Aliquid suspicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona misere pallida è lecto desiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conscia, Angl. **the maid-bawd.** 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor a viro suo deprehensa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu consulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. 63 Ne peteat pyga. i. ne nates vapulent, *aut alij volunt,* ne patiar raphanismum, de quo supra.

[64]*Deprendi miserum est:*[65] *Fabio vel iudice vincam.*

4 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius iurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re constitutus, ego vincam. i. obtinebo.

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorũ valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

OMmnibus hoc vitium est cantoribus,[1] *inter amicos*
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati:
[2] *Iniussi nunquam desistant.*[3] *Sardus habebat*
Ille Tigellius[4] *hoc.*[5] *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam[6] *patris, atque suam, non*
Quicquam proficeret.[7] *si collibuisset,*[8] *ab ouo*
Vsque[9] *ad mala*[10] *citaret, Io Bacche, modò*[11] *summa*
Voce, modò hac resonat[12] *chordis quæ quattuor ima.*
[13] *Nil æquale homini fuit illi.*[14] *sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
[15] *Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,*
Sæpe decem seruos: modò reges atque[16] *tetrarchas,*
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
[17] *Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus,*
Quamuis crassa, queat,[18] *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
[19] *Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mih, Quid tu?*
Nulláne habes vitia? immò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Nouium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait)[20] *ignoras te? an vt ignotum*[21] *dare nobis*
Verba putas?[22] *Egomet mî ignosco, Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala[23] *lippus inunctis*

1 Inter amicos, sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulij Cæsaris, patris, fui per adoptionem
7 At, si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cœnę initium.
9 Vsque ad poma. i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmẽ aliquod in laudem Bacchi, sic incipiẽs: Io Bacche.
11 Modò voce acutissima.
12 In quatuor chordis. i. instrumento Musico quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpe currebat velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut virgines κανηφόροι.
16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic, qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non nouisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cuius oculi sunt vncti.

Cur

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut ſerpens[24] *Epidaurius? at tibi cõ-*
[25] *Euenit, inquirant vitia vt tua rurſus & illi.* (*trà*
Iracundior eſt paulò,[26] *minus aptus acutis*
Naribus[27] *horum hominum: rideri poſſit, eo quòd*
[28] *Ruſticius tonſa toga deſluit*[29] *& malè laxus*
In pede calceus hæret. at eſt bonus, vt melior vir
Non alius quiſquam.[30] *at tibi amicus: at ingeniũ ingens*
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inſeuerit olim*
Natura, aut etiam[32] *conſuetudo mala. namque*
[33] *Nelectis vrenda filix innaſcitur agris.*
[34] *Illuc præuertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia[35] *decipiunt cæcum vitia. aut etiam ipſa hæc*
Delectant: veluti Balbinum[36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amcitia ſic erraremus: & iſti
Errori nomen[37] *virtus poſuiſſet honeſtum.*
[38] *At, pater vt gnati, ſic nos debemus amici*
Si quod ſit vitium, non faſtidire:[39] *ſtrabonem*
Appellat[40] *pætum pater: & pullum,*[41] *malé paruus*
Si cui filius eſt: vt abortiuus fuit olim
[42] *Siſyphus,*[43] *hunc, varum, diſtorta cruribus, illum*
[44] *Balbutit ſcaurum, prauis fultum malé talis.*
Parciùs hic viuit:[45] *frugi dicatur, ineptus*
Et iactantior hic paulo eſt:[46] *concinnus amicis*
Poſtulat vt videatur. at eſt truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:*[48] *ſimplex fortiſq; habeatur.*
[49] *Caldior eſt: acres inter numeretur opinor.*
Hæc res & iungit, iunctos & ſeruat amicos.
At, nos virtutes ipſas[50] *inuertimus, atque*
Sincerum cupimus vas[51] *incruſtare.*[52] *probus quis*
Nobiſcum viuit? multum eſt[53] *demiſſus homo*[54] *illi*

24 Scepẽs Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt ſint aliqui, qui velint inuicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congreſſus hominũ diacciũ, quorũ ſcõmata ferre non poteſt.
27 Qui hodie viuũt.
28 Quòd illi impetitius tonſa toga, malè eſt compoſita.
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipſum diligenter examinato, numqua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Aſſiduitas peccãdi
33 Sic animus ſine philoſophiæ cultura ſcatet vitijs.
34 Nos eo vertamus priuſquã de amicorũ officio aut vitijs agimus, vt explicemus quòd turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c.
35 Non animaduertuntur ab amore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars impoſuiſſet.
38 Vt pater non faſtidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi ſunt diſtorti.
40 Pætus habet oculos ſemicloſos.
41 Filius nimis exiguus.
41 Filius M. Antonij triumulri, ſtatura vix bipedalis, ſed ingenij acutiſſimi.
43 Hunc quidiſtorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat ſcaurum, i. habentẽ talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere veritatẽ eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Feruentior & iracundior eſt. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioſo ſucco vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Eſt Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abiectus dicitur à nobis. 54 Si quis tardus eſt (i. tardius ſentit) eum pinguẽ appellamus. i. craſſum & rudẽ,

Tardo, cognomen pinguis damus. [45] *hic fugit omnes*
Insidias, nulliq, malo latus [56] *obdit apertum?*
([57] *Quum genus hoc inter vitæ versetur:* [58] *vbi acris*
Inuidia atque vigent vbi [59] *crimina*) [60] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] *Simplicior siquis (qualem me sæpe libenter.*
Obtulerim tibi Mæcenas) vt forte legentem
[62] *Aut tacitum impellat quouis sermone* [63] *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus [64] *iniquam.*
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis [65] *vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,*
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus [66] *hisce,*
(Sic modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet, hac lege, [67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui ne tuberibus [68] *propriis offendat amicum,*
Postulat, ignoscat, [69] *verrucis illius, æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] *Denique,* [71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulisq, suis ratio vtitur? ac res*
Vt quæque est, ita supplicijs delicta [73] *coercet?*
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumq, [74] *linguerit ius,*
In crucè suffigat: [75] *Labeone insanior inter*
[76] *Sanos dicatur.* [77] *quanto hoc furiosius atque*
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [78] *concedas, habeare insuauis: acerbus*
Odisti: & fugis, vt [79] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes [80] *misero venere* [81] *calendæ,*
[82] *Mercedè aut numeros* [83] *vnde vnde extricat: amaras*
[84] *Porrecto iugulo historias, captiuus vt audit.*
Comminxit lectum [85] *potus: mensáve catillum*

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Lacus offert aut ostendit. translatio est à milite cauto vel gradiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Grauis interturbator.
64 Grauissimâ legē nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis virtutibus, cùm sint vitijs plures, inclinet. i. faueat
67 In eadem libra ponderabitur. i. eandē æquitate inuenietur.
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitijs.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 A Equo iudicio & conueniente moderatione.
73 Cur non ita coëbet & punit?
74 Leuiter exorbuerit.
75 Labeo iurisperitus erat contumax, qui multa nimis liberè dixerat in Augustū.
76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quàm quòd seruus admisit. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores. vide Epod. 3. 82 Vsuram. 83 Alicunde parat.
84 Quàm iugulari mallet, quàm Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Euandri

Euandri manibus [86] *tritum deiecit:* [87] *ob hanc rem,*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] *minus hoc iucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] *fide?* [90] *sponsumve negarit?*
[91] *Queis paria esse ferè placuit peccata,* [92] *laborant,*
Quum ventũ [93] *ad verũ est: sensus* [94] *moresq́ repugnant*
Atque ipsa vtilitas, iusti [95] *propè mater & æqui.*
Quum prorepserunt [96] *primis animalia terris,*
Metum & turpe [97] *pecus,* [98] *glandem atq́ cubilia propter*
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ pòst fabricauerat [2] *vsus.*
Donec verba, quibus voces sensúsque [3] *notarent,*
Nominá que inuenere. dehinc [4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis [6] *perierunt mortibus illi,*
Quos Venerem [7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior* [9] *cædebat, vt in grege taurus.*
Iura inuenta [10] *metu iniusti fateare necesse est,*
Tempora si [11] *fastósque velis euoluere mundi.*
Nec natura potest iusto [12] *secernere iniquum,*
[13] *Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc,* [15] *tantundem vt peccet idemq́,*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] *qui nocturnus diuûm sacra legerit. adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] *æquas:*
Ne [18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Nam vt [19] *ferula cædas meritum maiora subire*
Verbera, [20] *non vereor: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta* [22] *latrocinijs, & magnis parua mineris*
[23] *Falce recisurum simili te; si tibi regnum*

86 Catinum antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia Catillum deiecit.
88 Minus ob hoc.
89 Commissa fidei.
90 Promissum.
91 Stoicis.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidã puniunt.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia. i. homines. Hypallage. est.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorũ cibus.
1 Post temporis interuallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere à bello.
5 Fuerunt ante Helenam, aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.
6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt.
7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.
8 Vir robustior.
9 Occidebat, vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i. mundi tempora.
12 Distinguere iustum ab iniusto.
13 Quo modo potest separare bona à malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Vt tam grauiter peccet. 16 Qui nocturnus rem sacram furatus fuerat. 17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Vt minore supplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum mineris pœna simili te amputaturam paruis cum magnis flagitijs.

Permittant homines. [24] *Si diues, qui ſapiens eſt,*
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus & eſt rex:
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *Non noſti quid pater, inquit,*
[27] *Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam*
Nec ſoleas fecit: [28] *ſutor tamen eſt ſapiens* [29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes, [30] *cantor tamen, atque*
Optimus eſt modulator: [31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto inſtrumento artis, clauſaq; [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *ſapiens operis ſic optimus omnis*
Eſt opifex ſolus, ſic rex. [34] *vellunt tibi barbam*
Laſciui pueri: quos tu niſi [35] *fuſte coerces,*
Vrgeris turba circum te ſtante miſerq;
[36] *Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te [37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex ibis: neque te quiſquam* [39] *ſtipator, ineptum*
Præter [40] *Criſpinum, ſectabitur: & mihi dulces*
Ignoſcent, ſi quid peccauero [41] *ſtultus, amici,*
[42] *Inq; vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Priuatúſque magis viuam* [44] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe ſapientem eſſe omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num noſti? &c.
27 Chryſippus vaferrimus Stoicorum ſomniorum erat interpres.
28 Poteſtate non vſu.
29 Quo iſtuc pertinet?
30 Poteſt tamen canere.
31 Alfenus ex ſutore, iuriſconſultus clariſsimus euaſit.
32 Clauſa ſutrina.
33 Ordo eſt. ſic ſapiens eſt optimus opifex omnis operis.
34 Adeo ſtultè loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumelioſi illudant.
35 Niſi abigis baculo tanquam ſceptro regio.
36 Rumperis clamore.
37 Mercede balneatori debita, non à rege, ſed ab vno de multis.
38 Non re vera rex, ſed ſecundum Stoicorum opinionem.
39 Comes.
40 Præter Criſpinum Stoicum.
41 Per ſtultitiam.
42 Et viciſsim.
43 Et non rex.
44 Qui te regem putas. *Senſus eſt.* Quemadmodum ſapiens non eſt dicendus rex qui vnicum habet ſtipatorem, ſic peccata non poſſunt eſſe paria, ſi quædam ſint venia digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos ſequutum, mordacem fuiſſe ait. Sua tamen Scripta non itidem legi oſtendit, quum bona pars hominum ſibi vitij alicuius conſcia, ſe ibi perſtringi ſciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm iocoſè & velut paterna quadam caſtigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profitetur.

[1] *Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophanéſque poëtæ,*
Atque alij quorum comœdia [2] *priſca virorum eſt:*

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia priſca erat paulo maledicentior quàm vt aures hominum ferre poſſent.

Si

Si quis erat dignus [3] *describi, quòd malus, aut fur:*
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] *Famosus: multa cum libertate notabant.*
[5] *Hinc omnis pendet* [6] *Lucilius, hosce sequutus,*
[7] *Mutatis tantùm pedibus numerisque: facetus,*
[8] *Emunctæ naris, durus componere versus.*
Namq; fuit [9] *vitiosus. in hora sæpe ducentos*
[10] *Vt magnum, versus dictabat,* [11] *stans pede in uno.*
[12] *Quum flueret lutulentus,* [13] *erat quod tollere velles.*
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] *Scribendi rectè.* [15] *nam vt multum, nil moror, ecce,*
Crispinus [16] *minimo me prouocat:* [17] *accipe si vis,*
Accipe iam tabulas. detur nobis [18] *locus, hora,*
[19] *Custodes: videamus uter plus scribere possit,*
[20] *Dij bene fecerunt, inopis me quódque pusilli*
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] *At tu conclusas* [22] *hircinis follibus auras,*
[23] *Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,*
Vt mauis, imitare. beatus [24] *Fannius,* [25] *vltro*
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] *timentis: ob hanc rem,*
Quòd sunt: quos [27] *genus hoc minimè iuuat: utpote plures*
Culpari dignos, [28] *quemuis media erue turba:*
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] *Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:*
[30] *Hunc capit argenti splendor, stupet Albius* [31] *ære:*
Hic mutat merces surgente à sole, [32] *ad eum quo*
Vespertina tepet regio: quin [33] *per mala præceps*
Fertur, vti puluis collectus [34] *turbine: nequid*
[35] *Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.*

3 Dignus notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius Poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam, latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius vsus est versibus hexametris, illi Iambeis.
8 Acri iudicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore brevissimo.
12 Cum versus profunderet inuenustos.
13 Erat aliquid quod sumeres, idque imitatione dignum.
14 Vt recte scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterum contemptim in certamen prouocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium prouocantis
18 In quo scribamus.
19 Ne aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metapheric significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.

24 Fannius poeta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vna cum sua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitiuum in possessiuo subintelligitur.* 27 Hoc genus poematis, sc. satyræ. 28 De medio populo quemuis in medium producito. 29 Alius est adulter, qui matres familias tantum sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stuper statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid deminuat de summa, id est, de bonis congestis.

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphorâ ductâ à bone cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo cauerent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moueat risum profusum sibi. i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes a pistrino redeuntes sciant.
42 Vnde aquam haurirent.
43 Respondet Horatius ad ea quæ in Satyrarum scriptorem dicta fuerant.
44 Is, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ quàm versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia comœdiæ stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.

36 *Omnes hi metuunt* 37 *versus, odere poetas,*
38 *Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum*
39 *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel 40 *chartis illeuerit, omnes*
41 *Gestiet à furno redeuntes scire,* 42 *lacúque,*
Et pueros, & anus. 43 *agedum, pauca accipe contra.*
Primùm ego me illorum, 44 *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim 45 *concludere versum*
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
46 *Sermoni propriora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, 47 *des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam, 48 *comœdia, necne poema*
Esset, 49 *quæsiuere: quòd* 50 *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd 51 *pede certo*
52 *Differt sermoni* 53 *sermo merus.* 54 *at pater ardens*
55 *Sæuit, quòd meretrice* 56 *nepos insanit amica*
Filius, vxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet 57 *ante*
Noctem 58 *eum facibus, nunquid* 59 *Pomponius istis*
60 *Audiret leuiora,* 61 *pater si viueret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
61 *Quem si dissoluas, quiuis stomachetur eodem*
Quo 63 *personatus pacto pater.* 64 *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
65 *Tempora certa modosq; & quod prius ordine verbum*
Posterius facias, præponens vltima primis: (*est*
66 *Non, vt si soluas,* POSTQVAM DISCORDIA TETRA

51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro differt, cum deterius ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est antipophora, ad concipiendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur, vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus heluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inuisebant amasias suas. 59 Pompo. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò, æquè asperè obiurgaretur. 61 Pomponij pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non itanumeres, quemadmodum si solas hunc versum Ennianum, sc, postquam discordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT:
Inuenias etiam [67] *disiecti membra poetis.*
[68] *Hactenus hæc:* [69] *aliâs, iustum sit necne poema.*
Nunc illud tantùm [70] *quæram: meritóne tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus vterque [75] *timor latronibus: at bene si quis*
[76] *Et puris viuat manibus contemnat vtrumque.*
[77] *Vt sis tu similis Cœli Birriq;, latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Queis manus insudet vulgi, Hermogenisq; Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non vbiuis, coràmue quibuslibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] *quique lauantes:*
[86] *Suaue locus voci resonat conclusus.* [87] *inanes*
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] *sine sensu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. Lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *studio paruus facis: vnde petitum*
[91] *Hoc in me iacis?* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *solutos*
Qui captat risus hominum, famamq; [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane caueto*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus vnus auet [2] *quauis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquã: post,* [5] *hunc quoq; potus,*

67 Lacerati poetæ vestigia.
68 Hactenus vtrum satyra & comœdia sint poema: *quod Horatius non dubitat*
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram à te & Romane.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accusator acerrimus sic & Caprius.
73 Assiduitate agendi valdè ranci.
74 Cum libellis accusatorijs, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Viuat manibus à scelere purus.
77 Quamuis tu sis similis Cœli. &c.
78 Si ego sim accusatoribus dissimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam proftabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus è vulgo?
82 Præterea non recito. &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis, Horatij consuetudinem improbans. At multi sunt, &c.
85 Lauantes in balneis. 86 Locus cameratus in Balneis suauiter voci resonat. 87 Leues poetas hoc iuuat. 88 Stulté. 89 Tempore incongruo. 90 Data operæ. 91 Hoc mihi obijcis. 92 Denique quis eorum est author, id est, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines pernitiosi. 94 Immoderatos risus. 95 Dicax significat iocosum cum mordacitate, Angl. a frotting fellow. 96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic est pernicioſus & infœlix. 99 Lectis discubitorijs. 1 Duodecim conuiuas in vno triclinio. 2 Quauis ratione cunctos delicijs & salibus aspergere. 3 Præter conuiuij magistrum. 4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ. 5 Conuiuatorem etiam maledictis insectatur, cui potus est.

Condita

Condita quum [6] *verax aperit præcordia* [7] *Liber.*
[8] *Hic tibi comis, & vrbanus, libérque videtur,*
[9] *Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,*
[10] *Pastillos Rufilli olei, Gorgonius hircum,*
[11] *Liuidus & mordax videor tibi? mentio siqua*
De Capitolini furtis iniecta [12] *Petilli*
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] *Me Capitolinus* [14] *conuictore vsus amico-*
-que à puero est, causaq; mea permultis rogatus
Fecit: & incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] *iudicium illud*
Fugerit, [16] *hic nigræ succus loliginis, hæc est*
[17] *Æruginomera* [18] *quod vitium procul abfore* [19] *chartis,*
Atque animo prius, vt si quid promittere de me
Possim alium, verè promitto, liberius si
Dixero quid, si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis, insuetum [20] *pater optimus hoc me,*
[21] *Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.*
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] *vt malè viuat filius? vtque*
Barrus inops? [23] *magnum documentũ, ne* [24] *patriam rem*
Perdere quis velit. A turpi mer etricis amore
Quum deterreret, [25] *Sectani dissimilis sis.*
Ne sequerer [26] *mœchas, concessa quum venere vti*
Possem. Deprensi non bella est fama [27] *Treboni,*
Aiebat. [28] *sapiens, vitatu quidque petitu*
Sit melius, [29] *causas reddere tibi: mi satis est, si*
[30] *Traditum ab antiquis morem seruare, tuámque*
Dum [31] *custodis eges, vitam famámque tueri*
Incolumem possim. [32] *simulac duraverit ætas*
Membra animumq; tum, [33] *nabis sine cortice. sic me*

6 Bacchus veritatẽ dicere cogit.
7 Bacchus pro viro.
8 Hic, quem proxime descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra Satyra secunda.
11 Maligus.
12 Petillus cum coronam e Capitolio surripuisset, iudicio absolutus est.
13 Defendas his verbis, Me Capit. &c.
14 Comina & familiari.
15 Quod non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odij est plenissima. ducta est Metaph. ab aerramento piscis loliginis quæ alba est externè, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amiciciæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus insectebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Vt quæque vitia fugerẽ, ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à maioribus relictam.
25 Sectanus erat turpis mœchus.
26 Matronas.
27 Treboni in adulterio fuit deprehensus.
28 Philosophus (inquit Horatij pater) causas tibi reddet.
29 Rationes
30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare.
31 Pædagogi.
32 Posteaquam ætas corroborauerit membra.
33 Alienis præceptis non egebis. Metaph. ducta à pueris, qui corticis ope natare discunt.

34 Formabat puerum dictis: & siue iubebat
Vt facerem quid, 35 habes autorem quo facias hoc:
36 Vnum ex iudicibus selectis 37 obijciebat.
Siue vetabat: 38 An hoc inhonestum & inutile factu
Nécne sit, addubites, 39 flagret rumore malo quum
Hic atque ille? 40 Auidos vicinum funus vt egros
41 Exanimat, mortisq; metu sibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitijs. 42 ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quacunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitijs 43 teneor. fortassis & 44 istinc
Largiter abstulerit longa ætas, 45 liber amicus,
46 Consiliu propriũ. neque enim quum 47 lectulus aut me
Porticus excepit, 48 desum mihi. 49 Rectius hoc est:
Hoc faciens, viuam melius. 50 sic dulcis amicis
Occurram. 51 hoc quidam non bellè: numquid ego illi
52 Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
53 Compressis agito labris. vbi quid datur oti,
54 Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitijs vnum. cui si 55 concedere nolis,
56 Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi. nam 57 multo plures sumus: ac veluti te
58 Iudæi cogemus in hanc concedere 59 turbam.

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Sunt verba patris sui.*
36 Vnum ex equestri ordine vnde iudices elegabantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater*, An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeo intemperantes vt quosuis cibos sine discrimine vorent.
41 Quemadmodũ mors vicini terret ægros auidos. Sic, &c.
42 Ex hoc patre einsque præceptis.
43 Obnoxius sum. fortasse vitijs paruis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitijs mediocribus.
45 Amicus liberè vitia nostra etiam occultissima exagitat.
46 Consilium, quod quisque suapte sponte capit.
47 Quum in lectulo iaceo vel in porticu deambulo. 48 Negligo, quod mei est officij. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic. i. si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam, non fecit belle. 52 Faciam insciens? Dij prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Summus valde multi. 58 Iudæi sub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATIRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio.

EGressum magna me excepit[1] Aricia Roma
Hospitio modico: rhetor[2] comes Heliodorus,

1 Aricia, parua ciuitas in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 *Facundus comes in via pro vehiculo est.*

Gre-

Græcorum longè doctiſſimus, inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignauis diuiſimus, altius ac nos
Præcinctis vnum, minus eſt grauis Appia tardis.
Hîc ego, propter aquam, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exſpectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras, & cœlo diffundere ſigna parabat.
Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ
Ingerere, huc appelle. trecentos inſeris: ohe
Iam ſatis eſt. dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices, ranæq; paluſtres
Auertunt ſomnos. abſentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim, tandem feſſus dormire viator
Incipit: ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitq; ſupinus.
Iámque dies aderat, quum nil procedere linтrem
Sentimus: donec cerebroſus proſilit vnus,
Ac mulæ nautæq; caput lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. quarta vix demum exponimur hora,
Ora manuſque tua lauimus Feronia lympha.
Millia tum pranſi tria repimus, atque ſubimus
Impoſitum ſaxis latè candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
Cocceius: miſſi magnis de rebus vterque
Legati, auerſos ſoliti componere amicos.
Hîc oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinire. interea Mæcenas aduenit, atque
Cocceius: Capitoq; ſimul Fonteius, ad vnguem

3 Iode venimus ad mercatum Appij oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna mensura metiri. conſueuerunt.
6 Bidno confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Vnius dici iter.
9 Eſt via Appia minus laboriosa tardè ambulantibus propter diuersoriorum frequentiam.
10 Propter aquam paluſtrem & fœtidam.
11 Non cœno.
12 Grauate.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & ſtellas ſpargere.
15 Tum ſerui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. *verba ſunt ſeruorum à dominis præmiſſorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mulæque nauim eripa contra aquam traheret.
21 Moleſti culices.
22 Depellunt ſomnos.
23 Plenus vino malo. vide ſupra Sat. 1.
24 Viator quàmuis moderabatur.
25 Contentioſe, vter præcelleret. in amicæ laudibus decantandis. 26 Funes, quibus mula trahebat nauim.
27 Ne nauis per paludes vagaretur. 28 Temerè iraſcens & iracundiam celeriter deponens. Angl. **hatte-licke.** 29 Verberat. 30 Exponimur è nauc, i. tranſeramur.
31 Apoſtrophe eſt ad Feroniam deam, ex cuius ſacro fonte ſumpta aqua manus & ora abluebant prandium ſumpturi. 32 Lente ambulamus propter loci aceluitatem & ſtomachi repletionem. 33 Anxur, Volſcorum oppidum promipens in mare. 34 Iuriſconſultus quem M. Antonius miſerat ad Auguſtum. 35 Amicos diſſidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo abſolutus & perfectus.

Facius

Factus homo,[39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco prætore libenter:*
Linquimus,[41] *insani ridentes præmia scribæ,*
[42] *Prætextam, & latum*[43] *clauum, prunæq;*[44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,*
Murena præbente[46] *domum, Capitone*[47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius[48] *Sinuessæ Virgiliúsque,*
Occurrunt:[49] *animæ, quales neque*[50] *candidiores*
Terra tulit,[51] *neque queis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo[52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quæ villula.*[54] *tectum*
Præbuit: &[55] *parochi quæ debent ligna, salémque,*
[56] *Hinc muli Capuæ clitellas*[57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliúsque.*
Namque pila[59] *lippis inimicum, & ludere*[60] *crudis,*
[61] *Hinc nos*[62] *Cocceij recipit*[63] *plenissima villa,*
Quæ super est Claudi cauponas.[64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurræ pugnam Messiq; Cicerri
Musa velim memores:[65] *& quo patre natus vterque*
[66] *Contulerit lites.*[67] *Messi clarum genus Osci,*
Sarmenti[68] *domina extat.*[69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venêre.[70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse[71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.*[73] *caput & mouet:*[74] *O, tua cornu*
Ni foret[75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonij amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob præturã in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, paruo municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestem senatoriã latis clauis ornatam
44 Foculum, in quo sub aduentum hospitum vel conuiuarum suauis suffitus fiat.
45 In Formijs, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium siue tectum.
47 Cœnam dante Capitone
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuiũ clara ob vini copiã.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria sum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima est, &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiue, ita vt Capuæ pernoctarent. 58 Pilâ palmariâ. 59 *Lippus erat Horatius. Virgilius* κακοστόμαχος. 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facete in re ridicula Horatius innotat Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messi, *satis Ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat, & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium, quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Notes fortasse vestigium execta verruca.*

76 Sic

76 Sic mutilus minitaris? At 77 illi fœda cicatrix
78 Setosam 79 læui frontem turpauerat oris.
80 Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
Pastorem saltaret vtì 81 Cyclopa rogabat:
Nil illi 82 larua, aut tragicis opus esse 83 cothurnis.
84 Multa Cicerrus ad hæc. donasset iámne 85 catenam
86 Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,
87 Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat
Denique cur vnquam 88 fugisset: cui 89 satis vna
Farris libra foret, gracili sic, támque pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà 90 Beneuentũ: vbi 91 sedulus hospes
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
92 Vulcano, properabat 93 lambere tectum.
Conuiuas auidos cœnam seruósque timentes
94 Tum rapere, atque omnes restinguere velle 95 videres.
Incipit ex illo montes Appulia 96 notos
Ostentare mihi, quos torret 97 Atabulus: & quos
Nunquam 98 erepsemus, nisi nos vicina 99 Triuici
Villa recepisset, 1 lacrymoso non sine fumo,
2 Vdos cum foliis ramos vrente camino.
Hîc ego 3 mendacem stultissimus vsque puellam
Ad mediam noctem expecto. 4 somnus tamen aufert
5 Intentum veneri: tum immundo somnia 6 visu
7 Nocturnam vestem maculant, ventremq; supinum.
Quattuor 8 hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Mansuri 9 oppidulo, quod versu dicere 10 non est:
11 Signis persacile est. 12 venit vilissima rerum
Hîc aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
13 Callidus vt soleat humeris 14 portare viator,

75 Quasi bos mutilatus.
77 Cicero.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsutiem.
83 Propter magnam corporis staturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus quasi seruus, & qua, iam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num a foco dijs Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus seruum esse.
88 Quòd a domina sua nimis parce aleretur.
89 Ad diurnũ victũ.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni dispersq.
93 Contingere.
94 Rapere è flamma, vt cœnam seruarent
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio. quia ipse natus est in Appulia.
97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus, i. transiuissemus. 99 Triuicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel viridos. 3 Puellam, quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Semiuis eruptione, quæ fit in somno. 8 A villa Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexamero *hoc dictio Equotutium* stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator prouidus. 14 Panem portare.

16 Qui

[15] *Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior urna,*
[16] *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius [17] *discedit mœstus amicis.*
Inde [18] *Rubos fessi peruenimus, utpote longum*
Carpentes iter, & factum [19] *corruptius imbri.*
[20] *Postera tempestas melior: via peior, aduſque*
[21] *Bari mœnia piscosi. dehinc* [23] *Gnatia lymphis*
[24] *Iratis extructa dedit risusque iocósque:*
Dum [25] *flamma sine, thura* [26] *liquescere limine sacro*
Persuadere [27] *cupit.* [28] *credat Iudæus* [29] *apella:*
Non ego. nanque deos [30] *didici* [31] *securum agere æuum:*
Nec si quid miri faciat natura, deos id
[32] *Tristes ex alto cœli* [33] *demittere tecto.*
[34] *Brundusium longæ finis chartæq; viæq;.*

15 Canusi (oppidi Appuliæ) durus est panis.
16 Non ditior, id est, haud multo magis abundans aquâ quàm Equotitium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluuiam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluuiam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.

23 Gnatia est oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem feci longi itineris & huius sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium, quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitterent. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum posse quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longe meliorem in vita priuata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

[1] *NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos*
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint:*
[3] *Vt plerique solent,* [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: vt me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, dum [8] *ingenuus. persuades hoc tibi verè,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis maioribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra, Læuinum, [11] *Valeri genus,* [12] *vnde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit: vnius assis
Non vnquam pretio pluris [13] *licuisse:* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo: qui stultius honores
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ seruit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latèque remotos?
[19] *Namque esto: populus* [20] *Læuino mallet honorem*
Quàm Decio mandare, nouo: censorq́ue [22] *moueret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] *Vel meritò, quoniã in propria non* [24] *pelle quiessem,*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
[27] *Non minus ignotos generosis.* [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clauum? fieriq́ue* [30] *tribunum?*
Inuidia accreuit, [31] *priuato quæ minor esset.*
Nam [32] *vt quisq́ue* [33] *insanus nigris medium impedijt crus*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clauum,*
[36] *Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Vt si qui ægrotet quo morbo* [38] *Barrus, haberi*

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vafrè derides.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius liberti. i. serui manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli Sexti regis Ro. ex serua captiua nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile. regnauit tamen optimè.
10 Obscuris.
11 Valerij Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 AEstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis, antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.
20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum suasmoueret. 23 Atque id valdè meritò. 24 In proprio statu, ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æquè ac nobiles. 28 Quò tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem. i. dignitatem tibi à Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideò insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatorijs vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati claui, cui lati claui erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo animi corruptus & vnlierosus.

Vt cupiat formoſus: eat quacunque, puellis
Injiciat curam quærendi ſingula: quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, urbem ſibi curæ,
Imperium ſore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare & [39] *quærere cogit.*
[40] *Túne Syri Damæ, aut Dionyſi* [41] *filius, audes*
[42] *Deïjcere è ſaxo ciues? aut tradere* [43] *Cadmo?*
[44] *At Nouius collega gradu poſt me ſedet vno,*
Namq, eſt [45] *ille, pater quod erat meus.* [46] *hoc tibi Paulus*
Et Maſſala videris, ac hic, ſi ploſtra ducenta,
Concurrántque foro tria funera, [47] *magna ſonabit*
Cornua, quod vincátque tubas: [48] *ſaltem tenet hoc nos,*
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] *rodunt omnes libertino patre natum,*
[50] *Nunc, quia Mæcenas, tibi ſum* [51] *conuictor:* [52] *at o-*
[53] *Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.* *(lim,*
[54] *Diſſimile hoc illi eſt: quia non vt* [55] *forſit* [56] *honorem*
Iure mihi [57] *inuideat quiuis: ita te quoque* [58] *amicum,*
Præſertim [59] *cautum dignos aſſumere, praua*
Ambitione procul: fœlicem dicere [60] *non hoc*
Me poſſum caſu, quòd te [61] *ſortitus amicum.*
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
[62] *Vt veni coram,* [63] *ſingultim pauca loquutus,*
([64] *Infans namque pudor prohibebat plura profari*)
[65] *Non ego me claro natum patre, non ego circum*
Me [66] *Satureiano vectari rura caballo,*
Sed quod eram narro. [67] *reſpondes (vt tuus eſt mos)*
Pauca. abeo: & reuocas nono poſt menſe, iubéſque

39 Cogit curioſe percontari de ſe & ſuis natalibus.
40 Apoſtrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium euectos.
41 E ſeruo quopiam natus.
42 Aude præcipitare à ſaxo Tarpeio noxium & damnatum. i. audes tu tribunatu fungi?
43 Tradere carnifici.
44 Reſpondet filius Damæ dicens collegam ſuum ſe eſſe ignobiliorem.
45 Eſt ille libertus, cuius ego ſim libertinus.
46 In hoc quòd collega tuo ſis ſuperior, videris eſſe nobilis vt Paulus. *ſunt verba Horatij vel alius ciuis Romani.*
47 Vocem edit qnę omnem ſtrepitum vincat.
48 Quæ vocis magnitudo facit nos ſuſtinere eius ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.

51 Si tibi familiaris & conuius. 52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Diſſimile eſt tribunum militum olim fuiſſe, & tibi hodie familiarem eſſe. 55 Fortaſſe. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Inuidere poſſit. 58 Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Conſideratum. 60 Non hac ſorte poſſe prædicacare me fœlicem. 61 Quòd nactus ſim te amicum. 62 Poſtquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor eſt linguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Saturejanis, id eſt, Appulis paſcuis nato. 67 Tu ô Mæcenas reſpondes pauca.

Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[68] *Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.*
Atqui si vitijs [69] *mediocribus ac mea paucis*
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque auaritiam, neque sordes, [70] *ac mala lustra*
Obyceret verè quisquam mihi: [71] *purus & insons*
(Vt me collaudem) si vivo, & charus amicis:
[72] *Causa fuit pater his:* [73] *qui macro pauper agello*
Noluit in [74] *Flaui ludum me mittere,* [75] *magni*
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Læuo [76] *suspensi loculos* [77] *tabulámque lacerto,*
Ibant [78] *octonis referentes idibus* [79] *æra.*
[80] *Sed puerum est ausus Romam* [81] *portare, docendum*
Artes, quas doceat quiuis eques atque senator
[82] *Semet prognatos.* [83] *vestem seruósque sequentes*
In magno vt populo si quis vidisset, [84] *auita*
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
[85] *Ipse mihi custos incorruptissimus omnes*
Circum doctores aderat. quid multa? [86] *pudicum*
(Qui primus virtutis bonor) seruauit ab omni
Non solùm facto, verùm [87] *opprobrio quoque turpi:*
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, [88] *olim*
[89] *Si præco paruas, aut (vt fuit ipse) coactor*
Mercedes sequerer. [90] *neq; ego essem quæstus, ab hoc nunc*
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me [91] *pœniteat sanum patris huius:* [92] *eoq;*
[93] *Non, vt magna* [96] *dolo factum negat esse suo pars*
Quòd non ingenuos habeat clarosq; parentes,
Sic me defendam, longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

68 Non generis splendore, sed vitæ probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si viuo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flaui calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flauio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram ætatem.
82 Filios vel propepotes suos.
83 Adeò vt si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex auito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, vt præco fuissem vel coactor, id est, publicarum rerum minister.
90 Si me fecisset præconem aut coactorem.
91 Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum.
92 Atque, ideo.
93 Non sic me defendam, vt, &c.
94 Suo vitio & culpa.

Acer-

A certis annis æuum [95] *remeare peractum,*
Atque alios [96] *legere ad faſtum quoſcunque parentes*
[97] *Optaret ſibi quiſque: meis contentus,* [98] *honeſtos*
Faſcibus & ſellis nolim mihi ſumere: demens
Iudicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quòd
Nollem [99] *onus (haud vnquã ſollicitus) portare moleſtũ,*
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] *res,*
[2] *Atque ſalutandi plures: ducendus & vnus*
[3] *Et comes alter, vti ne ſolus riſue per gré-*
-Ve exirem: plures calones atque caballi
Paſcendi: ducenda [4] *pretorrita. nunc mihi* [5] *curto*
Ire licet mulo, vel, ſi libet, vſque Tarentum:
[6] *Mantica cui lumbos onere vlceret, atq; eques armos.*
Obiiciet nemo [8] *ſordes mihi, quas tibi* [9] *Tulli,*
Quum [10] *Tiburte via prætorem quinque ſequuntur*
Te pueri, [11] *laſanum portantes* [12] *œnophorúmque.*
[13] *Hoc ego commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque aliis, viuo. quacunque [14] *libido eſt,*
Incedo ſolus: percontor [15] *quanti olus, ac far:*
[16] *Fallacem circum,* [17] *veſpertinúmque pererro*
Sæpe forum: aſſiſto diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] *Laganique catinum.*
Cœna miniſtratur [20] *pueris tribus: &* [21] *lapis albus.*
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: [22] *aſtat echinus*
[23] *Vilis cum patera* [24] *guttus,* [25] *Campana ſupellex.*
Deinde eo dormitum, non ſollicitus, mihi quòd cras
Surgendum ſit mane, [26] *obeundus Marſya, qui ſe*
Vultum ferre negat Nouiorum poſſe [27] *minoris.*
[28] *Ad quartam iaceo: poſt hanc vagor: aut ego* [29] *lecto:*
Aut ſcripto quod me tacitum iuuet. vngor [30] *oliuo,*

95 Repueraſcere.
96 Eligere ad oſtentationem.
97 Vt alios parentes quiſque ſibi optaret, Ego meis contentus nolim, &c
98 Parentes ornatos magiſtratuum inſignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum vel, ambitionis cauſa.
3 Honoris gratiã.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo, qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res neceſſariæ ferebantur.
7 Seſſor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo ſuperiùs.
10 Via, quæ Tybur ducit.
11 Vas in quo alius exoneratur. Angl. a cloſeſtoole.
12 Vas, in quo vinũ ferebatur.
13 In hac re multis alijs.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Aſtrologi & ſomniorum interpretes erãt frequentes.
17 Veſperi.
18 Interſum rebus diuinis, vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.
19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Menſa marmorea. 22 Aſtat mihi cœnanti Echinus, id eſt, vas fictile ſic nominatum à ſimilitudine Echini marini, 23 Parui pretij.
24 Ex gutto vinum guttatim ſeu minutatim fundebatur. 25 Vaſa fictilia, in Campania facta.
26 Obeunda prima pars fori, vbi poſita eſt ſtatua Marſyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Nouiorum Iunior erat improbiſsimus litigator. qui ad hanc ſtatuam ſummo mane turpiſsimè fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lecto aut ſcriptito. 30 Oleo, non ex lucernis, detracto.

Non quo fraudatis immundus[31] Natta lacernis.
Aſt vbi me feſſum Sol[32] acrior ire lauatum
Admouuit, fugio rabioſi tempora[33] ſigni.
Pranſus[34] non auidè, quantum[35] interpellet inani
Ventre diem durare,[36] domeſticus otior. hæc eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione grauique:
[37] His me conſolor, victurus ſuauius[38] ac ſi
Quæſtor auus, pater atque meus patruuſque fuiſſent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol eſtidior.
33 Caniculæ.
34 Pranſus moderatè & parcè.
35 Quantum non ſinat me ingegrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hac vita me conſolor.
38 Suauius quam ſi ſpatilia eſſem ſenatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Perſico deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto Rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe ferunt, qui nunc eam contumeliam vlciſci velit.

Proſcripti Regis[2] Rupili[2] pus atque venenum
[3] Hybrida, quo pacto ſa Perſius vltus, opinor
Omnibus & [4] lippis notum & [5] tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dines habebat
[6] Clazomenis, etiam lites cum[7] Rege moleſtas:
[8] Durus homo, atque [9] odio qui poſſit vincere Regem:
[10] Confidens, [11] timiduſque: adeò ſermonis amari.
[12] Siſennas, Barros[13] vt equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter vtrumque
Conuenit (hoc etiam ſunt omnes iure moleſti,
Quo fortes, quibus aduerſum bellum incidit inter
Hectora[15] Priamiden, animoſum atque inter Achillem)
Ira fuit capitalis,[16] vt vltima diuideret mors:
Non aliam ob cauſam, niſi quòd virtus in vtroque
Summa fuit.[17] duo ſi diſcordia vexet inertes:

1 Inter Rupillium cognomento Regem & Perſium quendam natione Græcum moleſtæ lites extiterunt. Rupilius ab Auguſto in triumuiratu proſcriptus eſt & damnatus.
2 Pus venenoſum, i. peſtiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Rom. natus. Angl. a mongrell.
4 Lippi ad ſe allicinat loquace.
5 Apud tonſores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Durocervicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiſſimos conuitiatores. 13 Vt longè ſuperaret. *Equi albi dicuntur omnium celerrimi.* 14 Omnes moleſti eo ſunt iure, quo fortes, i. eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Vt ſola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut si[18] *disparibus bellum incidat, vt Diomedi*
Cum[19] *Glauco: discedat pigrior, vltro*
Muneribus missis Bruto Prætore[20] *tenente*
Ditem Asiam, Rupili & Persi par[21] *pugnat, vti non*
[22] *Compositus melius*[23] *cum Bitho Bacchius. in ius*
Acres[24] *procurrunt, magnum*[25] *spectaculum vterque.*
Persius exponit[26] *causam: ridetur ab omni*
Conuentu: laudat Brutum, laudátque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellásque salubres,
Appellat[27] *comites,*[28] *excepto Rege:*[29] *canem, illum,*
Inuisum agricolis sydus, venisse.[30] *ruebat*
Flumen vt hybernum,[31] *fertur quò rara securis.*
Tum[32] *Prænestinus salso multúmque fluenti*
[33] *Expressa arbusto*[34] *regerit conuitia,*[35] *durus*
Vindemiator, & inuictus, cui sæpe[36] *viator*
Cessisset, magna compellans voce[37] *cucullum,*
At Græcus, postquam est Italo perfusus[38] *aceto,*
Persius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui[39] *reges consueris tollere, cur non*
Hunc regem iugulas? operum[40] *hoc (mihi crede) tuorum est.*

18 Forti & ignauo.
19 Glaucus ignauior, vltrò Diomedi, vt ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis.
20 Bruto Asiam occupante.
21 Verbis acerbè contendat.
22 In certamen congressurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & iudicij.
26 Causam suam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Caniculam pestiferam, sydus horribile.
30 Incousultè dicebat.
31 Quò frondator raró pertingit vt ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Præneste natus.
33 Connitia depropta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator priùs de via vindemiatori conuitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem & eam appellans anem pigram ac nidi sui obliuiscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

Olim truncus eram[2] *ficulnus,*[3] *inutile lignum:*
Quum faber[4] *incertus scamnúm faceréne Priapum,*
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiúmque
Maxima[5] *formido. nam fures*[6] *dextra coercet,*
Obscœnóque ruber porrectus ab inguine[7] *palus:*
Ast importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram.
2 Truncus fici arboris.
3 Lignum nullam ad rem vtile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis ex palo fictus.

Terret fixa, vetátque [8] nouis considere in hortis.
[9] Huc prius angustis eiecta [10] cadauera cellis
Conseruus vili portanda locabat [11] in arca:
Hoc miseræ plebi [12] stabat commune sepulcrum,
[13] Pantolabo scurræ, Nomentanóque [14] nepoti.
Mille pedes [15] in fronte, trecentos [16] cippus [17] in agrum
[18] Hic dabat: [19] hæredes monimentum ne sequeretur.
Nunc licet [20] Esquilijs habitare, [21] salubribus, atque
[22] Aggere in aprico spatiari, [23] quo modò tristes
Albis [24] informem spectabunt ossibus agrum.
Quum mihi [25] non tantum furesque feræq́, suetæ
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] versant atque venenis
Humanos animos, [27] hos nullo perdere possum
Nec prohibere modo, [28] simulac vaga Luna decorum
Protulit os, quin ossa [29] legant, herbásque nocentes.
Vidi egomet nigra [30] succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudas, passóque capillo,
Cum Sagana [31] maiore vlulantem (pallor vtráque
Fecerat horrendas aspectu) [32] scalpere terram
Vnguibus, [33] & pullam diuellere mordicus agnam
Cœperunt. [34] cruor in fossam confusus: vt inde
[35] Manes elicerent, animas responsa daturas.
[36] Lanea & effigies erat, altera cerea: [37] maior
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, [38] seruilibus, vtque
Iam peritura, modis. [39] Hecaten vocat altera, sœuam
Altera [40] Tisiphonen. serpentes atque videres
[41] Infernas errare canes: Lunámque [42] rubentem,

1 In hortis nuperrimè factis, vel, nuper à Mæcenate institutis
9 Ad hunc locum, *vide Priapi statuam.*
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus vniuersum patrimoniũ abligurierat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarẽ turpiter consumpserat.
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum quibus testatores declarabant, se certũ loci spatium è suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquilijs datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchrã iam extruxerat hortosque amœnos adiunxerat.
21 Sepulchris remotis.
22 In cõlle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tãm fures, &c. quàm. 26 Immutat. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, maiorem & minorem, 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream verberaret. 38 Vt miserabiliter peritura. 39 Proserpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ cædes vlciscitur. 41 Styglas canes Proserpinæ comites. 42 Lunam rubescentem.

Ne

Ne foret[43] *his teſtis, poſt magna*[44] *latere ſepulcra,*
Mentior at ſiquid, merdis caput[45] *inquiner albis*
Coruorum: atque in me veniant mictum atque cacatum
Iulius &[46] *fragilis Pediatia, furq; Voranus.*
Singula quid memorem? quo pacto[47] *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana reſonarent triſte &[48] *acutum?*
Vtque lupi barbam[49] *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? &[50] *imagine cerea*
Largior arſerit ignis? & vt non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta[51] *duarum?*
Nam,[52] *diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi*
Diffiſſa nate[53] *ficus.*[54] *at illæ currere in vrbem.*
Canidiæ[55] *dentes, altum Saganæ*[56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno riſuq; iocóque*[58] *videres.*

43 His veneficijs.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amiſit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculoſæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liqueſcebat, in pernitiem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum ſonat veſica rupta & diſciſſa. 53 Ego Priapus é ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non ſuos dentes ſed alienos arte inſitos. 56 Saganæ comam oppoſitam, i. crinem hypocriticum, Angl. **a perugg.** 57 Licia ex diuerſis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Deſcribit cuiuſdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia ſtultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via[1] *ſacra (ſicut meus eſt mos)*
Neſcio quid meditans nugarum, &[2] *totus in illis:*
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptaq; manu,[3] *Quid agis, dulciſſime rerum?*
[4] *Suauiter, vt nunc eſt, inquam: & cupio*[5] *omnia quæuis.*
Quum aſſectaretur, Num quid vis?[6] *occupo. at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti ſumus, Hìc ego, Pluris*

1 In via ſacra fordus ictum fuit inter Romulum & Tacium.
2 In illis nugis.
3 Quomodo vales Horati? *inquit me.*
4 Rectè valeo ſecundum temporum conditionem.
5 Cupio vti tibi proueniant omnia ex animi ſententia. 6 Præuenio illum his verbis, Nunquid aliud vis? 7 Hoc volo, vt nos noris.

Hoc

8 Idcirco, quia doctus es, pluris à me fies.
9 Vehementer, vsque ad miseriam.
10 Ibam aliquando celerius.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor deflueret præ animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbatur, ergo fœlicis erat cerebri.
15 Posteaquam.
16 Valdè cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba sunt Horatij, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc, illuc circumduci.
22 Respondet garrulus affectator.
23 Translatio ast à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationẽ significant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viscus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij.
27 Saltare.

8 *Hoc (inquam) mihi eris.* 9 *Miserè discedere quærens,*
10 *Ire modò ocyus, interdum* 11 *consistere: in aurem*
12 *Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos*
13 *Manaret talos. ô te* 14 *Bollane cerebri*
Fœlicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: 15 *vt illi*
Nil respondebam, 16 *Miserè cupis (inquit) abire:*
Iamdudum video. 17 *sed nil agis:* 18 *vsque tenebo,*
Persequar. 19 *hinc quò nunc iter est tibi?* 20 *nil opus est te*
21 *Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:*
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæsaris hortos.
22 *Nil habeo quod agã, & non sum piger: vsq; sequar te.*
23 *Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,*
Quum grauius dorso 24 *subijt onus.* 25 *incipit ille:*
Si bene me noui, non 26 *Viscum pluris amicum,*
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra 27 *mouere*
28 *Mollius? inuideat quod &* 29 *Hermogenes, ego canto.*
30 *Interpellandi locus hic erat, Est tibi mater.*
Cognati, 31 *queis te saluo est opus?* 32 *Haud mihi quisquã:*
Omnes 33 *composui.* 34 *Fœlices. nunc ego resto:*
35 *Confice. namq; instat fatum mihi triste,* 36 *Sabella*
Quod 37 *puero cecinit,* 38 *diuina mota anus vrna.*
39 *Hunc neq; dira venena, nec* 40 *hostilis auferet ensis:*
41 *Nec laterum dolor, aut tussis, nec* 42 *tarda podagra:*
Garrulus hunc 43 *quando consumet cunque loquaces,*
Si sapiat, vitet, simulatq; adoleuerit ætas.
Ventum erat 44 *ad Vestæ, quarta iam parte diei*
Præterita: & casu, tunc respondere 45 *vadato*

8 Facilius quàm ego. 29 Canter optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria. 32 Respondet garrulus. 33 Omnes sepelini. 34 Sunt verba Horatij, qui mortuus appellat fœlices huius loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatij nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota vrna diuinã, in quam sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatij per sortes vrnæ edoctæ.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando garr, &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in ius vocauerat.

Debebat:

Debebat: quod ni feciſſet,[46] *perdere litem.*
Si me amas,[47] *inquit, paulum hîc ades.*[48] *Inteream ſi*
Aut valeo[49] *ſtare, aut noui ciuilia iura:*
Et propero[50] *quò ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit:*
Tene relinquam,[51] *an rem?*[52] *Me, ſodes, Non faciã,*[53] *ille*
Et præcedere cœpit. Ego (vt contendere durum eſt
[54] *Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?*
[55] *Hinc repetit.*[56] *Paucorũ hominũ,*[57] *& mentis benè*
Nemo[58] *dexteriùs fortuna eſt vſus.*[59] *Haberes (ſanæ.*
Magnum adiutorem, poſſet qui ferre[60] *ſecundas,*
[61] *Hunc hominem velles ſi*[67] *tradere. diſpeream ni*
[63] *Summoſſes omnes.*[64] *Non iſto viuimus*[65] *illic*
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla eſt,
Nec magis his aliena[66] *malis. nil mi officit vnquam,*
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus vni-
Cuiq; ſuus.[67] *Magnum narras, vix credibile.*[68] *Atqui*
Sic habet.[69] *Accendis quare*[70] *cupiam magis illi*
Proximus eſſe.[71] *Velis tantummodo.*[72] *quæ tua virtus,*
Expugnabis. & eſt[73] *qui vinci poſſit: eoq;*
Difficiles aditus primos habet.[74] *Haud mihi deero:*
Muneribus ſeruos corrumpam: non, hodiè ſi
Excluſus fuero, deſiſtam.[75] *tempora quæram:*
Occurram in triuijs:[76] *deducam. Nil ſine magno*
Vita labore dedit mortalibus.[77] *Hæc dum agit, ecce,*
[78] *Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi charus: & illum*
Qui pulchrè noſſet: conſiſtimus. Vnde venis? &,
Quò tendis?[79] *rogat: &*[80] *reſpondet. vellere cœpi,*
Et[81] *preſſare manu lentiſſima brachia, nutans,*
[82] *Diſtorqueus oculos, vt me eriperet.*[83] *male ſalſus*
Ridens[84] *diſſimulare: meum iecur*[85] *vrere bilis.*

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam interea *inquit Horatius.*
49 Stare in iudicio ſeu in iure.
50 Ad Cæſaris hortos.
51 An cauſam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Nom faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio garrulus ſermonem interminum ſic teperit. Quomodo Mæcenas tecũ agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius) eſt homo paucis familiaribus contentus.
57 Et ſapiens eſt.
58 Dexteriùs quàm tu, inquit garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes, qui tibi ſecundus eſſe poſſet.
61 Seipſum ſuo tangit digito & demonſtrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Niſi ſummonere poſſes omnem, qui te anteceduat gratia apud Mæcenatem.
64 Reſpondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Inuidia æmulatione, criminationibus, &c.
67 Rem incredibilem narras, *inquit garrulus.* 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (*inquit garrulus*) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 17 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea eſt tua virtus, vt facilè ſis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si ſæpe inſtabis. 74 Diligentiam adhibebo inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuſcus me rogat. 80 Reſpondet à me rogatus. 81 Ariſtius comprimere brachia. 82 Huc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Rideus diſſimulabas. 85 Bilis meum iecur vrebat, vehementer irascebar.

86 Certè

16 Certè neſcio quid ſecretò velle loqui te
Aiebas mecum. *87 Memini benè: ſed meliori*
Tempore dicam: hodie *88 triceſima ſabbata. vin' tu*
89 Curtis Iudæis *90 oppedere?* *91 Nulla mihi (inquam)*
Religio eſt. *92 At mi. ſum paulo* *93 infirmior, vnus*
94 Multorum ignoſces: aliàs loquar. *95 Hunccine ſolem*
96 Tam nigrum ſurrexe mihi? *97 fugit improbus, ac me*
98 Sub cultro linquit. caſu venit obuius illi
99 Aduerſarius: &, *1 Quò tu turpiſſime? magna*
Exclamat voce: &, *2 Licet anteſtari? Ego verò*
3 Oppono auriculam. *4 rapit in ius. clamor vtrinq;*
Vndique concurſus: ſic me ſeruauit *5 Apollo.*

16 Certè neſcio quid ſecretò velle loqui te Aiebas mecum. 87 Memini benè: ſed meliori Tempore dicam: hodie 88 triceſima ſabbata. vin' tu 89 Curtis Iudæis 90 oppedere? 91 Nulla mihi (inquam) Religio eſt. 92 At mi. ſum paulo 93 infirmior, vnus 94 Multorum ignoſces: aliàs loquar. 95 Hunccine ſolem 96 Tam nigrum ſurrexe mihi? 97 fugit improbus, ac me 98 Sub cultro linquit. caſu venit obuius illi 99 Aduerſarius: &, 1 Quò tu turpiſſime? magna Exclamat voce: &, 2 Licet anteſtari? Ego verò 3 Oppono auriculam. 4 rapit in ius. clamor vtrinq; Vndique concurſus: ſic me ſeruauit 5 Apollo.

16 Sunt verba Horatij ad Fuſcum.
87 Reſpondet Fuſcus.
88 Sabbata triceſimo quoque die menſe redeunt. Alij Neomenias intelligunt, alij magnum Iudæorum Sabbat. quo die agnum comedebant.
89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumciſam.
90 Contradicere, & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatij.
92 At mihi aliqua eſt religio, inquit Fuſcus. 93 Sum aliquanto ſuperſtitioſior. 94 Vnus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi ſurrexiſſe oportuit? 97 Fugit Fuſcus malè ſalſus. 98 Linquit in ſummo periculo, vt victimam iamiam mactandam. 99 Garruli aduerſarius. 1 Quò pergis improbiſſime? 2 O Horati licet ne te teſtem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, vt me teſtem ſumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Auguſti forum, in quo erat eburnea Apollinis ſtatua.

SATYRA X.

Hac Satyra reſpondet ijs quos offenderat ſuprà Satyra quarta, quum Lucilij verſus reprehenderet: ac ſuæ reprehenſionis rationem reddit, qua eam fuiſſe iuſtam oſtendit.

NEmpe 1 incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili. quis tam Lucili fautor 2 inepte eſt,
Vt non hoc fateatur? 3 at idem, quòd ſale multo
4 Vrbem defricuit, 5 charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, 6 dederim quoque cætera, nã ſic
7 Et Laberi mimos, vt pulchra poemata, miror.
Ergo non ſatis eſt 8 riſu diducere rictum
Auditoris: & eſt quædam tamen 9 hîc quoque virtus.
Eſt breuitate opus: 10 vt currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures.
Et ſermone opus eſt modò triſti, ſæpè iocoſo:

1 Dixi Lucilium aſperum eſſe & durisculum in componendis verſibus.
2 Stulté.
3 Lucilius.
4 Quòd ciues Romanos acrius netarit.
5 In eodem Poemate laudatur, *ſed Iratus.*
6 Dare debeo.
7 Scenicos verſus Laberi ſcriptoris dicaciſſimi.
8 Non ſatis eſt auditori riſum mouere.
9 Eſt quædam virtus riſum mouere. 10 Ne ſententia claudicet.

[11] *Defendente vicem modò rhetoris, atque Poëtæ,*
Interdum [12] *vrbani, parcentis viribus atque*
Extenuantis eas [13] *consultò.* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque [15] *secat res.*
[16] *Illi, scripta* [17] *quibus Comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq́;* [19] *pulcher*
Hermogenes vnquam legit, neque [20] *simius iste,*
[21] *Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] *ô seri studiorum,* [23] *quiue putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior: [25] *vt Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, teipsum percontor, [26] *an & quum*
Dura tibi peragenda [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæq́; patrisq́; Latini,
Quum Pedius causas [28] *exudet Poplicola, atque*
[29] *Coruinus,* [30] *patrijs intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [32] *Canucini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra,*
Versiculos: vetuit me tali voce [34] *Quirinus.*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In syluam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere cateruas.*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *iugulat dum Memnona, dumq́;*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia iudice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum [46] *spectanda theatris.*
[47] *Arguta meretrice potes, Dauóque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris nunc, &c.
22 Hominis vafri & callidi.
13 Datâ operâ.
14 Iocus interdum plus valet quàm acrimonia.
15 Melius mordet, vel, melius decidit & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Ironicè homo bellus.*
20 Neque Demetrius poera deformis & breuis staturæ.
21 Qui nihil cantare didicit præter Caluum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς. qui sero studijs operam dedistis.
23 Qui putetis. *Nã particula ne, abundat in sententia, vel, Coniunctio est confirmans.*
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum
26 An tu patriæ oblitos, &c. Græca patrijs immiscere malis? 27 Accusati Petilli. *qui auream coronam Iouis futuratus est.* 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appuliai, patrim Græce partim Latinè loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo vtitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat. 40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum. 44 Ad certaminis prouocationem venientia. 45 Ludi magistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida

Eludente

Eludente ſenem,[48] *comis garrire libellos,*
Vnus vivorum, Fundani.[49] *Pollio regum*
Facta canit,[50] *pede ter percuſſo:*[51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius: dictu molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerant gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto fruſtra Varrone*[54] *Atacino.*
Atque quibuſdam alijs melius quod ſcribere poſſem,
[55] *Inuentore minor, neque ego illi detrahere auſim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere[56] *hunc lutulentum, ſæpe*[57] *ferentem*
Plura quidem[58] *tollenda relinquendis. age, quæſo,*
[59] *Tu nihil in magno doctius reprendis*[60] *Homero?*
Nil comis tragici[61] *mutat Lucibus*[62] *Atti?*
Non ridet verſus Enni[63] *grauitate minores,*
Quum de ſe loquitur,[64] *non vt maiore reprenſis?*
Quid vetat, & noſmet Lucili ſcripta legentes,
Quærere[65] *num illius, num*[66] *rerum dura negarit*
Verſiculos natura[67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac ſi*[69] *quis pedibus quid claudere*[70] *ſenis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet ſcripſiſſe ducentos*
Ante cibum verſus, totidem cœnatus.[72] *Etruſci*
Quale fuit Caſſi rapido feruentius amni
Ingenium:[73] *capſis quem fama eſt eſſe libriſq;*
Ambuſtum propriis.[74] *fuerit Lucilius, inquàm,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis,[75] *& Græcis intacti carminis autor:*
Quámque Poetarum ſeniorum turba: ſed ille,
[76] *Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,*
[77] *Detereret ſibi multa:*[78] *recideret omne quod vltrà*
Perfectum traheretur: & in verſu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex ijs qui hodie viuunt, potes argutam Comœdiam ſcribere comis, i. comiter & facete.
49 Tragediographus.
50 Trimetris verſibus.
51 Acer Varius dicit forte Epos, i. carmen heroicum, vt nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica ſcripſerat, non Aeneida.
55 Hoc erat quod ego melius poſſem ſcribere Satyras, quàm Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonenſis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura ſumenda, laudanda, & imitatione digna quàm quæ relinquantur & reijciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus ſcripſit Tragœdiam.
63 Verſus minus graues quàm oportet.
64 Nonne ridet, quaſi maior ſit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractauit. 67 Verſus magis elaboratos. 68 Molliores & leuius fluentes. 69 Ac ſi aliquis. 70 Hexametris verſibus vt aliquid claudat & finiat. 71 Hoc vno contentus. 72 Caſſi Parmenenſis. Parma eſt Etruriæ ciuitas. 73 Qui tam multa ſcripſit, vt mortuus ſuis libris fuerit combuſtus, nulla alia materia adhibita. 74 Demus quòd Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hâc noſtræ ætate natus. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne ſuperuacaneum.

79 *Sæpe*

[79] Sæpe caput ſcaberet, [80] viuos & roderet vngues.
[81] Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus [82] paucis lectoribus. an tua demens
[83] Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam ſatis eſt [84] equitē mihi plaudere: vt audax
Contemptis aliis exploſa [85] Arbuſcula dixit.
Men' moueat [86] cimex Pantilius? aut crucier quòd
[87] Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
[88] Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?
Plotius & Varius, Mæcenas Virgiliúſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam [89] Viſcorum laudet vtérque.
Ambitione [90] relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimúlque
Vos Bibuli, & Serui: [91] ſimul his te candide Furni,
Complures alios, doctos ego quos & amicos
[92] Prudens prætereo, quibus hæc, ſint qualiacunque,
[93] Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
[94] Deterius noſtra. [95] Demetri, teque Tigelli
[96] Diſcipulorum inter iubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo [97] citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad viuum roderet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris.
Præceptum eſt de cura in ſcriptis prius habenda quàm tualgentur.
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctiſſimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quàm ſperamus.
95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) iubeo plorare, i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum.
97 Subſcribe citò.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1] *nimis acer:* [2] *& vltra*
Legem tendere opus: [3] *sine neruis* [4] *altera quicquid*
Composui, pars esse putat: similesq; meorum
Mille die versus [5] *deduci posse. Trebati,*
Quid faciam, [6] *præscribe.* [7] *quiescas.* [8] *ne faciam, inquis*
Omninò versus? [9] *aio.* [10] *peream malè, si non*
Optimum erat. verùm nequeo dormire. [11] *ter vncti*
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] *Irriguúmque mero* [13] *sub noctem corpus habento.*
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] *laturus.* [15] *cupidum, pater optime, vires*
Deficiunt. neque enim quiuis [16] *horrentia pilis*
Agmina, nec [18] *fracta pereuntes cuspide Gallos,*
Aut [18] *labentis equo* [19] *describat vulnera Parthi.*
[20] *Attamen & iustum poteras, &* [21] *scribere fortem,*
[22] *Scipiadam vt sapiens Lucilius.* [23] *haud mihi deero,*
Cùm res ipsa feret. [24] *nisi dextro tempore,* [25] *Flacci,*

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ, i. vltra modum in vitijs insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententijs.
4 Altera pars, i. alij homines.
5 Tanquam lanam deduci, i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. *Nam iuxta clarum Iurisconsultum*
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desistas à scribendo
8 Hæc sunt verba Horatij
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij consilium. Nataturi vnguentant, vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulò ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis, i. Romanorum hastis.
17 Cuspide quam saucius hostis e corpore non potuit euellere nisi fractum. 18 Parthi ex equo dejecti. 19 Posit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum debitus occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatij verba.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui malè si [26] *palpere,* [27] *recalcitrat undiq; tutus.*
[28] *Quanto rectiùs hoc, quàm tristi ludere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumq;* [30] *nepotem:*
Cùm sibi quisq; [31] *timet, quanquà est* [32] *intactus, & odit?*
[33] *Quid faciam? saltat* [34] *Milonius,* [35] *vt semel* [36] *icto*
Accessit feruor capiti, [37] *numerúsque lucernis.*
Castor gaudet equis: ouo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis.* [40] *quot capitum viuunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilli vitu,* [42] *nostrûm melioris vtróque.*
[43] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *si malè cesserat, vnquam*
[46] *Decurrens aliò, neque si benè. quo sit, vt omnis*
[47] *Votiua pateat veluti descripta tabella,*
[48] *Vita senis. sequor hunc, Lucanus an Appulus* [49] *anceps.*
Nam venusinus arat finem sub [50] *vtrumque colonus,*
[51] *Missus ad hoc, pulsis (vetus est vt fama) Sabellis:*
[52] *Quò ne per vacuum Romanus incurreret hostis:*
Siue quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet [53] *vltrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] *latronibus? ô pater: & rex*
Iupiter, [56] *vt pereat positum rubigine telum:*
Nec quicquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commôrit, melius non tangere, clamo:*
[58] *Flebit: & insignis tota* [59] *cantabitur vrbe.*
[60] *Seruius iratus* [61] *leges minitatur, &* [62] *vrnam:*
[63] *Canidia Albuci, quibus est inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem reijcit ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatus.
34 Homo temulentus.
35 Posteaquam.
36 Capiti percusso à vini vaporibus.
37 Ebrius, rem vnam cernens, plures videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Cestibus & pugillatu delectatus.
40 Quot homines, tot sententiæ. *Trahit sua quemque voluptas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucillus.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè euenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo à naufragis. 48 Vita Lucilli. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Est enim Horatius in oppido Venusio natus.* 51 A Roma missus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulsis, peruium iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quenquam viuum. 55 A maledicis. 56 Vtinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) vt non sit causa cur illo vtar. 57 Qui me lacesserit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæsitor vel accusator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sortitionem in rebus dubijs, post factam ab accusatore & reo iudicum reiectionem. 63 Albucij filia venefica. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [65] *Turius, ſi quis ſe iudice certet.*
Vt, [66] *quo quiſque valet,* [67] *ſuſpectos terreat,* [68] *vtque*
Imperet hoc natura [69] *potens,* [70] *ſic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, [71] *niſi intus*
Monſtratum? Sceuæ [72] *viuacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet ſceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: ſeu me tranquilla ſenectus*
Expectat, [78] *ſeu mors atris circumuolat alis:*
Dives, inops, Romæ, [79] *ſeu fors ita iuſſerit, exul,*
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, [80] *color.* [81] *O puer vt ſis*
Vitalis metuo, [82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cùm eſt Lucilius auſus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora*
[87] *Cederet, introrſum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offenſi? aut læſo doluere* [90] *Metello?*
Famoſiq; Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumq; tributum.*
Scilicet vni [93] *æquus virtuti, atque* [94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi ſe à vulgo,* [96] *& ſcena, in ſecreta remorant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& diſcincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *ſoliti. quicquid ſum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli cenſum, ingeniúmque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixiſſe* [5] *inuita fatebitur vſque*
Inuidia: & [6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet ſolido. niſi quid tu, docte, Trebati,*

65 Index nummarius & venalis.
66 Quo modo quiſque plurimũ poteſt.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinate mecum.
71 Niſi à natura.
72 Sceuæ longæuam matrem committe, quam nimiũ viuere moleſtè fert.
73 Non gladio eam perimet ſed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen eſt.
75 Occidit matrem
76 Melle corrupto.
77 Ne ſim longior.
78 Sine mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita tulerit.
80 Quodque erit vitæ genus.
81 O Horati (inquit Trebatius) ne non ſis vinax metuo ſi Satyras ſcribes.
82 Et ne quis gratioſus apud maiores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid paſſus eſt Lucillius cum magnos viros carpſerit?
85 In morem Satyricum.
86 Vnuſcuiuſque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. vt cinis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucillij ingenio ſunt offenſi? 90 Ob Metellum & Lupum, homines improbos maledicis verſibus conſciſſos? 91 Culpauit. 92 Plebem infimam & tunicatum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Inſuper. 96 A populi conſpectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Iocari cum ipſo Lucillio. 99 Et a rebus ſeriis laxati. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti ſunt. 3 Infra annuum reditum Lucillij qui erat ordinis equeſtris. 4 Cum Auguſto, Mæcenate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolere. 7 In rem ſolidam incurret.

Diſſentio

Dissentis.[8] *equidem nihil hîc diffendere possum,*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid[9] *sanctarum inscitia legum:*
Si[10] *mala condiderit in quem quis carmina,*[11] *ius est,*
[12]*Iudiciúmque.*[13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum[14] *latrauerit,*[15] *integer ipse:*
[16]*Soluentur risu tabulæ,*[17] *tu missus abibis.*

8 Ergo(inquit Trebatius) non possum differre, quin pro re pronuntiem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut verant poenâ sancita *à Verbo sancior.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII. tabularum lata est.
12 Actio ex lege.
13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala, i. indocta. 14 Si lacerau erit. 15 Cùm sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur cum Iudicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absoluêris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, eum dicit non certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delicias in nonnullis cibis coufectari. Atque vt in commoda recenset quæ comitantur hunc, qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

Qvæ virtus, & quanta,[1] *boni, sit viuere paruo:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quæ[2] *præcepit O fel-*
Rusticus,[3] *abnormis sapiens, crassáq; Minerua)* *(lus*
Discitite non inter[5] *lanceis, mensasq;*[6] *nitentes,*
Cum stupet insanis[7] *acies fulgoribus, & cum*
[8]*Accliuis falsis animus*[9] *meliora recusat:*
Verùm hîc[10] *impransi mecum disquirite.*[11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus iudex.*[13] *leporem sectatus, equóue*
Lassus ab indomito: vel, si Romana fatigat
Militia[14] *assuetum græcari*[15] *seu pila velox,*
Molliter austerum[16] *studio fallente laborem.*
Seu te[17] *discus agit:*[18] *pete cedentem aëra disco.*
Cùm labor[19] *extulerit fastidia:*[20] *siccus inanis*

1 Ordo est. ô boni discite quæ virtus, &c.
2 Præmonstrauit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exultus.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensas opiparas.
7 Cùm oculorum & mentis acies (i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis, *quod multo cibo repletis accidit.*
9 Veram virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim vt impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque confertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter viuere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat. 16 Pilæ ludo oblitionem laboris afferente molliter, i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia vsitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cum labor fugauerit satietatem quæ nauseam parit. 20 Sitibundus & famelicus.

21 Ironica est cōcessio. Quasi dicat non spernes.
22 A monte Hymetto in Atrica. est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem.
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quo modo paratum?
28 Non in carorum obsoniorum odore,
29 Tu epulas pulmento suaniores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitijs i. crapula turgidum & pallidum, neque Ostrea nec Scarus poterit inuare.
31 Peregrè aduecta
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum vt delicijs luxuriosis.
37 Maiori pretio,
38 Quasi ad gustum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni maneant illæ plumæ.
40 Formā panonis magis quam illā, i. formā gallinæ.

21 Sperne cibum vilem: nisi 22 Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. 23 foris est promus: & atrum
Defendens pisces 24 hyemat mare. Cum sale panis
25 Latrantem stomachum benè leniet. 26 Vnde putas aut
27 Qui partum? 28 non in caro nidore voluptas
Summa, sed in teipso est: 29 tu pulmentaria quære
Sudando. 30 pinguem, vitijs, albúmque, nec ostrea,
Nec scarus, aut poterit 31 peregrina iuuare 32 Lagois.
Vix tamen 33 eripiam posito pauone, velis quin
34 Hoc potius, quàm gallina 35 tergere palatum,
Corruptus 36 vanis rerum: quia væniat 37 auro
Rara avis: & picta pandat spectacula cauda:
38 Tanquā ad rem attineat quicquam, num vesceris ista
Quam laudas pluma? 39 coctóue num adest honor idē?
Carne tamen quamuis distat nihil: 40 hac magis illa,
41 Imparibus formis deceptum te patet. 42 esto.
43 Vnde datum sentis, 44 lupus hic, Tiberinus in alto
Captus 45 hiet? 46 pontésne inter iactatus, an amnis
47 Ostia sub Tusci laudas insane trilibrem (est.
Mullum: 48 in singula quem minuas pulmenta, necesse
49 Ducit te species, video 50 quò pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet 51 illis
Maiorem natura 52 modum dedit, 53 his breue pondus.
IEIVNVS rarò stomachus 54 vulgaria temnit.
Porrectum magno 55 magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyis 56 gula digna rapacibus. at vos
57 Præsentes Austri 58 coquite horum obsonia: quanquā
59 Putet aper, Rhombúsque recens mala copia 60 quando
61 Ægrum sollicitat stómachum: cum rabula 62 plenus,
Atque 63 acidas mauult in ulas. nec dum omnis abacta

41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quo modo scis 44 An piscis iste sit in fluuio Tiberi captus, an alto. i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior propter aquam concitatiorem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quam diuidas necesse est in frusta. 49. Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cuius dapes dignę sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam mouet & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fastidientem grauat stomachum. 62 Helluo exaturatus. 63 Inulæ sunt vtiles ad appetitū excitandū, quia viscosam pituitam incidunt.

64 D. iii.

[64] *Pauperies epulis* [65] *regum: nam* [66] *vilibus ouis,*
[67] *Nigriſq; eſt oleis hodie locus. Haud ita pridem*
[68] *Gallonis præconis erat accipenſere menſa*
Infamis, quid? tum [69] *rhombos minus æquor alebat?*
[70] *Tutus erat rhombos, tutóque iconia nido:*
Donec vos author docuit [71] *prætorius. ergo*
Si quis nunc mergos ſuaueis [72] *edixerit aſſos:*
Parebit [73] *praui docilis Romana iuuentus.*
[74] *Sordidus à tenui victu diſtabit,* [75] *Oſello*
Iudice. nam fruſtra vitium vitaueris [76] *illud,*
Si te [77] *aliò prauum detorſeris Auidienus,*
Cui Canis [78] *ex vero dictum cognomen adhæret:*
[79] *Quinquenneis oleas* [80] *eſt, & ſylueſtria corna:*
Ac, [81] *niſi mutatum, parcit defundere vinum,* [82]
[83] *Cuius odorem olei nequeas perferre (* [83] *licebit*
Ille [84] *repotia, natalesis, alióſue dierum*
Feſtos [85] *albatus celebret) cornu ipſe* [86] *bilibri*
Caulibus inſtillat, [87] *veteris non parcus aceti.*
Quali igitur victu ſapiens vtetur? & horum
[88] *Vtrum imitabitur? hacvrget* [89] *lupus, hac,* [90] *canis* [91] *ai-*
[92] *Mundus erit, qui non oſtendat* [93] *ſordibus at; (unt.*
[94] *In neutram partem cultus miſer.* [95] *hic neq; ſeruis,*
[96] *Albuci ſenis exemplo, dum munia* [97] *didit,*
Sæuus erit: neque ſic vt [98] *ſimplex Næuius,* [99] *vnctam*
Conuiuis præbebit aquam vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis [1] *quæ, quantaq; ſecum*
Afferat: imprimis valeas benè, nam, variæ res
Vt noceant homini, [2] *credas, memor illius eſcæ,*
Quæ ſimplex olim tibi [4] *ſederit. at ſimul aſſis*
[5] *Miſcueris elixa: ſimul conchylia turdis:*

74 Victus tenuis.
65 Maiorum virorum epulis.
66 Parui pretij.
67 Oleis maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obſoniorum gurges qui primus conuiuio poſuit, accipienſerem, piſcium omnium habitum nobiliſsimum.
69 Rhombus piſcis ſummo erat in honore apud Rumanos
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus guloſus, præturam expetens tulit repulſam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuuentus quæ cito prana diſcit.
74 Inter victum ſordidũ & luxurioſum victus medius eſt interiectus qui etiã laudabilis eſt.
75 Philoſopho inculto, de quo ſupra,
76 Luxuriam.
77 In aliud vtium contrarium.
78 Ex morum veritate. i, ex immunditia & ſordibus.
79 Oleas vetuſtate corruptas.
80 Comedit.
81 Niſi acidum, vt aceram,
82 Et inſtillat caulibus oleum. cuius odorem &c.

83 Quanuis. 84 Conuiuia facta die ſecundo à nuptij, vel commeſſationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. child-feaſts. 85 Alba veſte indutus. 86 E vaſculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Acetimorientis & languidi. 88 Gallonium luxurioſum an Auidienum ſordidum? 89 Edacitas vel inguuies. 90 Immunditia vel ſordes. 91 Vt eſt In prouerbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parſimonia. 94 Et in neutram partem cultus ſiue ſordidi ſiue luxurioſi erit miſer. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius ſeruos prius caſtigabat, quàm aliquis eorum peccaſſet. 97 Dum officia diſtribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vnguentis dilutã, quod eſt luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placueris. 5 Si in ſtomachum ingeſteris.

Dulcia ſe[6] *in bilem vertent, ſtomachoq́*[7] *tumultum*
Lenta feret[8] *pituita. vides, vt*[9] *pallidus omnis*
Cœna deſurgat[10] *dubia? quin corpus onuſtum*
Heſternis vitijs animum quoque[11][12] *prægrauat vnà:*
Atque affigit humo[13] *diuinæ particulam auræ:*
Alter vbi, dicto cititiùs[14][15] *curata ſopori*
Membra dedit:[16] *vegetus præſcripta ad munia ſurgit.*
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam[17]
Siue diem feſtum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus:[18] *vbique*
Accedent animi, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer, & validus[19] *præſumis, molliciem, ſeu*
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus? (ſus
Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia[20][21] *na-*
Illis nullus erat: ſed credo,[22] *hac mente quò hoſtes*
Tardius adueniens,[23] *vitiatum commodius, quàm*
Integrum edax dominus conſumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me[24] *prima tuliſſet.*
Dat aliquid famæ,[25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande[26] *ferunt vná cum damno dedecus.*[27] *adde*
Iratum[28] *patruum, vicinos,*[29] *te tibi iniquum,*
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
Æs, laquei pretium.[30] *iure iniquis,*[31] *Thracius iſtis*
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitioſq́, habeo[32] *tribus amplas regibus.*[33] *ergo,*
Quod ſuperat,[34] *non eſt,*[35] *melius quo inſumere poſſis?*
Cur eget[36] *indignus quiſquam te diuite? quare*
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe charæ
Non aliquid patriæ[37] *tanto emetiris aceruo?*
Vni nimirum tibi[38] *rectè ſemper erunt res?*

6 In choleram amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna eſt dubia, vbi conuiuæ dubitant quid de multis ſumant.
11 Heſternã crapulã.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deijcit animam, diuini ſpiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus eſt & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad neceſſarias functiones.
17 Qui parcè viuit, ad meliorem victũ poteſt tranſcurrere aliquando.
18 Et vbi ſeneſtus aduenerit.
19 Ante tempus ſumis.
20 Aprum leuiter putentem.
21 Indicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima ſua ætate.
25 Fama quæ humanæ auri ſit gratior quàm quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius ſub imperio es.
29 Te tibi inimicum qui omnia tua das alijs.
30 Pecunia. qua laqueum tibi emas ad ſuſpendium. 31 Homo profuſus idémque pauper. 32 Quæ ſufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioſo reſpondet Horatius. 34 Quod tibi ſupereſt. 35 Non meliùs quàm in epulas luxurioſas. 36 Inopia indignus. qui non meretur nec debet egenus eſſe. 37 E tanto aceruo. 38 Non ſemper, quia fortuna eſt inſtabilis.

O magnus [39] *posthac inimicis risus. vtérne*
[40] *Ad casus dubios fidet sibi certius; hic, qui*
[41] *Pluribus assuerit mentem, corpúsque* [42] *superbum:*
An qui contentus paruo, metuénsque futuri,
In pace, vt sapiens, [43] *aptarit idonea bello?*
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
[44] *Integrus opibus noui* [45] *non latius vsum,*
[46] *Quàm nunc accisis.* [47] *Videas* [48] *metato in agello*
Cum pecore, & gnatis [49] *fortem* [50] *mercede colonum:*
[51] *Non ego, narrantem, temerè edi luce* [52] *profesta*
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac, mihi seu [53] *longum post tempus venerat hospes,*
[54] *Siue operum vacuo gratus conuiua* [55] *per imbrem*
Vicinus: [56] *benè erat,* [57] *non piscibus vrbe petitis,*
Sed pullo, atque hædo: tum [58] *pensilis vua secundas,*
Et nux ornabat mensas, [59] *cum duplice ficu.*
[60] *Post hoc ludus erat* [61] *cuppa potare magistra:*
[62] *Ac venerata Ceres, vti culmo surgeret alto,*
[63] *Explicuit vino contractæ* [64] *seria frontis.*
[65] *Sæuiat, atque nouos moneat fortuna* [66] *tumultus:*
Quantum [67] *hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos*
O pueri [68] *nituistis,* [69] *vt nunc nouus incola venit.*
[70] *Nam propriæ telluris herum natura neque illum,*
Nec me, nec quenquam statuit. nos expulit [71] *ille,*
Illum aut [72] *nequities,* [73] *aut vafri inscitia iuris,*
Postremò expellet certè [74] *viuacior hæres.*

39 Commutata fortunâ.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus assuefecerit?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Præparauerit, quæ in rebus aduersis vsui esse possint.
44 Omni re suæ familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quàm nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenso & ab Vmbreno, Augusti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro suo ad Vmbrenum translato.
51 Totus, vsque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festa. Ang. a wot-king day.
53 Hospes rarò veniens lautiùs & libentius est accipiendus.
54 Siue cùm vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscib. instructa. 58 Vua, quæ pendens seruabatur. 59 Cum geminis sicubus, quas *marisca* appellant. 60 Postquam nos cibo & potu expleuissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quàm ipsa Cuppa, i. vt suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exargere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vsu habeo. 68 Minus splendidè vixistis? 69 Postquam hùc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priuata nulla, naturâ, Cic. Off. 1. 71 Vmbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius *vafrum* appellat? An quòd huiusce modi vafrities est in iurisconsultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius viuens succedit.

Nunc ager Vmbreni ſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli [75] *proprius: ſed cedet in vſum*
Nunc mihi, nunc alij. Quocirca viuite [76] *fortes:*
Fortiáque aduerſus opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduerſus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damaſippum inducit ipſum accuſantem quòd nihil ſcriberet: deinde ſub perſona Damaſippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes inſanire.

Sic ratò ſcribis, vt toto non quater anno
Membranam poſcas, [3] *ſcriptorum quæ q̃ retexens,*
Iratus tibi quòd vini ſomniq̃ [4] *benignus*
Nil dignum [5] *ſermone canas. quid fiet? ab ipſis*
Saturnalibus hunc fugiſti [6] *ſobrius ergo*
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe. nil eſt,
Culpantur fruſtra [7] *calami,* [8] *immeritúſque laborat*
Iratis natus [9] *paries diis atque poetis.*
Atqui vultus erat multa & præclara [10] *minantis,*
Si [11] *vacuum* [12] *tepido cepiſſet villula tecto.*
Quorſum pertinuit [13] *ſtipare Platona Menandro?*
Eupolin, Archilocum, comites educere tantos?
[14] *Inuidiam placare paras* [15] *virtute relicta?*
Contemnêre miſer. vitanda eſt improba Sren
[16] *Deſidia: aut quicquid* [17] *vita meliore paraſti,*
[18] *Ponendum æquo animo.* [19] *Dij te, Damaſippe, deæq̃*
[20] *Verum ob conſilium donent* [21] *tonſore. ſed vnde*
Tam bene me noſtii? [22] *Poſtquam omnis res mea* [23] *Ianũ*
Ad medium [24] *fracta eſt, aliena negotia curo,*
[25] *Excuſſus proprijs.* [26] *olim. nam* [27] *quærere amabam*

1 O Horati.
2 Chartam, in qua ſcribas.
3 Commutans, omnia, quæ in tabulis aliquãdo ſcripſeras.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignũ, quod Satyris mandetur.
6 Poſt dies Saturno ſacros (in quibus magna erat potandi copia) huc i. ad villam fugiſti vt ſcriberes.
7 Culpantur calami ad ſcribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexatur paries ædificatus, dijs & poetis male propitijs.
9 In pariete cerato ſolebant poetæ, ſi quid noctu in mentẽ veniret, inſcribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otioſum.
12 Horatius domo tepida delectabatur.
13 Quaſi ſtipatores tecum educere in villulam ruſticam? 14 Inuidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita vt mauis otiari & nihil ſcribere?
16 Deſidia Sireni ſimilis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum eſt & abijciendum patienter. 19 Horat. ſatis ridicule gratias agit Damaſippo.
20 Ob rectum conſilium. 21 Qui longam & philoſophicam tuam barbam radat. 22 Reſpondet Damaſippus. 23 Ianum Deum biſrontem in foro poſitum, vbi mercatores & fœneratores conueniebant. 24 Quaſi ad ſcopulos illiſa eſt, i. diminuta & conſumpta. 25 Eiectus à proprijs negotijs. 26 Narrat Damaſippus ſe ſtudioſum fuiſſe vaſorum antiquorum priùs quàm ſit factus Stoicus. 27 Cognoſcere amabam.

[28] *Quo vafer ille pedes lauiſſet* [29] *Siſyphus ære,*
Quid ſculptum [30] *inſabrè,* [31] *quid fuſum durius eſſet.*
[32] *Callidus huic ſigno ponebam* [33] *millia centum:*
Hortos egregiáſque domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia [34] *Mercuriale*
Impoſuere mihi cognomen [35] *compita.* [36] *Noui:*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius.* [38] *Atqui*
Emouit veterem mirè [39] *nouus, vt ſolet,* [40] *in cor*
Traiecto [41] *lateris miſeri capitiſq́; dolore:* (get,
Vt [42] *lethargicus hic, quū ſit* [43] *pugil, & medicum* [44] *vr-*
[45] *Dum ne quid ſimile huic. eſto vt libet.* [46] *ô bone, ne te*
[47] *Fruſtrere: inſanis & tu,* [48] *ſtultiq́; prope omnes:*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat:* [50] *vnde ego mira*
Deſcripſi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solatus iuſſit [52] *ſapientem paſcere barbam,*
Atque à Fabricio non triſtem [53] *ponte reuerti.*
Nam [54] *malè re geſta quum vellem mittere* [55] *operto*
Me capite in flumen: [56] *dexter ſtetit, & caue faxis*
Te quicquam indignū. pudor (inquit) te [57] *malus vrget,*
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid ſit furere. hoc ſi erit in te
Solo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam.*
[60] *Quem mala ſtultitia, & quæcunque inſcitia veri*
Cæcum agit, inſanum Chryſippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat. hæc populos, hæc magnos* [63] *formula reges,*
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] *Deſipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Inſano [65] *poſuere.* [66] *velut ſyluis, vbi paſſim*
[67] *Palantes error,* [68] *certo de tramite pellit:*
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit: vnus vtrique
[69] *Error,* [70] *ſed varijs illudit partibus. hoc te*

28 In quo vaſe æreo.
29 Siſyphus Æoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificioſè
31 Quid minus ele-gãter eſſet conflatũ.
32 In eo callidus erã, quod ſciebã ſignatis operibus iuſtũ pretium imponere.
33 Seſtertiũm nummũm 1 00000.
34 Mercurius præeſt mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem.
36 Noni, inquit Horatius.
37 Illius negotij.
38 Reſpondet Damaſippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδιαλγίαν, Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternoſus.
43 Quum ſit phreneticus.
44 Et medicum verberet.
45 Dum modò ne quid facias huic phrenetico ſimile (inquit Horat.) eſto inſanus ſi voles.
46 Loquitur Damaſippus.
47 Ne decipias te.
48 Secundùm Stoicorum dogma.
49 Si quid verè loquitur Stert. philoſophus Stoicus.
50 A quo.

51 Ex eo tempore. 52 Philoſophicam barbam nutrire, ad vmbilicum vſque, aut ad pubem demiſſam. 53 Vnde Damaſippus ſe præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea conſumpta. 55 Pudoris cauſa. 56 Aſtitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitioſus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio inſaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Inſanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare ſtulti ſint. 65 Impoſuere. 66 Quemadmodum in ſylvis. 67 Vagantes. 68 A via recta abdocit. 69 Vnus eſt error vtrique. 70 Sed error ille quaſi ludibundus in varijs verſatur partibus, vt putà dextrã & ſiniſtrã.

Crede

Crede modò insanum: nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahat. est genus vnum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuendæ timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiósque [73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic [74] *varium, & nihilo sapientius, ignes,*
Per medios, fluuiósque ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hîc fossa est ingens, hîc rupes maxima: [75] *serua:*
Non magis audierit, quàm [76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit, [77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus, huic ego vulgum
Errori similem cunctum [78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi [79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Túne insanus eris, si acceperis? an magis [80] *excors*
[81] *Reiecta præda, quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde* [83] *Cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde [84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula [85] *Proteus.*
Quum rapies in iura, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: &, quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est: [86] *contrà bene sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam* [89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam* [91] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria, [92] *tristíve superstitione,*
Aut alio mentis morbo [93] *calet. huc proprius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est [94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stolidus & stultus, cuius tergo canda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrariũ.
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quę hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, seriò dormiuit vino obrutus.
77 Catiens histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater: te app.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor scribe te mutuò accepisse à Nerio fœneratore decem millia libr.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & iuris laqueos.
85 Tergiuersator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur similis Proteo in varias figuras se transformanti.
86 Bene rem gerere. 87 Multò insanior est Perillus. 88 Mutuò dantis, vel inbentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarij scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinij sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Ellebori melancholiam purgans remedium est insaniæ.

Nescio

Nescio an [95] *Anticyram ratio illis destinet omnem.*
Hæredes [96] *Staberi summam incidere sepulcro:*
Ni sic fecissent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atque epulũ, arbitrio* [99] *Arri:*
[1] *Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Siue ego prauè,*
Seu rectè hoc volui: ne sis patruus mihi, [3] *Credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem animum vidisse, Quid ergo*
Sensit, quum summam patrimoni insculperet saxo
Hæredes voluit? [7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil [8] *acrius: vt si*
Fortè [9] *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipse videretur sibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res:*
Virtus, fama, decus, diuina humanaq; pulchris
Diuitijs parent: quas qui construxerit, ille
[12] *Clarus erit: fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet. [13] *hoc, veluti virtute paratum,*
Sperauit [14] *magnæ laudi fore. quid simile isti*
[15] *Græcus Aristippus? qui seruos proijcere aurum*
In media iussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes. [16] *vter est insanior horum?*
Nil agit exemplum. [17] *litem quod lite resoluit.*
Si quis emit citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus vlli:
Si [18] *scalpra &* [19] *formas* [20] *non sutor: nautica vela,*
[21] *Auersus mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur meritò. quid discrepat [22] *istis*
Qui nummos aurúmque recondit, nescius uti
[23] *Compositis, metuensq;, velut contingere* [24] *sacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti semper aceruum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *esuriens dominus contingere granum:*
Ac potius foliis parcus vescatur [28] *amaris:*

95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur.
96 Hominis auarissimi, qui insit hæredes quantã quisque summam ex testamento accepisset in eius sepulchra incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati sunt eius testimento.
99 Hominis sumptuosi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracissima.
3 Staberium sic loquentem inducit. Hæc est vltima mea voluntas siue sit prauа siue rectа.
4 Noli me obiurgare vt solent patrui suos nepotes.
5 Respondet Damasippus. siue quis alius
6 Ironicè.
7 Quandiu vixit,
8 Nihil cauit vehementius quàm paupertatem.
9 Si vno quadrante pauperior esset, mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex persona Staberij.
12 Ex auari iudicio
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis sui immortalitatem.
15 Aristippus Socratis auditor non Græcus natione, sed ideo Græcus dicitur quia Græcis literis philosophatus est.
16 Staberius an Aristippus?
17 Quod ex lite dissoluta nouam litem ex se gignit.
18 Scalpra sutoria instrumenta, quibus corium raditur.
19 Pedes ligneos quibus vtuntur sutores ad calceos componendos, Angl. lastes.
20 Si ille qui sutor non est, emat scalpra.
21 Alienus à mercatura.
22 Ab istis.
23 Bonis quæsitis.
24 Vide Sat. 1. lib. 1.
25 Iacens.
26 Illius cumuli.
27 Quamuis sit dominus & esuriat.
28 Foliis agrestibus.

Si

29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere.
30 Vilibus stratis, quæ dominicatibus substernuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta.
32 Epulæ vermium qui vestes corodunt veluti tineæ.
33 Vt consumat.
34 Dijs inuise.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniaria computabit vnusquisque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo est morbus capitis, vbi inter pilos surgunt quædã squammulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit, quamobrẽ peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emisti pecunijs.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Agros.
44 An putas eum non insanum fuisse, ante quam facinus admitteret?
45 Impulsum furijs
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium suum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor proueniens ex atra bile asseritur. Bilis est splendida & mordax instar aceti.
50 Opimius auarus, pauper argenti reconditi. 51 Vinum rebellum pessimum & saporis ingrati. *Veientana tinitus est Campania.*
52 Vase potorio fictili. 53 Vinum insipidum. 54 Veterno.

Si positis intus Chÿ veterisq́, Falerni
Mille cadis[27] *nihil est: tercentum millibus*) *acre*
Potet acetum: age, si &[30] *stramentis incubet,*[31] *vnde.*
-octoginta annos natus cui stragula vestis,
[32] *Blattarum ac tinearum epulæ, putresca: in arca:*
Nimirum insanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus[33] *vt ebibat hæres,*
[34] *Dÿs inimice senex custodis?*[35] *ne tibi desit?*
Quantulum enim[36] *summæ curtabit quisque dierum,*
[37] *Vngere si caules oleo meliore caputq́,*
Cœperis impexa fœdum[38] *porrigine? quare,*
[39] *Si quiduis satis est, periuras, surripis,*[48] *aufers*
Vndique? tún' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósque tuos, quos ære[41] *paráris:*
Insanum te omnes pueri clamentq́ puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremq́ veneno,
[42] *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis*
[43] *Argis,*
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Oreſtes.
An tu veris eum[44] *occisa insaniuisse parente?*
Ac non antè malis dementem[45] *actum furijs, quàm*
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin[46] *ex quo est habitus malè tutæ mentis Oreſtes,*
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non[47] *Pyladen ferro violare aususue sororem*
Electram: tantùm maledicit vtriq́, vocando
Hanc, furiam, hunc,[48] *aliud, iussit quod*[49] *splendida*
bilis.
[50] *Pauper Opimius argenti positi intus & auri,*
Qui[51] *Veientanum festis potace diebus*
[52] *Campana solitus trulla,*[53] *vappámque profestis:*
Quondam[54] *lethargo grandi est oppressus: vt hæres*

Iam

Iam circum loculos & [55] claues lætus uánſqne
Curreret.[56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni iubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem ſic erigit. addit & illud,
Ni tua cuſtodis. auidas iam hæc auferet hæres,
[57] Men, viuo? Vt viuas igitur, vigila: [58] hoc age. [59] Quid
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque vis?
Ingens accedat ſtomacho [62] fultura ruenti.
Quid ceſſas? agedum ſume hoc [63] ptiſanarium oriz æ.
[64] Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo aſſibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereámque rapinis
[66] Quiſnã igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid auarus?
Stultus & inſanus. Quid? ſi quis non ſit auarus,
Continuò ſanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non eſt cardiacus (68 Craterum dixiſſe putato)
Hic æger. [69] Rectè eſt igitur? ſurgetq; [70] Negabit.
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt periurus, neque ſordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitioſus & audax.
[73] Nauiget Anticyram, quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canuſi duo prædia diues,
Antiquo cenſu, natis [76] diuiſſe duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Poſtquam te [77] talos Aule nuceſq;
[78] Ferre ſinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cauis abſcondere [81] triſtem.
Extimui ne vos ageret veſania diſcors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tune ſequerere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cunctis recluderet.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba ſunt Opimii. Mene vino hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, vt conualeſcas,
59 Quid vis faciam? inquit Opimius. eſt diologiſmus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ, vires
62 Robur.
63 Ptiſanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quãti empta ſit oryza in genitino caſu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damaſippum & Stertinii Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Eſtne igitur corpore ſano, & e lecto ſurget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt ſe gratum oſtendat laribus qui eum à periurio & auaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro, quia inſanus eſt.
73 Ventri omnino ro. *Athenæus in Barathrum, locum profundiorem malefactores demittebant.*
74 Quæſiris.
75 Canuſium, eſt oppidum in Apulia.
76 Diuiſiſſe.
77 Teſſeras.

78 Id dicimur laxo ſinu ferre cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abſcondere. 81 Sollicitum 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum ſequerêre. 83 Ne tu ô Tiberi. 84 Auarum ſœneratorem.

Quod

Quod satis esse putat pater, &[85] natura coercet.
Præterea ne vos[86] titillet gloria, iure-
-iurando obstringam[87] ambo: vter ædilis fueritue,
Vestrûm prætor, is[88] intestabilis[89] & sacer esto.
[90] In cicere atque faba bona tu perdasq́; lupinis,
[91] Latus vt in circo spatiere,[92] aut æneus vt stes,
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet[93] vt plausus, quos fert[94] Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Nequis humasse velit Aiacem[96] Atrida vetas cur?
[97] Rex sum.[98] Nil vltra quæro plebeius.[99] Et æquam
Rem imperito: ac si cui videor non iustus,[1] inulto
Dicere, quæ sentit, permitto,[2] Maxime regum
Dij tibi dent capta classem redducere Troia:
Ergo[3] consulere, & mox respondere[4] licebit?
[5] Consule.[6] Cur Aiax heros ab Achille[7] secundus
[8] Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamusq́; inhumato,
Per quem[9] tot iuuenes patrio caruere sepulchro?
[10] Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide[12] natam
Ante aras, spargisq́;[13] mola caput improbe salsa,
[14] Rectũ animi seruas?[15] Quorsũ?[16] Insanus quid enim
Fecit, quum strauit ferro pecus? abstinuit vim (Aiax
Vxore, & gnato, mala multa precatus[17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem,
[18] Verùm ego, vt hærentes aduerso littore naues
Eriperem,[19] prudens placaui sanguine diuos.
[20] Nempe tuo, furiose.[21] Meo, sed non furiosus,
[22] Qui species[23] alias veris, scelerisq́; tumultu

85 *Natura paucis contenta est.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is esto cui ius testandi est ademptũ, *vel* cui nemo iure cogitur testimonium perhibere.
89 Execrandus esto.
90 AEdiles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo superbus ambules.
92 Vt ænea statua tibi erigatur.
93 Vt populi applausus feras.
94 Gener Augusti, qui virtute fuit leo, cùm tu sis vulpes imbellis.
95 Dialogus est inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 Agamemnon.
97 Respondet Agamemnon.
98 Verba sunt plebeij.
99 Agamemnon orationem suam continuat.
1 Impunè.
2 Verba plebei captantis beneuolẽtiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga, *inquit Agamemnon.*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.
8 Iacet insepultus. 9 Tot Troiani. 10 Mille oues (inquit rex) occidit. 11 Verba sunt plebeij. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre molito & sale facta. 14 Rectum animum seruas? i. sanúsue es? Quorsum hæc? inquit Agamemnon. 16 Verba plebeij. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Respondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo sanguine (inquit Plebeius) quapropter furiosus fuisti. 21 Meo sanguine ventos placaui (inquit Agamemnon) sed non ideó furiosus fui. 22 Loquitur plebeius. 23 Differentes à veris.

Permistas

[24] Permiſtas capiet, [25] commotus habebitur: atque
Stultitiáne erret, [26] nihilum diſtabit, an ira,
Aiax immeritos dum occîdit, deſipit, agnos?
Quum prudens ſcelus ob titulos [27] admittis inanes,
[28] Stas animo? [29] & purũ eſt vitio tibi [30] quum tumidũ
Siquis lectica [31] nitidam geſtare amet agnam, (eſt cor?
Huic veſtem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Puſam aut puſillam appellet: fortiq; marito
[32] Deſtinet vxorem: interdicto [33] huic omne adimat [34] ius
Prætor, & ad ſanos [35] abeat tutela propinquos.
Quid? ſiquis gnatam pro muta [36] deuouet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hîc ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit [37] vitrea fama,
[38] Hunc circumtonuit gaudens [39] Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam & [40] Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim ſtultos [41] ratio inſanire [42] nepotes.
[43] Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
[44] Edicit, piſcator vti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, [45] ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, [46] cum Velabro omne [47] macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi eſt, id crede tuũ: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra iuuenis reſponderit [48] æquus
In niue Lucana [49] dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego: [50] tu piſces hyberno ex æquore [51] verris:
[52] Segnis ego, indignes qui tantum poſſideam. aufer:
[53] Sume tibi decies: [54] tibi tantundem: [55] tibi triplex,
[56] Vnde vxor media currat de nocte [57] vocata.
[58] Filius Æſopi detractam ex aure [59] Metellæ,
(Scilicet [60] vt decies ſolidum exorberet) aceto
[61] Diluit inſignem baccam, quî ſanior ac ſi

24 Et cum ſcelere coniunctas.
25 Furioſus habendus eſt.
26 Nihil intereſt.
27 Filium occidis.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira eſt inflatum.
31 Agnam ablato vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquam furioſo.
34 Ius bona ſua adminiſtrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Deſtinet aræ.
37 Fama fragilis & inconſtans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxurioſum & aſõtum.
41 Rerum eventus probabit.
42 Luxurioſus inſanire.
43 Nomentanus.
44 Publicè proclamat.
45 Lenones cupediarij & id genus homines perditi, voluptatum miniſtri, qui in vico Tuſco habitabant.
46 Velabrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarij.
47 Locus publicus obſonijs vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationẽ lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piſcator.
51 Hyeme piſcatis.

52 Segnis ego ſum. 53 O venator ſume tibi decies centena ſeſtertiũm nummum millia. 54 O piſcator. 55 O leno, ſume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accerſita. 58 Clodius Æſopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æſopum adamauit. 60 Vt decies centum millia ſeſtertiũm nummũm deuoraret. 61 Liquefacit Margaritam.

62 Illud idem in rapidum flumen iacerétve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 Nequitia & nugis, prauorum & amore 64 gemellum,
Luſcinias ſoliti 65 impenſo prandere coemptas.
66 Quorſum abeant ſani? creta an carbone notandi?
67 Ædificare caſas, ploſtello adiungere 68 mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet 69 barbatum: 70 amentia verſet.
Si puerilius 71 his, ratio eſſe euincet, amare:
Nec quicquam differre, vtrúmne in puluere 72 trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
73 Sollicitus plores: quæro, faciáſne quod olim
74 Mutatus Polemo: ponas 75 inſignia morbi,
76 Faſciolas, 77 cubital, 78 focalia. 79 potus vt ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe 80 coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce 81 magiſtri.
Porrigis irato puero quum poma, recuſat.
Sume catelle: negat. ſi non des, optat. amator
82 Excluſus quî diſtat? agit vbi ſecum, eat, an non,
Quò rediturus erat non accerſitus: & hæret
83 Inuiſis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire 84 dolores?
Excluſit, reuocat: redeam? non, ſi obſecret. ecce
85 Sernus, non paulo ſapientio, 86 O here, quæ res
Nec modum habet, neque conſilium, ratione modóque
Tractari non vult. in amore hæc ſunt mala, bellum,
Pax rurſum. hæc ſi quis tempeſtatis propè ritu
Mobilia, 87 & cæca fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa ſibi, 88 nihilo plus explicet, acſi
Inſanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 ſemina pomis,
90 Gaudes ſi 91 cameram percuſti forte, 92 penes te es?

61 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij lenitate.
64 Simile & æquale
65 Magno precio.
66 Quibus ſunt adnumerandi? ſanis an inſanis?
67 Vt ſolent pueri.
68 Veluti iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia eum ageret, id eſt, pro inſano habeatur.
71 AEdificare caſas & ſimilia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum eſſes trium annorũ infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui poſtea in ſchola ſucceſſit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periſcelides.
77 Ornamentum cubiti, vel brachiorum tegumentum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, roſas, lilia, &c. é quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis ſobrij & modeſti, qui fuit Ariſtotelis auditor.
82 Thaide excluſus. Totus hic locus deſumitur ex Eunucho Terent.
83 Foribus ſibi odioſis, vnde erat excluſus.
84 Quos amando patior.
85 Parmeno. 86 O Phædra. 87 Incerto caſu contingentia. 88 Nihilo plus agat.
89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fœlicis amoris omine. 91 Tectum in curuitatem formatum. 92 Eſ-ne mentis compos?

Quid

Quid? [93] *quum balba* [94] *feris annoſo verba palato,*
[95] *Ædificante caſas qui ſanior? adde cruorem*
[96] *Stultitiæ, atque* [97] *ignem gladio ſcrutare, modo (inquã)*
[98] *Hellade percuſſa. Marius quum præcipitat ſe,*
[99] *Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis*
[1] *Abſolues hominem, & ſceleris damnabis eundem,*
Ex more imponens cognata vocabula [2] *rebus?*
[3] *Libertinus erat, qui* [4] *circum compita* [5] *ſiccus*
[6] *Lautis mane ſenex manibus currebat: & vnum,*
(Quiddam magnum addens) [7] *vnum me ſurpite morti:*
Dys etenim facile eſt: orabat: ſanus vtriſque
[8] *Auribus atque oculis. mentem, niſi litigioſus*
Exciperet [9] *dominus, quã venderet.* [10] *hoc quoque vulgus*
Chryſippus ponit [11] *fœcunda in gente* [12] *Meneni.*
[13] *Iupiter, ingentes qui das adimiſq; dolores.*
(Mater ait pueri menſes iam quinque [14] *cubantis)*
[15] *Frigida ſi puerum* [16] *quartana reliquerit:* [17] *illo*
Mane die [18] *quò tu indicis ieiunia,* [19] *nudus*
In Tyberi ſtabit. [20] *caſus medicúſve leuarit*
Ægrum [21] *ex præcipiti,* [22] *mater delira necabit*
In gelida fixum ripa, [23] *febrimq; reducet.*
Quóne malo mentem [24] *concuſſa?* [25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius [26] *ſapientum octauus amico*
[27] *Arma dedit, poſthac ne* [28] *compellarer inultus.*
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet: atque
Reſpicere ignoto diſcet [29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, poſt damnum* [31] *ſic vendas omnia pluris:*

93 Cum blandiuſcule verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.
94 Quum verberas, *eſt Hypallage.*
95 Quomodo ſanior es puero nugas agente?
96 Amatoris ſtultitiæ, addeſceleris & crudelitatem.
97 Amoris calori adiunge cædem.
98 Helladeinterfecta à Mario quum ab ea ſpernerétur.
99 Cereris furore vexatus, inſuine furioſus?
1 An abſolues inſanum & eundem condemnabis ſceleratũ?
2 Vocabula criminibus apta, ſed diuerſa
3 Pro liberto, Horat. ſub perſona Stertinij ſuperſtitioſos taxans omnem ridet religionem.
4 In compitis deos penates conſtitui & coli iuſſerat Auguſtus.
5 Ieiunus.
6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.
7 Me vnum immortalitate donate quo quid maius à dijs potuit peti?
8 Sanus toto corpore, ſed mente non ſanus quia ſuperſtitioſus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit niſi lites amaret. 10 Hos ſuperſtitioſos. 11 In multiplici familia Meneni, i. in ſtultorum numero, qui numerus eſt infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatij, homo ſuperſtitioſus & mente captus. 13 Alterum exemplum ſuperſtitionis. 14 AEgrotantis. 15 Votum matris per hypotheſin. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiſcitur corpus in principio paroxiſmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis. 18 Quo magiſtratus velſacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt viuo flumine ablutus ad tua ſacra purus accedat. 20 Si caſus hunc liberarit, *qui in Quartana ſæpe plus valet, quàm medicus. Eſt enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoſo in ſene præſertim. 22 Exiſtimans ſe voti religione obſtrictam. 23 Febrem renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percuſſam. 25 Reſponſio eſt. 26 Stertinius ſeptem ſapientibus Græcis adnumerandus. *Ironice.* 27 Hanc defenſionem dedit. 28 Ne inſanus diceret. 29 Diſcet ſua peccata quæ pendent in mantica à tergo ſibi ignoto. *Nemo enim ſuum tergum nouit.* 30 Dialogus eſt inter Horat. & Damaſippum vſque ad Satyræ finem. 31 O Damaſippe, ſic poſt merces amiſſas quæſtuoſam mercaturam facias. *Sic, particula eſt bene precantis.*

Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus vnum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens quum portat Agaue
Gnati infœlicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantùm hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putas animi vitio. Accipe: primùm
Ædificas. hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis. & idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis
Spiritum & inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mœcenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantáne? num tandem (ſe inflans) ſic magna fuiſſet.
Maior dimidio. Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflaret, Non, ſi te ruperis (inquit)
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc (hoc eſt, oleum adde camino)
Quæ ſiquis ſanus fecit, ſanus facis & tu
Non dico horrendam rabiem (iam deſine) cultum
Maiorem cenſu (Teneas Damaſippe tuis te)
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O maior tandem parcas inſane minori.

31 Reſpondet Damaſippus.
33 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furioſa videtur? minimè.
36 Loquitur Horat.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damaſippus.
39 Magnificè ædificas.
40 Incedendo te effers, vt longus videare, i. opulentos & potentes viros imitaris.
41 Breuis es ſtatura, i. res tua familiaris eſt tenuis & angusta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & gestum tumidum.
44 In qua re es tu minus illo ridiculus?
45 AEquum eſt te idem facere?
46 Tanto viro diſſimilem.
47 Et cum tanto?
48 AEſopi fabula.
49 Vt ſimul natos oppreſſerit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille virulus?
52 Reſpondet pullus.
53 Num tanto maior eſt, inquit mater?
54 Inquit pullus.
55 Damaſippus Horatium alloquitur. 56 Diſcrepat. 57 Adiunge ad inſaniam tuam in ædificando, aliam qua furis in poematis ſcribendis. 58 Vt maior fiat tua inſania. prouerbium eſt. 59 Miſſam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto veſtitum tuum ſumptuoſiorem quàm cenſus tuus ferat. 60 Loquitur Horat. ſua vitia à Damaſippo enumerari inuitè audiens. 61 Tuis te vitijs contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos, id eſt, inſanos amores. 63 Reſpondet & exclamat Horat. O Damaſippe (quò me ſtultior es & inſanior) parcas mihi minori, id eſt, minus inſano.

SATIRA V.

Sub persona cuiusdam Catij philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

[1]VNde, & quò Catius? [2]Non est mihi tempus, [3]auenti
[4]Ponere signa nouis præceptis: qualia [5]vincant
Pythogoran, [6]Anytiq; reum, doctumq; Platona.
[7]Peccatum fateor, quum te sic tempore [8]læuo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quòd si [9]interciderit tibi nunc aliquid, [10]repetes mox.
Siue est naturæ hoc, siue artis. [11]mirus vtroque.
[12]Quin id erat curæ, quo pacto cuncta [13]tenerem:
Vtpote res [14]tenues, tenui sermone [15]peractas,
[16]Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
[17]Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.
Longa quibus [18]facies ouis erit, illa memento,
[19]Vt succi melioris, & vt magis alba rotundis
[20]Ponere. [21]namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, [22]qui siccis creuit in agris,
Dulcior. [23]irriguo nihil est elutius horto.
[24]Si vespertinus subitò te oppresserit hospes,
Ne gallina malum [25]responset dura palato,
[26]Doctus eris viuam [27]misto mersare Falerno.
[28]Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est: [29]alijs malè creditur, ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
[30]Finiet, [31]ante grauem quæ legerit arbore solem
Aufidius [32]forti miscebat mella Falerno,
Mendosè: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius & quò vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerum σημεῖα. i. signa
5 Qualia vincere possunt.
6 Socratem ab Anyto accusatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam reuocabis, sine memoria constet natura siue arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica est commendatio vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (Inquit Catius) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriâ.
14 Res subtiles.
13 Disputatas.
15 Dic nomen magistri tui, *inquit Horatius.*
17 Verba Catij.
18 Forma vel figura. 19 Vt gratioris saporis. 20 Mensæ appouere. 21 Nam oua dura veluti callo obducta marem vitellum, i. semen Masculi continent. 22 Dulcior caule agresti qui, &c. 23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes aduenerit. 25 Ne gallina male aduersetur palato, & in faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carmen. 29 Alijs fungis periculosum est vesci. 30 Terminabit. 31 Quæ manè ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno.

Nil niſi lene decet. leni præcordia [33] *mulſo*
Prolueris melius. [34] *ſi dura morabitur aluus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obſtantia conchæ:*
[38] *Et lapathi breuis herba, ſed albo non ſine* [39] *Co:*
[40] *Lubrica naſcentes implent conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare eſt [42] *generoſæ fertile teſtæ.*
Murice Baiano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Oſtrea Circeis,* [45] *Miſeno oriuntur Echini:*
[46] *Pectinibus patulis iactat ſe* [47] *molle Tarentum.*
Nec ſibi cœnarum quiuis temerè arroget artem,
[48] *Ni prius exacta tenui ratione ſaporum.*
Nec ſatis eſt cara piſces auerrere [49] *menſa,*
Ignarum [50] *quibus eſt ius aptius, & quibus aſſis*
[51] *Languidus in cubitum iam ſe conuiua reponet.*
[52] *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curuet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nam [55] *Laurens malus eſt, uluis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *ſummittit capreas non ſemper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *ſapiens ſectabitur armos.*
Piſcibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæſita* [60] *palatum.*
Sunt quorum ingenium noua tantum [61] *cruſtula promit.*
[62] *Nequaquam ſatis in re vna conſumere curam:*
Vt ſiquis ſolum [63] *hoc, maláne ſint vina, laboret:*
Quaſi perfundat piſces [64] *ſecurus oliuo.*
[65] *Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,*
Nocturna, ſiquid craſſi eſt, tenuabitur aura,
(Et decedet odor neruis) inimicus: [65] *at illa,*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata ſaporem.*
Surrentina vafer qui miſcet fœce Falerna

33 Mellcrato. 34 Si ventet ſeſe non exoneret. 35 Muſculus. Angl. **A muſſell.** 36 Conchæ parui pretij. 37 Vt venter non ſit laxus. 38 Et rumex, herba, quæ breuia & acuta habet folia, ventrem etiam euacuat. 39 Non ſine vino hic dicto ab inſula Co. 40 Conchilia generoſa lubricam reddunt aluum. 41 Luna accreſcente conchilia implétur. 42 Generoſorum teſtaceorum. 43 Peloris in ſinu Lucrino capta. 44 Oſtrea Lucrina ſunt meliora oſtreis Circæis, vbi Circes filia ſolit habitauit. 45 In Meſeno Baiarum portu, vbi Miſenus AEneæ nauclerus vndis ſubmerſus periit. 46 Piſcibus os aperientibus, qui conchas habét ſerratas ad ſimilitudinem pectinis. Angl. **cockles.** 47 Tarentum mollitie & luxu diffluens. 48 Niſi prius explorata ſaporum ratione quæ tenuis eſt & difficulter percipitur. 49 Piſces è macello piſcatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piſcibus ius conueniat. 51 Crapula ſatiatus inſurget iterum ad edendum quaſi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, ſed inertia & otio comparatam. 55 Malus eſt aper. nutritus in agro Laurenti. *quod eſt Latij oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas eſu. 58 Cui palatum ſapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato conſiſtit. 61 Placentas admiſcent. 62 Non ſatis eſt. 63 Si hoc curet ſolum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Maſſico nata. vide Od. 2. lib. 1. 66 Vina Maſſica. 67 Lineo ſaculo percolata.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *voluens aliena vitellus.*
Tostis [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho perna magis ac magis [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis seruent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriaq́, decebit,
[77] *Non alia quàm quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioq́, croco sparsum* [82] *stetit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod bacca remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis.*
Rectius [87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *fœcem primus, & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustoq́, vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna moueat stomacho fastidia, seu puer* [94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit:*
Siue grauis [96] *veteri cratera limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe,* [1] *quantus*
Constitit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fœcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Dedecens alias à natura viui, i. fœces.
71 Potorem languentem squillis reuocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & arsina factis.
74 Conuiua nauseans vult refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundæ.
76 Simplex ius.
77 Non quauis muria, sed ea, quæ, &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Super infundes oleum Venafranum.
84 Poma Tibure nata.
85 Pulchritudine præstans.
86 Vua Venucula melius in ollis conditur.
87 Vuam Albanam.
88 Hanc vuam Albanam ego primus inuenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis.
89 Halecem fœcatam, per hendiadem.
90 Permixtum, vel incerniculo purgatum.
91 Tria millia sestertiûm insumere piscibus in macello venalibus.
92 Et in angustis patinis grandes pisces continere.
93 Magnam nauseam mouent hæc, siue, &c.
94 Sordidatis manibus.
95 Dum e patinis ablata vorat.
96 Cratera veteris artificij.
97 In scopis paruo pretio habendis.
98 Quibus conuiuæ manus vnctas tergant.
99 Quo vasa defricata splendeant.
1 Quàm paruus sumptus?
2 Quò sumptus est minor, eò culpa est maior.
3 Te-ne decet (ô Horati) pauimenta marmorea versicoloria, scopa ex palma mundare?

4 Et purpureas vestes subternere toralibus ignotis?
5 Rebus nitidis & sumptuosis.
6 Iocatur Horatius suburbanè illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit instructus.
7 Rogatus à te.
8 Memoriter.
9 Quum tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui.

4 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?
Oblitum, quanto curam sumptumq; minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius 5 illis,
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis.
6 Docte Cati, per amicitiam diuosq; 7 rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas 8 memori mihi pectore cuncta,
Non tamen 9 interpres tantundem iuueris. adde
10 Vultum habitumq; hominis: quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, 11 quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, 12 fontes vt adire remotos,
13 Atque hausire queam vitæ præcepta beatæ,

11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inuentores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offensa eum oculis orbauit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas præteritas resarcire.
4 Iure vel iniuria
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci,
6 Vlysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ.*
7 O vates veridice, *inquit Vlysses.*
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum diuitijs.

1 Hoc quoque 1 Tiresia, 2 præter narrata, petenti
Respondit: quibus amissas reparare queam 3 res
4 Artibus atque modis. quid rides? Iamne 5 doloso
Non satis est Ithacam reuehi, patriosq; Penates
Aspicere? 6 O nulli quicquam mentite, vides vt
Nudus inopsq; domum redeam, 7 te vate, neque illic
Aut 8 apotheca procis intacta est, aut pecus, atque
Et genus, & virtus, 9 nisi cum re, vilior 10 alga est.
11 Quando pauperiem missis 12 ambagibus horres:
Accipe, qua ratione queas ditescere. 13 turdus
Siue aliud 14 priuum dabitur tibi, 14 deuolet illuc
Res vbi magna 15 nitet domino sene: dulcia poma

10 Herba nullius vsus. vide Epod. 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Siue turdus. 14 Sine aliud priuatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est diuitiarum.

Et

Et quoſcunque feret cultus tibi fundus [17] *honores,*
[18] *Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives.*
Qui quamuis periurus erit, [19] *ſine gente,* [20] *cruentus*
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] *exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.*
[22] *Vt ne tegam ſpurco* [23] *Damæ latuſ haud ita Troiæ*
Me geſſi, certans ſemper [24] *melioribus.* [25] *Ergo*
Pauper eris. Fortem [26] *hoc animum tolerare iubebo.*
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias æriſq; [27] *ruam, dic augur, aceruos.*
[28] *Dixi equidem, & dico captes aſtutus vbique*
Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer vnus & alter
[29] *Inſidiatorem* [30] *præroſo fugeris hamo,*
Aut ſpem [31] *deponas,* [32] *aut artem illuſus omittas.*
Magna, minórve foro ſi res [33] *certabitur olim,*
Viuet vter locuples ſine gnatis, [34] *improbus, vltro*
Qui meliorem audax vocet in ius, illius eſto
Defenſor: fama ciuem cauſaq; [35] *priorem*
Sperne, domi ſignatus erit. fœcundáve coniux,
[36] *Quinte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles*
Auriculæ) tibi me [38] *virtus tua fecit amicum.*
[39] *Ius anceps noui, cauſas defendere poſſum.*
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] *caſſa nuce pauperet. hæc mea cura eſt,*
Ne quid tu perdas, [41] *neu ſis iocus,* [42] *ire domum atque*
[43] *Pellículam curare iube:* [44] *ſis cogniter ipſe.*
Perſta atque obdura, ſeu [45] *rubra canicula findet*
[46] *Infantes ſtatuas, ſeu pingui* [47] *tentus omaſo*
[48] *Furius hybernas cana niue conſpuet Alpes.*
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.
19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus
20 Fratricida.
21 Comes inferior a parte ſiniſtra incedens.
22 Verba ſunt Vlyſſis,
23 Homini abiecto & ſeruili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 *Tireſia concluſio.*
26 Vt præter meam conſuetudinem, hominem infimæ ſortis colam diteſcendi cauſa, inquit Vlyſſes
27 Vnde ernam.
28 *Loquitur Tireſias.*
29 Si quis vafer te fugerit inſidiatorem qui captandæ hæreditatis cauſa, munera quaſi ex inſidijs offers,
30 Hamo præguſtato, Metaph. a piſcibus.
31 Aut ſpem abijcias.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur poſthac.
34 Eſto vltro, i. eſto non rogatus illius improbus defenſor & indefeſſus patronus, qui audax, &c.

35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tireſias captatorem docet formulam ſenis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati, prænomine, nomine, cognomine, vt *M. Tull. Cicero.* 38 Non pecunia. 39 Quid in vtramque partem trahi poteſt. 40 Quam te inani nuce fraudet. 41 Ne ſis cuiquam ludibrio. 42 Tireſiæ ſunt præcepta ad Vlyſſem. 43 Delicate viuere. 44 Eſto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, i. ſiue æſtas fuerit, ſiue bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortaſſe infacundos auctores, vel iudices ineptos. 47 Diſtentus pinguibus inteſtinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam diſcriberet, vtebatur hoc verſu: *Furius hybernus cana.*

49 Dicet de te.
50 Quam patiens est Vlysses?
51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suã committent. Thynni sunt pisces admodũ celeres; quorum multi capiuntur in Hispania ad columnas Herculis.
52 Vinaria & piscinæ vbi pisces prægrandes aluntur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obsequium hominis sine liberis.
56 Ne fallaciam tuã prodat.
57 Sensim & paulatim tuis officijs demerere.
58 Filio languenti substitutus.
59 Si quis casus ad mortem, puerũ perduxerit.
60 In locum hæredis vacuum.
61 Perrarò hic eventus frustratur.
62 Quicunque testatur. Est Tmesis.
63 Recusare.
64 Tabulas testamenti.
65 Vt obliquis oculis inspiciat.
65 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundi versu, id est, quem hæredem constitueret testator.
67 Sæpe scriba ætate grandis & in multis negotijs versatus, ex quinque-viro iterum in scribam audijt.
68 Hæredirati insidiantem decipiet, vt vulpes olim Æsopi coruum.
69 Præbebit ridendi occasionem.
70 Loquitur Vlysses.
71 Ludificas me?
72 O Vlysse fili Laertis.
73 Augustus.
74 Diuiti.
75 Fugientis, vel nolentis reddere vniuersum debitum. *Dotem cum filia semper intelligi.*
76 Coranus.
77 Naficæ dabit testamenti tabulas.
78 Quas inspicere negauit.
79 Præter ploratum & fletum.
80 Suæ filiæ.
81 *Aliud Tiresiæ præceptum ad cognoscendum sexum.*
82 Si regat.
83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

49 *Inquiet)* 50 *vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?*
51 *Plures amabunt thynni,* 52 *& cetaria crescent.*
Si cui præterea 53 *validus malè filius in re*
54 *Præclara sublatus aletur: ac manifestum*
55 *Cœlibis obsequium* 56 *nudet te,* 57 *leniter in spem*
Arrepe officiosus: vt & scribare secundus
58 *Hæres, &, si quis casus puerum* 59 *egerit Orco,*
60 *In vacuum venias* 61 *perrarò hæc alea fallit.*
62 *Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,*
63 *Abnuere,* 64 *& tabulas à te remouere memento:*
Sic tamen 65 *vt limis rapias* 66 *quid prima secundo*
Cura velit versu. solus, multísne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque 67 *recoctus*
Scriba ex quinque-viro coruum 68 *deludet hiantem,*
Captatórque 69 *dabit risus Nasica Corano.*
70 *Num furis? an prudens* 71 *ludis me, obscura canendo?*
72 *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo 73 *iuuenis Parthis horrendus, ab alto*
Demissum genus Æneæ, tellure mariq;
Magnus erit: 74 *forti nubet procera Corano*
Filia Naficæ, 75 *metuentis reddere soldum.*
Tum 76 *gener hoc faciet: tabulas* 77 *socero dabit, atque*
Vt legat orabit. multum Nasica 78 *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: inueniétque
Nil sibi legatum, 79 *præter plorare,* 80 *suisque*
81 *Illud ad hæc iubeo: mulier si fortè dolosa*
Libertúsve senem delirum 82 *temperet,* 83 *illis*

Accedat

Accedas ſocius: [84] *laudes, lauderis vt abſens.*
[85] *Adiuuat hoc quoque: ſed vincit longè prius* [86] *ipſum*
Expugnare caput. [87] *ſcribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. ſcortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis potiori trade. [90] *putáſne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, támque pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere curſu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum ſtudioſa* [96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [97] *frugi eſt: quæ ſi ſemel vno*
[98] *De ſene guſtárit, tecum partita* [99] *Lucullum,*
Vt canis [1] *à corio nunquam abſterrebitur vncto.*
Me ſene, quod dicam, factum eſt. anus improba Thebis
[2] *Ex teſtamento ſic eſt* [3] *elata, cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi ſi poſſet mortua. credo,
[5] *Quòd nimium inſtiterat viuenti. cautus adito:*
Neu deſis [6] *operæ, néve immoderatus abundes.*
Difficilem & moroſum offendet garrulus [7] *vltro*
[8] *Non etiam ſileas:* [9] *Dauus ſis comicus: atque*
Stes capite [10] *obſtipo, multum ſimilis metuenti.*
[11] *Obſequio graſſare: mone,* [12] *ſi increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppoſitis humeris:* [15] *aurem ſubſtringe loquaci.*
Importunus amat laudari? donec [17] *ohe iam*
Ad cœlum manibus [18] *ſublatis, dixerit, vrge, &*
Creſcentem tumidis inſta ſermonibus [19] *vtrem.*
Quum te ſeruitio longo curáq́; [20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quartæ ſit partis Vlyſſes,*

84 Laudare debes libertum vel malierem.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipſum ſenem capere.
87 Si ſcribet.
88 Stultus vel inſanus.
89 Non rogatus vxorem ei tuam ſuppone tanquam potiori.
90 *Verba ſunt Vlyſſis ad Tireſiam.*
91 Perſuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Reſpondet Tireſius.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & reſtricta in magnum donando.
95 Rei veneree.
96 Ventris.
97 Caſta eſt.
98 Si ſenis munera ſit ſemel expertus.
99 Lucrum à ſene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipſius voluntate.
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege inſtitutus eſt hæres, ſi corpus teſtatricis oleo copioſo inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam viuam proſecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non prono-

catus garrit, offendet, &c. 8 Ne ſis etiam nimium taciturnus. 9 Indue perſonam Daui ſimile cum domino ſuo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui geſtus eſt hominis ad palpandum parati. 11 Quonis genere obſequij diuitem capta, cique inſidiare. 12 Si ventus factus eſt acrior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeris tuis, ne in turba iactetur. 14 Aurem tuam ſubſtringe loquaci ſeni, i. auribus tuis ſubſtrictis & arrectis, finge te attentè auditurum longas ſenis narrationes. 16 Importunè. 17 Donec dixerit, Ohe iam ſatis eſt. 18 Præ gaudio. 19 Inſta hominem vanum & philautum, qui falſis laudibus & adulationibus velut vter intumeſcit. 20 Morte ſua. 27 Et quum tu certò vigilans, non ſomnians, audieris hæc verba. *Quarta partis hæres ſis Vlyſſes.*

Audieris,

Audieris, hæres:[22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? vnde mihi tam fortem, tamq́,*[24] *fidelẽ?*
[25] *Sparge subinde: &, si paulum potes, illacrymare.*[26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum*[28] *celare. sepulchrum,*
Commissum[29] *arbitrio*[30] *sine sordibus extrue.*[31] *funus*
Egregiè factum laudet vicinia. siquis
Fortè cohæredum senior[32] *male tussiet,*[33] *huic tu*
Dic,[34] *ex parte tua, seu fundi siue domus sit*
Emptor,[35] *gaudentem nummo te addicere.*[36] *sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: viue valeq́.*

22 Post obitum senis, sic dices voce queribunda. *Ergo nunc, &c.*
23 Mortuus est.
24 Vnde tam fidelẽ parabis amicum?
25 Diuulga hæc verba, *vnde mihi, &c.*
26 Licet, *vel*, vtile est.
27 Propter seuis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulatione &, fictis lachrymis celare
29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem à te factam.
32 Grauiter & periculose. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obuênit.
35 Dic te malentem nummum, quàm fundum, addicere ei fundum pecunia. 36 *Tiresiæ vmbra apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere ac plura non optare dicit. Deinde otij sui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

[1] *HOc erat in votis:*[2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinus[3] *iugis aquæ fons,*
Et paulum syluæ[4] *super his foret.*[5] *auctius atque*
Dij melius fecêre. bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate: nisi vt*[7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci[8] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus[9] *vitio culpáve minorem.*
[10] *Si veneror stultus nihil horum.*[11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc[12] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti[13] *fors quà mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit,[14] *diues amico*

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Vltra hæc.
5 Amplius quàm optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi vt hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Iniuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriáve.
10 Si nihil horum à dijs precor quæ proxime dicam.
11 Vtinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem.
13 Fortuna alicubi. 14 Diues factus fauente Hercule, *qui thesauris recludendis præesse creditur,*

Hercule)

Hercule)[15] *si quod adeſt, gratum iuuat: hac prece te oro,*
Pingue pecus[16] *domino facias, & cætera præter*
Ingenium: vtq, ſoles,[18] *cuſtos mihi maximus adſis.*
Ergo vbi me in montes &[19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illuſtrem[20] *ſatyris, muſaq, pedeſtri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec*[22] *plumbeus auſter*
Autumnúſque grauis,[23] *Libitinæ quæſtus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, ſeu Iane libentius*[25] *audis,*
[26] *Vnde homines operum primos vitæq, labores*
Inſtituunt (ſic dijs placitum) tu carminis eſto
Principium.[27] *Romæ ſponſorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quiſquam reſpondeat, vrge.*
Siue Aquilo[29] *radit terras, ſeu bruma niualem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,*[31] *ire neceſſe eſt*
[32] *Poſtmodo, quod mi obſit, clarè certumque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria[33] *tardis.*
[34] *Quid vis inſane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratis precibus,*[36] *tu pulſes omne quod obſtat,*
Ad Mæcenatem[37] *memori ſi mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli eſt: non mentiar. at ſimul atras*
Ventum eſt[39] *Eſquilias, aliena negotia centum*
Per caput,[40] *& circa ſaliunt latus. Ante ſecundam*
Roſcius orabat[41] *ſibi adeſſes ad puteal cras.*
[42] *De re communi ſcribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminiſſes Quinte reuerti,
[43] *Imprimat his cura Mæcenas ſigna tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar: Si vis, potes addit: & inſtat,*
[45] *Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod poſſideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue habes ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela ſunt Poetæ.* Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tuſculanam in monte poſitam.
20 Satyrico carmine & verſibus qui ſtant pedibus ſolutæ orationi ſimilibus.
21 Quando in agro ſum, nulla perturbatione afficior.
22 Inſalubris auſter cuius intemperie corpora ingraueſcunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, queſtum faciunt ij, qui in funeribus procurandis ſunt occupati, dicti à Libitinarij a Libitina funerum dea.
24 A matura. i. aurora.
25 Libentius appellatis.
26 A quo.
27 Quum Romæ ſum, ô Iane, tu cogis me eſſe fideiſſorem i. pro altero ſpondere.
28 Vrge ne quis me officioſior exiſtat.
29 Siue Aquilo ſtat & deuaſtat terras.

30 Sine Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad ſpondendum pro altero. 32 Poſtea laborandum eſt mihi in turba id clare & apertè loquuto, quod mihi damnum afferat, *ſpondendo mirum* 33 Tardiùs eunti bus, ſc. dum propero. 34 Verba ſunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulſare quicquid obſtat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Reſpondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & male audire) eſſe ſibi voluptati inſtar mellis. 39 In Eſquilijs habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quod oſſa erat plebis ſepulcretũ, vel quòd eò veniens atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte inſiliunt. 41 Vt tu Horati ſibi eſſes aduocatus ad puteal, i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De re quæ ad rem publicã pertineat. 43 Da operam vt Mæcenas ſubſcribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit ſubſcribere? 45 Septimus annus elapſus eſt, ferè octauus, ex quo, &c.

Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc,[46] *quem tollere rheda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] *Hoc genus:*[48] *hora quota est?*[49] *Thrax est Gallina*
Matutina[50] *parum cautos iam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimosa bene reponuntur in aure.*
[52] *Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam*
Inuidiæ.[53] *noster ludos spectauerat vnà,*
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à vostris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius est,[55] *me consulit:*[56] *ô bone (nam te*
Scire,[57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid[58] *de Dacis audisti?*[59] *Nil equidem.*[60] *vt tu*
Semper eris derisor ad omnes. Di[61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquã.*[63] *Quid militibus promissa*[64] *Triquetra*
Prædia Cæsar an est Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altique silenti.
[65] *Perditur hæc inter*[66] *misero lux, non sine votis:*
O rus, quando ego te aspiciam? quandóque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno[67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere sollicitæ iucunda oblinia vitæ?*
O quando[69] *faba Pythagoræ cognata, simulq;*
Vncta satis pingui[70] *ponentur oluscula lardo?*
[71] *O noctes cœnæq; deum: quibus ipse, meiq;*
[72] *Ante Larem proprium vescor:*[73] *vernasq; procaces*
Pasco[74] *libatis dapibus. prout cuique libido est,*
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, solutus*
Legibus[76] *insanis: seu quis capit*[77] *acria fortis*

46 Facturus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Ningas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignauiæ causa gallinã nominat) & Syrus duo erãt gladiatores
50 Sunt parum cauti qui sub finem Autumni vtuntur adhuc veste æstiua.
51 Quæ garrulis sine periculo possint committi.
52 Per totum hoc septennium fui magis ac magis inuidiæ expositus.
53 Noster Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius homo fœlicissimus vna cum Mæcenate versatus est in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor noster vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Augustum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis nunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dij malème perdant.
62 Audiui.
63 Quid? (inquit percunctator) verum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontorijs. 65 Consumitur dies inter hæc negatoria. 66 Mihi in miserijs, sed non sine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Hunc vitæ vrbanæ sollicitudines obliuisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit quasi sibi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigrasset. 70 Apponendum. 71 O noctium curæ suaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante Deum domesticum & familiarem. 73 Audaculos seruos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leuiter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu, 76 Per leges præfinitum erat conuiuis à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocula

Pocula,[78] *ſeu modicis uieſcit lætius.ergo*
[79] *Sermo oritur non de uillis domibuſue alienis:*
Nec malè,nécne[80] *Lepos ſaltet: ſed,quod magis ad nos*
Pertinet,& neſcire malum eſt,agitamus: utrumne
Diuitijs homines an ſint uirtute beati:
Quidúe ad amicitias,[81] *uſus rectiúmne trahat nos,*
Et quæ ſit natura boni,[82] *ſummumque quid eius.*
Ceruius,hæc inter,uicinus[83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas.nam ſi quis laudat*[85] *Arelli*
Sollicitas[86] *ignarus opes,*[87] *ſic incipit:*[88] *Olim*
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe[89] *cauo,ueterem uetus hoſpes amicum:*
[90] *Aſper,& attentus quæſitis,*[91] *ut tamen arctum*
Soluerit hoſpitijs animum. quid multa? neque illi
[92] *Sepoſiti ciceris nec longæ inuidit auenæ.*
[93] *Aridum & ore ferens acinum,ſemeſaq; lardi*
Fruſta dedit: cupiens[94] *uaria faſtidia cœna*
Vincere tangentis malè ſingula dente ſuperbo:
[95] *Quum pater ipſe domus palea porrectus in horna*
[96] *Eſſet ador,loliúmque,*[97] *dapis meliora relinquens.*
Tandem urbanus ad hunc,Quid te iuuat(inquit)amice,
[98] *Prærupti nemoris patientem uiuere dorſo?*
Vis tu homines urbémque[99] *feris præponere ſyluis?*
Carpe uiam (mihi crede)[1] *comes:*[2] *terreſtria quando*
Mortales animas uiuunt ſortita neque ulla eſt
[3] *Aut magno aut paruo lethi fuga.*[4] *quo bone circa*
Dum licet,in rebus iucundis uiue beatus:
Viue memor quàm ſis æui breuis.[5] *Hæc ubi dicta*
Agreſtem pepulere,domo leuis exilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter,urbis auentes

78 Sen modico potu delectatur.
79 Sermo conuiualis in cœna ruſtica.
80 Lepos inſignis ſaltaror, Anguſti ſcurra.
81 Vtilitas an honeſtas.
82 Et quid ſit Summum bonum.
83 Ceruius iocunde narrat vulgares fabulas.
84 Ex uſu.
85 Cuiuſdam auari nomen eſt Arellius.
86 Non expertus, quantas ſecum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Ceruius ſic incipit.
88 Quondam.
89 Anguſto cubili.
90 Laboriosus, non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hoſpitis, i. hoſpitibus accipiendis.
92 Hellenismus. *Inuidco cum genitiuo caſu, pro quo Latini dicerent,* Neque inuidit illi ſepoſitum cicer neque longam auenam, ſed liberaliter ei appoſuit.
93 Acinum deſiccatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere vrbani faſtidia muris dente ſuperbo ſingula guſtantis.

95 Cùm mus ruſticus ſtratus in palea huius anni. 96 Ederet ador farris genus. 97 Relinquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Deſertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terreſtria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum ſententia vel in perſona muris vrbani & cæterarum animantium (homine excepto) iſta loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quo circa benè. 5 Poſtquam hæc verba muris vrbani, murem ruſticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mœnia

Mœnia [6] *nocturni subrepere iamq; tenebat*
Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] *cocco*
Tincta super lectos [8] *canderet vestis eburnos,*
Multáque de magna supereſſent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis inerat hesterna canistris.*
Ergo vbi purpurea [10] *porrectum in veste locauit*
Agrestem, [11] *veluti succinctus curſitat* [12] *hospes,*
Continuatq; dapes [13] *: nec non* [14] *vernaliter ipſis*
Fungitur officijs, [15] *prælambens omne quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *bonisq;*
Rebus agit lætum conuiuam: quum subito ingens
Valuarum strepitus [18] *lectis excussit utrumque.*
[19] *Currere per totum pauidi conclaue, magisq;*
[20] *Exanimes trepidare,* [21] *simul domus alta* [22] *Molossis*
Perſonuit canibus. [23] *tum rusticus, Haud mihi vita*
Est opus hac (ait) [20] *& valeat: me sylua* [25] *camusq;*
Tutus ab insidijs tenui solabitur [26] *eruo.*

6 Noctu.
7 Purpura.
8 Splenderet stragula veſtis.
9 In caniſtris ordine diſpoſitis & exornatis.
10 Murem ruſticum extentum vel accumbentem.
11 Inſtar ſerui ad miniſtrandum expediti.
12 Mus vrbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officioſe in morem vernarum.
15 Præguſtans.
16 Mus ruſticus porrectus in ſtragula purpurea gaudet ſorte mutata.
17 Ob res iucundas præbet ſe lætum conuiuam.
18 Lectis diſcubitorijs.
19 Currebat.
20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulatque. 22 Canibus Epiroticis à Moloſſa, ciuitate Epili, vbi canes robuſti gignuntur. 23 Mus ruſticus. 24 Valeat hæc vita vrbana turbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum, eſt ſpecies leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit ſeruum vehementer dominum ſuum increpantem, quòd aliter viuat quàm promiſerat aut præ ſe ferat.

Iamdudum [1] *auſcultо: & cupiens tibi dicere* [2] *ſeruus*
Pauca, reformido. [3] *Dauusne?* [4] *ita, Dauus amicum*
Mancipium domino, [5] *& frugi, quod ſit ſatis: hoc eſt,*
Vt vitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
[7] *Pars hominum vitijs gaudet* [8] *conſtanter,* [9] *& vrget*

1 Audio te loquentem.
2 Exiſtens in ſeruitute.
3 Num Dauus audet hæc loqui? *inquit Dominus ſuus.*
4 Ita eſt, ego Dauus ſeruus tibi vtilis, cupio te paucis conuenire.
5 Seruus *inquam*, tamæ frugalitate prædictus, vt me meo merito iudicare poſsis vitalem, i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc menſe Decembri, cum Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) ſeruis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba ſerui. 8 Pertinaciter. 9 Perſeuerat in conſilio ſuſcepto.

Propo-

Propositum: pars multa [10]*natat, modò* [11]*recta capessens,*
Interdum [12] *prauis obnoxia. sæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,* [14] *modò læua Priscus inani,*
Vixit [15] *inæqualis:* [16] *clauum vt mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis subitò se conderet, vndè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus* [19] *honestè.*
Iam mœchus Romæ, iam mallet [20] *doctus Athenis*
Viuere: [21] *Vertumnis,* [22] *quotquot sunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi [23] *iusta chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui pro se* [25] *tolleret atque*
Mitteret in [26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pauit. quanto constantior idem
In vitijs, [27] *tanto leuius miser ac prior* [28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorsum hæc tam* [31] *putida tendant,*
Furcifer? [32] *Ad te, inquã.* [33] *quo pacto, pessime?* [34] *Laudas*
Fortunam & mores [35] *antiquæ plebis:* [36] *& idem,*
Si quis ad illa deus [37] *subitò te agat,* [38] *vsque recuses:*
Aut quia non sentis, [39] *quod clamas, rectius esse,*
Aut quia [40] *non firmus rectum defendis:* [41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens [42] *euellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, absentem* [44] *rusticus vrbem*
Tollis ad astra [45] *leuis. si nusquam es fortè vocatus*
Ad cœnam, [46] *laudas securum olus: ac,* [47] *velut vsquam*
Vinctus eas, ita te fœlicem dicis, [48] *amásque,*
Quòd nusquam tibi sit [49] *potandum.* [50] *iusserit ad se*
Mæcenas [51] *serum sub lumina prima venire.*

10 Instabilis est hic illuc fluctuans.
11 Virtutes sequẽs.
12 Vitijs obnoxia.
13 Annulos plures gestasse, turpe fuit.
14 Vixit aliquandò sine vllo annulo: quem in siniſtra manu gestare mos erat, quia manus siniſtra otiosior est. & propterea minus in illa annuli atteruntur, quàm in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clauum antiquatum aut angustum, vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis subitò migraret in domum abiectam.
18 Vnde i. ex qua exiret paulò elegantior.
19 Decenter.
20 Priscus Orator fuisse dicitur.
21 Vertumnus deus est annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, vnde multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 Quotquot sunt Vertumni. Nõ quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus variè depingebatur, modò arator, seminator, messor, modò plantator, fossor, &c. 23 Chiragra grauis, & suis numeris absoluta. 24 Comminuit articulos. 25 Ex alueo sumeret. 26 In vasculum, ex quo ad euitandum dolum tali ab aleatoribus in alueum conijciebantur, ne si manu iacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tantò minùs miser. 28 Illo Prisco. 29 Qui modò ita contendit funem, vt periculum sit ne rumpatur, modò nimis laxat, i. in omni vitiorum genere volutatur. 30 *Verba sunt heri.* 31 Verba raucida & auditu iniucunda. 32 *Respondet seruus.* 33 *Loquitur herus.* 34 Suut verba Dani ad hernm. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et tu idem. 37 Si sine tuis votis ad illa te compellat. 38 Valde recuses. 39 Quod asseris. 40 Non stabilis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 Quando Romæ es. 44 Quando es rure. 45 Inconstans. 46 Victum domesticum laudas. 47 Quasi, quò vocaris, eò coactus & inuitus eas. 48 Estque tibi iucundum. 49 Epulandum. 50 Si iusserit. 51 Serò paulò ante vesperum.

Con-

Conuiuam,[52] Nemon' oleum ferat ocyus? ecquis
Audit? cum magno[53] blateras clamore,[54] fugisq;
Miluius[55] & scurræ tibi non[56] referenda precati
Discedunt.[57] etenim fateor, me dixerit[58] ille
[59] Duci ventre leuem: [60] nasum nidore supinor:
Imbecillus, iners, si quid vis, adde,[61] popino.
[62] Tu, quum sis [63] quod ego, & fortassis nequior, vltrò
[64] Insectere, velut melior? [65] verbisq; decoris
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis dependeris? [66] aufer
Me vultu terrere, manum [67] stomachúmque teneto,
Dum quæ [68] Crispini docuit me ianitor edo.
[69] Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.
Peccet vter nostrûm eruce dignius? acris vbi me
[70] Natura incendit,[71] sub clara nuda lacerna
Quæcunque excepit turgentis verbera [72] caudæ,
[73] Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:
[74] Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne
Ditior aut formæ melioris [75] meiat eodem.
[76] Tu, quum [77] proiectis insignibus, annulo equestri,
[78] Romanóque habitu,[79] prodis, ex iudice, Dama
Turpis,[80] odoratum caput obscurante [81] lacerna:
Non es quod simulas? metuens [82] induceris atque
[83] Altercante libidinibus [84] tremis ossa pauore.
[85] Quid refert, vri virgis, ferróque necari?
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] Quo te demisit peccati [87] conscia herilis.
[88] Contractum, genibus tangas caput? estne marito
Matronæ peccantis [89] in ambos iusta potestas?

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis. *Cænaturi olim vocabantur.*
53 Inepte clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti, qui erant apud te cœcaturi.
56 Multa mala.
57 Dani sunt verba, non Horatij.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonij percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum
64 Debesne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegis?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 7. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentulæ tumentis.
73 Aut superincubando me clunibus agitauit veluti equo insidens. 74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eâdem coeat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum seruilem sumis (ne ab alijs aguoscaris) & ex iudice factus es Dama seruus infamis. Non es, &c. 80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædes mulieris. 83 Pugnante metu cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest vtrum eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in area turpi. Quasi diceret: quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

[90] *In corruptorem vel iustior? illa tamen se*
[91] *Non habitu [92] mutátve loco, [93] peccátve superne*
Quum te formidet mulier, neque credat [94] amanti.
[95] Ibis sub furcam [96] prudens: [97] dominoq; furenti
Committes rem omnem, & vitã, & cum corpore famam.
[98] Euasti? credo, [99] metues, [1] doctusq; cauebis:
[2] Quæres quando iterum paueas, iterumq; perire
Possis. [3] ô toties seruus! quæ bellua ruptis
Quum semel effugit, reddit se praua catenis?
Non sum mœchus, ais, neque ego, hercule, fur, vbi vasa
Prætereo [4] sapiens, argentea. [5] tolle periclum,
Iam [6] vaga prosiliet frænis natura remotis.
[7] Túne mihi dominus, [8] rerum imperijs hominumq;
Tot tantisq; minor? quem ter [10] vindicta quaterq;
[11] Imposita haud vnquam misera formidine [12] priuet?
Adde supradictis, [13] quod non leuius valeat. nam
[14] Siue vicarius est, qui seruo paret (vti mos
Vester ait) seu conseruus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alys seruis miser, atque
[15] Duceris vt neruis alienis mobile lignum.
[16] Quisnam igitur liber? sapiens, [17] sibiq; imperiosus:
Quẽ neque pauperies, neq; mors, neque vincula terrent.
[18] Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in seipso totus [19] teres atque rotundus:
[20] Externi ne quid valeat [21] per læue morari.
In quem [22] manca ruit semper fortuna: potesne
[23] Ex his [24] vt proprium quid noscere? quinque talenta
Poscit te mulier, vexat, foribusq; repulsum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non volt incubare tibi subiacenti, vel, non palam peccabit vt vult Erasm.
94 Neque credat tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt seruus. *Vnde dictus est furcifer, qui talem furcam circumtulit.*
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ; quæ tibi imperat concredes te tuaque omnia.
98 Euasisti periculum?
99 Ironicè i. non metues.
1 Doctus periculo tuo canebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Procliuis ad vitium.
7 Tune te mihi dominum esse dicis qui me nequior es & duriorem seruis seruitutem?

8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga qua prætor seruum liberabat. 11 Capiti ingens imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare vtrum seruus seruai sit dicendus vicarius an conseruus? cum tu igitur mihi imperites & alijs seruias (i. vitijs & furiosæ libidini) quid? conseruus ne sum ego tuus an vicarius? 15 Traheris alia potestate, velut imaguncula, quæ ex ligno factæ certis neruis sua sponte mouentur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi fuisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum. i. ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotunda figura. 20 Nequid externum eum commoueat. 21 Ne quid possit, quasi per læue lignum siue marmor hærere. est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis verè fateri tuum esse?

25 Perfusum aqua gelida repellit a foribus.
26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta.*
29 Libido vexat te negantem seruire.
30 Quum admiraris tabulam à Pausia picta.
31 Quomodo peccas minus quã ego?
32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leniter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te seruus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihil'i (i nullius pretij) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. *Ironia. Nam herus suus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, vt cœnas opimas contemnere non posset.*

25 *Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi*
Colla iugo: liber, liber sum, dic age. 26 *non quis.*
Vrget enim 27 *dominus mentem non lenis, & acres*
Subiectat 28 *lasso stimulos, versatq́;* 29 *negantem,*
30 *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,*
Quî peccas minus 31 *atq; ego?* 32 *quum Fului Rutubæq́;*
Aut Placideiani 33 *contento poplite miror*
Prælia, 34 *rubrica picta aut carbone: velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitentq́; mouentes
Arma veri. 35 *nequam & cessator Dauus: at ipse.*
Subtilis veterum iudex & callidus 36 *audis.*
37 *Nil ego, si ducor libo fumante:* 38 *tibi ingens,*
Virtus atque animus cœnis respondet opimis.
39 *Obsequium ventris mihi* 40 *perniciosus est. cur?*
41 *Tergo plector enim. quî tu impunitior illa*
42 *Quæ paruo sumi nequeunt obsonia captas?*
Nempe 43 *inamarescunt epulæ* 44 *sine fine petitæ,*
45 *Illusiq́; pedes* 46 *vitiosum ferre recusant*
Corpus. an hic peccat, 47 *sub noctem qui puer vua*
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ 48 *parens, habet? adde, quòd idem*
49 *Non horam tecum esse potes, non otia* 50 *rectè*
Ponere: tu 51 *teque ipsum vitas fugitiuus,* 52 *vt erro:*
Iam vino quærens, iam somno 53 *fallere curam,*
Fruſtra, nam 54 *comes atra premit sequiturq́; fugacem.*
55 *Vnde mihi lapidẽ? quorsũ est opus?* 57 *vnde sagitas?*
58 *Aut insanit homo,* 59 *aut versus facit.* 60 *Ocyus hinc te*
Ni rapis, 61 *accedes* 62 *opera agro nona Sabina.*

39 Luxuria. 40 Mihi quàm tibi pernicioſius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, vel, ructum aci dũ generant. 44 Quæ immoderate appetuntur. 45 Pedes fraudari bono alimento propter incontinentiã in victu recusant, &c. 46 Corpus morboſum. 47 Peccãne puer, qui sub noctem data strigili furtivã vuam accipit? 48 Gulæ seruiens. 49 A deò es inconstans, & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Vt seruus vagabundus, aliquando ad dominum revertens. 53 Lenire curam. 54 Ipsa Cura. 55 Vnde mihi summam lapidem? *inquit herus, iracundus prouoter serui orationem nimis liberam.* 56 Sunt verba serui. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt serui. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur seruo se illũ missurum in Sabinos, &c, vt ex seruo vrbano efficiatur seruus rusticus & abiectus. 61 Accedes nonus ad octo seruos operarios quos misi in agrũ Sabinũ. 62 *Opera* in hoc loco vt sæpe apud Cic. hominẽ significat sordidũ & vilis cõditionis

SATIRA VIII.

Horatius Fundanum amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse interfuerat.

[1]VT Nasidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuam,[2] dictus heri illic
De medio potare die.[3] Sic vt mihi nunquam
In vita fuerit melius.[4] Da (si graue non est)
Quæ prima[5] iratum ventrem placauerit esca.
In primis Lucanus aper[6] leni fuit Austro
Captus, vt aiebat[7] cœnæ pater.[8] acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum
[9]Peruellunt stomachum:[10] siser, alec,[11] fæcula Coa,
His vbi sublatis,[12] puer altè cinctus acernam
[14]Gausape purpureo mensam prætersit,[&] alter
[15]Sublegit quodcunque iaceret [16]inutile, quodque
Posset cœnantes offendere:[17] vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus[18] Hydaspes,
[19]Cæcuba vina ferens:[20] Alcon, Chium, maris expers.
[21]Hîc herus, Albanum, Mæcenas, siue Falernum.
Te magis[22] appositis delectat, habemus vtrumque.
[23] Diuitias miseras,[24] sed queis cœnantibus vnà,
Fundani,[25] pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.
[26]Summus ego, [&] propè me Viscus Turinus, [&] infra,
(Si memini) Varius: cum Seruilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat[27] vmbras.
Nomentanus erat[28] super ipsum, Porcius infra,
[29]Ridiculus totas simul absorbere placentas.

1 Quomodo te cœna diuitis Nasidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare.
3 Sic me iuuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentius cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putrescunt & teneriores reddantur.
7 Præfectus & rex conuiuij, Nasidienus
8 Rapula aceto condita.
9 Prouocant stomachum languentem.
10 Genus pastinacæ. Angl.

Skirwort.

11 Fæcula est genus condimenti quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi.
12 Seruus ad ministrandum bene expeditus.
13 Tersit mensam, ex acere arbore factam. 14 Panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut caniſtrifera virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter seruus vinum ferens Chium non ex Chio insula aduectum, sed in Italia factum, *simulatum igitur*. 21 Nasidienus ait, ô Mæcenas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quàm vina quæ sunt apposita. 23 O miseras diuitias! inquit Horatius. 24 Sed quibus aliis conuiuis. 25 Quàm iucunde cœnâris. 26 Summus ego fui in primo lecto, inquit Fundanius. 27 *Vmbras* appellat conuiuas, à conuiuatore non inuitatos. 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius ideò fuit ridiculus, quòd vno hausto totas absorberet placentas.

30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, vt, &c.
31 Si quid alijs erat incognitum.
32 Intra se continentia succum longè meliorem succo noto, i. succo vsitato.
33 Pisces plani.
34 Quum Nasidienus porrexerit. &c.
35 Mala mellei saporis.
36 Crescente luna.
37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente luna.
38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit.
39 Nos obsoniorum fœtore propemodũ enecati moriemur inulti.
40 Nisi largè bibimus cum damno conuinatoris.
41 Pallor vertebat.
42 Nasidieni conuinatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum, vnde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis, i. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnij.
46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus, 47 Conuiuæ electi & honoratiores, i. Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In iusculo. 49 Hoc ipso tempore Nasidienus conuiuij dominus inquit, &c. 50 Deterior futura si capta esset postquam peperisset. 51 Et his ius est temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex omnis Venefranis primùm est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum. 54 Dum coquitur iusculum vino Italico. 55 Iuri cocto vinum Chium est aptissimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monstrani incoquere herbas in illo iure, quod describi. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicurcorum, docuit incoquere echinos non maceratos (i. non rauriam ex eis factam) sed echinos integros. 59 Tanquam sapidius cum ea muria, quàm quod testa Græca ad nos remittat.

30 *Nomentanus ad hoc, qui si quid fortè* 31 *lateret,*
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto 32 *celantia succum.*
Vt vel continuò patuit, quum 33 *passeris atque*
Ingustata mihi 34 *porrexerit ilia rhombi.*
Post hoc me docuit 35 *melimela rubere, minorem*
36 *Ad lunam delecta.* 37 *quid hoc interfit,* 38 *ab ipso*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 *Nos nisi* 40 *damnosè bibimus, moriemur inulti.*
Et calices poscunt maiores 41 *vertere pallor*
Tum 42 *parochi faciem, nil sic metuentis,* 43 *vt acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile 44 *exurdant vina palatum.*
45 *Inuertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius Balatroq; sequutis omnibus: 46 *imi*
47 *Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur squillas inter muræna 48 *natantes*
In patina porrecta. 49 *sub hoc herus, Hæc grauida inquit*
Capta est, deterior 50 *post partum carne futura.*
51 *His mistum ius est oleo,* 52 *quod prima Venafri*
Pressit cella: 53 *garo de succis piscis Iberi,*
Vino quinquenni, verùm citra mare 54 *nato,*
*Dum coquitur: (*55 *cocto Chium sic conuenit. vt non*
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non sine aceto.
56 *Quod Methimnæam vitio mutauerat vuam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Vt melius muria quàm testa marina remittat.*

Interea

Intereà ſuſpenſa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] *pulueris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos maius veriti, poſtquam nihil eſſe pericli*
Senſimus, [63] *erigimur.* [64] *Rufus, poſito capite, vt ſi*
Filius immaturus obiſſet, flere quis eſſet
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret: Heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos*
Te Deus? [66] *vt ſemper gaudes illudere rebus*
Humanis, Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro [67] *ſuſpendens omnia naſo,*
[68] *Hæc eſt conditio viuendi, aiebat:* [69] *eoq;*
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama [70] *labori.*
[71] *Téne, vt ego accipiar lautè, torquerier omni*
Sollicitudine diſtrictum? ne panis aduſtus,
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comiteſq; miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa ruant ſi
Vt modò ſi patinam pede lapſus frangat [73] *agaſo.*
Sed conuiuatoris ([74] *vti ducis) ingenium res*
Aduerſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc, Tibi dy[75] *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuáq; comis.
[76] *Et ſoleas poſcit.* [77] *tum in lecto quoque videres*
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros.
Nullos [78] *his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa*
[79] *Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum*
Querit de pueris, num quoque [80] *fracta lagena,*
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula: dumq;
Ridetur [81] *fictis rerum, Balatrone* [82] *ſecundo*
Naſidiene redis [83] *mutatæ frontis, vt arte*
Emendaturus [84] *fortunam, deinde ſequui*
[85] *Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes*
Membra grauis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis [86] *paſtum iecur anſeris albi,*

61 Tantum puluis.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Naſidienus capite demiſſo flebat.
65 Mœſtum ſolaretur.
66 Quàm gaudes.
67 Omnia deridens.
68 Vt mala ſunt vicina bonis.
69 Ideoque.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Téne æquum eſt cruciari?
72 *Ridicula eſt totius apparatus enumeratio.*
73 Qui inmenta curat, qualis erant Naſidieni magiſtri.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more depoſuerat, antequam accumberet.
77 Tum in ſingulis lectis videre licebat conuiuas conſuſurrantes.
78 Quàm hos, inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum caſu.
81 Oh res confictas
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortunam aulæorum caſum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et leporum auulsos,[87] *vt multò suauius, armos,*
Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas[88] *poni, & sine clune palumbes.*
[89] *Suaues res, si non*[90] *causas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos sic fugimus vlti,
Vt nihil omnino gustaremus: velut[91] *illis*
[92] *Canidia afflasset, peior*[93] *serpentibus, Afris.*

87 Tanquam multo delicatius.
88 Apponi.
89 Existentes res suaues.
90 Si nobis non recitasset causas naturales, ob quas aliæ alijs partibus sint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.
93 Peior serpentibus, quorum afflatu cibi salutares redduntur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epiſt. I.

Se ludicra ſua ſtudia miſſa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt amplecti: Sic tamen vt in nullius Magiſtri verba iuret. Huiuſmodi autem eſſe hæc ſtudia vt nemo ſit qui non illis excoli poſſit, ſi modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus poſtponentium, & quæ corporis ſunt, non quæ ſunt animi, curantium, reprehendit.

[1] *PRima dicte mihi,* [2] *ſumma dicende camœna,*
[3] *Spectatum ſatis, & donatum iam* [4] *rude, quæris,*
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] *ludo.*
[6] *Non eadem eſt ætas, non mens.* [7] *Veianius armis*
[8] *Herculis ad poſtem fixis,* [9] *latet abditus agro:*
[10] *Ne populum extrema toties exoret* [11] *arena.*
[12] *Eſt mihi purgatam crebrò qui* [13] *perſonet aurem,*
[14] *Solue ſenescentem* [15] *maturè ſanus equum, ne*
Peccet [16] *ad extremum ridendus,* [17] *& ilia ducat.*
Nunc itaque & [18] *verſus &* [19] *cætera ludicra pono:*
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] *& omnis*
in hoc ſum:
[21] *Condo & compono quæ mox* [22] *depromere poſſim.*

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate.
2 In vltimis meis ſcriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à ſcribendi munere liberauit. Rudis virga eſt qua gladiatores donati à gladiatura ceſſabant.
5 Vt verſus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem eſt ætas ſed alia, quæ alios mores poſtulat.
7 Veianius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis, & in eius templo poſti affixis. 9 Deliteſcit in agro. 10 Ne à pari ſuo victus & iam iam enecandus, à populo in theatro ſedente ſupplex ſalutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Eſt mihi monitor, ratio nimirum, vel, conſcientiæ ſtimulus. 13 Qui ſonet per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opportunè. 16 Ridendus ſub finem curulis certaminis. 17 Et ſpiritus difficultate ne laboret. 18 Verſus amatorios. 19 Depono ioces, nugas, conuiuia & id genus alia quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totu in hoc ſum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ ſuo tempore depromam ad vſum meum, tam dicto quàm facto.

Ac ne fortè roges.[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus iurare in verba magistri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.*
[26] *Nunc agilis fio,*[27] *& mersor ciuilibus vndis,*
[28] *Virtutis veræ custos*[29] *rigidusq; satellos:*
Nunc in[30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere[31] *conor.*
Vt nox longa,[32] *quibus mentitur amica, diesq;*
Longa videtur[33] *opus debentibus: vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingrataq; tempora, quæ spem
[35] *Consiliumq; morantur agendi gnauiter id quod*
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusq; nocebit.
Restat vt his ego me ipse regam solerq;[36] *elementis.*
[37] *Non possis oculo quantum contendere*[38] *Lynceus,*
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra[39] *Glyconis,*
Nodosa corpus[40] *nolis prohibere chiragra.*
[41] *Est quoddam prodire tenus, si non datur vltra.*
[42] *Feruet auaritia miseroq; cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
[44] *Laudis amore tumes? sunt certa*[45] *piacula, quæ te*
Ter[46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo[47] *ferus est vt non*[48] *mitescere possit,*
Si modò[49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,*
[51] *Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis*

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum præstem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri, deferor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu, i. pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt Peripateticus.
27 In reipub. administratione exerceor.
28 Aliquando fio Stoicus, summum bonum in virtute ponens.
29 AEqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo, i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manauit disciplina.
31 *Academicus ergo.*
32 Quibus promissa non seruat.
33 Operarijs conductis.
34 Custodia nouercarum.
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philosophiæ primordijs.
37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus.
38 Lynceus acutissima oculorum perspicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidisse.
39 Pugilis robusti.
40 Nec nolis, id est, velle debes.
41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi.
42 AEstuat.
43 Sunt sermones philosophici.
44 Ambitione laboras?
45 Sunt sacrificia, vel medicamentia purgantia, id est, philosophica præcepta.
46 Animo puro.
47 Nemo tam est immanis & ab humanitate alienus.
48 Mansuefieri.
49 Philosophiæ.
50 Principium virtutis, est vitiorum fuga.
51 Vitijs carere, quæ à stultitia prouenimus.

Esse

Esse mala, exiguum [52] *censum* [53] *turpemq́ repulsam,*
Quanto deuites animi [54] *capitisq́ labore.*
[55] *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, [56] *per ignes:*
[57] *Ne cures ea quæ stultè miraris* [58] *& optas:*
Discere, & audire, & [59] *meliori credere non vis?*
[60] *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnat [61] *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis [62] *sine puluere palmæ?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm est,
[63] *Virtus post nummos.* [64] *hæc Ianus summus ab imo*
Perdocet: hæc recinunt iuuenes [65] *dictata senesq́,*
Læuo [66] *suspensi loculos,* [67] *tabulamq́ lacerto.*
[68] *Si quadringentis, sex,* [69] *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesq́:
[70] *Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si rectè facias. [71] HIC MVRVS aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] *Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum*
[73] *Nænias quæ rectè regnum facientibus offert,*
[74] *Et maribus Curijs & decantata Camillis?*
[75] *Is ne tibi melius suadet,* [76] *qui rem facias: rem,*
Si possis rectè: si non, [77] *quocunque modo rem:*
[78] *Vt propius spectes lachrymosa poemata* [79] *Puppi:*
An qui Fortunæ te [80] *responsare superbæ*
[81] *Liberum* [82] *& erectum præsens hortatur & optat?*
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non, [83] *vt porticibus,* [84] *sic iudicijs fruar iisdem,*
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore perijnec.
55 Impigré naviga ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per grauissima pericula.
57 Vt ne cures, i, vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Sc. diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stulte ad facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publicè docent.
65 Hæc præcepta sæpius inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad fœnus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribendas debitorum nomina.
68 Quadringenta millibus sestertijs.
69 Si sex aut septem millia desunt

ad censum equestrem. 70 Eris plebeius. 71 Sit hæc arx tua, Nullius sceleris tibi sit conscium. 72 Lex à Roscio Othone lata, vide Epod. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Dei cantata à fortissimis illis Romanis & masculis virtute præditis. 75 Roscius legis auctor. 76 Qui suader, vt lucrum facias. 77 Iure vel iniuriâ. 78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitijs. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic, suam sententiam ego non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto,[85] *cauta leoni*
Respondit,[86] *referam,*[87] *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88]*Bellua multorũ es capitũ. nam quid sequar? aut quem?*
Pars hominum gestit conducere[89] *publica: sunt qui*
[90] *Frustis & pomis viduas venentur*[91] *auaras,*
[92] *Excipiantq́; senes,*[93] *quos in viuaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
[94] *Esto, alijs alios rebus studysq́; teneri:*
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus[95] *Baijs prælucet amœnis,*
Si dixit diues,[96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri. cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta*[99] *Theanum*
[1] *Tolletis fabri.*[2] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita:
[3] *Si non est, iurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
[5] *Quid pauper?*[6] *ride: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores:[7] *conducto nauigio, æquè*
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit*[9] *priua triremú.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurrit, rides: si fortè subucula[11] *pexæ*
Trita subest tunicæ, vel[12] *si toga dissidet impar,*
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petijt, spernit: repetit quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas[14] *solennia me: neque rides:*
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi à vitijs reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretij.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 Quos tandem deuorent veluti pisces aut feras in viuarijs detentos.
94 Concedo quòd diuersi homines diuersa sectantur. At ijdem persæpe mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus. i. Lucrinus, in Baiano.
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspiciũ fecerit ratum, id est, impulerit diuitem, vt ædificet, statim animum mutat & iubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet?
Lectus genialis est qui sternitur nuptijs in honorem Genij in aula, i. domo.
3 Si non est ei lectus genialis, i. vxor.
4 Quo modo teneam Protea in quamuis formam se transmutantem?
5 Quid agit pauper.
6 Ride (inquit Horat.) eius etiam inconstantiam.
7 Non habens proprium nauigium.
8 AEque fastidio afficitur ac diues.
9 Sua & propria.
10 Si occurrit capillos curtatos habens à tonsore, (i. qui inæqualiter tondetur) rides.
11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ.
12 Si toga non sedet æqualis in humeris.
13 Commouetur.
14 Solenniter, more omnium hominum.
15 Qui me sanet.

A[16] prætore dati: rerum tutela mearum
[17] Quum sis, & prauè sectum [18] stomacheris ob vnguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno [19] minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
[20] Præcipuè sanus, [21] nisi quum pituita molesta est.

16 Qui solet à prætore insanis dari, si deessent agnati.
17 Quum sis tutor mearum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum irascaris ob vnguem amici, &c. i *ob leuia amicorum incommoda.*

19 Vno Ioue inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 *Stoicos irridet qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.*

AD LOLLIVM. Epist. 11.

Homerum in suis poematis pleniùs ac meliùs quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta: Iliade quidem quales sunt in stultis regibus & populis animi motus describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli [1] scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Præneste relegi:
Qui, quid sit [4] pulchrum, quid turpe: quid vtile,
[5] quid non,
[6] Plenius ac melius [7] Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim ([8] nisi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] barbariæ lento [10] collisa duello,
[11] Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli [12] præcidere causam.
[13] Quid Paris? vt saluus regnet, viuatq́; beatus,
[14] Cogi posse negat. Nestor componere lites
[15] Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitij causâ disputas.
3 Præneste est nomen vrbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit vtile.
6 Copiosiùs & perfectiùs.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

16 *Hunc*

16 Agamemnonem Briseidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe suis veneficijs homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam bellux versus fuillet.
28 Amens.
29 Vt sus luto gaudens.
30 Nos turba sumus sine virtute, numerũ duntaxat explentes.
31 Viuentes vt edamus.
32 Proci luxuriosi.
33 Nos sumus inanes Alcinoi Phæacum regis, i. molles sumus & voluptatibus dedici.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere, i. abijcere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum sanus es.
39 Curres ad medicum, cum factus eris hydropicus.
40 Philosophiæ præceptis.
41 Ociosus ac prudẽs.
42 Si quid consumit & corrumpit animũ.

16 *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* 17 *vtrumq;*
Quicquid 18 *delirant reges, plectuntur* 19 *Achiui.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis 20 *exemplar Vlysses:*
21 *Qui domitor Troiæ, multorum* 22 *prouidus vrbes*
Et mores hominum inspexit: latumq; per æquor,
Dum sibi, dum socijs reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum 23 *immersabilis vndis.*
24 *Sirenum voces* 25 *& Circes pocula nosti:*
26 *Quæ si cum socijs stultus cupidusq; bibisset,*
Sub domina meretrice fuisset 27 *turpis* 28 *& exeors:*
Vixisset canis immundus, 29 *vel amica luto sus.*
30 *Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,*
31 *Sponsi Penelopæ, nebulones,* 32 *Alcinoiq;*
In cute curanda plus æquo 33 *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit 34 *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ 35 *cessatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, surgunt 36 *de nocte latrones:*
Vt teipsum serues, non expergiscere? atqui
Si noles 37 *sanus* 38 *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum 39 *studijs & rebus honestis:*
Inuidia vel amore 40 *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere: siquid
41 *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
42 *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:*
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam
43 *Rusticus expectat dum* 44 *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum,
Quæritur argentum puerisq; 45 *beata creandis*
Vxor, & 46 *incultæ* 47 *pacantur vomere syluæ.*

71 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rusticè, vel tanquam rusticus (volens fluuium transire) expectat, &c. 45 Donec totã æquã elapsã, alueus arescat. 46 Vxor pecuniosa, vel fœcunda in pariendo. 47 Excolantur.

Quod

Quod ſatis eſt, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non æris aceruus & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat poſſeſſor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus benè cogitat vti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum ſic domus, [52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.
[54] *Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, aceſcit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget: [56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macreſcit rebus [57] *opimis:*
Inuidia [58] *Siculi non inuenêre Tyranni*
Maius tormentum. qui non [59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit [60] *& mens,*
Dum pœnas [61] *odio per vim feſtinat inulto.*
Ira, furor breuis eſt: [62] *animum rege: qui niſi paret,*
Imperat: [63] *hunc frænis, hunc tu compeſce catena,*
[64] *Fingit equum tenera docilem ceruice* [65] *magiſter*
Ire viam quam monſtret eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in ſyluis catulus.* [69] *nunc adbibe puro*
Pectore verba [70] *puer, nunc te* [71] *melioribus offer.*
QVO ſemel eſt imbuta [72] *recens ſeruabit odorem*
Teſta diu. [73] *quòd ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt ſit animo & corpore ſanus.
51 Rebus hæreditarijs vel acquiſitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus mitigant, ſed cauſam morbi funditus non exſtirpant.
54 Niſi ſit animus purus. *eſt Allegoria.*
55 Dolore conſequente.
56 Definitam pecuniæ ſummam expete.
57 Rebus fœcundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionyſius.
59 Qui frænum non injiciet iræ.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata.
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Formar.
65 Equorum dominator.
66 Catulus venaticus.
67 Quæ cerui ſimilitudinem gerit.
68 Feras ſectatur.

69 Percipe philoſophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philoſophiæ magiſtris, vel honeſtis & ſalutaribus diſciplinis. 72 Recens teſta in quam nihil adhuc fuit infuſum. 73 Si in philoſophiæ ſtudio ſis ignauior, aut ſi promouearis alacriùs. 74 Nec te expecto, qui me perſequi non potes, nec conor eos anteuertere, qui me præcedunt.

AD IVLIVM FLORVM.
Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quo rundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore,[1] *quibus terrarum militet oris*
Claudius Augusti priuignus,[2] *scire laboro.*
Thracáne vos Hebrúsque[3] *niuali compede*[4] *vinctus,*
An freta vicinas inter currentia turres,[5]
An pinguis Asiæ campi colléque[6] *morantur?*
Quid studiosa cohors operum[7] *struit? hæc quoque curo.*
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?[8]
Bella quis & paces[8] *longum diffudit in æuum?*
Quid[9] *Titius, Romana breui venturus in ora?*
Pindarici fontis qui non expalluit[10] *haustus,*[11]
Fastidire[12] *lacus & riuos ausus apertos:*
Vt valeat? vt meminit nostri?[13] *fidibúsne Latinis*
Thebanos aptare modos studet,[14] *auspice Musa?*
An tragica[15] *desæuit*[16] *& ampullatur in arte?*
Quid mihi[17] *Celsus agit? monitus, multumq; monendus,*
Priuatas[18] *vt quærat opes, & tangere vitet*
Scripta, Palatinus quæcunque recepit[19] *Apollo:*
Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.[20] *ipse quid audes?*
Quæ circumuolitas agilis thyma?[21] *non tibi parnum*
Ingenium, non incultum est,[22] *nec turpiter hirtum.*
Seu linguam causis acuis,[23] *seu ciuica iura*

1 In quibus regionibus. *Ora significat extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Liuia Drusilla.
3 Thraciane.
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens.
6 Detinent?
7 Quid faciet litterata Drusi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta qui breui ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitauit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & inuentu facilia.
13 Non studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari.
14 Musarum auspicio?
15 An valdè sæuit crudeles & sæuos Principum mores exprimendo? 16 Ampullis verborum vtitur? 17 Celsus poeta, qui alienos versus pro suis recitaret. 18 Vt suam inuentionem, nam alienam quærat. 19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex varijs doctorum virorum scriptis varia decerpens? 22 Nec rude & impolitum. 23 Siue Oratorem, siue consultum vel Poetam agis.

Respon-

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen:
Prima [24] feres ederæ [25] victricis præmia. quòd ſi
Frigida curarum [26] fomenta relinquere poſſes,
Quò te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc ſtudium [28] parui properemus & ampli,
Si patriæ volumus, ſi nobis viuere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, [29] ſi tibi curæ
Quantæ conueniat Munatius. [30] an malè ſarta
Gratia [31] nequicquam coit, & reſcinditur? at vos
[32] Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
[33] Indomita ceruice feros? vbicunque locorum
Viuitis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum [35] votiua iuuenca.

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe diuitias, ambitionem & ſimilia, quæ, vt friges, grauant & tardant feſtinantem.
27 Properemus ſapientiæ ſtudijs incumbere.
28 Cuiuſcunque fortunæ ſimus.
29 An Munatius frater tuus ſit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
30 Gratia malè coniuncta & perfidè inſtaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenilibus iram excitat. 33 Ceruice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Iuuenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Epiſt. III.

Albium Tibullum compellat, cui ſtudium philoſophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenſet quibus dotibus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi eſſe dicit, vt vnumquemque diem, extremum ſibi fore putet.

ALbi, noſtrorum ſermonum [1] candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione [2] Pedana?
[3] Scribere quod [4] Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?
An tacitum ſyluas inter [5] reptare ſalubres,
Curantem quicquid dignum ſapiente bonóque eſt?
Non tu [6] corpus eras ſine pectore: dij tibi [7] formam,
Dij tibi diuitias dederant, [8] artémque fruendi.

1 Sincere iudex, *Satyrarum noſtrarum.*
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te ſcribere.
4 Qui multas tragœdias ſcripſit, dictus Parmenſis ab vrbe Parma.
5 Lentius ambulare. 6 Sine mente exors, miam. 7 Formam humanam. 8 Œcono-

9 Quid possit nutricula optare maius alumno?
10 Et eloqui sua sensa.
11 Benevolentia apud principes viros, fama ex bene factis.
12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.
13 Omnem diem putato esse postremum.

9 Quid voueat dulci nutricula maius alumno,
Quàm sapere 10 & fari possit quæ sentiat, & cui
11 Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
12 Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamq́, timores inter & iras,
13 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
14 Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.
Me pinguem 15 & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles 16 Epicuri de grege porcum.

14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Poetam elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicureus.

AD TORQVATVM.
Epist. v.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuij, primam autem ponit munditiem.

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. Beds of the old fashion.
2 Accumbere.
3 Nec abhorres, sed gaudes.
4 Sub vesperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina è torculari in cados fusa, Statilio Tauro iterum consule, vini ætas notabatur Consulum nominibus. vide Od. 3. lib. 2.

SI potes 1 archaicis conuiua 2 recumbere lectis,
Nec modica cœnare 3 times olus omne patella:
4 Supremo te sole domi Torquate 5 manebo.
Vina bibes iterum Tauro 6 diffusa palustres
7 Inter Minturnas, Sinuessanumq́, Petrinum.
Sin melius quid habes, 8 arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
9 Mitte leues spes, 10 & certamina diuitiarum,
Et 11 Moschi causam. 12 cras nato Cæsare festus
Dat veniam 13 somnumq́, dies: impunè licebit

7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Iube eorum afferri ad me, vel, sine regem esse conuiuij, & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi apponam, Alij exponunt, Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum leuium, id est, diuitiarum. 10 Omitte liteis & dissidia in diuitijs comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Iulij. 13 Vt non sit necesse mane surgere.

Æstiuam

Æstiuam sermone [14] *benigno tendere noctem.*
[15] *Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?*
Parcus [16] *ob hæredis curam, nimiumq́;* [17] *seuerus,*
[18] *Assidet insano. potare* [19] *& spargere flores*
Incipiam, patiarq́; vel [20] *inconsultus haberi.*
Quid non ebrietas [21] *designat? operta* [22] *recludit:*
Spes iubet esse [23] *ratas:* [24] *in prælia trudit inermem,*
Sollicitis animis [25] *onus eximit:* [26] *addocet artes.*
[27] *Fœcundi calices quem non fecêre disertum?*
[28] *Contracta quem non in paupertate* [29] *solutum?*
Hæc ego procurare [30] *& idoneus imperor, & non*
Inuitus: [31] *ne turpe toral, ne sordida* [32] *mappa*
[33] *Corruget nares: ne non & cantharus & lanx*
[34] *Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos*
Sit qui dicta foras [35] *eliminet:* [36] *vt coeat par*
Iungatúrque pari. [37] *Brutum tibi, Septimiúmque,*
Et nisi cœna prior potiórque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] *umbris.*
Sed [39] *nimis arcta premunt olidæ conuiuia* [40] *capræ.*
Tu, [41] *quotus esse velis, rescribe: &* [42] *rebus omissis,*
Atria seruantem [43] *postico falle* [44] *clientem.*

14 Faceto sermone & largo noctem extendere.
15 Quorsum diuitias expetam?
16 Vt hæres ditescat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmat.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrij iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.
30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illotum toral.
32 Inter edendum manus mappa abstergutur. 33 Sic offendat, vt inde conuiua nares contrahat. 34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diuulget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimium, Sabinum, nisi Sabinum, &c. 38 Conuiuis non innitatis.
39 Vbi multitudo est conuiuarum arcte sedentium, ibi alarum odor grauis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodaleis velis vocari. 42 Causis & negotijs tuis relictis.
43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio expectat & obseruat.
44 Falle Mosculum (*de quo supra*) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur, verùm ex ijs, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo fœlicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

[1] *NIl admirari, propè res est,*[2] *una, Numici,*
Solaq́, quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis,[3] *sunt qui formidine nulla*
Imbuti spectent. quid censes munera[4] *terræ?*
Quid,[5] *maris extremos Arabas ditantis & Indos?*
[6] *Ludicra quid, plausus,*[7] *& amici dona*[8] *Quiritis?*
Quo spectanda modo,[9] *quo sensu credis & ore?*
Qui timet[10] *his aduersa, ferè miratur eodem*
Quo cupient pacto, pauor est[11] *vtrobiq́ molestus:*
[12] *Improuisa simul species exterret*[13] *vtrumque.*
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne:[14] *quid ad rem,*
Si,[15] *quicquid vidit melius peiúsve sua spe,*
Defixis oculis, animóque & corpore[16] *torpet?*
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est[17] *virtutem si petat ipsam.*
[18] *I nunc, argentum, & marmor vetus,*[19] *æraq́, & artes*
[20] *Suspice, cum gemmis*[21] *Tyrios mirare colores:*
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] *Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:*

1 Nullis animi perturbationibus albici
2 Res est præcipua & sola.
3 Quanto minùs admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor & quæ ex se terra profert.
5 Munera maris, valones, margaritas & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Ro. & amantis, i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritium; i. Romanorum.
9 Quo iudicio & quo vultu? certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis aduersantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissime. 16 Si habet, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera, nimium esse non potest. 18 *Ironica concessio.* 19 AEreas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu nanus & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, nec Mucius, &c.

Ne

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas,*
Defodit [28] *condetque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò deuenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tententur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus [34] *hoc una potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age delitijs. virtutem [36] *verba putas, vt*
[37] *Lucum ligna?* [38] *cave ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cibyratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas.*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porrò:*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadrat aceruum.*
Scilicet vxoret eum dote, fidemq́, & amicos,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat:*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venusq́.*
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex,
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus (vt aiunt)
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus, (bebo*
[51] *Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot ha-*
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, vbi non & multa superfunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & seruare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas, opus hoc postremus omittas.*
Si fortunatam [57] *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris, quos ab vxore in dotem accepit, plus frumenti, quàm ea.
24 Indignum exilientes.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, i. fama celebrem ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephridice.
34 *Nempe* recte viuere.
35 Fortiter huic vni rei studè.
36 Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere?
37 Lucus non ex sylis arboribus constat vt sylua, sed alicui numini sacer est.
38 Sisin ea es sententia caue Mercator ne alter &c.
39 Negotia Cibyratica dicuntur a Cibyris, vrbe Cilicię populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.
41 Coęcernentur, cumulentur, Angl. **Laide round to a heape.**
42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, vel, aceruum in quadrum redigat, id est, quartâ mille quæ quatuor millia efficiant. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui vna re abundans cæteris egebat, sed philosophiam sequere, cui nihil deest potest, & talis esto qualis fuit Lucullus. 49 Commodatò dare. 50 Rogatus à præcore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bona non referta vbi &c. 54 Ignorantur à dominis. 55 Si pecunia, 56 Vt diuitias congeriges. 57 Decus æternum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *seruum, qui dicter nomina,* [59] *læuum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Ve-*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [63] *eripiétque curule (lima:*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [65] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat [67] *bene viuit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui monte [69] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populúmque iubebat:*
[71] *Vnus vt è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidique lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[75] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus vti censet) sine amore iocisque*
Nil est iucundum: [79] *viuas in amore iocisque.*
Viue, vale, si quid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum peteret, monebatur quo nomine quisque ciuis qui in suffragijs aliquid valeret, appellaretur: & suo quemque nomine compellare, benuolentiam conciliat.*
59 Qui domino admonet, leuo ipsius latere extrema manu impulso, admoneat, vt illum & illum salutet.
60 Et cogat herum trás saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere vel benuolentiæ ineundæ vel auxilij causa.
61 Gratioso apud aliquam tribum ciuem.
62 Verba sunt nomenclatoris.
63 Hic in tribu Velina valet.
64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneã, cui volet importunus (id est, inquietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime saluta vnumquemque & facete tibi adiunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insigni is mulus & præaltus. 72 Aprum emptum non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viuentes. *Ceritibus enim à populo Romano denotis, negatum fuit suffragiorum ferendorum ius.* 75 Quum simus quasi remiges & socij Vlyssis, vitijs & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlysse interdicta. 78 Poeta venerens. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dixi, de summo bono. 82 Benignus imperti. 82 Si non recipis nostri, vtere iam à me dictis.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre inuit.

Q Vinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desideror. atqui*

1 In Sabina regione *Vticensi habuit Horatius angustissimum agrum.*
2 Totum mensem ruri agentem absum.

Si

Si me viuere vis sanum, rectéque valentem,
[3]*Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti*
Mæcenas veniam.[4]*dum ficus prima calórque*
[5]*Designatorem decorat* [6]*lictoribus atris:*
[7]*Dum pueris omnis pater & matercula pallet:*
[8]*Officiosaq; sedulitas &* [9]*opella forensis*
Adducit febres, & [10]*testamenta resignat.*
Quòd si bruma niues Albanis [11]*illinet agris,*
[12]*Ad mare descendet* [13]*vates, & sibi parcet,*
[14]*Contractusq; leget; te dulcis amice reuiset*
Cum Zephyris (si concedes) [15]*& hirundine prima.*
Non, quo more piris vesci Calaber iubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. [16]*Vescere sodes.*
[17]*Iam satis est.* [18]*At tu quantumuis tolle.* [19]*Benignè.*
[20]*Non inuisa feres pueris munuscula paruis,*
[21]*Tam teneor dono quàm si dimittar* [22]*onustus.*
[23]*Vt libet: hæc portis hodie comedenda relinquens.*
Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit.
[24]*Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.*
Vir bonus & sapiens [25]*dignis ait esse paratum,*
Nec tamen ignorat [26]*quid distent æra lupinis.*
[27]*Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.*
Quòd si me noles vsquam [28]*discedere,* [29]*reddes*
Forte latus, [30]*nigros angusta fronte capillos:*
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31]*Inter vina fugam Cynaræ* [32]*mœrere proteruæ.*
Fortè per angustam [33]*tenuis vulpecula rimam*
[34]*Repserat in cumeram frumenti:* [35]*pastaq; rursus*
Ire foras pleno [36]*tendebat corpore frustra.*

3 Dabis illam veniam, quam mihi dares ægro.
4 Donec feruet Canicula quo tempore ficus primùm matureſcunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinarijs pullatis.
7 Dum mater liberis ſuis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris.
11 Aſperget.
12 Ad ciuitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo, *Metaph. ducta à nauigantibus qui vela contrahunt, ne effugiant naufragium.*
15 Vere ineunte, cuius eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula, inquit Calaber. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis oneratus. 23 Facito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluorum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſe viris bonis eſſe paratum. 26 Non ignorat quæ ſit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis, i. laude eius qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos, quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lapſa propter calui tiem. 31 Reddes ætatem ad leuitates amatorias aptam. 32 Iuſque animo ferre, quòd iuuenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vitreum frumentarium. 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui mustela procul, si vis (ait) effugere istinc,
Macra[37] *cauum repetes arctum,*[38] *quem macra subisti.*
Hac ego si compellar imagine,[39] *cuncta resigno:*
Nec somnum plebis laudo, satur[41] *altilium, nec*
Otia diuitijs[42] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe[44] *verecundum laudasti: rexq́, paterq́,*
Audisti coràm, nec verbo parcius absens:
Inspice si possum[46] *donata reponere lætus,*
Haud malè[48] *Telemachus, proles patientis Vlyssei,*
Non est aptus equis Ithacæ locus, vt neque planis
Porrectus spatijs,[51] *neque multæ prodigus herbæ.*
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Paruum parua decent: mihi iam non[53] *regia Roma,*
Sed vacuum Tibur placet,[55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, causisq́,[56] *Philippus agendis*
Clarus,[57] *ab officijs octauam circiter*[58] *horam*
Dum redit: atque foro nimium distare[59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conspexit (vt aiunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris[60] *in vmbra,*
Culte lo propries purgantem leniter vngues.
Demetri (puer hic[62] *non læuè iussa Philippi*
Accipiebat) abi: quære,[63] *& refer,*[64] *vnde domo, quis,*
Cuius fortunæ: quo sit patre,[66] *quibue patrono.*
It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,
Præconem[68] *tenui censu, sine crimine notum,*
Et properare locc[70] *& cessare,*[71] *& quærere & vti,*
Gaudentem[72] *paruisq́, sodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & post[73] *decisa negotia,*[74] *campo.*
Scitari libet ex ipso quæcunque refers. dic
Ad cœnam veniat. non sanè[76] *credere Mena:*

37 Locum exeuntium.
38 Quem gracilis intrasti.
39 Hac similitudine.
40 Omnia quæ mihi dictisti, restituo.
41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eoquòd sumptuosis epulis simplenus, aliter sensurus si egerem.
42 Satur animum domi saginatarum.
43 Vide Od. 29. li. 1.
44 Me paucis concentum.
45 Appellatus es à me, rex, propter munificentiam, pater verò propter tutum erga me amorem, siue præsens tecù sum siue absens.
46 Tecum considero.
47 Reddere, quæ mihi donasti.
48 Menelao respondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extensus in longum.
51 Nec herbę ferax.
52 O Menelae, Atrei fili.
53 Roma magnifica
54 Sed Tibur non populosum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis.
57 A foren sibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romæ, sic dictam ab ædificijs factis in similitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi.
60 In tonstrina.
61 Philippus sermum suum Demetrium alloquitur.
62 Non stulte.
63 Mihi renuntia.
64 Ex qua familia.
65 Pauper an dives.
66 In cuius sit clientela.
67 It puer.
68 Pauperem esse.
69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri causa.
70 Interdum otiari.
71 Diuitias acquirere iisque vti, *quod non facit auarus.*
72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio stabili, non vita vaga.
73 Post negotia confecta.
74 Campo Martio, vbi valetudinis causa corpus exercebat.
75 *Verba Philippi.*
76 Credebat.

Mirari

77 Mirari ſecum tacitus. quid multa? 78 benignè,
Reſpondet. 79 Negat ille mihi? 80 Negat improbus, & te
81 Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato 82 ſcruta 83 popello
84 Occupat, & ſaluere iubet prior. ille Philippo
85 Excuſare laborem, & 86 mercenaria vincla,
Quòd non mane domum veniſſet: denique, quòd non
87 Prouidiſſet eum. 88 Sic ignouiſſe putato
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. 89 Vt libet. 90 Ergo
Poſt nonam venies. nunc i, 91 rem ſtrenuus auge.
92 Vt ventum ad cœnam eſt, 93 dicenda tacẽda loquutus,
94 Tandem dormitum dimittitur. hîc vbi ſæpe
Occultum 95 viſus decurrere piſcis ad hamum,
96 Mane cliens & iam 97 certus conuiua, iubetur
Rura ſuburbana 98 indictis comes ire Latinis.
Impoſitus 99 mannis, aurum 1 cœlumq; Sabinum
2 Non ceſſat laudare. videt ridetq; Philippus:
Et ſibi dum requiem, dum riſus vndique 3 quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit: perſuadet vti mercetur agellum.
4 Mercatur. ne te longis ambagibus vltra
Quàm ſatis eſt, morer, 5 ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos 6 & vineta crepat mera: præparat vlmos:
Immoritur ſtudijs, 7 & amore ſenescit habendi.
Verùm vbi oues furto, morbo periere capellæ,
8 Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando:
Offenſus damnis, 9 media de nocte caballum
Arripit, iratúſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit 10 ſcabrum intonſumq; Philippus,
11 Durus (ait) Vultei nimis 12 attentúſque videris
Eſſe mihi. 13 Pol, me miſerum patrone vocares,

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 *Verba ſunt Philippi.*
80 Negat improbè (inquit Demetrius.)
81 Te non curat aut formidæ.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis vtenti.
84 Anteuertit.
85 Excuſabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Antè vidiſſet.
88 *Verba ſunt Philippi.*
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Poſt horam nonam (inquit Philippus) venies, id eſt, tribus horis ante ſolis occaſum.
Quando Romani? balneis egreſſi cibum capiebant.
91 Rem familiarem auge.
92 Poſtquam.
93 Liberè quidnis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Viſus eſt.
97 Poſtridie.
96 Quotidianus conuiua.
98 Feriæ Latinæ à Conſule imperatis, *in quibus non licebat aliquid agi in vrbe.*
99 Equis puſillis.
1 Aeram Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus. 4 Vulteius agellum mercatur. 5 Ex vrbano fit incultus & obſoletus.
6 Loca vitibus conſita ſolum habet in ore. 7 Lucri ſtudio rabeſcit. 8 Poſtquam agrum ſatum, minus reddidit quàm ſperauerat agricola. 9 Paulò poſt mediam noctem. 10 Squalidum & crimpexum. 11 Homo ſeuerus & laborioſus. 12 Attentus ad rem, id eſt, [illegible]
13 *Verba ſunt Vultei.*

Si velles (inquit) verum mihi [14] *penere nomen.*
[15] *Quod te per genium, dextramq́, deósque penates,*
Obsecro & obtestor. vitæ me redde priori.
[16] *Qui simul ostexit quantum dimissa petitis*
Præsent, maturè redeat, repetatq́ relicta.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verum est.*

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obsecro, *vel*, quam rem te obsecro.
16 Qui Philippus postea quam considerauit quantum dimissa, id est, relicta distent a petitis, dixit hæc verba. Redeat Vlixes in vrbem quamprimum, & vitam vrbanam quam reliquit repetat.
17 Sua formula & mensurâ. 18 Æquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM.
Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minus animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam, reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

[1] *CElso gaudere, & bene rem gerere, Albinovano,*
Musa rogata refer, [2] *comiti* [3] *scribeq́, Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] *minanti,*
Viuere nec rectè, nec suauiter, haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleamq́,* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] *Sed quia mente minus validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod leuet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, irascar amicis,*
Cur me funesto properent arcêre [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ profore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tibure Romam.*
[15] *Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat* [16] *& se:*

1 Ordo est: à Musa à me rogata, refer, id est, renuntia Celso, Albinovano.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Nocorio. Angl.
4 Significat promptum esse ad mortem.
5 Frangere.
6 Siccitate affecerit, & læserit.
7 Quia animo ægrotat magis quam corpore vel malo statu.
8 Lætargo, *qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas. Metaphorice hic ponitur pro ægritudine, tristitia, & incommodis.* 9 Quod releuet ægrum. 10 Propterea quia fidis offendar. 11 Propterea quia vbi sum Romæ, amem Tiburi, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia exiliens Tiburi, Romam amem. 14 Quia existens Tiburi, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 15 Post hæc omnia, rogato. 16 Quomodo se gerat.

Vt

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque cohorti.*
Si dicet, recte: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primùm dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis, sc. Celsi.
21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita vt non superbias: sic nos tuam amicitiam seremus & seruabimus continuò.

AD CLAVDIVM NERONEM. Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

[1] *Septimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias. nam quū rogat,* [4] *& prece cogit,*
Scilicet, vt tibi se [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris censet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ descendi præmia. quòd si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici iussa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonumque.*

1 De quo, Od. 2. lib. 2.
2 O Nero Augusti priuigne.
3 Qua æstimatione sim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare.
6 Dignum amicitia & contubernio Neronis legentis, Seligentis res honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim intelligit ac magis nouit quàm ego ipse.
9 Meam apud te gratiam minorem esse quàm sit.
10 Facultatis meæ.
11 Mihi soli studens.
12 Dissimulationis.
13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ frontis per fictæ est præmium. Vrbani enim perficti oris esse solent quàm rustici.
14 Depositus pudor est impudentia.
15 Ob Septimij negatum.
16 De tuo grege esse & amicorum numero.
17 Et virum esse bonum.

AD FVSCVM ARISTIVM.
Epist. x.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum saluere iubemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notiq; columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & musco [7] curcumlita saxa, nemúsque.
[8] Quid quæris? [9] viuo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtq; sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Ponendæq; domo quærenda est area primùm,
Nouistine locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] inuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure riuũ?

1 Grammaticum, in vrbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Saxa musco obducta.
8 Quid multis?
9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo approbante.
11 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consueuit, tandem desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam viuere oportet secundum naturam, i. virtute adhibita donis frui à natura datis.
14 Et quoniam area. i. solum primùm quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi, &c. 17 Syderis cœlestis immoderatam æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintileis. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Nunquid herba deteriùs aut olet aut nitet quàm lapilli. i. marmora ex Numidia aduecta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per declinem riuum,

25 Nempe

[25]Nempe inter varias nutritur ſylua [26]columnas,
Laudaturq, domus longos quæ proſpicit agros.
[27]Naturam expellas furca, tamen [28] vſque recurret,
[29]Et mala perrumpet furtim [30] faſtidia victrix.
[31]Non, qui [32] Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum [33] propiúſue medullis,
Quàm qui non poterit [34] vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectauere ſecundæ,
Mutatæ [35] quatient. [36] ſiquid mirabere, [37]pones
Inuitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vitâ [38] præcurrere amicos.
Ceruus equum pugna [39] melior communibus herbis
Pellebat: donec [40] minor in certamine longo
Implorauit opes hominis, [41] frænumq, recepit:
Sed poſtquam [42] victor violens diſceſſit [43] ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] metallis
Libertate caret, [45] dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum: quia paruo neſciat vti.
[46] Cui non conueniet ſua res, vt calceus olim,
Si pede maior erit. [47] ſubuertet, ſi minor, [48] vret.
Lætus ſorte tua viues ſapienter Ariſti:
[49]Nec me dimittes incaſtigatum, vbi plura
[50]Cogere quàm ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat aut ſeruit collecta pecunia cuique,
[51] Tortum digna ſequi potius quàm ducere funem.
Hæc tibi [52] dictabam [53] poſt fanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non ſimul eſſes, [54] cætera lætus.

25 Apparet enim vitam ruſticam ſuauiorem eſſe quàm vrbanam, quia diuites, quaſi natura duce in ſuis ædificijs vrbem rure ſimilem reddere ſtudent. Nam arbores in hortis ſpacioſis conſerunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore verſicolori factas.
27 Cùm naturam vt ignominioſam eijcies.
28 Semper.
29 Et natura vincens, per contraria ſibi ſtudia furtim ei rumpet.
30 Iſtam faſtidioſam diuitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui neſcit diſcernere purpuras, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas ſucco Aquinati tinctas.
33 Quod propius attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Si quid magis facias.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna, é compaſcuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.

42 Equus. 43 A ceruo. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui ſeruiet perpetuò. 46 Sed ſua res amplior vel auguſtior erit quam ſatis eſt. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem læſet. 49 Sed me acerbè reprehendes. 50 Coacteuare. 51 Quæ debet potiùs trahi quàm trahere, i. ſeruire potiùs quàm imperare. eſt Allegoria ducta ab ijs qui reſtim ducunt. 52 Hæc dictabam puero meo ſcribenti, vt ad te mitterem. 53 Pone cariosam ædem Vacunæ, quæ Dea eſt vacationis. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantùm excepto, quòd mihi non adeſſes.

AD

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis senserimus.

[1] *QVid tibi visa Chios, Bullati,* [2] *notáque Lesbos?*
Quid cõcinna [3] *Samos? quid Cræsi regia* [4] *Sardis*
[5] *Smyrna quid, &* [6] *Colophon?* [7] *maiora minoráne fama?*
[8] *Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?*
[9] *An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?*
[10] *An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?*
Scis, Lebedus quàm sit [11] *Gabijs desertior atque*
Fidenis vicis: tamen illic viuere [12] *vellem:*
Oblitusq́; [13] *meorum, obliuiscendus & illis,*
[14] *Neptunum procul è terra* [15] *spectare furentem.*
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutóq́;
Aspersus, volet in caupona [16] *viuere: nec qui*
[17] *Frigus collegit,* [18] *furnos & balnea laudat,*
[19] *Vt fortunatam plenè præstantia vitam.*
Nec si te validus iactauerit Auster [20] *in alto,*
Idcirco nauem trans Ægæum mare [21] *vendas.*
[22] *Incolumi Rhodos & Mitylene* [23] *pulchra facit, quod*
[24] *Penula solstitio,* [25] *campestre niualibus* [26] *auris,*
[27] *Per brumam Tiberis,* [27] *Sextili mense caminus.*
Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, Insula in mari Ionio?
2 Insula in mari Aligæo nota, i. nobilis propter Alcæum & Sapphô poetas celebratissimos.
3 Samos non longè distat à Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Cręsus considebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis est vrbs in Ionia non longè à Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora sunt quàm fama diuulganit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma?
9 An tibi optabilis est vna ex vrbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt?
10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare transire.
11 Gabij & Fidenæ sunt ciuitates Sabinorum.
12 Viuere non recusarem.
13 Oblitus propinquorum & patriæ.
14 Mare.
15 Vt prospiciam.
16 Viuere perpetuo.
17 Frigus contraxit.
18 Focum vel casam furnariam.
19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam.
20 In mari disiecerit.
21 Vendere debeas.
22 Homini sanæ mentis.
23 Rhodos est insula, sic etiam Mytilene, rebus omnibus pulchre instructa.
24 Vestis densa solstitio æstiuo. i. æstate inutilis.
25 Vestis tenuis, qua iuuenes, in campo Martio se exercentes, vtebantur.
26 Ventis hibernis.
27 Quod facit natatio in Tiberi per brumam. Quis enim tunc nataret?
28 Quod facit ignis mense Augusto.

29 Roma

[29]*Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcunque deus tibi fortunauerit horam,
Grata sume manu: [30] *nec dulcia differ in annum:*
Vt quocunque loco fueris, [31] *vixisse libenter*
Te dicas. nam si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
[33] *Cœlum non animũ mutant qui trans mare currunt.*
[34] *Strenua nos exercet inertia:* [35] *nauibus atque*
[36] *Quadrigis petimus benè viuere.* [37] *quod petis, hîc est,*
[38] *Est Vlubris: animus si te non deficit* [39] *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quia vbique licet bene viuere.
32 Non vrbs, neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant, qui, &c.

34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque viuese domi est patria. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus, sine perturbatione.

AD ICCIVM Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse innuens, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

[1]*Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci*
Si rectè fruëris, [2] *non est vt copia maior*
Ab Ioue donari possit tibi. [3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est [4] *cui rerum suppetit vsus.*
[5]*Si ventri benè, si lateri est pedibusq; tuis, nil*
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si fortè in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Viuis & vrtica, sic viues [7] *protinus, vt te*
Confestim liquidus Fortunæ riuus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute [9] *minora.*
[10]*Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos vt coactor ab Agrippa constitutus ex agris fructuarijs in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus vt neque calceamenta desint, nec equus quo veharis.
6 Si tu in medio

appositorum edulium abstinens & sobrius vinas herbis & vertica, i. tenui & parco victu. 7 Deincepts. 8 Vt te diuitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Numquid miramur?

[11]*Cultaq;*

[11] Cultaq́,[12] dū peregrè est animus sine corpore[13] velox:
Quum tu[14] inter scabiem tantam & contagia lucri,
Nil paruum sapias, & adhuc[15] sublimia cures?
Quæ[16] mare compescant causæ,[17] quid temperet annū:
Stellæ sponte suâ,[18] iussæne vagentur & errent:
[19] Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem:
Quid velit & possit rerum[20] Concordia discors:
[21] Empedocles, an Stertinij deliret acumen.
[22] Verùm seu[23] pisces[24] seu porrum & cæpe trucidas,
Vtere[25] Pompeio Grospho: & siquid petet,[26] vltrò,
Defer. nil Grosphus[27] nisi verum orabit & æquum.
[28] Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest.
Ne tamen ignores[29] quo sit Romana loco res,
[30] Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit.[31] ius imperiumq́, Phraates
Cæsaris accepit[32] genibus minor,[33] aurea fruges
Italiæ pleno[34] diffudit Copia cornu.

11 Rura illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 Nihil est cogitatione velocius. 14 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minus quàm scabies mordet ac serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur latiùs & terras obruat. 17 Quæ res annum gubernet, vt per quatuor temporum commutationes certò fluat. 18 Alicuius iussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat plenam. 20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus. 21 Quum tu scire cures vtrùm Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sine sumptuose, siue tenuiter viuis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatij amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Paruo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit, i deuicta est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris deuolutus. 33 Benigna copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Od. 17. lib. 1.

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat

[1] VT proficiscentem docui te sæpe diúque
[2] Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] Ne studio nostri pecces, odiúmque libellis
[4] Sedulus importes opera vehemente[5] minister.
Si te fortè meæ grauis vret sarcina[6] chartæ,
Abijcito potiùs, quàm quò perferre iuberis
[7] Clitellas ferus impingas:[8] Asinæq́, paternum

1 Quemadmodum. 2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa. 3 Ne nimio in nos studio pecces. 4 Nimiam diligentiam adhibens. 5 Quasi minister. 6 Librorum sarcina 7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cum ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

Cognomen

cognomen vertas in risum,[9] *& fabula fias.*
Viribus vteris[11] *per cliuos, flumina,*[12] *lamas.*
Victor propositi simulac peruenieris[14] *illuc,*
Sic positum seruabis onus,[16] *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua[17] *tribulis.*
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possint oculos aureq́,[18] *morari*
Cæsaris. oratus multa prece,[19] *nitere porrò.*
Vade, vale: caue[20] *ne titubes mandataq́, frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias.
10 Vt, quò vis, peruenias.
11 Per Romam cliuosam, i. scepticollem
12 Lacunas maiores, continentes aquam pluuiam, vel fluuiorum fossas.
13 Compos voti.
14 Ad ædes Augusti.
15 Hoc modo, i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Vt non sub brachio in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, *vel*, vt Pyrrhia temulenta portat glomos. i. sphærulas ex filo lanæ, *vel*, vt conuiua domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Cane ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconstanter fastidientis rurà, quæ anteà tacita prece petiisset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

VIllice syluarum & mihi me[2] *reddentis agelli,*
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis,[3] *&*
Quinque bonos solitum[4] *Bariam dimittere*[5] *patres.*
Certemus,[7] *spinas animóne ego fortiùs an tu*
Euellas agro: & melior sit Horatius,[8] *an res.*
Me quamuis[9] *Lamiæ pietas & cura*[10] *moratur,*
Fratrem mœrentis,[11] *rapto de fratre dolentis*
Insolabiliter: tamen[13] *istuc mens animúsque*
Fert,[15] *& amat spacijs obstantia rumpere*[16] *claustra.*
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colendis obsequuntur. Angl. a Hine or Bailiffe of husbandry.
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familijs distinctis habitatum.
4 Sabinorum oppidum.
5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria dirimendas.

6 Ego & tu. 7 Curas, quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 Alij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra. i. omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Stultus

Stultus vterq́, locum immeritum [17] *causatur iniquè,*
In culpa est animus, [18] *qui se non effugit vnquam.*
[19] *Tu mediastinus tacita prece rura petebas,*
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me constare mihi scis, &* [21] *discedere tristem,*
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
[21] *Non eadem miramur:* [22] *eò disconuenit inter*
Meq́, & te. nam quæ deserta & inhospita [24] *tesquæ*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui sentit: & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *vncta popina*
[28] *Incutiunt vrbis desiderium. (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iste feret piper & thus,* [31] *ocyus vua:*
Nec vicina subest vinum [32] *præbere taberna*
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
[33] *Ad strepitum salias terræ grauis.* [34] *& tamen* [35] *vrges*
Iampridem [36] *non tacta ligonibus arua: bouemq́,*
[37] *Disiunctum curas, & strictis frontibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro riuus, si decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid nostrum concentum diuidat, audi.*
[42] *Quem tenues docuere togæ,* [43] *nitidiq́, capilli:*
Quem scis [44] *immunem Cynaræ placuisse* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna breuis iuuat, & prope riuum somnus in herba.*
[48] *Nec lusisse pudet,* [49] *sed non incidere ludum.*
Non [50] *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
[51] *Limat, non odio obscuro* [52] *morsuq́, venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & saxa mouentem.*

17 Criminatur locum qui non meretur odium.
18 Qui ioci cõmutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuò.
19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia fere ministeria paratus, quasi stans in medio, petebas, &c.
20 Semper eundem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem.
23 Ideò non conuenit.
24 Loca aspera, inculta & senticosa.
25 Qui solitudinem amat, sicut ego.
26 Ganeum, lupanar.
27 Popina omnibus obsonijs plena.
28 Inijciunt.
29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronuntiata.*
30 Iste ager Sabinus.
31 Ocyus quàm vinum, i. nunquam feret vinum iste ager.
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cuius strepitum in cythara vel tibia, tu saltes inscienter quasi terræ inutile pondus.
34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non omninò facientis.* 35 Arua colis.
36 Non culta. 37 Bouem ab altero separatum & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus saturas. 39 Riuus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, sc. saxis, fossis, aggeribus auertendus, vt prato parcat, i. vt prato non noceat. 41 Si quid nostram concordiam dissoluat. 42 Me, quem tenues togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 43 Capilli vnguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna breuis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione vel maledicentia. 53 Vicini gaudent & rident me, &c.

54 Cum

14 Cum ſeruis vrbana 15 diaria rodere mauis:
16 Horum tu in numerum 17 voto ruis. inuidet vſum
Lignorum & pecoris tibi 18 calo arguius & horti.
Optat 19 ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam ſcit vterque libens, 20 cenſebo, exerceat artem.

14 An tu contrà ruſticus, mauis cũ ſeruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere.
15 Seruus verſipellis (qui ex vrbe it. lignatum foras) inuidet tuæ felicitati in vſu lignorum, in vſu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 19 Equorum ornamenta vel ſellas e. quis ad inſidendum impoſitas. Prouerbium conuenit in eos qui ſui muneris functionem ſaſtidientes, alienam, ad quam ſunt inepti, exoptant. 20 Iudicabo vt vterque libens exerceat artem, quam nôrit, vt tu rure colas agros, vt ille calo, tibi inuidens, maneat in vrbe.

AD VALAM. Epiſt. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficiſci cogitet, quæ ibi ſit hyems & quale cœlum percontatur: ſed ſe non ita ſalubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

1 Qvæ ſit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, 2 Salerni,
3 Quorũ hominũ regio, & qualis via: nam mihi
4 Muſa ſuperuacuas Antonius, & tamen 5 illis (Baias
6 Me facit inuiſum, gelida quum perluor vnda
Per medium frigus. ſanè 7 myrteta relinqui,
8 Dictaq; ceſſantem neruis elidere morbum
9 Sulfura contemni, 10 vicus gemit, 11 inuidus ægris,
Qui caput & ſtomachum ſupponere fontibus audent
12 Cluſinis, 13 Gabioſq; petunt & frigida rura.
14 Mutandus locus eſt, & diuerſoria 15 nota
Præter agendus equus. 16 quò tendis? non mihi Cumas
Eſt iter, aut Baias: læua 17 ſtomachoſus habena
Dicet eques: 18 (ſed equi frænato eſt auris in ore)
19 Maior vtrum 20 populum frumenti copia paſcat:
21 Collectóſne bibant imbres, 22 puteoſq; perennes
Dulcis aquæ. 23 nam vina nihil moror illius oræ.

1 Hic longum eſt Hyperbaton vſque ad verſum 25. vt ſit Ordo. Par eſt te ſcribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems ſis Veliæ, i. quæ aeris qualitas in hyeme, &c.
2 Velia & Salernum ſunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi ſunt homines.
4 Antonius Muſa (Auguſti medicus clariſsimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meã non eſſe vtiles.
5 Baijs.
6 Me odioſum reddit. Nata Baiæ mihi quodammodo ſunt iratæ, quod illarum aquis à me relictis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale. 7 Loca myrtis conſita apud Baias aquis ſulferijs abundantia. 8 Quæ dicuntur e neruis depellere morbum articularem. 9 Aquas ſulfuratas. 10 Vicus Baianus moleſte fert. 11 AEgris odioſus. 12 Aquis frigidis in Etruria, ſic nominatis à Cluſio Etruriæ oppido. 13 Volſcorum vrbem. 14 Vt medici conſilio aſſentiar, alium locum quàm Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba ſunt Horatij aut cuiuſuis alius ad equum ſuum. 17 Iracundus. 18 Quid ſtomacharis? Equus non aure ſed ore, in quo inſt frænum, ſentit quo ſit eundum. 19 Repete verſum xxv. *Par eſt te ſcribere vtrum, &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in ciſternis. 22 Aquas fontanas ingiter promanantes. 23 Vina aquoſa, quæ in Velia & Salerno naſcuntur non deſidero.

24 Rure meo possum 25 quiduis perferre patiq;:
26 Ad mare quum veni, 27 generosum & lene requiro:
Quod curas abigat, quod cum spe diuite 28 manet
In venas 29 animumq; meum: quod verba ministret:
Quod me Lucanæ iuuenem 30 commendet amicæ.
31 Tractus vter plures lepores, vter educet apros.
Vtra magis pisces & 32 echinos æquora celent:
Pinguis vt inde domum possim 33 Phæaxq; reuerti.
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius 34 vt rebus maternis atque paternis
35 Fortiter absumptis, 36 vrbanus cœpit haberi,
37 Scurra vagus, non qui certum 38 præsepe teneret,
39 Impransus non qui ciuem dignosceret 40 hostem:
Quælibet in quemuis opprobria fingere 41 sæuus:
Pernicies & tempestas 42 barathrumq; macelli,
43 Quicquid quæsierat, ventri donabat 44 auaro.
45 Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat 46 omasi
Vilis & 47 agninæ, tribus vrsis quod satis esset.
48 Scilicet vt ventres 49 lamna candente 50 nepotum
Diceret vrendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris, vbi omne
51 Verterat in fumum & cinerem, Non herculè miror
(Aiebat) 52 siqui comedunt bona: quum sit obesò
Nil melius turdo, 53 nil vulua pulchrius ampla.
54 Nimirum hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,
Quum res deficiunt, 55 satis inter vilia fortis:
Verùm vbi quid melius contingit & 56 vncliùs, 57 idem
58 Vos sapere & solos aio 59 bene viuere, quorum
Conspicitur 60 nitidis fundata pecunia villis.

24 Quum rure sum. 25 Quemuis cibum ac potionem. 26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare. 27 Nobile vinum. 28 Dimanet. 29 *Vinum spiritus concalefaciens animi motus excitat.* 30 Quod mihi vires præstat ad venerem. 31 Repete versum xxv. *Par est ité scribere*, vter tractus, i. vtra regio Velina an Salernina educet. i. nutriat pl. lep. &c. 32 Echinos marinos. 33 Nitidus splendidusque quales erant Phæaces, populi luxuriosi & voluptarij. 34 Postquam. 35 Profusè. 36 Facetus, ad diuitum mensas risum mouens. 37 Qui per totam vrbem vagaretur, modò huius, modò illius diuitis mensam consectans. 38 Domum statam aut mensam. 39 Qui existens famelicus, in omnes erat æquè maledicus. 40 A perduelle vel peregrino. 41 In confingendis in quemuis criminibus. Alij legunt, Certus, i. promptus vel paratus fingere. 42 Deuorator. Est enim barathrum profundæ vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum à nequitiæ fautoribus (i. luxuriosis) parum, & à timidis (i. auaris, nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita ve inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina, i. ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosorum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius vulua electilis suis primipara. 54 Talis ego sum, inquit Horatius; cum multa non suppetunt conuentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse verè sapientes. 59 Beatè viuere. 60 In sumptuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eoque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1] NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
[2] Aruo pascat herum, an baccis [3] opulentet oliuæ:
Pomisne, & pratis, [4] an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri.
[6] Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: [7] sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Læuum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes. quid si rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
[10] Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?
[11] Dicas adductum propius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit [15] vtilis, vtilis aluo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu rectè viuis, si curas esse [18] quod audis.
[19] Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neue putes [22] alium sapiente bonoq; beatum.
Neu, si te populus sanum rectéque valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules, [24] donec manibus tremor incidit [25] vnctis.
STVLTORVM incurata pudor [26] malus vlcera celat.

1 Ne forte inquiras.
2 Aruo sacho, i. segete & frumento.
3 Me diuitem faciat.
4 An sit vini ferax. *Vinus dicitur vitib. maritari.*
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. ample.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quòd separentur valle interiecta.
7 Ita tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens verò lxuum tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem meritò laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande. *Per Acyrologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quàm est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber, vt dignus sit appellari fluuius.
13 Thraciam.
14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maxime est insalubre. 18 Quod audis de te, i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma, i. omnes nos Romani iactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de felicitate tua prædicanti. 21 Quàm conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente, i. insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum seipsam prodat. 25 Cibo vnctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda.

Si quis bella [37] *tibi terra pugnata mariq́,*
[28] *Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures:*
[30] *Téne magis saluum populus velit, an populum tu,*
[31] *Seruet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,*
Iupiter: [32] *Augusti laudes agnoscere possis?*
Quum pateris [33] *sapiens emendatusq́ vocari,*
[34] *Respondésne tuo, dic sodes, nomine?* [35] *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] *Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: vt si*
Detulerit [37] *fasces indigno,* [38] *detrahet idem.*
[39] *Pone, meum est, inquit pono, tristisque recedo.*
[40] *Idem si clamat furem, neget esse pudicum,*
[41] *Contendat laqueo collum pressisse paternum:*
[42] *Mordeor opprobriis falsis?* [43] *mutemq́ colores?*
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret.
Quem? nisi mendosum & mendacem? [45] *vir bonus est*
[46] *Qui consulta patrũ, qui leges iuraq́ seruat: quis?*
Quo multæ magnæq́ [47] *secantur iudice lites:*
[48] *Quo responsore & quo causæ teste tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, [49] *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: habes pretium, loris non [50] *vteris, aio,*
[51] *Non hominem occidi.* [52] *Non pasces in cruce corues.*
[53] *Sum bonus, & frugi.* Renuit *negat atque* [54] *Sabellus*
Cautus enim [55] *metuit foueam lupus, accipiterq́,*
Suspectos laqueos & [56] *opertum miluius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] *Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:*
[58] *Sit spes fallendi,* [59] *miscebis sacra profanis.*

37 Bella absque gesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum, vtrum populus te (ô Auguste) velit magis saluum esse, an tu populum.
32 Ad Augustum non ad te pertinere?
33 Cum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Itane respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum parricidam esse crimineur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commoneárne his falsis criminationibus?
43 Et expalleſcam? minime vero.
44 *Alij legunt Medicandum i. medicamentis egentem, sc. præceptis Philosophicis imbuendum*
45 Ex opinione multitudinis.
46 Qui Senatus consulta seruat. Responsio est per Ironiam.
47 Finiuntur.
48 Quo iurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur.
49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione.
50 Non cæderis.
51 *Seruus dicat, Non, &c.*
52 Respondet Horatius.
53 Seruus loquitur.
54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abstineris à maleficio.
55 Deuitat foueam.
56 Occultum hamum: non desinunt tamen hæ ferræ rapaces esse. Sic tu, &c.
57 Tu autem à peccato te abstinebis.
58 Si speres fore, vt lateat malefitium.
59 Bonorum & malorum discrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modÿs quum ſurripis vnum,
[60] *Damnum eſt. non facinus mihi pacto lenius iſto.*
[61] *Vir bonus, omne forum quem ſpectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel bone placat:
[62] *Iane pater, clarè, clarè cum dixit, Apollo:*
[63] *Labra mouet, metuens audiri: pulchra* [64] *Lauerna*
[65] *Da mihi fallere, da iuſtum ſanctumq; videri:*
[66] *Noctem peccatis, & fraudibus obÿce nubem.*
[67] *Quî melior ſeruo, quî liberior ſit auarus,*
In triuÿs fixum quum ſe [68] *demittat ob aſſem*
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
[69] *Perdidit arma,* [70] *locum virtutis deſeruit, qui*
Semper in augenda feſtinat & obruitur [71] *re.*
Vendere quum poſſis captiuum, [72] *occidere noli:*
Seruiet vtiliter, [73] *ſiue paſcat durus, aretq;:*
Nauiget, ac medÿs hyemet mercator in vndis:
[74] *Annonæ proſit, portet frumenta* [75] *penuſq.*
[76] *Vir bonus & ſapiens audebit dicere,* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patiq,
Indignum coges? [78] *Adimam bona.* [79] *Nempe pecus, re,*
Ltctos, argentum. tollas licet. [80] *In manicis &*
Compedibus ſæuo te ſub cuſtode tenebo.
[81] *Ipſe deus, ſimulatq; volam, me ſoluet.* [82] *Opinor,*
Hoc ſentit, Moriar: mors vltima [83] *linea rerum eſt.*

60 Iſto pacto damnum eſt miſſi leuius, non facinus admiſſum. *contra Stoicos, qui dicunt omnia peccata eſſe æqualia.*
61 Non vere, ſed opinione vulgi.
62 Poſtquam hæc clara voce pronuntiauit, O Iane, &c.
63 Summiſſa voce loquitur, nolens a audiri ab aſsiſtentibus quæ ſecum precatur, ſic, O pulchra Lauerna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede, vt mea iniuſta facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus ſit ſeruo melior, &c.
68 Ad humum ſe inclinat ob aſſem in vijs à pueris fixum, quo præterentes illudantur.
69 Quod militi eſt ignominioſum.
70 Locum non tenuit quod in re militari eſt flagitioſiſsimum.
71 Pecunia.
72 Sed vende. 73 Sine vt paſcat gregem, *durus*, id eſt, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus, oris*, ſignificat omne eſculentum & poculentum quo veſcuntur homines. 76 Vir re vera bonus, & ſapiens audebit cum Bacche ſic alioqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum quid me pati cogis? 78 Pentheo eſt comminatio. 79 Reſpondet ſapiens hoc modo. At ſunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinclis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater, meus Iupiter (inquit Bacchus) ſtatim vbi voluero me liberabit à vinculis æque immortalem faciet. 83 Exiſtimo (inquit Poeta) virum bonum hoc ſentire, vt citiùs moriatur, quàm turpiter ſeruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis ſeu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVanuis Scæua satis [1] *per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat [2] *maioribus vti:*
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] *amiculus:* [4] *vt si*
Cæcus iter monstrare velit. tamen aspice siquid
Et nos, [5] *quod cures proprium feciſſe, loquamur.*
Si te grata quies [6] *& primam somnus in horam*
Delectet, si te puluis strepitusq́; rotarum,
Si lædit caupona: [7] *Farentinum ire iubebo.*
Nam neque diuitibus contingunt gaudia [8] *solis:*
Nec vixit male, qui natus moriensq́; [9] *fefellit.*
Si prodesse tuis, [10] *pauloq́; benignius ipsum*
Te tractare voles: [11] *accedes ſictus ad vnctum.*
[12] *Si pranderet olus patienter, regibus vti*
Nollet Aristippus. [13] *Si sciret regibus vti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Vtrius horum*
[15] *Verba probes & facta, doce: vel, iunior, audi*
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)*
[17] *Scurror ego ipse mihi,* [18] *populo tu. rectius hoc &*
[19] *Splendidius multo est, equus vt me portet,* [20] *alat rex.*
[21] *Officium facio. tu poscis* [22] *vilia: verùm es*
[23] *Dante minor:* [24] *quanuis fers te nullius egentem.*

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus vinere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum, si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoraretur.
10 Pauló liberaliùs
11 Tu pauper & sobrius accedes ad diuitem vnguento delibutum, cuius guttur etiam condimentis est inunctum.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo, sed mihi. i. in meam vtilitatem. 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi scurrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis,

25 *Omnis*

[25] *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
[26] *Tentantem maiora, fere præsentibus* [27] *æquum.*
Contrà, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via si conuersa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamq; feret [32] *non inconcinnus vtramque:*
[33] *Alter Mileti textam* [34] *cane peius & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] *refer, & sine viuat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,*
[37] *Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.*
[38] *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
[39] *Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit qui timuit ne non succederet: esto.*
Quid? [41] *qui peruenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hîc est, aut nusquam, quod quærimus.* [43] *hic onus*
Vt paruis animis & paruo corpore maius: (horret,
[44] *Hic subit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane est,*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege suo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poscente ferent.* [50] *distat, sumásne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec pascere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi diuiduo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè vestitu vtroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam reijciet ex optima lana, factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrimè. *Prouerbialiter dictum.*
35 Redde Aristippo suum Diogeni pallium, quod tu induras, purpuream tuam chlamyden ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, sine domi, siue belli. *tota oratio ponitur pro casu nominativo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in remp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quieuit, neque tentare voluit.
41 Qui quod voluit, consecutus est.

42 In hoc, in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius, ad principum amicitiam aspirare non audeus, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quàm is qui poscit. 50 Multum interest vtrùm cum pudore sumas, an impudenter petendo excorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum dictioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum prouentum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, i. quarta pars panis, nummus diuisus, quod diuisionem admittit.

Plus dapis[56] *& vixæ multo minus inuidiæq;*
Brunduſium[57] *comes aut*[58] *Surrentum ductius amœnum,*
Qui queritur[60] *ſalebras & acerbum frigus, & imbres*
Aut ciſtam effractam &[61] *ſubducta viatica plorat:*
Nota refert meretricis acumina, ſæpe[63] *catellam,*
Sæpe[64] *periſcelidem raptam ſibi*[65] *flentis: vti mox*
Nulla fides damnis veriſq; doloribus[66] *adſit.*
Nec ſemel irriſus, triuijs[67] *attollere curat*
Fracto crure[68] *planum: licet illi plurima*[69] *manet*
Lachryma:[70] *per ſanctum iuratus dicat Oſirim,*
Credite:[71] *non ludo: crudelcs*[72] *tollite claudum.*
Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.

56. Cum cæteris annibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Viæ aſperitatem.
61 Viatica partim ablata.
62 Imitatur aſtutias meretricis.
63 Monile muliebre. Eſt diminutium a catena.
64 Cruris vinculum
65 Ereptum ſibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impoſtorem, qui in triuio ſibi crus fractum eſſe mentiebatur. 69 Emanet, i. quamuis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamuis per Oſirim AEgyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles! erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano, Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallcias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epiſt. XVIII.

Quæ ad amicitiam conſeruandam facienda ſint, quæ item vitanda ac præſertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere ſe debeat, Lollium docet. Initium autem ſumit ab ijs, qui dum tenere modum non norunt, vel ſcurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel aſperitate agreſti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Poſtremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ conſequi poſſit, hortatur.

1 Canebis.
2 Hominis pabuli cauſſa, turpiter adulantis.
3 Quum decreueris eſſe amicus.
4 Diſſimilis vultu, veſtitu & geſtu.
5 Sic amicus diſtabit a ſcurra infideli.
6 Fera quædam duritia. 7 Inſuauis.

SI benè te noui,[1] *metues, liberrime Lolli,*
Scurrantis ſpeciem præbere,[3] *profeſſus amicum.*
Vt matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor,[4] *infido ſcurræ diſtabit amicus.*
Eſt huic diuerſum vitio vitium propè maius,
Aſperitas agreſtis, &[6] *inconcinna grauiſque,*

Quæ

Quæ ſe commendat [8] *tonſa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraq́; virtus.*
VIRTVS eſt medium vitiorum, & [10] *vtrinque reductum.*
[11] *Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Deriſor lecti, ſic nutum diuitis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum ſæuo credas dictata magiſtro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare ſecundas.*
[18] *Alter rixatur de lana ſæpe caprina,*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *vt non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *vt non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera ſordet.*
[23] *Ambigitur quid enim?* [24] *Caſtor ſciat an Docilis plus:*
[25] *Brunduſium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnoſa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *ſupra vires & veſtit &* [29] *vngit:*
Quem tenet argenti ſitis importuna famésque,
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,*
Sæpe [31] *decem vitijs inſtructior, odit & horret.*
Aut ſi non odit, [32] *regit: ac, veluti pia mater,*
Plus quàm ſe ſapere, & virtutibus eſſe [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi paruula res eſt.*
[36] *Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirſuto corporis ſqualore. Nam quæ tondentur, piloſa ſunt & hirſuta, *vel*, tonſa cute, i. radendo amicum vſque ad cutem, ſic eum nimis duriter caſtigando, idque atris dentibus i. agreſti mordacitate.

9 Dum illa aſperitas vult nominari libertas.

10 Ab vtroque extremo, i. exceſſu & defectu remotum.

11 Blandiens ſcurra

12 Qui ſe derider & eiuſdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam ſcurræ ſua omnia extenuant atque ſeipſos deridere ſolent.

13 Horrere ſe fingit.

14 Sic repetit voces diuitis, quaſi admirans.

15 Verba ex ore diuitis inconſideratè excidentia pro mirandis quaſi de terra tollit.

16 Singulatim.

17 Vt credas hiſtrionẽ ſecundas partes Comœdiæ agere cũ voce ſubmiſſiore, vultúq́ue humiliore, quàm qui agit primas.

18 Agreſtis reprehenſor. 19 Pugnat pro nugis, id eſt, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit agreſtis. 21 Vt non liberè dicam & acriter deſcendam. 22 Si pretij loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controuertitur? ſc. de nugis. 24 Vtrum Caſtor gladiator, an Docilis ſit ſcientior. 25 Contentio eſt, vtrum via Numicia an Appia melius ducat Brunduſium. 26 Ordo eſt. Diues amicus multò vitioſior quàm amicus minor, odit eum quem damnoſa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quàm facultates ferant. 29 Vnguento ſumptuoſiore. 30 Qui omne officium præſtat diuiti pudore paupertatis, vt eam fugiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum ſit ipſe peior. 33 Meliorem eſſe quàm ſe. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus ſtultitiam meam compenſo, quando ſtulte ago. 36 Non ampla toga decet comitem ita facientem, eſt enim moleſta: ſic multæ opes viro bono ſunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt ſciret ſtultorum animos cum habitu mutare.

Veſtimenta

Vestimenta dabat pretiosa.[38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia,[39] *& spes:*
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium:[40] *nummos alienos pascet:*[41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris*[43] *aget mercede caballum.*
[54] *Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commissumq́ teges,*[46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet[47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissiluit:[49] *donec suspecta seuero*
Conticuit lyra.[50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quoticsq́ educet in agris
[51] *Ætolis onerata plagis iumenta canésque,*
Surge,[52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ:*
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,*[54] *vtile famæ,*
[55] *Vitæq́ & membris. præsertim quum valeas &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd[56] *speciosius arma*
Non est qui tractet: scis[57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas campestria, denique sæuam*
Militiam[59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum*[61] *signa refixit,*
Et nunc, siquid abest, Italis[62] *adiudicat armis.*
Ac,[63] *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quæ nuis nil[64] *extra numerum feciss̀e modumq́*
Curas,[65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.*[67] *Actia pugna*

38 Dines factus fortuna sua iam mutata.
39 Et meliora sperabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Postremò.
42 Efficitur gladiator, vrgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille superior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorū diuersitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odiosa, desijt sonare.
50 Moribus rusticis
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ vrbs est in Ætolia.
52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insanitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana.
53 Venari, opus est virtutum Romanis.
54 Famæ vtile, quia inde apparent signa fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio conseruat corporis valetudinem. 55 Decentius, quàm tu ô Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Indicta certamina perferas in campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto. vide Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adiungit populo Romano. 63 Noli animis longè retrahere aut abesse, sine iusta excusatione. 64 Ineptè. Metaphora ducta à saltatoribus. 65 Tamen interdum Indis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus dimidie maniculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te

Te duce per pueros hoſtili more [68] *refertur.*
[69] *Aduerſarius eſt frater:* [70] *lacus Adria: donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Conſentire ſuis ſtudijs [73] *qui crediderit te,*
Fautor vtroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (ſiquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, ſæpe videto.
[76] *Percontatorem fugito.* [77] *nam garrulus idem eſt:*
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter [78] *aures:*
Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérve,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Ne dominus pueri pulchri charæve puellæ
[81] *Munere te parvo beet,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aſpice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem ſua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri:*
Vt penitus notum, [86] *ſi tentent crimina, ſerues,*
Tuteriſq; tuo fidentem præſidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te poſt paulò ventura pericula ſentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici:*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto eſt,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorſum ſe ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem triſtes, triſtemq; iocoſi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnauumq; remiſſi:*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræſentatur, vt eius memoria gratum faceret Auguſto.
69 Eſt in loco aduerſarij ducis.
70 Lacus in fundo patris qui ſimulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium geſtũ eſt inter Aug. & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laurea.
73 Auguſtus.
74 Vtraque manu, i. ſummopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum ſecretorum.
77 Quia ſecreta eidem libidine prodit, quã audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamve diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Deneganstibi puerum vel puellam à te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua ſpe falſus, noli eum tueri quem commendaſti, quem admodum defendere penitus tibi notum.
86 Si malenoli falſo ſupa culpent, ſerues, id eſt, ſeruare debes eumque tutari.
87 Inuidis detractatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentiſſimus.*
88 Res tua in periculo verſatur.
89 Cultus & obſeruantia.
90 Qui periculum fecit, metuit.
91 In hac re ſtudium tuum pone ne ob leuem offenſionem, potentis amici amicitiam amittas. nam diuites, vt aura, ſunt mutabiles.
92 Morum ſimilitudo neceſſaria eſt in amicitia.
93 Tardum.
94 Hominem ad agendum promptum & ſtrenuum oderunt ignaui.

Oderunt

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] *vapores.*
[96] *Deme supercilio nubem, plerunque modestus*
[97] *Occupat obscuri speciem, taciturnus* [98] *acerbi.*
Inter cuncta [99] *leges & percunctabere doctos,*
Qua ratione queas traducere [1] *leniter ævum:*
Ne te semper [2] *inops agitet vexétque cupido,*
Ne pauor, [3] *& rerum mediocriter vtilium spes.*
[4] *Virtutem doctrina paret, naturáne donet:*
Quid minuat curas, [5] *quid te tibi reddat amicum:*
[6] *Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
[7] *An secretum iter,* [8] *& fallentis semita vitæ.*
Me quoties [9] *reficit gelidus* [10] *Digentia riuus,*
Quem [11] *Mandela bibit, rugosus frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amice [12] *precari?*
[13] *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* [14] *vt mihi viuam*
Quod superest ævi, si quid superesse volunt dij.
[15] *Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum*
Copia: [16] *ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.*
Hæc satis est orare Iouem, qui donat & aufert:
[17] *Det vitam, det opes:* [18] *æquum mi animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Aufer à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis recti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te incunde viuere.
6 Quid verè animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vitæ latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia riuus est per agrum Horatij fluens.
11 Mandela, est pagus in Sabinis, quos incolæ frigore constricti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.
13 Vt seruem, quod nunc habeo. 14 Vt viuam meo, non potentiorum arbitratu. 15 Vt sit.
16 Vt, ne semper incertus sim, pendens à rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona exter-
na. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD

AD MÆCENATEM. Epist. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitijs potiùs quàm virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans seruum pecus, se contrà vestigijs aliorum insistere voluisse negat. Deinde rationem reddit, cur ij, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eosque laudarent, foris eos vituperarent.

[1]PRisco si credis Mæcenas docte Cratino,
Nulla placere diu[2] nec viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur[3] aquæ potoribus:[4] vt malè sanos
Adscripsit Liber Satyris Fauniſq́ poetas.
[5]Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
[6]Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse [7] pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda.[8] forum, putealq́ Libonis
[9]Mandabo siccis,[10] adimam cantare seueris.
[11]Hoc simul edixit, non cessauere poetæ
[12]Nocturno certare mero,[13] putere diurno.
Quid?[14] siquis vultu toruo ferus, & [15] pede nudo,
Exiguæq́ togæ simulet [16] textore Catonem,
Virtutemne repræsentet moresq́ Catonis?
[17] Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum [18] studet vrbanus, tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitijs [19] imitabile. quòd si
[20] Pallerem casu, biberent exangue cuminum.
[21] O imitatores, seruum pecus, [20] vt mihi sæpe
[23]Bilem, sæpe iocum vestri mouere [24] tumultus.

1 Crat. Priscus poeta priscam comœdiam, scripsit.
2 Nec annosa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinosorum poetas parum sanos diuino furore correptos, extra se positos.
5 Ipse Musæ, etiam manè sobriæ non fuerunt.
6 Homerus comminiscitur esse vinosus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta latinus.
8 Res forenses & sedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam sobrijs.
10 Adimam cantum & carmina hominibus qui studio colunt seria.

11 Postquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Si quis vestem vultúmque Catonis imitetur, nunquid ille statim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum sæpe sine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitæ lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit, id est, dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua insunt vitia studiosus imitatur in vitijs, virtutibus omissis. ¶ 20 Si ego (inquit Horatius) præter solitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id id, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potiùs quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri seruientes tanquam bestiæ seruiles. 22 Quàm sæpe. 23 Iracundiam. 24 Vestras conturbationes.

Libera

25 Libera per vacuum posui vestigia 26 princeps:
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
27 Dux, regit examen. 28 Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, 29 numeros animosq; secutus
Archilochi, non res & 30 agentia verba Lycamben.
Ac, ne me foliis ideo 31 brevioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
32 Temperat Archilochi Musam pede 33 mascula Sappho,
Temperat Alcæus: 34 sed rebus & ordine dispar,
Nec socerum quærit 35 quem versibus oblinat atris,
Nec 36 sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
37 Hunc ego 38 non alio dictum prius ore, Latinis
39 Vulgauí fidicen. 40 iuuat immemorata ferentem
41 Ingenuis oculisq; legi manibúsque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ameq; domi, 42 premat extra limen iniquus?
43 Non ego 44 ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & 45 vltor,
46 Grammaticas ambire tribus & 47 pulpita dignor.
48 Hinc illæ lacrymæ. 49 spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, 50 & nugis addere pondus:
Si dixi, 51 rides, ait: & 52 Iouis auribus ista
Seruas, 53 fidis enim manare poetica mella
Te solum, 54 tibi pulcher. 55 Ad hæc ego naribus vti
Formido: & 56 luctantis acuto ne secer vngui,
57 Displicet iste locus, clamo: & 58 diludia posco.

25 Ego nullius poëtæ latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. præcedentem non sum secutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Secutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia, vide Epod. 5.
31 Ne minore corona (i. laude) me corones ô Mæcenas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententijs & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque post patrem suspendit.
37 Hunc Archilochum. 38 Non ab alio ore latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus. 40 Iuuat me proferentem dicta à nullo ex latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur forsitan vituperet? 43 Vt solent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Index & castigator, vel, qui vlciscor eos, mea carmina vicissim recitando.
46 Grammaticorum multitudinem prensare, vt libros meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Vnde recitentur à Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est, Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, i. frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis: rides Horati, ait aliquis inuidus. 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione veteris. 52 Auribus Augusti, Iouis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus Poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea, quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare, i. vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco, Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludus

59 *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & 60 *funebre bellum.*

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe gennerunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

1 *VErtumnum Ianumq́, liber spectare videris:*
Scilicet 2 *vt prostes Sociorum pumice mundus.*
3 *Odisti claues, & grata sigilla pudico:*
Paucis ostendi 4 *gemis: & communia laudas,*
5 *Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,*
Non erit 6 *emisso reditus tibi. Quid miser egi?*
Quid volui? dices: vbi quis te læserit & scis
7 *In breue te cogi,* 8 *quum plenus languet amator.*
9 *Quòd si non odio peccantis desipit augur,*
Charus eris Romæ, 10 *donec te deserat* 11 *ætas.*
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut 12 *tineas pasces* 13 *taciturnus inertes,*
Aut 14 *fugies Vticam, aut* 15 *vnctus mitteris* 16 *Ilerdam.*
Ridebit 17 *monitor non exauditus: vt ille*
Qui 18 *malè parentem in rupes protrusit asellum*
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
19 *Hoc quoque te manet, vt pueros* 20 *elementa docentem*

1 Vertumnus & Ianus dij sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt palàm te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri, & sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consueuit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, vt egredi periculosè, quàm tutò malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.

7 Complicari, & in manibus inuolui. 8 Quum lector tui videndi antea cupidus, fit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non despio odio tui, mihi bene monenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Iuuenta. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris. 14 Exulabis. Est Vtica vrbs in Aphrica. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres aliâ chartâ suas epistolas operire. 16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te prænonui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi euenturum est. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admouerit [22] *aures,*
Me libertino natum patre, & [23] *in tenui re-*
[24] *Maiores pennas nido extendisse loquéris:*
Vt quantum [25] *generi demas, virtutibus addas.*
Me [26] *primis vrbis belli placuisse domiq;:*
Corporis exigui, [27] *præcanum,* [28] *solibus aptum:*
[29] *Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.*
Fortè meum siquis te percontabitur [30] *æuum,*
Me quater vndenos sciat impleuisse [31] *Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] *anno.*

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueuerunt.
22 Auditores.
23 In parua hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab animis pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mæcenati, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus.
28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus. 30 AEtatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist. 1.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poemata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cœptum esse dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeò, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliti cœpisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremò de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eiusde Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia [1] *solus:*
[2] *Res Italas armis tuteris,* [3] *moribus ornes:*
[4] *Legibus emendes:* [5] *in publica commoda peccem,*
Si longo sermone [6] *morer tua tempora, Cæsar.*
Romulus & [7] *Liber pater, & cum Castore Pollux,*
[8] *Post ingentia facta, deorum in templa recepti,*
[9] *Dum terras hominúmque colunt genus, aspera bella*
[10] *Componunt,* [11] *agros assignant, oppida condunt:*
[12] *Plorauere suis* [13] *non respondere fauorem*
Speratum meritis. diram [14] *qui contudit hydram,*
Notáque fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Rectâ disciplinâ, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitate delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, *qui animum curis liberat.*

8 Post res fortissimè gestas (i. post finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Questi sunt. 13 Fauorem non esse meritis suis parem. 14 Herculem.

15 Cognouit.
16 Ipſa morte.
17 Ille homines ſua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices ſe inferiores ſuâ excellétiâ quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuẽti
20 Tempeſtiuos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuũ iuraturi ſumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iuſtus eſt in hac vna re æſtimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob ſolam vetuſtatem nouis anteponit.
26 Niſi a terris abſtracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aſpernatur.
29 Ita fauens veterum ſcriptis, vt dicitet Albano, &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decem viri confirmárunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabijs aut ſeueris Sabinis icta, & ex æquo compoſita.
33 Ius pontificale de ſacrificijs.

15 *Comperit inuidiam* 16 *ſupremo fine domari.*
17 *Vrit enim fulgore ſuo, qui prægrauat artes*
Infra ſe poſitas: 18 *extinctus amabitur idem.*
19 *Præſenti tibi* 20 *maturos largimur honores,*
21 *Iurandáſque tuum per nomen ponimus aras,*
22 *Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, ſapiens & 23 *iuſtus in vno*
Te noſtris ducibus, 24 *te Grajis anteferendo,*
25 *Cætera nequaquam ſimili ratione modóque*
Æſtimat: &, 26 *niſi quæ terris ſemota* 27 *ſuiſq;*
Temporibus defuncta videt, 28 *faſtidit & odit.*
29 *Sic fautor veterum, vt* 30 *tabulas peccare vetantes,*
31 *Quas bis quinque viri ſanxerunt,* 32 *fœdera regum*
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
33 *Pontificum libros,* 34 *annoſa volumina vatum,*
Dictitet Albano 35 *Muſas in monte loquutas.*
36 *Si, quia Græcorum ſunt antiquiſſima quæque*
Scripta, vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina: non eſt 37 *quòd multa loquamur.*
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.
38 *Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus atque*
39 *Pſallimus, & luctamur Achiuis doctius* 40 *vnctis.*
Si meliora 41 *dies, vt vina, poemata reddit,*
Scire velim, 42 *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum 43 *qui decidit, inter*
Perfectos veteréſque referri debet? an inter
44 *Viles atque nouos?* 45 *excludat iurgia finis.*
46 *Eſt vetus atque probus? centum qui perficit annos.*
Quid? 47 *qui deperijt minor vno menſe, vel anno,*

34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Muſarum ore fluxiſſe. 36 Ordo eſt, Si quia ſcripta Græcorum ſunt antiquiſſima, ſunt etiam optima, idcirco Romani ſcriptores, quòd antiquiores erunt, eò meliores habebuntur: certè nihil reſtat niſi vt denegemus ea quæ ſunt naturalia, ſc. quòd olea non habeat intra ſe lapillum, neque nux extra ſe corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad ſummum fortunæ, id eſt, perfecti ſumus poetæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctius Græcis palæſtritis, qui vngi ſolebant. 41 Temporis proceſſus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus eſt. 44 Inter contemptos. 45 Reſponſio eſt. Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Eſt vetus atque laudabilis poeta (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus eſt minor, id eſt, iunior vno menſe.

Inter

Inter quos referendus erit? veteréſne poetas?
[43]An quos & præſens & poſtera reſpuet ætas?
[49] Iſte quidem veteres inter ponetur honeſtè,
Qui vel menſe breui vel toto eſt iunior anno.
[50] Vtor promiſſo, caudæq; pilos vt equinæ
Paulatim vello, demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat [52] elusus ratione ruentis acerui,
Qui redit [52] ad faſtos & [53] virtutem æſtimat annis,
[54] Miraturq; nihil niſi quod Libitina ſacrauit.
Ennius, & ſapiens & fortis, & alter [55] Homerus,
Vt [56] critici dicunt, leuiter curare videtur,
[57] Quò promiſſa cadant & ſomnia Pythagorea.
[58] Næuius in manibus non eſt, & mentibvs hæret
[59] Penè recens, adeo ſanctum eſt vetus omne poema.
Ambigitur quoties [60] vter vtro ſit prior, auſert
[61] Pacuuius docti famam ſenis, Accius [62] alti:
Dicitur Afrani [63] toga conueniſſe Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi [64] properare Epicharmi:
[65] Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.
[66] Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numerátque poetas
Ad noſtrum tempus, [67] Liui ſcriptoris ab æuo.
Interdum vulgus [68] rectum videt, [69] eſt vbi peccat.
Si veteres ita miratur laudatq; poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] nimis antiquè, ſi pleraque durè
Dicere credit eos, [71] ignauè multa, fatetur:
Et ſapit, & [72] mecum facit, & Ioue iudicat [73] æquo.
[74] Non equidem inſector, delendáque carmina Liui
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi paruo
[75] Orbilium dictare: ſed [76] emendata videri,

48 An inter nouos, &c.
49 Reſponſio adſe cundam quæſtionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permittit.
51 Deceptus acerualí argumentatione i. Sorite.
52 Ad libros annaleis, in quibus Conſulum nomina perſcribebantur, quorū appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat niſi quod mortuum eſt, i. mortuos poetas, *de Libitina* vide Od. 30. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in ſe immigraſſe dicebat.
56 Grammatici ſcriptorum cenſores.
57 Ita negligenter ſcripſit, vt videatur parui facere, quid de ſe promiſerit vel ſomniarit.
58 Næuius, poeta Campanus, Ennio ſenior, non manibus teritur.
59 Quaſi recens ſit.
60 Vter vtri præſtet.
61 Pacuuius octogenarius, exiſtimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata. Comœdia Afrani Menandro ſimilis dicitur.

64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poetæ Sicilienſis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediſcit in ſcholis. 67 Ab æuo Liuij Andronici poetæ antiquiſſimi. 68 Recte iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obſoletè. 71 Si fatetur eoſdem multa oſcitanter dicere. 72 Mecum ſentit & verè iudicat. 73 Ioue approbante. 74 Non velut inuidus, detraho. 75 Orbilium magiſtrum meum, plagoſum ſuis diſcipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Producit, ostentat.
81 Laudat, quasi venderet.
82 Indigne foro.
83 Rusticè, crassa Minerua.
84 Sine lepore.
85 Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed, &c.
86 Si dubitarem, vtrum rectè & meritò fabula Attæ, Poetæ antiqui, recitetur in scena croco & floribus conspersa.
87 Æsopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in scena.
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abijcienda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit, quæ ac ego.
95 Mortuis.
69 Scripta nouorum poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod, dum singuli viri legunt, assiduo vsu teneretur.
99 Leuibus artibus operam dare.

Pulchráque, & [77] exactis minimum distantia, miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, &
Si versus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniustè totum [80] ducit [81] venditq; poema.
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] crassè
Compositum [84] illepidéue putetur, sed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
[86] Rectè necne crocum floréſque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingenijs non ille fauet plauditq; [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nos nostráque liuidus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet.
Quod legeret [98] tereretq; viritim publicus vsus?
Vt primum positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier[1] æqua,
Nunc athletarum[2] studijs, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris[3] fabros aut æris amauit:
[4] Suspendit picta vultum mentémque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petijt,[7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est,[9] quod non mutabile credas?

1 Fortuna secunda. 2 Studijs gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentissimè fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, i. Comœdijs. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam incundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

Hoc

[10] *Hoc paces habuere bonæ ventique secundi.*
Romæ dulce diu fuit & [11] solenne [12] reclusa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere iura:
[14] Cautos nominibus certis [15] expendere nummos,
[16] Maiores audire, minori dicere per quæ
[17] Crescere res posset, minui [18] damnosa libido.
[19] Mutauit mentem populus leuis, [20] & calet vno
Scribendi studio. pueri patresq; senesq;
[21] Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior [22] Parthis mendacior: & prius orto
[23] Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
[24] Nauem agere ignarus nauis timet: [25] abrotonũ ægro
Non audet [26] nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant [27] fabrilia fabri:
[28] Scribimus indocti doctique poemata passim.
[29] Hic error tamen & leuis hæc insania quantas
[30] Virtutes habeat, [31] sic collige, vatis auarus
[32] Non temerè est animus: versus amat, hoc studet vnũ:
Detrimenta, fugas seruorum, incendia [33] videt:
Non fraudem socio, pueróue [34] incogitat vllam
Pupillo: [35] viuit siliquis & pane secundo.
Militiæ quamquam piger & [36] malus, utilis vrbi:
[37] Si das hoc, [38] paruis quoque rebus magna iuuari.
Os tenerem pueri balbúmque Poeta [39] figurat:
[40] Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus [41] præceptis format amicis,
[42] Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.
[43] Rectè facta refert: [44] orientia tempora [45] notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

10 Expace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcia artium varietas.
11 Vsitatum.
12 Aperta.
13 Respondere ius.
14 Nummos per Syngraphamviris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum consilia sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri possit res familiaris.
18 Execrabilis auaritia, *qua nihil in republ. damnosius.*
19 Mutavit priorem illam vitæ consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hederâ vinctas comas habentes, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maximè, quum fugam simularent maximè. vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Nauim gubernare.
25 Herbam valdè amaram.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas, At nos scribimus, &c.
29 Hoc immoderatum scribendorum versuum studium.
30 Quantas vtilitates.
31 Sic ratiocinare.
31 Non cito.
33 Incendia parui facit.
34 Machinatur.
34 Viuit parcè legumina edendo & panem secundarium. Angl. **housholl-bread**.
36 Imbellis & meticulosus.
37 Si concedis hoc.
38 A poetica vel Grammatica professione rẽpub. adiuuari.
39. Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri.
40 Detorquet.
41 Documentis vtilibus, honestis & incandis.
42 Sæuitiæ.
43 Rectè facta maiorum commemorat.
44 Homines qui hodie vjuunt, & qui post nascentur.
44 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Disceret unde [47] *preces,* [48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus, &* [50] *præsentia numina sentit:*
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [51] *blandus,*
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine diu superi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes, paruóque beati,*
[55] *Condita post frumenta,* [57] *leuantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem,*
Cum sociis operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Syluanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem breuis æui.*
[62] *Fescennina per hunc inuenta licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] *Libertasq; recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam*
[65] *In rabiem vertit cœpit iocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impunè minax.* [67] *doluere cruento*
Dente lacessiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnaq; lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quenquam*
Describi. [72] *vertere modum, formidine fustis.*
[73] *Ad bene dicendum delectandúmque redacti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit [75] *agresti Latio.* [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& graue virus*
[77] *Munditiæ pepulere.* [78] *sed in longum tamen æuum*

46 Inmupta.
47 Vnde disceret, carmina sæcularia, quæ apud antiquos ludis secularibus virgines & pueri dijs immortalibus canebant.
48 Poetam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & fauentes deos.
51 Pluuias.
52 Blande supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne noceant.
55 Agricolæ robusti & paucis contenti.
56 Post messem.
57 Corpus releuantes.
58 Spe finis ipsius laboris.
59 Sue, quæ telluri immolabatur propter eius fecunditatem.
60 Pastorum deum lacte placabant.
61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ breuitatis esse memores.
62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus iocosa conuitia cum magna licentia exprimebãtur) habebant locũ in quoslibet.

Ad oppidũ Fescennino nomen sumpserunt.

63 Anniuersaria libertas. 64 Iocata est facetè sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carpens. 67 Qui conuitijs lacerabantur, ægrè tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ij quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerunt rationem scribendi metu fustis. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit vicissim, (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui, Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum vsque Punicum ferè certum.

Manse-

Manſerunt, hodiéque manent veſtigia [80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admouit* [82] *acumina chartis:*
Et poſt punica bella [83] *quietus, quærere cœpit*
[84] *Quid Sophocles & Theſpis & AEſchylus utile ferrent.*
Tentauit quoque rem [85] *ſi dignè vertere poſſet:*
Et placuit ſibi, natura [86] *ſublimis & acer.*
Nam [87] *ſpirat tragicum ſatis,* [88] *& feliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in ſcriptis, metuitq́, lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere*
[91] *Sudoris minimum, ſed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aſpice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis* [93] *ephebi:*
Vt patris [94] *attenti, lenonis vt inſidioſi:*
[95] *Quàm non adſtricto percurrat pulpita* [97] *ſocco.*
[98] *Geſtit enim nummum in loculos dimittere,* [99] *poſt hoc*
[1] *Securus cadat an recto ſtet fabula* [2] *talo*
[3] *Quem tulit* [4] *ad ſcenam ventoſo gloria* [5] *curru,*
[6] *Exanimat lentus ſpectator,* [7] *ſedulus inflat.*
Sic leue, ſic paruum eſt, animum quod laudis [8] *auarum*
[9] *Subruit aut reficit.* [10] *valeat res ludicra, ſi me*
[11] *Palma negata* [12] *macrum, donata reducit* [13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretq́, poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indocti ſtolidique, & [16] *depugnare parati*
[17] *Si diſcordet eques,* [18] *media inter carmina poſcunt*
Aut vrſum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Ruſticitatis in Romanis Poetis.
81 Romanus ſerò ſtudium contulit ad ſcripta Græcorum.
82 Ingenij fui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci Poetæ Tragici.
85 An aptè transferre poſſet Græca in Latinum ſermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubeſcit, ſua ſcripta emendare.
90 Comœdia creditur non eſſe laboriosa, quia arceſſit, i. ſumit materiam è medio, i. ex vita cõmuni.
91 Minimum laboris.
92 Quàm accuratè.
93 Iuuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum ſtudium Dorſenus (Poeta comicus) in deſcribendis parasitis poſuerit.
96 Quàm incuriosè & negligenter in aliis perſonis exhibendis.
97 Quàm laxo ſocco fabulam peragat. *Soccus conuenit Comœdiæ vt Tragœdiæ cothurnus.*
98 Gaudet lucrum facere.
99 Poſt primam actionem.
1 Parùm ſollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur.
2 Pede.
3 Poeta laudis ſtudio adductus quem gloria tulit, &c.
4 Ad ſcribendas fabulas.
5 In curru vano.
6 Contriſtat ſpectator languidus, ſomno animum deſpondens.
7 Quem Spectator diligens gaudio inflat, id eſt, ſuperbire facit.
8 Laudis cupidum.
9 Subuertit aut erigit.
10 Pereat res ſcenica & nihil mihi cum ea ſit.
11 Victoria.
12 Triſtem.
13 Lætum.
14 A ſcribendi ſtudio deterret.
15 Nempe plebeij.
16 Armis certare.
17 Si equites aliud quàm plebeij velint.
18 In mediis fabulis.

Verùm equitis quoq; iam migrauit ab aure voluptas
Omnis [30] *ad incertos oculos & gaudia vana.*
Quattuor aut plures [31] *aulæa* [32] *premuntur in horas.*
[33] *Dum fugiunt equitum turmæ, peditúmque cateruæ.*
[34] *Mox trahitur manibus regum fortuna* [35] *retortis.*
[36] *Esseda festinant,* [37] *pilenta,* [38] *petorrita, naues:*
Captiuum portatur [39] *ebur,* [40] *captiua Corinthus.*
Si foret in terris, rideret [41] *Democritus,* [42] *seu*
Diuersum confusa genus panthera camelo.
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Vt sibi præbentem [43] *mimo spectacula plura.*
[44] *Scriptores autem narrare putaret asello*
Fabellam surdo. nam [45] *quæ peruincere voces*
Eualuere sonum, referunt quem nostra theatra?
[46] *Garganum mugire putes nemus, aut* [47] *mare Tusci,*
Tanto cum strepitu ludi spectantur, [48] *& artes*
Diuitiæq; peregrinæ, quibus [49] *oblitus actor*
Quum stetit in scena, [50] *concurrit dextera lævæ.*
Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. [51] *Quid placet ergo?*
[52] *Lana Tarent no violas imitata* [53] *veneno.*
Ac ne fortè putes me, [54] *quæ facere ipse recusem*
Quum rectè tractent alij, laudare [55] *malignè:*
Ille [56] *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poeta, [57] *meum qui pectus inaniter angit,*
[58] *Irritat,* [59] *mulcet, falsis terroribus implet,*
Vt [60] *magus:* [61] *& modò me Thebis, modò ponit Athenis.*
Verùm age, & [62] *his, qui se lectori credere malunt,*

29 Non solùm vulgus, verumetiam, &c.
30 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
31 Aulæis integebantur theatra ad arcendum solem.
32 Complicantur.
33 Dum fuga hostium simulatur.
34 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
35 Manibus à tergo reuinctis.
36 Vehicula Gallica.
37 Matronarum vehicula.
38 Vehicula famularum captiuarum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in theatrum.
39 Imagines eburneæ.
40 Simulachrum vrbis Corinthi quã L. Mummius cepit ac demolitus est.
41 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
42 Siue camelopardalis ex camelo & panthera concretus, &c.
43 Plura quam histrio.
44 Poetas.
45 Stolidæ multitudini.
46 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare possit, propter reflexam Echo? 47 Montem Appuliæ. 48 Mare Tyrrhenum. 49 Habitus à choris artificiosus & exoticus. 50 Quibus actor indutus, seu potiùs commaculatus, &c.
51 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 52 Quid placet spectatoribus? 53 Vestis violacei coloris.
54 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 55 Comœdias scribere. 56 Parcè laudare. 57 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus. 58 Qui animum meum sine causa perturbat. 59 Ad iram impellit. 60 Delectat. 61 Præstigiator, qui arte magica portenta facit. 62 Vsque adeò apte res gestas describit, vt, qui audiunt, interesse videantur in ijs locis vbi gestæ sunt. 63 Vatibus egregijs.

Quàm

54 *Quàm ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi.*
55 *Curam redde breuem:* 56 *ſi munus Apolline dignum*
Vis complere libris, 57 *& vatibus addere calcar,*
Vt ſtudio maiore petant 58 *Helicona virentem.*
Multa quidem nobis facimus mala ſæpè Poetæ,
(59 *Vt vineta egomet cædam mea*) *quum tibi librum*
60 *Sollicito damus, aut ſeſſo:* 61 *quum lædimur, vnum*
Si quis amicorum eſt auſus reprehendere verſum:
Quum loca iam recitata reuoluimus 62 *irreuocati:*
63 *Quum lamentamur, non apparere labores*
Noſtros 64 *& tenui deducta poemata filo:*
Quum ſperamus eò rem venturam, 65 *vt ſimulátque*
Carmina reſcieris nos fingere, 66 *vt commodus vltro*
67 *Accerſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.*
Sed tàmen eſt operæpretium cognoſcere, quales
68 *Ædituos habeat belli ſpectata domíq;*
69 *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
70 *Chœrilus,* 71 *incultis qui verſibus &* 72 *malè natis*
Rettulit acceptos, regale numiſma, 73 *Philippos.*
Sed veluti 74 *tractata notam labemq́;* 75 *remittunt*
Atramenta. 76 *ferè ſcriptores carmine fœdo*
Splendida facta 77 *linunt.* 78 *idem rex ille, poema*
Qui tam ridiculum 79 *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit nequis ſe, præter Apellem,
Pingeret, 80 *aut alius Lyſippo* 81 *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum 82 *ſimulantia. quòd ſi*
83 *Iudicium ſubtile* 84 *videndis artibus illud*
85 *Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares,*
Bœotum in craſſo iurares aëre 86 *natum.*

54 Quàm audiri & ſpectari.
55 Redde aliquantum curæ, vt ſint magis ſolliciti, non adeò negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini ate conſecratam & ædificatam, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & Muſis ſacrum.
59 Vt meipſum omnium primum reprehendam.
60 De rebus bene agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum querimur non intelligi quantum laborauerimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos verſus ſcribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetas. Metaph. ducta ab Ædituis ſacrarum ædium cuſtodibus.
69 Virtus tua ô Auguſte.
70 Poeta ineptiſſimus.
71 Ordo eſt. Qui Philippos (regale numiſma) rettulit acceptos verſibus incultis & malè natis, i. qui gloriatus eſt ſe ab Alexandro Philippos beneficio ſuorum verſuum abſtuliſſe. 72 Verſibus malè compoſitis inuita Minerua. 73 Nummos imagine Philippi regis ſignatos. 74 Atramenta manibus contrectata. 75 Reddunt. 76 Sic ferè ſcriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quàm Lyſippus inſignis ſtatuarius. 81 Formaret. 82 Experimentia vultum. 83 Illud indicium Alexandri. 84 In pictura & ſculptura perſpicienda. 85 Ad verſus & poeticam transferres. 86 Iurares Alexandrum pinguem eſſe & hebetem, quales ſunt in Bœotia nati.

87 *At*

87 Ordo est. At dilecti tibi Virgilius Variusque Poetæ non dedecorant tua de se iudicia, &c.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abs te.
90 Nec satyras.
91 Orationi solutæ similes.
92 Tua virtute gestas.
93 Arces in montibus extructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clausas quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas responderet.
98 Rem experiri.
99 Non possint.
1 Ordo est. Sedulitas eum vrget, quem stulte diligit. i. qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potius quam gratus.
2 Molestiâ afficit.
3 Quum Poeta laudabilis se numeris artificiosis (i. versibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi sit oneri potius quàm honori.

87 *At neque dedecorant tua de se iudicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude 88 *tulerunt,*
89 *Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ:*
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animiq́, virorum
Clarorum apparent. 90 *nec sermones ego mallem*
91 *Repentes per humum, quàm res componere* 92 *gestas:*
Terrarumq́ situs, & flumina dicere, & arces
93 *Montibus impositas, & barbara regna, tuisq́*
Auspicijs totum 94 *confecta duella per orbem.*
95 *Claustráque custodem pacis cohibentia Ianum,*
Et formidatam 96 *Parthis te principe Romam:*
97 *Si, quantum cuperem, possem quoque. sed neq́ parui*
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
98 *Rem tentare pudor, quum vires ferre* 99 *recusent.*
1 *Sedulitas autem, stultè quem diligit,* 2 *vrget:*
3 *Præcipuè quum se numeris commendat & arte.*
Discit enim citius, meminitq́, libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
4 *Nil moror officium,* 5 *quod me grauat:* 6 *ac neque ficto*
In peius vultu 7 *proponi cereus vsquam,*
Nec prauè factis decorari versibus opto:
8 *Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà*
9 *Cum scriptore meo, capsa* 10 *porrectus aperta,*
Deferar 11 *in vicum vendentem thus & odores,*
Et piper, & quicquid chartis 12 *amicitur ineptis.*

6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior sit imago quàm vera figura: sic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar crasso descriptus carmine. 9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & eius qui describitur, vt in Virgilio AEneas, in Homero Vlysses. 10 Extentus, quasi cadauer in cista. 11 In vicum vbi ex chartis inutilibus sunt aromatum inuolucra. 12 Inuoluitur.

AD

AD IVLIVM FLORVM.
Epist. 11.

Excusat se Iulio Floro querenti, quòd nec Epistolam vllam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse: ideóque se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli millite narrat, imitari velle dicit. Ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur non scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ. Atque, adeò se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

Flore, bono claróque fidelis amice[1] *Neroni,*
Si quis fortè velit[2] *puerum tibi vendere*[3] *natum*
Tibure vel Gabijs:[4] *& tecum sic agat,*[5] *Hic &*
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos:
Fiet eritque tuus[6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna ministerijs ad nutus aptus heriles:*
[8] *Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet:[9] *argilla quiduis imitaberis vda.*
Quinetiam canet[10] *indoctum, sed dulce*[11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni, *qui successit Augusto.*
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic seruus candidus est (*inquit venditor*) *cuius sunt omnia verba vsque ad versus 17. huius Epistolæ.*
6 Soluto pretio.
7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, vt dominis essent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quiduis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules. 10 Quiddã indoctũ, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce conuiuanti

Mul-

Multa fidem promiſſa [12] *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo ſum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. ſemel hic [18] *ceſſauit: & (vt ſit)*
[19] *In ſcalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te ſi fuga lædat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœna ſecurus, opinor.*
[24] *Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt* [25] *lex.*
[26] *Inſequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiſcenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officijs propè mancum: ne mea* [30] *ſæuus*
Iurgares ad te quòd epiſtola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *ſuper hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, [37] *ad aſſem*
Perdiderat: poſt hoc [38] *vehemens lupus, & ſibi &* [39] *hoſti*
Iratus pariter, ieiunus dentibus acer,
[40] *Præſidium regale* [41] *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarum ob id factum donis ornatur [42] *honeſtis:*
Accipit & bis dena [43] *ſuper ſeſtertia nummûm,*
Fortè [44] *ſub hoc tempus caſtellum euertere* [45] *prætor*
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fauſto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid ſtas*

31 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit.
33 Qui vult quamprimùm merces vendere.
34 Nulla neceſsitas me premit.
35 Nihil cuiquam debeo.
36 Nemo ex ijs qui ſernos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, vt ego tibi.
37 non facile quiuis à me idem obtineret.
38 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
39 Ordo eſt. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in ſcalis. i. metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in ſcalis.
26 Eme & pretium ſolue.
21 Si fuga ſerui quam ego excepi & expreſsi, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horarius) accipere poteſt ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præſtanda per legẽ redhibitoriam.
24 Sciens, ô Flore quaſi mancipium emiſti me vitioſum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim.

25 Conditio venditionis. 26 Me, quaſi venditorem perſequeris. 27 Iniquè litigas mecum, quaſi cum mangone. 28 Ceſſatorem eſſe. 29 Ad ſcribendum eſſe ineptum, vt is qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si iura me adiuuantia labefactare conaris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum geſsit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agentis cauſa, neceſſarium eſt, ſiue cibus ſit, ſiue pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita vt vix ei quicquam reſtiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hoſti Mithridatico. 40 Præſidium Mithridatis. 41 Loco valdè munito multiſque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit xx. millia ſeſtertiûm nummûm. 44 Paulò poſt. 45 Imperatori Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 *Verba ſunt Imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auſpicio. 50 Accepturus præmia.

Poſt

Post hæc ille [51] *catus, Quantumuis rusticus, ibit,*
Ibit eò quò vis, [52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graïs quantum nocuisset Achilles.*
Adiecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet vt possem curuo dignoscere [54] *rectum,*
[55] *Atque inter syluas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amouere loco me tempora grato:*
Ciuiliq; rudem belli [57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura [58] *lacertis.*
Vnde [59] *simul primùm me dimisere* [60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,* [62] *inopemq; paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit* [64] *audax*
Vt versus facerem. sed [65] *quod non desit habentem,*
[66] *Quæ poterant vnquam satis expurgare* [67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
[68] *Singula de nobis anni* [69] *prædantur euntes,*
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantq;:*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:*
Ille, [73] *Bioneis sermonibus, &* [74] *sale nigro.*
Tres mihi conuiuæ, propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa [75] *palato.*
Quid dem? quid non dem? [76] *renuis tu quod iubet alter.*
Quod petis, id sanè est inuisum acidúmque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romane poemata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totq; labores?
Hic [78] *sponsum vocat, hic* [79] *auditum scripta relictis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est, Iliadem Homeri didici.
54 Bonũ a prauo.
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis cõstruxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis exercuerunt.
57 Motus ciuilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quam primùm, statim vt.
60 Philippi, vrbs in Thracia a Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quod sequutus esset partes Bruti.
63 Totius patrimonij.
64 Paupertas, laboris Magistra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod sufficiat.
69 Insanus merito dicar, si non putem

dormire melius esse quàm versus scribere. 97 Medicinæ vehementissimæ *vt Helleborus, quem hic à Poeta intelligi adducor vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna helleboro nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribam. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Liuidis iocis. i. Satyra. Bion sophistes cognominatus adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75. Gustu. 76 Horatius tanquam adipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius è criticis vnus.

Omnibus

Omnibus officijs.[80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic[81] *extremo in Auentino: visendus vterque.*
Interualla vides[82] *humanè commoda, verùm*
[83] *Puræ sunt plateæ, nihil vt meditantibus obstet.*
[84] *Festinat calidus*[85] *multis gerulisq;*[86] *redemptor:*
[87] *Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina*[88] *tignũ:*
Tristia robustis[89] *luctantur funera plaustris:*
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
[90] *I nunc & versus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat[91] *nemus, & fugit vrbes*
Rite cliens[92] *Bacchi,*[93] *somno gaudentis & vmbra:*
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &*[95] *contracta sequi vestigia vatum?*
[96] *Ingenium sibi, quod vacuas desumpsit Athenas,*
Et studijs annos septem dedit,[97] *insenuitq́;*
Libris & curis,[98] *statua taciturnius exit*
Plerumque, & risu populum quatit: hîc ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempestatibus vrbis,
Verba lyræ motura sonum connectere[99] *digner?*
[1] *Frater erat Romæ*[2] *consulti rhetor: vt alter*
Alterius sermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus vt hic illi foret, huic vt*[4] *Mutius ille.*
[5] *Quî minus argutos vexat furor iste poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile visu*
[7] *Cælatúmque nouem Musis opus.*[8] *aspice primùm,*
[9] *Quanto cum fastu, quanto molimine circum-*
-Spectemus vacuam Romanis vatibus[10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *si fortè vacas) sequere, & procul audi*
Quid ferat, &[13] *quare sibi nectat vterque coronam.*

80 AEgrotat.
81 In extrema parte montis Auentini.
82 Humano more commoda, i. incommoda. *Vt sunt humana omnia in quibus plus est fellis quàm mellis.*
83 Est obiecto. Aliquis enim dixerit, quod Romæ plateę sint puræ in quibus nihil est quod impediat versus meditantem.
84 Respondet non ita esse. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinarijs, & gerulis, i. baiulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plaustris operarijs concurrentia contendũt, quando hac funus procedit, illac plaustra.
90 Est Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes poetæ sunt constituti.
93 Quiete & solitudine.
94 Vis Lyrica scribere?
95 Vestigia angusta, quæ difficile est persequi.
96 Ille qui sibi elegit Athénas vacuas. i. vrbem quietissimã
79 Et senium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præsertim vbi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba sonum lyræ motura? i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ suarum inter se laudum præcones, iurisconsultus alter, alter Orator. 2 Iurisconsulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scæuola optimus Iurisconsultus. 5 Quomodo sunt Poetæ minus insani, dum se inuicem laudant. 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificiocissimum, à nouem Musis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumspectemus. *Tmesis est.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Augusto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi e loco longinquo. 13 Quare hi duo Poetæ se dignos iudicent corona poetica, i. laude.

Cædimur

Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento[14] *Samnites ad lumina prima duello.*
Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis,[16] *nisi Callimachus? si plus adposcere visus,*
Fit Mimnermus, &[18] *optato cognomine*[19] *crescit.*
Multa fero vt placem genus[21] *irritabile vatum,*
Quum scribo, & supplex populi[22] *suffragia capto.*
Idem, finitis studijs,[24] *& mente recepta,*
Obturem[25] *patulas impune*[26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, &[27] *se venerantur & vltrò*
(Si taceas) laudant quicquid scripsêre,[28] *beati.*
At qui legitimum cupiet fecisse poema,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quæcunque parum splendoris habe bunt,
Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba[33] *mouere loco: quamuis*[34] *inuita recedant,*
Et versentur adhuc intra penetralia[36] *Vestæ.*
Obscurata diu populo bonus[38] *eruet, atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc situs informis premit & deserta vetustas.
Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.
Vehemens & liquidus, puróque simillimus amni,
Fundet opes, Latiúmque[42] *beabit diuite lingua.*
Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
Læuabit cultu virtute carentia[45] *tollet:*
Ludentis speciem dabit, &[47] *torquebitur: vt qui*
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa[48] *mouetur.*

14 Tanquam Samnites, qui aduersus Romanos pugnauerunt vsque ad nocturnas lucernas, i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegijs floruit.
17 Apellatur à me Mimnermus.
18 Nomine quod ipse optauerit.
19 Fit maior, ornatior.
20 Multas Poetarum ineptias deuoro.
21 Gens iracundum.
22 Popnli laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex insania poeticæ professionis, ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impune, i. sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta, qui, &c.
30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor.
31 Non dubitabit.
32 Leula erunt.
33 Verba mutare.
34 Ipso scribente inuito.
35 Et quamuis adhuc sint domi abdita.
36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hic ponitur pro Lare.
37 Verba obsoleta & inusitata.
38 E tenebris extrahet.
39 Nunc turpe senium premit.
40 Cudet & finget noua, quæ vsus genuerit.
41 Vehemens ad verborum inuentionem, *Anapestus pro Spondeo.*
42 Amplificabit.
43 Quæ redundant coercebit.
44 Poliet & leniet sano artificio. *Metaph. à corpore animato ad carmen.*
45 Extollet.
46 Parum laboriosè scribentis.
47 Fatigabitur, vt Minus, qui, &c.
48 Qui saltat nunc Satyram, nunc tardum Cyclopa.

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta ineptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 Quàm sapiendo irasci & intimis sensibus angi.
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In alijs rebus non demens.
54 Non sæuus esse seruis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum a seruis furtim exhauriretur
57 Non furenter irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgatiuam.
62 Ordo est Nimirum abiectis nugis vtile est sapere, i. operam dare, & concedere pueris ludum tempestiuũ, i. artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Diuitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Ostendit nihil omninò vel emptione, vel vsucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel vsucapione opus esse, vt iucundè viuas.

49 *Prætulerim scriptor delirus inérsque videri,*
Dum 50 *mea delectent mala me,* 51 *vel denique fallant:*
52 *Quàm sapere, & ringi, fuit haud ignobilis Argis,*
Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 *In vacuo lætus sessor plausórque theatro:*
54 *Cætera qui vitæ seruaret munia recto*
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui 55 *ignoscere seruis,*
56 *Et signo læso* 57 *non insanire lagenæ:*
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curísque 58 *refectus,*
Expulit elleboro morbum 59 *bilémque meraco,*
60 *Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,*
Non seruastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus 61 *per vim mentis gratissimus error.*
62 *Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,*
Et 63 *tempestiuum pueris concedere ludum:*
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed 64 *veræ numerósque modósque* 65 *ediscere vitæ.*
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia 66 *lymphæ,*
67 *Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,*
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 *leuius:* 69 *fugeres radice vel herba*
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
70 *Rem dij donarent, illi decedere prauam*
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 *Plenior es, tamen vtéris* 72 *monitoribus ijsdem?*
At si diuitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidúmque minus te: nempe 73 *ruberes,*
Viueret in terris te siquis auarior vno.
74 *Si proprium est quod quis* 75 *libra mercatus & ære est,*

75 Librâ pretium appendebatur, non numerabatur.

76 *Quædam*

Quædam (si credis consultis) mancipat vsus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus Orbi
Quum segetes occat, tibi mox frumenta daturus,
Te dominum sentit, das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
Quid refert, vinas numerato nuper an olim?
Emptor Auicini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, quamuis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat vsque suum, quà populus adsita certis
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
Hæredem alterius, velut vnda superuenit vndam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani? si metit Orcus
Grandia cum paruis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, & ludere, & vngi,
Præferat Herodis palmetis pinguibus: alter
Dires & importunus, ad vmbram lucis ab ortu,
Syluestrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit Genius natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in vnum-

75 Ordo est. Vsus quædam mancipat, Si credis iurisconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbus est nomen proprium.
79 Occare est semen sparsũ terra operire fractis glebis.
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, vtrum vinas ex pretio per partes numerato, an olim, ex pretio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Eò vsque suum.
85 Quà populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hæc quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis spaciosis Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, vt Lucania.*

90 Si mors auidè aufert. Metaph. ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Parua signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vnguentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta, i. loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem vsque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur. à τύχη in ἐνέργ., fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus influxũ prouenientem ab astro quod nos nasceretur aspexit, regit & moderatur. 4 Qui, vnoquoque nostrũm morte, moritur,

Quodq; caput: vultu [5] mutabilis, [6] albus, & ater.
[7] Vtar, & ex modico, quantum res poscet, acervo,
[8] Tollam: nec metuam quid de me iudicet hæres,
Quòd non plura [10] datis inuenerit. & tamen [11] idem
Scire volam [12] quantum simplex hilarisq; [13] nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptũ
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] puer vt festis quinquatribus, [16] olim
Exigue, gratoq; fruaris tempore [17] raptim.
[18] Pauperies immunda domus procul absit. ego [19] vtrũ
Naue ferar magna an parua, [20] ferar vnus & idem:
Non agimur [21] tumidis velis aquilone secundo:
[22] Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.
[23] Viribus, ingenio, [24] specie, virtute, [25] loco, re,
[26] Extremi primorum, extremis vsque priores.
Non es auarus: abi, quid? [27] cætera iam simul isto
[28] Cum vitio fugêre? caret tibi [29] pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] sagas,
[31] Nocturnos lemures, [32] portentaq; Thessala rides?
[33] Natales grate numeras? [34] ignoscis amicis?
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?
Viuere si rectè nescis, [36] discede peritis.
[37] Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: [38] ne potum largius æquo
Rideat & pulset [39] lasciua decentius ætas.

5 Alius atque alius. Nam suus cuique Genius alijs est dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius à sua persona commendat Flore bonorum parcorum vsum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid interfit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioso.
14 Multum hæc inter se discrepant, sc. Tua luxuriose profundere, sumptum libenter facere & auarè semper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, i. quinque diebus festis Mineruæ dicatis, rapeim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas domus sordida & inelegans.
19 Est Allegoria. Vtrùm ex magnis reditibus vinam, an parsis.
20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia fœlicitate, in non sumus admodum diuites. 22 Non tamen egeni sumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore exterior. 25 Gradu & pecunia. 26 Medij sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum auaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas vmbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras liberter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denunciant. 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis alijs inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis vsus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuuenilis ætas, quam lasciuire magis decet, quàm te, quia iam factus es effœtus senex.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1]*HVmano capiti ceruicem pictor equinam*
Iungere si velit, & [2]*varias inducere plumas*
[3]*Vndiq; collatis membris: vt turpiter* [4]*atrum*
Desinat in piscem mulier formosa [5]*supernè:*
[6]*Spectatum admissi risum teneatis amici?*
Credite Pisones, [7]*isti tabulæ fore librum*
Persimilem, cuius, [8]*velut ægri somnia, vanæ*
Fingentur species: ut [9]*nec pes nec caput uni*
Reddatur formæ. [10]*pictoribus atque poetis*
Quidlibet audendi semper fuit [11]*æqua potestas.*
[12]*Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:*
[13]*Sed non vt placidis coëant immitia, non vt*
Serpentes auibus [14]*geminentur, tigribus agni.*
[15]*Inceptis grauibus plerunq;* [16]*& magna professis*
[17]*Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter*
Assuitur pannus: [18]*quum lucus, &* [19]*ara Dianæ,*
Et properantis aquæ per amœnos [20]*ambitus agros,*
Aut flumen Rhenum, [21]*aut pluuius describitur arcus.*
Sed nunc non erat [22]*his locus, & fortassè cupressum*
Scis [23]*simulare.* [24]*quid hoc?* [25]*si fractis enatat* [26]*exspes*

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.

2 Plumas ex variis auibus collectas.

3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.

4 In pisce deformem.

5 A parte superiore

6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere possitis, quamuis illi pictori sitis amici?

7 Illi monstro depicto.

8 Velut somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.

9 Vt neque finis, neque principium

vini formæ respondeat proportione. 10 Obijciet aliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 Aequalis potestas. 12 Scimus hoc ita esse inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Socientur. 15 Principijs grauibus. 16 Exordijs quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio rerum ad causa adhiberur rerum leuium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 Subintelligitur *Quæstio*, quando hoc fit? *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c. i. quum res leues describuntur ab ijs, quorum incepta erant grauia. Quæ descriptiones fluuiorum, syluarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poemate inceptо quàm cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Scis, si quo modo eadem accepisti vt absque pingeretur, naufragus sit? quid cupressi cum naufrago? 26 Sane sic.

Nauibus, ære dato qui pingitur?[27] *amphora cœpit*
Institui,[28] *currente rota, cur*[29] *vrceus exit?*
Denique sit[30] *quod vis simplex duntaxat & vnum.*
[32] *Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)*
Decipimur[33] *specie recti. breuis esse laboro,*
[34] *Obscurus fio.*[35] *sectantem læuia,*[36] *nerui*
Deficiunt animiq;.[37] *professus grandia,*[38] *turget:*
[39] *Serpit humi tutus nimiùm, timidúsq; procellæ,*
Qui[40] *variare cupit rem*[41] *prodigialiter vnam,*
[42] *Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.*
[43] *IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte.*
[44] *Æmilium circa ludum faber*[45] *imus & vngues*
[46] *Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:*
Infœlix operis[47] *summa, quia*[48] *ponere totum*
Nescit.[49] *hunc ego me, siquid*[50] *componere curem,*
Non magis esse velim, quàm[51] *prauo viuere naso,*
Spectandum[52] *nigris oculis nigróque capillo.*
Sumite materiam vestris qui scribitis[53] *æquam*
Viribus &[54] *versate diu,*[55] *quid ferre recusent,*
Quid valeant humeri.[56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deseret hunc, nec[57] *lucidus ordo.*
[58] *Ordinis hæc virtus erit, &*[59] *Venus (aut ego fallor)*
[60] *Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici*
Pleráque differat,[61] *& præsens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc spernat*[63] *promissi carminis autor.*
In verbis etiam[64] *tenuis cautúsque serendis,*
[65] *Dixeris egregiè,*[66] *notum si callida verbum*

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit institui.
28 Progrediente operis scriptione Metaph. ducta a rota figulari.
29 Vas exiguum. i. cur vltima primis sunt minutiora?
30 Quod poema.
31 Vnum corpus, r. vna materia non ex partibus dissimilium formarum composita.
32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) dicipimur, &c.
33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.
34 Breuitas orationis obscuritatem parit.
35 Eum qui politum orationis genus sectatur.
36 Nerui animosi. i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus euadit & modum excedit.
39 Nimis humilis est, eique similis, qui dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat.
40 Fabulis incredibilibus opus ornare.
41 Monstrose & supra omnium hominum fidem.
42 Ab ipsa natura prorsus abhorret.
43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoscit medium vitiorum. i. virtutem.
44 Circa AEmilium ludum, i. locum gladiatorium a L. AEmilio sic nominatum.
45 Faber tatuarius, cuius taberna est omnium infima.
46 Quasdam corporis particulas satis scite in ære exprimet.
47 In summa & perfectione operis infœlix.
48 Totum facere vel fabricari.
49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari, in reliquis partibus reprehendi.
50 Conscribere.
51 Distorto & deformi naso.
52 Nigri oculi olim formam commendabant.
53 Materiam viribus parem.
54 Cogitare diu.
55 Quid sustinere non possint.
56 Cui scribendi materia erit delecta potenter i. secundum facultatem ingenij sui. κατὰ δύναμιν.
57 Perspicuus ordo.
58 Ordinis artificialis hæc est præstantia.
59 Venustas σεμνότης.
60 Vt ea dicat, quæ nunc dici debēt.
61 Vt in futurū tempus differat.
62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui poetā professus est.
63 Carminis magni, prolixi vel editi.
64 Parcus in verbis nouādis.
65 Cum laude dixeris.
66 Si artificiosa verborum connexio, verbū alioqui nouū reddiderit notum & perspicuū.

Red

Reddiderit iunctura nouum. si fortè necesse est
[67]*Indicijs monstrare recentibus* [68]*abdita rerum,*
Fingere [69]*cinctutis non exaudita* [70]*Cethegis*
[71]*Continget: dabiturque licentia sumpta* [72] *pudenter.*
Et noua fictáque nuper [73]*habebunt verba fidem,* [74] *si*
Græco fonte cadant, [75] *parcè detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur [77] *acquirere pauca,*
Si possum, [78] *inuideor? quũ lingua* [79] *Catonis &* [80] *Enni*
[81]*Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum*
Nomina protulerit? licuit, semperq́, licebit,
[82] *Signatum præsente nota producere nomen.*
Vt syluæ foliis [83] *pronos mutantur in annos,*
[84]*Prima cadunt:* [85] *ita verborum vetus interit ætas,*
Et iuuenum ritu florent modò nata vigentq́,
[86]*Debemur morti nos, nostráque.* [87] *siue receptus*
Terra [88] *Neptunus,* [89] *classes aquilonibus arcet,*
[90]*Regis opus:* [91] *sterilísque diu palus aptáque remis,*
Vicinas vrbes [92] *alit, &* [93] *graue sentit aratrum:*
Seu cursum mutauit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis,*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
[96]*Nedum sermonum stet honos, & gratia* [97] *viuax.*
[98]*Multa renascentur quæ iam cecidere, cadentq́,*
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet [99] *vsus:*
[1]*Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.*
Res gestæ regúmque ducúmque, & tristia bella,
[3]*Quo scribi possent numero monstrauit Homerus.*
[3]*Versibus impariter iunctis* [4] *querimonia primùm,*

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus si fuerit necesse.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua derivata, definant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paululùm deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto noua verba fingere: cur non liceat etiam recentioribus, Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur reor? cur patior inuidiam?

79 Quum lingua vtriusque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ouidius. *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam Latinã amplificauerit. 82 Licuit in medium proferre nouam vocẽ, quam præsens vsus comprobauit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam seu formam impressam continet. 83 Per annos celerrimè labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba resanuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Eadem Lucretium intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones *per Hypallagen.* 90 Opus quale nemo nisi rex facere possit. 91 Sine Pompetina palus per Cethegum exsiccata factáque nauigabilis &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis autem per Velabrum fluens, Augusti iussu in alueum est deductus. 96 Quantò minus verba sint semper? 97 Perpetua verborum venustas. 98 Multa vocabula reuiuiscent & in pristinum statum redibunt. 99 Loquendi consuetudo. 1 In cuius potestate est iudicium & potestas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere. sc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tristes.

Pòst etiam inclusa est [5] *voti sententia compos.*
Quis tamen [6] *exiguos elegos emiserit autor,*
Grammatici certant, & adhuc [7] *sub iudice lis est.*
Archilochum [8] *proprio rabies* [9] *armauit iambo.*
[10] *Hunc socci cepere pedem grandésque cothurni,*
[11] *Alternis aptum sermonibus,* [12] *& populares*
Vincentem strepitus, & [23] *natum rebus agendis.*
Musa dedit [14] *fidibus diuos,* [15] *puerosq; deorum,*
[16] *Et pugilem victorem,* [17] *& equum certamine primũ,*
Et iuuenum [18] *curas* [19] *& libera vina referre.*
[20] *Descriptas seruare vices* [21] *operumq; colores*
[22] *Cur ego si nequeo ignoroq;, poeta salutor?*
[23] *Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?*
Versibus exponi tragicis res comica [24] *non vult:*
Indignatur enim [25] *priuatis ac* [26] *propè socco*
Dignis carminibus narrari [17] *cœna Thyestæ.*
[28] *Singula quæque locum teneant* [29] *sortita decenter.*
Interdum tamen & vocem comœdia [30] *tollit,*
[31] *Iratusq; Chremes* [32] *tumido delitigat ore:*
Et tragicus plerunq; dolet sermone [33] *pedestri.*
[34] *Telephus &* [35] *Peleus, cum pauper & exul vterque*
[36] *Proijcit ampullas, &* [39] *sesquipedalia verba:*
[38] *Si curat cor spectantis* [39] *tetigisse querela.*
Non satis est [40] *pulchra esse poemata:* [41] *dulcia sunto,*
Et quocunque volent, animum auditoris [41] *agunto.*
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] *adsunt*

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eueniunt.
6 Elegos tenues, qui tam sublimi stilo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à se inuento.
9 Armauit in Lycamben socerum & eius filiam.
10 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi vsi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altius sonantem in scena quàm clamorem populi versibus iambicis delectari.
13 Habentem aptitudinem naturalẽ ad fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios. i. heroas.
16 Pugnis & manibus aerem.
17 Equum, qui cursu vicit.
18 Iuuenum amores.
19 Symposia, in quibus ebrij operta recludunt liberè.
20 Suas cuiusque poematis partes seruare.
21 Multiplices poematum varietates, quæ vt res pictæ, coloribus distinguuntur.
22 Cur poetæ nomen mihi ascisco? 23 Cur praue pudens. i. turpiter verecundus, malo nescire quam discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines priuati qui magistratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta ponitur hic ego pro omni tragœdia. 28 Vnaquæque materia sine comica siue tragica suo carmine decenti sit proprio tractatur. 29 Vt sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (i. verba turgida & venti plena) emittit. Metaph. est, ducta a vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis eiectus à patre AEaco ob Phocum fratrem interfectum, exulauit. 36 Longe à se reijcit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 39 Commouisse querimonia. 40 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos afficiant. 42 Impellant. 43 Præstò sunt, quia similiter sempet afficitur is qui audit, atque is qui affectus commouet dicendo.

Humani

Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primùm ipsi tibi: [44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu, [46] *malè si mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo: tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum, [47] *plena minarum:*
Ludentem, lasciua: seuerum, seria dictu.
Format enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitum:* [50] *iuuat,* [51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:*
[53] *Pòst effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesq́; cachinnum.*
Intererit multum [57] *Dauúsne loquatur an Eros:*
[58] *Maturúsne senex, an adhuc florente iuuenta*
[59] *Feruidus: an* [60] *matrona potens, an* [61] *sedula nutrix:*
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,* [64] *aut sibi conuenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum si fortè reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget sibi nata,* [68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictaq́;:* [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *tristis Orestes.*
Si quid [74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare nouam, seruetur* [76] *ad imum*
Qualis [77] *ab incepto processerit, &* [78] *sibi constet.*

44 Quum ipse primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, i. in histrio, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis vtens à persona vel fortuna tua alienis, aut dormiam &c.
47 Verba minarum plena decent iratum
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna sit secunda, naturâ gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna sit aduersa.
52 Aut valdè affligit.
53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perspicuè eloquitur.
54 Est munus linguæ animum interpretari.
55 A statu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuersus populus Rom. effusè ridebit.
57 Multum intererit seruusne sub dolus & fallax loquatur, an Eros, i. seruus benè moratus & fidelis. versiculus hic variè legitur, de quo Commentatores consule. 58 AEtate grandis. 59 Iuuenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco. 63 Sin certam historiam scribas, sequere famam prout ab alijs accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita vt extrema cum primis, vtraque cum medijs conueniant, & sua cuique personæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Iasonis perfidiam vlta, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtem obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion Iocum suum ad epulas sumptuosas inuitans, in fossam iam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa OEstroque à Iunone agitata, vsque eo vagata est donec in AEgyptum peruenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab alijs poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vsque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem, à suis moribus non recedens.

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita propriè dicere (i. ita præclarè scribere) vt propriè tua iure dici possint.

80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in scenam producis quàm, &c.

81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, quâ finitâ proscenium vacuum relinquitur.

82 Nõ dicta ab alijs

83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantùm speciē referas, non etiam singula minutatim prosequaris.

84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto, i. si tamen authorē, quē imitaris, non sequēris ita religiosē, vt nihil addas, de tuo nihil inuenias, nihil immutes.

85 Vilem appellat, quia non magni est ingenij totam alterius inuentionem sequi.

79 *Difficile est propriè communia dicere: tuq́,*
Rectius 80 *Iliacum carmen deducis* 81 *in actus,*
Quàm si proferres ignota 82 *indicta q́ primus.*
83 *Publica materies priuati iuris erit,* 84 *si*
Nec circa 85 *vilem patulumq́ moraberis orbem:*
86 *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*
Interpres: 87 *nec desilies imitator in arctum:*
Vnde pedem 88 *referre pudor vetet, aut operis* 89 *lex:*
Nec sic incipies, 90 *vt scriptor cyclicus olim,*
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 *tanto feret hic promissor hiatu?*
93 *Parturient montes, nascetur ridiculus mus.*
Quanto rectius 94 *hic, qui nil molitur inepte:*
95 *Dic mihi Musa* 96 *virum, captæ post tempora Troiæ*
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
97 *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*
Cogitat: 98 *vt speciosa dehinc miracula promat,*
99 *Antiphatem,*1 *Scyllamq́,*2 *& cũ Cyclope Charybdim.*
3 *Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,*
Nec 4 *gemino bellum Troianum orditur ab ouo.*
Semper 5 *ad eventum festinat:* 6 *& in medias res,*
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

86 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus interpres. auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Et si tu, qui imitator es, non conijcies te in locum tam angustum, vnde te explicare honestè non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab ijs, quæ temerè es aggressus. 89 Lex, quæ iubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere. 90 Vt poeta circumforaneus, qui in conuenticulis hominibus suos versus obtrudat in orbem coactis. 91 Infœlicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum granditate. 93 Vsurpatur hoc proverbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperitè scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius vtcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Vlyssem. 97 Fumus fulgorem fusequi prouerbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt. Hæc autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendida exsistunt, quàm sunt promissa. 98 Vt in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quàm exigua. 99 Lestrigonum regem, hominum voratorum. 1 Hecatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit, i. non sumit principium poematis à prima origine. præcipit enim poeta longo proœmio non esse vtendum. 4 Ex ouorum vno, quibus nati sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principijs perinde ac si notæ essent, rapit auditorem in res medias.

Desperat

Desperat tractata [7] *nitescere posse, relinquit.*
[8] *Atque ita mentitur, sic veris falsa* [9] *remiscet,*
[10] *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*
[11] *Tu, quid ego, & populus meum desideret, audi.*
[12] *Si plausoris eges aulæa manentis, & vsque*
Sessuri, [13] *donec cantor, Vos plaudite, dicat:*
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
[14] *Mobilibúsque decor naturis dandus* [15] *& annis.*
[16] *Reddere qui voces iam scit puer,* [17] *& pede certo*
Signat humum, gestit [18] *paribus colludere:* [19] *& iram*
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem [20] *custode remoto,*
Gaudet equis [21] *canibúsque,* [22] *& aprici gramine campi:*
[23] *Cereus in vitium flecti,* [24] *monitoribus asper:*
[25] *Vtilium tardus prouisor, prodigus* [26] *æris;*
[27] *Sublimis,* [28] *cupidusq́, & amata relinquere* [29] *pernix.*
[30] *Conuersis studijs, ætas animúsque virilis*
Quærit opes & amicitias, [31] *inseruit honori:*
Commisisse cauet quod mox mutare [32] *laboret.*
Multa senem [33] *circumueniunt incommoda: vel quòd*
[34] *Quærit, & inuentis miser abstinet, ac timet vti:*
Vel quòd res omnes [35] *timidè gelidéque ministrat,*
[36] *Dilator,* [37] *spe longus,* [38] *iners,* [39] *auidusq́, futuri:*
[40] *Difficilis, querulus: laudator temporis acti*
[41] *Se puero,* [42] *censor castigatorq́, minorum.*
Multa ferunt [43] *anni venientes commoda secum,*
Multa [44] *recedentes adimunt. ne fortè seniles,*

7 Oratione splendescere, seu verba polite explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maximè cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fallentem cupis tibi contingere, qui tantispermaneat in theatro, donec aulæa remoueantur. *Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulate eloqui, & ad interrogata respondere, gestit &c.
17 Et pede confirmato ita incedit, vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem ferè ætatis.
19 Repente irascitur ac facilè placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo, non opaco. *Licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus ijs, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi prosint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupiuerat. 30 Cum ætate conuertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, grauant. 34 Senex diuitias quærit, quæsitis verò abstinet, *verè igitur miser est & infelix.* 35 Nimium caute & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος, vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans inuiorum mores. 43 Anni ab incunabulis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Man-

Mandentur iuueni [45] *partes, pueroq́; viriles,*
Semper [46] *in adiunctis æuoq́; morabimur aptis.*
Aut igitur res in scenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demissa per aurem,*
[49] *Quàm quæ sunt oculis subiecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipse sibi tradit spectator, non tamen intus
Digna geri, promes [51] *in scenam, multaq́; tolles*
Ex oculis, quæ mox narret [52] *facundia præsens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in auem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque ostendis mihi sic, [55] *incredulus odi,*
Neue minor neu sit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *posci vult, & spectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus intersit, nisi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui persona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumq́;* [63] *virile*
Defendat: [65] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat [63] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faueatque, &* [67] *consilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet mensæ breuis, ille* [71] *salubrem*
Iustitiam, legesque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commissa: deosq́; precetur & oret*
Vt redeat miseris, abeat [74] *fortuna superbis.*
[75] *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubaq́;*
Æmula, sed tenuis simplexq́;, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officijs.
46 In ijs moribus, qui sunt apposita & conuenientia cuique ætati apti.
47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audit.
49 Quàm quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quàm aures.
51 Inconspectum.
52 Oratio disserta coram spectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib. 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Od. 12. lib. 4.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque pluribus quàm quinque Actibus constare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in scenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures personæ vno & eodem tempore in scenam prodeant loquuturæ, quàm tres. 62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constat, vnius actoris loco habeatur, suumque sermonem accommodet actioni proximè peractæ. 63 Officium virile quamuis sit mulierum cœtus, nam Masculinum genus complecti & fœmininum. 64 Nec quid canat inter medios actus, id est, in medijs actibus, quod sit diuersum argumenti & à re proposita alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum. 66 Ille bonus, *cuius officium breuiter docet Horat.* 67 Det consilium amicis. 68 Studeat semper placere. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam vt salubritas corpus sic Iustitia semp. conseruat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex, i. veteres simplici Musica in scenis vsi fuerunt: nunc Imperio Romano, tibia non solùm ornatur orichalco sed tot habet foramina, vt fuerit tanquam tuba. 76 Quatuor foraminibus.

77 Aſpirare, & adeſſe choris erat vtilis, atque
78 Nondum ſpiſſa nimis complere 79 ſedilia flatu.
80 Quò ſanè populus 81 numerabilis, vt pote paruus,
Et frugi, caſtúſque verecundúſque 82 coibat.
Poſtquam coepit 83 agros extendere victor, & vrbem
Latior amplecti murus: 84 vinóque diurno
Placari Genius feſtis 85 impunè diebus:
Acceſſit 86 numeriſq; modiſq; licentia maior.
Indoctus quid enim ſaperet, 88 libérque laborum
Ruſticus, vrbano 89 confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ 90 motúmque & luxuriam addidit arti
Tibicen: 92 traxítque vagus per pulpita veſtem.
Sic etiam 93 fidibus voces creuere 94 ſeueris,
95 Et tulit eloquium inſolitum facundia 96 præceps:
97 Vtiliúmque ſagax rerum 98 & diuina futuri
99 Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certauit ob 1 hircum,
Mox etiam agreſtes ſatyros 2 nudauit, 3 & aſper
4 Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quòd
Illecebris erat & grata nouitate, morandus
Spectator, 6 functúſque ſacris, & potus & exlex.
Verùm ita 7 riſores, ita 8 commendare dicaces
Conueniet ſatyros, 9 ita vertere ſeria ludo:
Ne, quicunque deus, quicunque 10 adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro 11 nuper & oſtro,
12 Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:

77 Aſpirando, ſeu canendo inuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus ſedebant ſpectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facile poſſet numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Cenſorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines ruſtici & indocti, laboribus ſoluti, cum populo vrbano & honeſto in ſcena commiſti, nihil ſapuerunt: vnde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum ſeueritate longè diſcrepans, poſtea verò plebs a ſenatu & equitibus diſcreta fuit ſubſellijs.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Geſtum corporis & ſaltatio-

nem. 91 Foraminum auctionem, vel ſcenici ornatum ſumptuoſum. 91 Vſus eſt veſte ad talos demiſſa, huc & illuc ſe per ſcenam circumferens. 93 Citharis acceſſerunt & multiplicati ſunt modi & ſoni, id eſt, chordæ. 94 Ob res ſeueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 65 Celeriter fluens. 97 Et ſententia, id eſt, prudens oratio perſonarum (ex quibus chorus cõſtituit) parata ab Apollinis oraculo diſſitit. 98 Diuinans futurum. 99 Vnde ſortes, id eſt, oracula petuntur.

1 Hircus præmij loco tragœdiarum ſcriptoribus datus eſt. 2 Satyros nudos introduxit verbis & motibus obſcœnis riſum mouentes. 3 Primò aſper in tragœdia, mox aſperitatem facetijs condiuit. 4 Salua grauitate Tragœdiæ. 5 Delectandus nouitate, quæ ſolet eſſe omnibus gratiſſima. 6 Poſt ſacra & epulas ebrius & ſine lege viuens. 7 Satyri dicuntur riſores vel quòd riſum mouent, vel quòd res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema ſerium iocis ſatyricis ita commiſcere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulò ante. 12 Ne vtatur ſermone humili & abiecto, qualis eſt tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut,[18] *dum vitat humum, nubes & inania captet.*
[14] *Effutire leues indigna tragœdia versus:*
Vt festis matrona [15] *moueri iussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego [16] *inornata &* [17] *dominantia nomina solùm,*
Verbaq́, Pisones, [18] *satyrarum scriptor amabo:*
Nec sic enitor [19] *tragico differre colori,*
Vt nihil interfit [20] *Dauúsne loquatur, & audax*
Pythias, [21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An custos famulusq́, dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis*
Speret idem: sudet multum, frustraq́, laboret
[25] *Ausus idem.* [26] *tantum series iunctura pollet,*
Tantum de medio [27] *sumptis accedit honoris.*
[28] *Syluis deducti caueant (me iudice)* [29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triuijs, ac penè forenses,*
Aut nimium teneris [31] *iuuenentur versibus vnquam,*
[32] *Aut immunda crepent* [33] *ignominiosaq́, dicta.*
Offenduntur enim [34] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, siquid [35] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *Æquis accipiunt animis,* [37] *donántue corona.*
[38] *Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,*
[39] *Pes citus:* [40] *vnde etiam trimetris* [41] *accrescere iussit*
Nomen Iambeis: [42] *quum senos redderet ictus,*

21 Deus comicam [illegible] reformidet, &c intumescens, captans magna & supra vires, quali inter nubes & cœlum versans.

24 Insepte loqui, Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est in qua versus leues emittantur, interierit, i. versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modice saltat.

25 Saltare.

26 Nomina simplicia & incondita.

27 Nomina propria, quę in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à traslatis, qualia sunt verba ad venerem spectantia, vt Mentula, Cunnus & similia.

28 Si ego satyras in tragœdia scribens.

29 A tragica magnificentia.

30 Virum Danus, Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus personæ satyrica.

32 Deiuso. Metaph. a quadrupedibus qui lac subtractum est. 22 An tragica & grauior persona loquatur [illegible] Silenus custos & minister Bacchi nutricius. 23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque eiusmodi erit carmẽ, vt quiuis speret se tale posse [illegible]. 24 Multum laboris sumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent res dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 [illegible]E syluis, id est, è proscenio numerosa productiin scenam ciuilem. 29 Quorum princeps est [illegible]. A Græcis satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triuiis, id est, locis celeberrimus, ac [illegible] in medio foro. 31 Ne verbibus nimium excultis inueniliter lasciuiant. 32 Aut [illegible] obscena loquantur. 33 Quæ alicuius existimationem lædant. 34 Equus, [illegible] & locupletes. 35 Fricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui [illegible] dum agebantur, sæ bulæ & quouis alio tempore, fauces lenaret. 36 Patienter. 37 Remunerant. Nam bonis poetis hedera coronabant. 38 Iambus [illegible] syllabis conficitur, priore breui, posteriore longa. 39 Pes celeriter currens, [illegible] præsertim si comparetur cum spondæo tardo. 40 Ex quo, quòd Iambus [illegible] Iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris adiici, [illegible] quum haberet sex pedes.

Primus

43 *Primus ad extremum similis sibi.* 44 *non ita pridem,*
Tardior vt paulò 45 *grauiórque veniret ad aures,*
Spondæos stabiles in iura paterna 46 *recepit*
47 *Commodus, & patiens: non vt de sede secunda*
Cederet aut quarta 48 *socialiter.* 49 *hic & in* 50 *Atti*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos 51 *magno cum pondere versus,*
Aut operæ celeris nimium, curáque carentis,
Aut ignoratæ 52 *premit artis crimine turpi.*
Non quiuis videt 53 *immodulata poemata iudex:*
Et data Romanis venia est 54 *indigna poetis.*
55 *Idcircóne vager, scribámque libenter? an omnes*
Visuros 56 *peccata putem mea, tutus, &* 57 *intra*
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
58 *Non laudem merui.* 59 *vos exemplaria* 60 *Græca*
61 *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proaui Plautinos & 62 *numeros &*
Laudauere 63 *sales: nimium patienter* 64 *vtrumque,*
(Ne dicam 65 *stultè) mirati: si modò ego* 66 *& vos*
Scimus 67 *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimumq; sonum 68 *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata 69 *Thespis:*
Quæ 70 *canerent agerentq;* 71 *peruncti fæcibus ora.*
Post hunc 72 *personæ pallæq; repertor* 73 *honestæ*

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.

44 Non dim est, quòd inseri cœperunt spondæi & alij pedes inter Iambos,

45 Vox tardior ad mouendos animos aptior sua morâ, tametsi percipiatur segnitis.

46 Iambus recipit Spondeos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt è secunda aut quarta sede non depellerentur.

47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis.

48 Mutuò, pariter.

49 Hic Iambus.

50 Attius & Ennius in Tragœdijs quas scripserunt, raros Iambos adhibuerunt.

51 Versus crebris Spondæis tardatos.

52 Iambus rarò adhibitus premit, id est, indicat versus præproperè & negligenter scribi, vel sine arte & mi-

nùs accuratè. 53 Poemata methodo & modulo poetico non rectè efficta. 54 Indigné, immeritò. 55 Idcircóne sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis animo est animaduersurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitauit. 59 O Pisones. 60 Græci optimè & caute scripserunt. 61 Nam studijs non est dormiendum nimis. 62 Numeros poeticos. 64 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stultè sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Et vos ô Pisones. 67 Inurbanè dictum ab eleganti ioco dictis [illegible] 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Athenienſis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus per circa vicos fuerunt circumacti antequam scena esset inuenta. 70 Ipsi poetæ. 71 Rubentes ora fæcibus vini peruncta. Nondum enim vsus erat personarum. 72 Repertor larua qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decora, quæ ad [illegible] vsque pedes esset demissa.

Æschylus

Æschylus, & modicis instravit 74 pulpita tignis,
Et docuit 75 magnumque loqui, 76 nitiq; cothurno.
Successit vetus 77 his comœdia, non sine multa
Laude: sed 78 in vitium libertas excidit, 79 & vim
Dignam lege regi. 80 lex est accepta chorusque
81 Turpiter obticuit, 82 sublato iure nocendi.
83 Nil intentatum nostri liquere poetæ:
Nec minimum meruere decus, 84 vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui 85 prætextas, vel qui docuere 86 togatas.
Nec 87 virtute foret clarisve potentius armis,
Quàm 88 lingua, Latium: 89 si non offenderet vnum-
-Quenque poctarum 90 limæ labor 91 & mora: vos ô
92 Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies & 93 multa litura coercuit, atque
94 Perfectum decies non castigauit ad vnguem,
95 Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & 96 excludit sanos Helicone poetas
Democritus: 97 bona pars non vngues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, 98 balnea vitat.
Nanciscetur enim 99 pretium nomenque poetæ,
1 Si tribus Anticyris caput 2 insanabile 3 nunquam
Tonsori 4 Licino commiserit. ô ego 5 lætus,
Qui purgo bilem 6 sub verni temporis horam.
Non alius faceret 7 meliora poemata, verùm

74 Scenam modicè ornauit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragedijs vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus conicijs nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis poena perterritus *Vel iunge, tunpiter, cum gerundio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini
84 Quum recedere sent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
nihil in scribendo prætermiserunt.
85 Latinas fabulas in quibus prætextati (i. personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias, in quibus plebeiæ & priuatæ personæ fuerunt inductæ
87 Virtute militari.
88 Eloquentia & re literaria. 89 Si vnusquisque Poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpolliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos ô Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet inuitum. 94 Non perfectissimè politum. Metaph. ducta à marmorarijs artificibus, qui vngubus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius, i. [illegible] ad scribendo poemata, quam artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat [illegible] bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ Musis sacer. 97 Magna [illegible] Poetarum non curat vngues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lauan[illegible]. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insanis speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto demeutes sanantur. 2 Caput quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quod odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In [illegible] quod tempus purgationibus Hippocratis decreuit. 7 Meliora quam ego, nisi me purga-

Nil

[8] *Nil tanti est.* [9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet, [10] *exors ipsa secandi:*
[11] *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Vnde parantur [12] *opes:* [13] *quid alat* [14] *formétque poetam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] *error.*
Scribendi rectè, [16] *sapere est principium & fons.*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* [18] *chartæ:*
[19] *Verbaq; provisam rem non invita sequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit [21] *conscripti, quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit [22] *conuenientia cuique.*
Respicere [23] *exemplar vitæ morumq; iubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa [26] *locis,* [27] *moratáq; rectè*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *sine pondere & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,* [31] *meliúsque moratur,*
Quàm versus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæq; canoræ.*
[34] *Graijs ingenium, Graijs dedit* [35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem [36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus assem*
Discunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, si de* [41] *quincunce remota est*
Vncia, quid superat? poteras dixisse, [42] *triens.* [43] *eu,*
Rem poteris seruare tuam. [44] *redit vnica: quid fit?*

8 Nil tanti æstimo, vt adduci possim ad imitandum hosce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine sorte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes poeticæ, i.res & facultas poetica.
13 Inuentio scilicet.
14 Quod informet & eruditat, *nempe Eloquutio & reliquæ partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti.
19 Elocutio præparatam inuentionē vltro sequitur: rerū enim copia verborū copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officijs, delectum habere personarum; cognoscet ille quid deceat, eſq; optimus poeta.
21 Senatoris.
22 Tot opi-

decoris. 23 Ideam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poetam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel vt alij legunt, locis referta. 27 In qua mores personarum scitè exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum grauitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leues qui sunt nihil aliud quam inane perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia coniunxerunt. 35 Rotundè & elegantèr. 36 Nullius rei cupidus. 37 Romani pueri ratiis à pueritia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, diuidendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas dividere. 40 Fœneratoris cuiusdam. 41 De quinque vncijs. 42 Quatuor vncias. 43 Bene. *Verba sunt puris vel populi responsum pueri probantis.* 44 Quinque vncia, vnica.

Semis.

[illegible] *Semis ad hæc, animos* [illegible] *ærugo, &* [47] *cura peculi*
Quum semel imbuerit, speramus carmina [48] *fingi*
Posse [49] *linenda cedro, & leui seruanda* [50] *cupresso?*
Aut prodesse [51] *volunt aut delectare poetæ,*
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ:
Quicquid præcipies, esto breuis: [52] *vt citò dicta*
Percipiant animi [53] *dociles, teneantq;* [54] *fideles.*
[55] *Omne superuacuum pleno de* [56] *pectore manat.*
Ficta voluptatis causa, [57] *sint proximi veris.*
Nec quodcunque volet, [58] *poscat sibi fabula credi:*
[59] *Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.*
[60] *Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,*
[61] *Celsi præterea[illegible] austera poemata* [62] *Rhamnes.*
[63] *Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,*
Lectorem delectando, pariterq; monendo.
[64] *Hic meret æra liber* [65] *Sosijs: hic & mare* [illegible] *transit,*
Et longum noto scriptori [67] *prorogat æuum.*
[68] *Sunt delicta tamen quibus ignoscere* [69] *velimus.*
Nam [illegible] *chorda sonum reddit* [71] *quē vult manus &*
[72] *Poscentq; gratiam persæpe* [73] *remittit acutū:* (*mens,*
Nec semper [74] *feriet quodcunque* [75] *minabitur arcus.*
Verùm vbi [76] *plura nitent in carmine, non ego paucis*
Offendar [77] *maculis: quas non* [78] *incuria fudit,*
[79] *Aut humana parum cauit natura.* [80] *quid ergo?*
Vt scriptor si peccat idem librarius [81] *vsque,*
[82] *Quamuis est monitus, vel in caret: & citharœdus*
Ridetur, chorda qui semper [83] *obeunt eadem:*

[illegible] *in quas singulæ tribus erant diuisa.* [illegible] excelso [illegible] con-
[illegible] poemata multa voluptate condita. [illegible] Romulo [illegible] appel-
[illegible] 63 Omnibus & tenuis & iuuenum [illegible] præstantes [illegible] poeta [illegible] qui dul-
[illegible] & vtilis. 64 Istiusmodi poema [illegible] & multos reperit
[illegible] Bibliopolis seu scriptoribus librarijs [illegible] 66 Ad exteras nationes.
[illegible] præstantes poetæ etiam mortui viuunt. [illegible] quæ [illegible] errata.
[illegible] Ignouisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum
[illegible] manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Re[illegible] sonum acutum.
[illegible] Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 [illegible] ornamenta.
[illegible] Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non
[illegible] 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus.
[illegible] vnam eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum cessat, fit [84] *Chœrilus ille*
[85] *Quem bis terque bonum, cum risu miror,* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verùm opere in longo fas est [89] *obrepere somnum.*
[90] *Vt pictura, poesis* [91] *erit, quæ, si propius stes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, si longius abstes.*
[93] *Hæc amat obscurum,* [94] *volet hæc sub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quanuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Rectè concedi. consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] *virtute diserti*
Messalæ, [4] *nec scit quantum Cassellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio est.* [6] *mediocribus esse poetis*
Non homines, non dij, non concessere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter mensas [8] *symphonia discors,*
[9] *Et crassum vnguentum &* [10] *Sardo cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna sine istis:*
Sic animis natum inuentumq; poema iuuandis,
[12] *Si paulum à summa discessit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui nescit,* [15] *campestribus abstinet armis:*
Indoctúsque pilæ [16] *discíve* [17] *trochíve quiescit,*

84 Est similis Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari soleo si duobus vel tribus locis laudabiliter scribat.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem poetam lapsum esse animaduertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita se habet vt pictura. Nam pictura est poesis loquens, poesis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quò magis spectatur, cò magis placeat: alia vero rudibus lineamentis tantum constans laudari potest sed procul spectata: sic poesis perfecta, quo diligentius excutitur, eò videtur excellentior, at si sit deterior, leuiter tantum & obiter est legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel subtile ingenium iudicis. i. lectoris. 96 Poesis mala semel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piso qui ex duobus fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poetices institutionem.
1 Sume tibi quod dicturus sum, & memoria tene. 2 Quibusdam actibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetice mediocris tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messala Coruini abest. i. Messala diserto multo est inferior. 4 Non est tam doctus in iure ciuili, quàm Aulus Cassellius. 5 Quamuis sit mediocris. 6 Verùm et poetæ sint mediocres, non homines, non &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostiterunt venales. 8 Musica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulum ab excellentia recesserit. 13 Extremi ordinis sit, displicet, & vix vllo est numero. 14 Luctari, hastam iacere, currere, salire & similia. 15 Abstinet armis quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 2. 17 Trochus ad ludum puerilem est excogitatus.

[18] *Ne spissæ risum tollant* [19] *impunè coronæ:*
[20] *Qui nescit, versus tamen audet fingere.* [21] *quidni?*
Liber & ingenuus, præsertim [22] *census equestrem*
Summam nummorum, [23] *vitioq́ remotus ab omni.*
[24] *Tu nihil* [25] *inuita dices faciésve Minerua:*
Id tibi iudicium est, [26] *ea mens: si quid tamen* [27] *olim*
Scripseris, in [28] *Metij descendat iudicis aures,*
[29] *Et patris, & nostras:* [30] *nonumq́ prematur in annũ.*
[31] *Membranis intus positis, delere licebit*
Quod non edideris: nescit vox [32] *missa reuerti.*
[33] *Syluestres homines* [34] *sacer interpresq́ deorum*
[35] *Cædibus & victu fœdo deterruit* [36] *Orpheus:*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosq́ leones.
Dictus & [37] *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa mouere [38] *sono testudinis &* [39] *prece blanda*
Ducere quò vellet. [40] *fuit hæc sapientia quondam,*
Publica priuatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere [41] *vago,* [42] *dare iura maritis:*
[43] *Oppida moliri: leges incidere* [44] *ligno.*
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit: post hos insignis Homerus,
Tyrtæusq́ [45] *mares animos in Martia bella*
Versibus [46] *exacuit. dictæ per carmina* [47] *sortes:*
Et vitæ monstrata via est: & [48] *gratia regum*
[49] *Pierijs tentata modis:* [50] *ludusq́ repertus,*
[51] *Et longorum operum finis:* [52] *ne fortè pudori*
Sit tibi Musa lyræ [53] *solers, & cantor* [54] *Apollo.*

18 Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in campum Martium spectatum venerunt & corona constiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 Verba sunt Poetæ indocti. Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitijs cooperitus.
24 Tu, ô Piso.
25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 In posterum.
28 Sp. Metij Tarpæ, critici, de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos supprimatur, vt acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi contineas, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates diuinus. 35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Iouis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus. 38 Cytharæ cantu. 39 Prece, quam cum sono sociabat, vt Musici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poetis vt docerent publica a priuatis separare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quam fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonij castitatem inuiolatam seruare. 43 Vrbes ædificare. 44 In ligneis tabulis leges describere, cunctisque legendas proponere. 45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitauit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est. 49 Carminibus Musarum quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, sc. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versus & lyra relaxant.* 52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poetam esse. 53 Petita. 54 Apollo inuentor citharæ, qui Musis præest.

Natura

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
[55] Quæsitum est: ego nec [56] studium sine diuite vena,
Nec [57] rude quid prosit video ingenium. [58] alterius sic
Altera poscit opem res, & [59] coniurat amicè.
Qui studet optatam [60] cursu contingere metam,
Multa tulit fecitq; [61] puer: [62] sudauit & alsit:
Abstinuit Venere & [63] vino. [64] qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum.
[65] Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata [66] pango.
[67] Occupet extremum scabies: mihi turpe [68] relinqui est,
[69] Et, quod non didici, sanè nescire fateri.
Vt præco ad merces turbam qui [70] cogit emendas,
[71] Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
[72] Si verò est unctum qui rectè ponere possit,
[73] Et spondere leui pro paupere, & eripere [74] atris
Litibus implicitum: mirabor si sciet [75] inter-
-Noscere mendacem verumq; [76] beatus amicum.
[77] Tu seu donaris, seu quid donare velis [78] cui,
Nolito ad versus [79] tibi factos [80] ducere plenum
Letitiæ, clamabit enim, [81] Pulchrè, benè, rectè.
Palleſcet [82] super his: etiam [83] stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet, [84] tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] ex animo: sic
[86] Derisor vero plus laudatore [87] mouetur.
Reges dicuntur multis vrgere [88] culullis,

55 In controuersiam vocatur, vtrum Poeta nascatur an fiat?
56 Ars sine fœcundo ingenio.
57 Ingenium artè non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuant.
59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς ὤν, cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentẽ occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poemata componere, *inquit malus poeta.*
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuo ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei, qui victus ad calcẽ peruenerit. Sic indoctus & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sanè turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic Poeta locupletes assentatores ad poemata sua vel indoctissima laudanda beneficijs prouocat. 72 Si sit Poeta, qui vnctum, i. cenuium lautum dare possit. 73 Et se vadem constituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus, se ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum obscœnis vtilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua fictè approbantis. 82 Ad hæc palleſcet, quasi nouo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 κατ' ἀλήθειαν, vere, sine fuco. 86 Assentator. 87 Mouetur ficte non ex animo. 88 Poculis explorare.

Et[89] *torquere mero, quem perspexisse laborent*
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant[90] *animi sub vulpe latentes.*
[91] *Quintilio siquid recitares, corrige, sodes,*
Hoc (aiebat) & hoc.[92] *melius te posse negares,*
Bis terq́, expertum frustra:[93] *delere iubebat,*
[94] *Et malè tornatos incudi reddere versus.*
Si defendere delictum quàm[95] *vertere malles,*
[96] *Nullum vltra verbum, aut operam sumebat inanem,*
Quin[97] *sine riuali téque & tua solus amares.*
Vir bonus & prudens versus reprehendet[98] *inertes:*
Culpabit[99] *duros: incomptis*[1] *allinet atrum*
Transuerso calamo signum:[2] *ambitiosa recidet*
Ornamenta.[3] *parum claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutanda*[5] *notabit:*
Fiet[6] *Aristarchus.*[7] *nec dicit, Cur ego amicum*
Offendam[8] *in nugis?*[9] *hæ nugæ seria ducent*
In mala, derisum semel,[10] *exceptumq́, sinistrè.*
[11] *Vt, mala quem scabies aut*[12] *morbus regius vrget,*
Aut[13] *fanaticus error, & iracunda*[14] *Diana,*
[15] *Vesanum tetigisse timent fugiuntq́ poetam,*
Qui sapiunt:[16] *agitant pueri,*[17] *incautiq́ sequuntur.*
[18] *Hic dum sublimes versus*[19] *ructatur,*[20] *& errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps,*
In puteum foueámue:[22] *licet, succurrite, longum*
Clamet, Io ciues, non sit qui[23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre &[24] *demittere funem,*

89 Vinum ingeniorum leue est tormentum.
90 Animi dolosi, vafri, insidiosi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonensi. Hic fuit alienorum scriptorum sincerus & incorruptus iudex de hoc Quintilio vide Od. 18. & Od. 29. lib. 1.
92 Si negares te melius posse id præstare, postquam bis vel ter. i. sæpius tentasses.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel certè discindere, ne carmina legerentur.
94 Et versus non satis rotundos, i. malè perpolitos emendare. *Duæ sunt metaph. à fabris lignarijs & fabris ferrarijs ductæ.*
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Malè sonantes.
1 Transuerso calamo notabit & lituram inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis.
4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet castigator seuerus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus selegendis germanis, & in nothis reijciendis index fuit acerimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poetam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita vt optimum se poetam esse sibi persuaserit. 10 Malè delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quàm illum quem scabies &c. 12 Icteritia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furijs correpti.* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio coniunctâ excitatum. 16 Persequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi ructus edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, vt auceps, qui merulis auibus insidias struit, in foueam (i. perspicuos errores) incidit. 22 Quamuis longum, i. diu clamet Io, ciues succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foueam.

Qui

Qui scis an[25] *prudens huc se deiecerit? atque*
[26]*Seruari nolit? dicam,*[27] *Siculiq; Poetæ*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem[28] *frigidus Ætnam*
Insiluit. sit ius liceatq; perire[29] *Poetis.*
Inuitum qui seruat,[30] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit, nec[31] *si retractus erit, iam*
[32] *Fiet homo,*[33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34]*Nec satis apparet cur versus factitet: vtrum*
Minxerit[35] *in patrios cineres, an triste*[36] *bibental*
Mouerit[37] *incestus. certè furit, ac velut vrsus,*
Obiectos caueæ[38] *valuit si frangere*[39] *clathros,*
Indoctum doctumq; fugat[40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit tenet, occiditque legendo,*
[42] *Nec missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

25 An sciens & ad industriam.
26 Seruari non vult, ne emendetur.
27 Empedocles Agrigentinus.
28 Frigidus præfectis mortis horrore, vel frigidus i. terra bile affectus. *Est enim Melancholia frigidissima.*
29 Poetis, qui se nolunt corrigi.
30 Idem facit, ac si occideret. *Idem pro simile.*
31 Ab Etna incendio.
32 Fiet rationis particeps & sanus. *Insanus enim, homo non est.*
33 Nec deponet amorem, i. curam non abijciet famosæ mortis, i. mortis infamis. *Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) infame est.* 34 Non satis perspicuum est, verius sceleris pœnam luat malus poeta dum versus factitet, sepulchrine violati an sublati bidentalis. 35 In patrium sepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quòd hostijs bidentibus & aræ extructâ à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus stupro in sororem, sacerdotem vel affinem commisso. 38 Si fortè potuit frangere. 39 Septa vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exeant, coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec sanguine completa exciderit.

FINIS.